

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมชนชาติมอญในประเทศไทย
THAI-MON ART AND CULTURE CENTER

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาตรีสถาปัตยกรรมศาสตร์บัณฑิต
ภาควิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ปีการศึกษา 2540 - 2541

เลขหมู่..... 2540-.....
เลขทะเบียน..... 31183
วัน, เดือน, ปี 22 ก.ย. 2541

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง
อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรม
ศาสตร์บัณฑิต

.....
(ผศ. เอกพงษ์ จุลเสถียร)
คณบดี คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์

คณะกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์

ผศ. เอกพงษ์ จุลเสถียร

ดร. สมชาย ศรีสมพงษ์

อ. อีร์ศักดิ์ อินทรประสงค์

อ. ปรีชญา รังสิรักษ์

อ. วัชรวิ วัชรสินธุ์

อ. พิเชษฐ โสวิทย์สกุล

ประธานกรรมการ

รองประธานกรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ

กรรมการ และเลขานุการ

.....
(ร.ศ. กุสุมา ธรรมธำรง)
อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(อ. สุภาวดี รัตนมาศ)
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมชนชาติมอญในประเทศไทย

ชื่อนักศึกษา นาย สุพล พิสิท

ปีการศึกษา 2540

บทคัดย่อ

ความเป็นมาของโครงการ

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการอยู่อาศัยร่วมกันของบุคคลหลายเชื้อชาติและวัฒนธรรม ซึ่งแต่ละวัฒนธรรมของกลุ่มชนนั้นๆ ก็มีเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง และเจ้าของวัฒนธรรมก็มีความภูมิใจในวัฒนธรรมของตนเอง

ที่ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี สภาพปัจจุบันยังคงลักษณะชีวิตความเป็นอยู่ ชนบทธรรมนิยมและงานประเพณี งานหัตถกรรมพื้นบ้าน ซึ่งยังสะท้อนถึงวัฒนธรรมของชนชาติมอญในประเทศไทย ได้อย่างชัดเจน รวมทั้งมีความภาคภูมิใจในเชื้อสายของตนค่อนข้างสูง และพร้อมจะเผยแพร่งานทางด้านวัฒนธรรม ให้แก่ผู้ที่สนใจ นอกจากนี้ยังมีงานศิลปกรรมที่เก็บรักษาไว้ในย่านบ้านนักป็น ซึ่งสถานที่ในปัจจุบันไม่เพียงพอแก่การจัดแสดง

และจากนโยบายแผนพัฒนาอยู่ 2 แผน คือ แผนวัฒนธรรมแห่งชาติ (ช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8) สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ และแผนงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรี ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่มีความสำคัญในการสร้างเสริมความเข้มแข็งในด้านวัฒนธรรมของบุคคล ครอบครัว และชุมชน การส่งเสริมให้มีการรวบรวมความรู้เดิมและวัฒนธรรมของกลุ่มชนต่างๆ เพื่อนำไปปรับปรุงให้สอดคล้องกับชีวิตในปัจจุบัน และการส่งเสริมในงานศิลปกรรมและอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างรายได้จากอาชีพอิสระ และความเข้าใจทางวัฒนธรรม

นอกจากนี้สภาพของชุมชนชาวไทยเชื้อสายมอญนี้มีพื้นที่ค่อนข้างแออัด และต้องการพื้นที่สำหรับการทำกิจกรรมในชุมชนซึ่งจะเป็นผลที่ดีต่องานวัฒนธรรมสัมพันธ์ในระดับชุมชน รวมทั้งเป็นพื้นที่สำหรับการพักผ่อนหย่อนใจของชุมชนด้วย

ดังนั้นการโครงการศูนย์ศิลปวัฒนธรรมชนชาติมอญในประเทศไทย จึงเป็นโครงการซึ่งสามารถจะตอบสนองนโยบายและช่วยในการแก้ปัญหาดังกล่าวได้

การวิเคราะห์และสรุปองค์ประกอบโครงการ

จากการประเมินองค์ประกอบจากวิธีการต่างๆ จะเห็นได้ว่าเป็นการจัดองค์ประกอบหลักได้ดังนี้

- ส่วนบริหารงาน

- ฝ่ายงานบริหาร
- ฝ่ายงานธุรการ
- ฝ่ายงานอาคารและสถานที่

- ส่วนงานวิชาการ

- งานศึกษาด้านวัฒนธรรม
- งานรวบรวมและจัดระบบข้อมูล
- งานส่งเสริมและเผยแพร่

- ส่วนบริการทางการศึกษา

- งานห้องสมุดและโสตฯ
- ห้องบรรยายทางวิชาการ

- ส่วนงานจัดแสดงนิทรรศการและคลังพิพิธภัณฑ์

- ส่วนนิทรรศการถาวร
- ส่วนนิทรรศการชั่วคราว
- ส่วนนิทรรศการกลางแจ้ง
- สำนักงานทะเบียนพิพิธภัณฑ์
- ส่วนคลังพิพิธภัณฑ์

- ส่วนงานเทคนิค

- งานซ่อมแซมศิลปกรรม
- ห้องปฏิบัติการทางเทคนิคการจัดแสดง

- ส่วนลานแสดงและกิจกรรมกลางแจ้ง เป็นส่วนที่ให้บริการแก่ผู้ชมและผู้สนใจ ในการเผยแพร่งานวัฒนธรรม ในบางโอกาสอาจใช้เป็นที่ย่อยขายสัมมนาทางวิชาการ หรือประกอบกิจกรรมของชุมชน

- ส่วนบริการสาธารณะ

- ที่จอดรถจักรยานยนต์และจักรยาน
- โถงทางเข้าใหญ่
- ร้านค้าอาหารและเครื่องดื่ม
- ร้านขายหนังสือและสินค้าที่ระลึก
- สุขา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประเภทผู้ใช้โครงการ

สามารถแบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ

- ผู้ให้บริการ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ พนักงาน ผู้ที่ทำงานประจำภายในโครงการ
- ผู้ใช้บริการ สามารถแบ่งได้เป็น 5 กลุ่ม
 - กลุ่มนักเรียน , นักศึกษา และเยาวชน
 - กลุ่มนักท่องเที่ยว
 - กลุ่มประชาชนในท้องถิ่น
 - กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ
 - กลุ่มบุคคลที่ให้การบริการโครงการ

สรุปพื้นที่ใช้สอยโครงการ

พื้นที่ส่วนงานบริหาร	286	ตารางเมตร
พื้นที่ส่วนงานวิชาการ	267	ตารางเมตร
พื้นที่ส่วนบริการทางการศึกษา	418	ตารางเมตร
พื้นที่ส่วนงานจัดแสดงนิทรรศการและคลังพิพิธภัณฑ์		
- ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่	186	ตารางเมตร
- ส่วนนิทรรศการถาวร	940	ตารางเมตร
- ส่วนนิทรรศการชั่วคราว	313	ตารางเมตร
- ส่วนนิทรรศการกลางแจ้ง	417	ตารางเมตร
- คลังพิพิธภัณฑ์	250	ตารางเมตร
พื้นที่ส่วนงานเทคนิค	157	ตารางเมตร
พื้นที่ส่วนลานและกิจกรรมกลางแจ้ง	932	ตารางเมตร
พื้นที่ส่วนบริการสาธารณะ	258	ตารางเมตร
สรุปพื้นที่ใช้สอยของโครงการ	4,424	ตารางเมตร

ที่ตั้งโครงการ

ที่ตั้งโครงการศูนย์ศิลปวัฒนธรรมชนชาติมอญในประเทศไทยสมควรที่จะตั้งอยู่บน ต.เกาะเกร็ด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ซึ่งเป็นแหล่งสำคัญทางวัฒนธรรมของชาวไทยรามัญ สภาพทั่วไปของต.เกาะเกร็ด เป็นพื้นที่ที่มีแม่น้ำเจ้าพระยาล้อมรอบ ตั้งอยู่ที่ทิศใต้ของ อำเภอปากเกร็ด ระยะห่างประมาณ 2 กิโลเมตร

ทิศเหนือ จุดตำบลคลองพระอุดม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทิศใต้ จุดตำบลดำอิฐ
ทิศตะวันออก จุดตำบลดำปากเกร็ด
ทิศตะวันตก จุดตำบลดำอ้อมเกร็ด

ภูมิประเทศ ต.เกาะเกร็ด เป็นพื้นที่ที่มีน้ำล้อมรอบ การใช้พื้นที่ทั่วไปใช้ในการทำการเกษตรกรรม แต่ในบริเวณส่วนกลางของเกาะ เป็นพื้นที่รกร้างว่างเปล่า

ที่ตั้งโครงการตั้งอยู่บริเวณส่วนที่มีความหนาแน่นของชุมชน และชุมชนยังคงดำรงการประกอบอาชีพด้วยการทำงานเครื่องปั้นดินเผา

ทางทิศเหนือ ติดบริเวณบ้านพักอาศัยในชุมชน

ทางทิศใต้ ติดบริเวณบ้านพักอาศัยในชุมชน

ทางทิศตะวันออก บางส่วนติดแม่น้ำเจ้าพระยา บางส่วนติดบริเวณบ้านพักอาศัย

ทางทิศตะวันตก ติดพื้นที่ที่เป็นสวนการเกษตรกรรม

อิทธิพลที่มีผลต่อการออกแบบโครงการ

ลักษณะและเอกลักษณ์ของงานสถาปัตยกรรมของชาวมอญในประเทศไทย

ได้มีการศึกษาถึงคติความเชื่อ และประเพณีของชาวมอญ จะสังเกตเห็นว่าการปลูกบ้านของชาวมอญ ริมน้ำเจ้าพระยาจะปลูกขวางลำน้ำ หันหน้าบ้านไปทางทิศตะวันออก-ตะวันตก ซึ่งชาวมอญถือว่าด้านกว้างเป็นด้านหน้าของบ้าน

นอกจากนี้การวางผังอาคารยังแสดงถึงความรักต่อลูกหลานของชาวมอญ ซึ่งมีการสงวนพื้นที่ในการใช้สอยไว้ให้ลูกหลานโดยการปลูกอาคารให้สุดพื้นที่ทางทิศเหนือ-ใต้ เว้นที่ว่างตรงกลางไว้ให้ลูกหลาน ซึ่งเป็นขวางไม่ให้ผู้อื่นมารุกล้ำใช้ที่ ซึ่งในการวางผังอาคารโครงการก็ได้นำคติความเชื่อและวัฒนธรรมดังกล่าวมาใช้ด้วย

ด้านรูปทรงอาคารนำมาจากรูปทรงของเจดีย์ทรงมอญ และ รูปแบบงานสถาปัตยกรรมแบบมอญ ในประเทศพม่า ส่วนในด้านรายละเอียดสถาปัตยกรรมได้มีการนำความเชื่อในการเปลี่ยนระดับมาประยุกต์ใช้กับอาคาร และการใช้เส้นทะแยง ซึ่งสามารถพบเห็นได้ที่หมู่บ้านมอญพลัดถิ่นที่ อ.สังขละบุรี จ. กาญจนบุรี รวมทั้งการนำรูปแบบของอาคารข้างเคียงในบริเวณชุมชนมอญที่ ต. เกาะเกร็ด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี มาใช้เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกัน

การป้องกันความร้อนเข้าสู่อาคาร

- มีการใช้ที่ว่างของอากาศเพื่อป้องกันการพาความร้อนจากแสงแดด
- มีการยกอาคารสูงจากระดับพื้นดินเพื่อป้องกันการสะท้อนความร้อนจากพื้นดิน
- การบังแดดที่จะตกลงมายังส่วนต่างๆของงานสถาปัตยกรรม

ระบบเทคนิคการป้องกันภัย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

-ใช้ระบบยามรักษาการณ์และเทคนิคทางกลศาสตร์เป็นหลัก

ระบบการป้องกันอัคคีภัย

-ใช้ระบบเครื่องดับเพลิงชนิดตั้งในการดับเพลิง

ระบบไฟฟ้า

-ใช้ระบบเครื่องกำเนิดแสงสว่างฉุกเฉินแบบจุด เพื่อป้องกันโจรภัยในกรณีที่ไฟฟ้าขัดข้อง

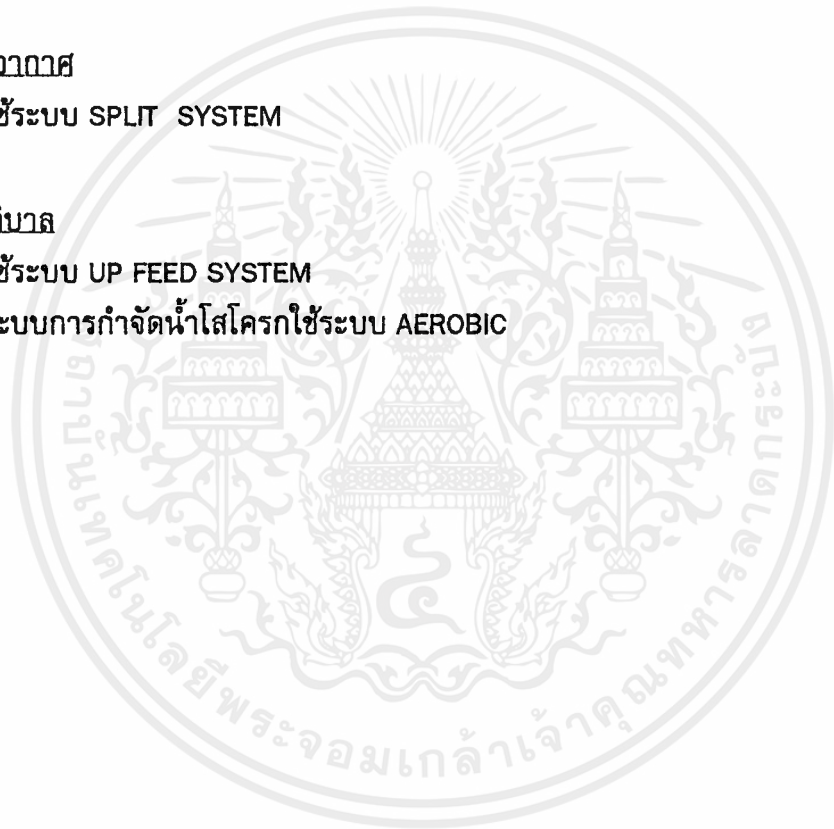
ระบบปรับอากาศ

-ใช้ระบบ SPLIT SYSTEM

ระบบสุขาภิบาล

-ใช้ระบบ UP FEED SYSTEM

-ระบบการกำจัดน้ำโสโครกใช้ระบบ AEROBIC

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คำนำ

ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านเป็นส่วนแสดงการดำรงชีวิตและสภาพสังคมในแต่ละท้องถิ่น ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำตัวของท้องถิ่นนั้น ๆ และมีการสืบทอดต่อกันมา

ในประเทศไทยนั้นประกอบขึ้นด้วยกลุ่มชนหลากหลายชนชาติและวัฒนธรรม ซึ่งในความหลากหลายทางวัฒนธรรมนี้ ก็ได้มีการนำมาผสมและแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็น คนไทย-อีสาน คนไทย-ล้านนา คนไทย-เขมร คนไทย-จีน หรือคนไทย-มอญคนไทยเชื้อสายต่างๆนี้ ล้วนแต่มีวัฒนธรรมที่เฉพาะและน่าภาคภูมิใจ ซึ่งในการส่งเสริมหรือทำการอนุรักษ์ให้วัฒนธรรมของแต่ละเชื้อสายนี้ให้ดำรงไว้หน้าว่ามีความสำคัญอย่างยิ่ง

โครงการศูนย์ศิลปวัฒนธรรมชนชาติมอญในประเทศไทย จะเป็นแหล่งที่ทำการรวบรวมข้อมูล และทำการเผยแพร่งานทางวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายมอญ แก่เยาวชนรุ่นหลังและบุคคลที่มีความสนใจทั่วไป ได้รับทราบ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ยังมีข้อต้องปรับปรุงแก้ไขอีกมาก และยังขาดข้อมูลที่เป็นเรื่องของหัวใจของศิลปวัฒนธรรมของชนชาติมอญอย่างแท้จริง ผู้เขียนหวังว่าวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจที่จะทำการศึกษา และค้นคว้างานทางด้านวัฒนธรรมได้ตามสมควร

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ชิ้นนี้จะไม่เสร็จลงได้หากไม่ได้รับคำแนะนำและกำลังใจจากบุคคลต่อไปนี้

คุณพ่อ-คุณแม่ และพี่น้อง
รศ. กุสุมา ธรรมธำรง (อาจารย์ที่ปรึกษา)
รศ. สุภาวดี รัตนมาส (อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม)
อาจารย์สุภณัฐ นิลรัตน์
อาจารย์วิวัฒน์ เตมียพันธ์
คุณพิศาส บุญผูก (ประธานชมรมเยาวชนมอญกรุงเทพฯ)
คุณไพรัตน์ ชิดเขียน (วิศวกรโยธา องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด)
เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด
ชาวบ้าน ต. เกาะเกร็ด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี
ชาวบ้านหมู่บ้านมอญพลัดถิ่น แผ่นดินธรรมแผ่นดินทอง อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี
เจ้าหน้าที่ประจำศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย
พี่ๆ เพื่อน และน้องๆ ทุกคนที่ให้ทั้งกำลังงานและกำลังใจ โดยเฉพาะรหัส 45

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อ	
คำนำ	
กิตติกรรมประกาศ	
สารบัญตาราง	
สารบัญภาพ	
บทนำ	
-ประวัติและวัฒนธรรมของชนชาติมอญในประเทศไทย	1
-ความเป็นมาของโครงการ	2
-วัตถุประสงค์ของโครงการ	4
-วัตถุประสงค์ของการศึกษาโครงการ	4
-ขอบเขตของโครงการ	5
-ขอบเขตของการศึกษาโครงการ	5
บทที่ 1 การศึกษาลักษณะของโครงการเบื้องต้น	
1.1 การประเมินความต้องการและองค์ประกอบของโครงการ	7
1.2 การศึกษาประเภทและพฤติกรรมของผู้ใช้อาคาร	26
1.3 การศึกษาหัวข้อในส่วนจัดแสดงนิทรรศการ	31
บทที่ 2 การวิเคราะห์และสรุปองค์ประกอบโครงการ	
2.1 การกำหนดองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของโครงการ	34
2.2 การวิเคราะห์จำนวนผู้ใช้โครงการและสรุปพื้นที่โครงการ	43
2.3 ข้อมูลพื้นฐานทางสถาปัตยกรรมขององค์ประกอบหลักของโครงการ	73
2.4 ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบโครงการ	97
บทที่ 3 การพิจารณาที่ตั้งโครงการ	
3.1 การพิจารณาเลือกที่ตั้งโครงการ	103
3.2 การวิเคราะห์และสรุปผลการเลือกที่ตั้งของโครงการ	111
3.3 การศึกษาและวิเคราะห์ทางกายภาพของที่ตั้งโครงการ	120
บทที่ 4 อิทธิพลที่มีผลต่อการออกแบบอาคาร	
4.1 ลักษณะและเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมของชาวมอญในประเทศไทย	126
4.2 ระบบการป้องกันความร้อนเข้าสู่อาคาร	145
4.3 ระบบการป้องกันเสียงรบกวน	155
4.4 ระบบเทคนิคการป้องกันภัย	158

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เรื่อง	หน้า
4.5 ระบบการป้องกันอัคคีภัย	162
4.6 ระบบไฟฟ้า	164
4.7 ระบบปรับอากาศ	165
4.8 ระบบสุขาภิบาล	167
4.9 ระบบการป้องกันและกำจัดสัตว์ที่ทำความรบกวนแก่ผู้อาศัย และทำความเสียหายอาคาร	173
4.10 กฎหมายและเทศบัญญัติ	178
บทที่ 5 การศึกษาอาคารตัวอย่าง	
5.1 การศึกษาอาคารตัวอย่างต่างประเทศ	182
5.2 การศึกษาอาคารตัวอย่างภายในประเทศ	193
บทที่ 6 แนวคิดในการออกแบบ	
6.1 แนวความคิดในการวางผังบริเวณ	199
6.2 แนวความคิดในการออกแบบรูปแบบสถาปัตยกรรม	200
ภาคผนวก	
- แผ่นดินมอญในปัจจุบัน	205
- ประเพณีวัฒนธรรม และคติความเชื่อของชาวมอญของชาวมอญในประเทศไทย	206
- ภาษามอญ	237
บรรณานุกรม	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
ตารางที่ 1-1	แสดงการประเมินองค์ประกอบจากวัตถุประสงค์ของโครงการ	7
ตารางที่ 1-2	แสดงการประเมินองค์ประกอบจากขอบเขตของโครงการ	9
ตารางที่ 1-3	แสดงการประเมินองค์ประกอบของโครงการจากแผนพัฒนา วัฒนธรรมและแผนงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรี	11
ตารางที่ 1-4	แสดงองค์ประกอบของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติประจำเมือง	13
ตารางที่ 1-5	แสดงการประเมินองค์ประกอบของโครงการจากข้อกำหนดที่มี ผลต่อโครงการ	15
ตารางที่ 1-6	แสดงอัตรากำลังและหน้าที่ของบุคลากรในโครงการ	22
ตารางที่ 2-1	แสดงองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของโครงการ	36
ตารางที่ 2-2	แสดงร้อยละของผู้มาเยี่ยมชมเยือนจังหวัดนนทบุรีชาวไทย จำแนกตามกิจกรรมและประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่สนใจ พ.ศ. 2534	43
ตารางที่ 2-3	แสดงร้อยละของผู้มาเยี่ยมชมเยือนจังหวัดนนทบุรีชาวต่างประเทศ จำแนกตามความ ต้องการที่จะเดินทางกลับมาเที่ยวใหม่ พ.ศ. 2534	44
ตารางที่ 2-4	แสดงอัตราส่วนของสุขภัณฑ์ต่อคนในอาคารสาธารณะ	49
ตารางที่ 2-5	แสดงพื้นที่ใช้สอยของโครงการ	59
ตารางที่ 2-6	แสดงพื้นที่การจัดงานนิทรรศการในโครงการ	65
ตารางที่ 2-7	แสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหลัก	97
ตารางที่ 2-8	แสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของ ส่วนบริการสาธารณะ	97
ตารางที่ 2-9	แสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของ ส่วนบริหาร	98
ตารางที่ 2-10	แสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของ ส่วนบริการทางการศึกษา	99
ตารางที่ 2-11	แสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของ ส่วนงานวิชาการ	100
ตารางที่ 2-12	แสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของ ส่วนงานเทคนิค	101

ตารางที่	หน้า
ตารางที่ 2-13 แสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของ ส่วนงานจัดแสดงและคลังพิพิธภัณฑ์	102
ตารางที่ 2-14 แสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของ ส่วนลานกิจกรรมกลางแจ้ง	102
ตารางที่ 3-1 แสดงการเปรียบเทียบความสำคัญและเหตุผลในการเลือก ที่ตั้งโครงการ	120
ตารางที่ 4-1 แสดงความสามารถในการสะท้อนรังสีจากดวงอาทิตย์ของวัสดุ	146
ตารางที่ 5-1 แสดงการจัดงานแสดงส่วนนิทรรศการในหอไทยนิทัศน์	186

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพ

รูปที่		หน้า
รูปที่ 2-1	แสดงระยะถอยในการชม BOARD ขนาด 1.50*2.10	52
รูปที่ 2-2	แสดงระยะถอยในการชม BOARD ขนาด 1.80*1.80	52
รูปที่ 2-3	แสดงระยะถอยในการชม DISPLAY ขนาด 0.90*0.90*0.30	53
รูปที่ 2-4	แสดงระยะถอยในการชม DISPLAY ขนาด 90*1.80*0.60	53
รูปที่ 2-5	แสดงระยะถอยในการชม DISPLAY ขนาด 2.10*0.90*0.45	54
รูปที่ 2-6	แสดงระยะถอยในการชม DISPLAY ขนาด 1.50*4.60*0.45	54
รูปที่ 2-7	แสดงระยะถอยในการชม FREE-STAND ขนาด 7.20*3.60*3.60	55
รูปที่ 2-8	แสดงระยะถอยในการชม FREE-STAND ขนาด 1.80*5.40*1.80	56
รูปที่ 2-9	แสดงระยะถอยในการชม FREE-STAND ขนาด 1.80*2.10*2.10	57
รูปที่ 2-10	แสดงระยะถอยในการชม FREE-STAND ขนาด 0.60*0.90*0.45	58
รูปที่ 3- 1	ที่ตั้งโครงการหมายเลขที่ 1	116
รูปที่ 3-2	ที่ตั้งโครงการหมายเลขที่ 2 มองจากทางเดินหลักเข้าไปยังที่ตั้ง	117
รูปที่ 3-3	ที่ตั้งโครงการหมายเลขที่ 2 มองจากทางเดินหลักออกไปยังแม่น้ำ	118
รูปที่ 3-4	ที่ตั้งโครงการหมายเลขที่ 3 มองจากข้างวัดไผ่ล้อมเข้าไปยังที่ตั้ง	119
รูปที่ 3-5	ที่ตั้งโครงการ มองจากตึกสูงฝั่งตรงข้ามเข้าไปยังที่ตั้ง	122
รูปที่ 4-1	แสดงลักษณะของเรือนแพที่วางลงบนแพลูกบวบไม้ไผ่	126
รูปที่ 4-2	แสดงลักษณะของโครงหลังคาไม้ไผ่และมุงด้วยตับหญ้าคา	127
รูปที่ 4-3	แสดงการยื่นชายคาปีกนกออกจากหน้าจั่ว	128
รูปที่ 4-4	แสดงเรือนผสมเครื่องผูกและเครื่องสับยกพื้นไม่สูงเพื่อเก็บของ	128
รูปที่ 4-5	แสดงลักษณะการเปลี่ยนระดับภายในบ้าน และการยื่นหิ้งพระออกมา	129
รูปที่ 4-6	แสดงลักษณะทางขึ้นบันไดบ้านของเรือนมอญ จะอยู่ใต้ชายคาบ้าน	130
รูปที่ 4-7	แสดงลวดลายของฝาไม้ไผ่และการเล่นเส้นทแยงแบบก้างปลา	131
รูปที่ 4-8	แสดงผังวิหารถัดบิณฑุ	138
รูปที่ 4-9	แสดงผังของอาเนันทวิหาร แกนกลางเป็นเสารับน้ำหนัก	139
รูปที่ 4-10	แสดงมุมมองทางอากาศของอาเนันทวิหาร	140
รูปที่ 4-11	มหาเจดีย์ชเวชีกอน	140
รูปที่ 4-12	แสดงผังของมหาเจดีย์ชเวชีกอน	141

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่	หน้า
รูปที่ 4-13 ประตูกำแพงเมืองมณฑลทะเลย์	142
รูปที่ 4-14 แสดงรูปด้านทิศเหนือ และการตกแต่งด้วยไม้แกะสลักที่วัดชเวอินบิน	143
รูปที่ 4-15 แสดงการคลุมหลังคาทางเดินที่มีความยาวถึง 450 เมตร	144
รูปที่ 5-1 ห้องประชุมขนาด 2,000 ที่นั่ง จัดแบ่งเป็น 3 ระดับ	182
รูปที่ 5-2 ส่วนของโรงละครกลางแจ้ง	183
รูปที่ 5-3 แสดงการจัดงานนิทรรศการในหอไทยนิทัศน์	184
รูปที่ 5-4 แสดงการจัดงานนิทรรศการในหอไทยนิทัศน์	184
รูปที่ 5-5 แสดงการจัดงานนิทรรศการในหอไทยนิทัศน์	185
รูปที่ 5-6 แสดงการจัดงานนิทรรศการในหอไทยนิทัศน์	185
รูปที่ 5-7 ทางเข้าโครงการอาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา	189
รูปที่ 5-8 แสดงกิจกรรมที่เกิดในโครงการอาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา	190
รูปที่ 5-9 แสดงการจัดนิทรรศการในโครงการอาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา	190
รูปที่ 5-10 แสดงอาคารส่วนที่ 2 ของโครงการอาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา	192

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทนำ

ประวัติและวัฒนธรรมของชนชาติมอญในประเทศไทย

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีความหลากหลายของกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ซึ่งกลุ่มคนที่ต่างกันนี้ก็มีความเชื่อชาติและวัฒนธรรมต่างกันไป จากลักษณะที่มีความหลากหลายทั้งทางเชื้อชาติและวัฒนธรรมนั่นเอง จึงเกิดเป็นวัฒนธรรมพื้นบ้านของแต่ละท้องถิ่นซึ่งได้สะท้อนลักษณะของชีวิตและสภาพสังคมท้องถิ่น ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่นนั้นอาจจะแตกต่างกันในรูปแบบ และภาษาแต่ก็เป็นส่วนที่ทำให้เกิดความสามัคคีและมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตในสังคมท้องถิ่นเหล่านั้น

ชนชาติมอญก็เป็นหนึ่งในชนชาติซึ่งมีประชากรเข้ามาอาศัยอยู่ในประเทศไทย ในประวัติศาสตร์นั้นชนชาติมอญนั้นได้มีความสัมพันธ์กับประเทศไทยมาช้านานแล้วและบุคคลที่มีเชื้อสายมอญก็มีบทบาทความสำคัญต่อประวัติศาสตร์ของไทย เช่น พระมหาเถรคันฉ่องพระภิกษุที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงนับถือ พระยาเกียรติ พระยารามแม่ทัพชาวมอญที่ถวายชีวิตสนองพระเดชพระคุณในเจ้าแผ่นดินไทย ซึ่งบุคคลบางกลุ่มก็ได้อยู่อาศัยในประเทศไทยและสืบสกุลเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน

ชนชาติมอญ เป็นชนชาติที่เคยครองความยิ่งใหญ่ในอดีตในส่วนที่เป็นดินแดนของประเทศพม่าในปัจจุบัน ชนชาติมอญเคยมีความรุ่งเรืองทั้งทางการปกครอง เศรษฐกิจ และศิลปวัฒนธรรม แต่เป็นเรื่องที่น่าเสียดายที่ชนชาติมอญต้องสูญเสียผืนแผ่นดินให้แก่พม่า และได้ถูกกลืนชาติในที่สุด ทำให้ชาวมอญส่วนใหญ่ต้องอพยพไปอาศัยอยู่ที่อื่น และชาวมอญบางกลุ่มก็ได้อพยพมาอาศัยในประเทศไทย ซึ่งมีการอพยพที่สำคัญอยู่ 3 ครั้ง ได้แก่

- ในสมัยของสมเด็จพระนเรศวรมหาราชซึ่งครั้งนั้นได้โปรดเกล้าฯให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ วัดขมิ้น วัดขุนแสน ใกล้วังสมเด็จพระนเรศวรมหาราชในพระนครศรีอยุธยา
- ในสมัยของสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี มีจำนวนชาวมอญที่อพยพประมาณ 3,000 คน ซึ่งสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีได้โปรดเกล้าฯให้ตั้งภูมิลำเนาที่ ปากเกร็ด แขวงนนทบุรี และที่สามโคก แขวงปทุมธานี
- ในสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย มีจำนวนชาวมอญที่อพยพมาประมาณ 40,000 คน ซึ่งได้โปรดเกล้าฯให้ตั้งภูมิลำเนาอยู่ที่ ปทุมธานี นนทบุรี และนครเขื่อนขันธ์ (พระประแดง)

- ซึ่งในปัจจุบัน ชาวมอญได้เคลื่อนย้ายภูมิลำเนาออกไปมาก และไปตั้งหมู่บ้านอยู่หลายแห่ง จึงพบว่ามีชาวไทยเชื้อสายมอญอาศัยอยู่หลายที่ในประเทศไทย และก็ได้นำวัฒนธรรมของ

ชนชาติมอญไปเป็นเอกลักษณ์ในชุมชนนั้นด้วย วัฒนธรรมของชนชาติมอญที่เห็นเด่นชัดก็คงจะเป็น การรำยาว การร้องเพลง และการละเล่นต่างๆ เช่น รำมอญ เพลงโหมโรงรำมอญ การเล่นมอญซ่อนผ้า การเล่นสะบ้า การเล่นทะแยมอญ การเล่นลูกช่วง เป็นต้น นอกจากนี้ยังมี วัฒนธรรมทางด้านอื่นๆอีก ได้แก่ ด้านสาขาศิลปะ เช่น งานวรรณกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม และสถาปัตยกรรม , ด้านงานช่างฝีมือ เช่น งานเครื่องปั้นดินเผา งานดนตรีหูก งานกระดาษ งานศิลปการใช้วัตถุระเบิด เป็นต้น , ด้านมนุษยศาสตร์ เช่น งานประเพณีที่สืบทอดกันมา และภาษาที่ใช้ เป็นต้น ซึ่งวัฒนธรรมบางอย่างก็มีความคล้ายคลึง และกลมกลืนกับวัฒนธรรมของชาวไทย

ความเป็นมาของโครงการ

จากนโยบายแผนพัฒนาอยู่ 2 แผน คือ
แผนวัฒนธรรมแห่งชาติ (ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8)
สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ มี 6 แผนงานหลัก ได้แก่

- 1) แผนงานพัฒนาค่านิยม ลักษณะนิสัย วิถีชีวิต และสังคมไทย
- 2) แผนงานส่งเสริมศักยภาพของบุคคล ครอบครัว และชุมชน
- 3) แผนงานส่งเสริมภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมพื้นบ้าน
- 4) แผนงานส่งเสริมวัฒนธรรมไทยกับการท่องเที่ยวและพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจและสังคม
- 5) แผนงานอนุรักษ์มรดกโลก เสริมสร้างเอกลักษณ์และเผยแพร่เกียรติภูมิวัฒนธรรมไทยในสังคมโลก
- 6) แผนงานระดมทรัพยากร และการลงทุนทางวัฒนธรรม

แผนงานในแผนวัฒนธรรมแห่งชาติที่ส่งเสริมให้เกิดโครงการ ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม - ธรรมชนชาติมอญในประเทศไทย ได้แก่

แผนงานที่ 2 แผนงานส่งเสริมศักยภาพของบุคคล ครอบครัว และชุมชน

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมให้มีการเสริมสร้างให้มีการเสริมความเข้มแข็งด้านวัฒนธรรมของบุคคล ครอบครัว และชุมชน โดยการสร้างสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว สร้างความเป็นผู้นำทางวัฒนธรรม สร้างและสนับสนุนเครือข่าย และประชาคมทางวัฒนธรรมทุกระดับให้เป็นแกนนำและกลไกสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ และพัฒนาสู่วัฒนธรรมของชุมชนที่หลากหลายทั้งในเมืองและชนบท

แผนงานที่ 3 แผนงานส่งเสริมภูมิปัญญาไทยและวัฒนธรรมพื้นบ้าน

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมให้มีการศึกษารวบรวมองค์ความรู้ดั้งเดิม ภูมิปัญญา ไทยวัฒนธรรม พื้นบ้านและวัฒนธรรมของกลุ่มชนต่างๆ แล้วเผยแพร่คุณค่าออกไปให้แพร่หลาย ด้วยวิธีการ และสื่อต่างๆ รวมทั้งบรรจุไว้ให้เป็นสาระในการเรียนรู้ทุกระดับการศึกษา ให้ประชาชนเข้าใจ เห็นคุณค่ายอมรับซึ่งกันและกัน ก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม อันนำไปสู่การอยู่รวม กันอย่างมีสันติสุขรวมทั้งนำไปสู่การเลือกสรรและปรับปรุงให้เหมาะสมกับวิถีชีวิตในปัจจุบันและ อนาคตให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืนและสมดุลบนพื้นฐานความเป็นตัวของตัวเอง

แผนงานที่ 4 แผนงานการส่งเสริมวัฒนธรรมกับการท่องเที่ยว และการพัฒนาประเทศทางด้าน เศรษฐกิจและสังคม

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมให้นำความรู้ความคิด ตลอดจนแบบแผนวิถีชีวิตไทยมาเป็นฐานใน การพัฒนาประเทศด้านเศรษฐกิจและสังคม ให้สามารถผลิตศิลปกรรมและอุตสาหกรรมทาง วัฒนธรรมเพื่อสร้างและเพิ่มพูนรายได้จากอาชีพอิสระ หรือการรับจ้างองค์กรของภาครัฐและ เอกชน รวมทั้งส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยจิตสำนึกทางวัฒนธรรมโดยเชื่อมโยงกับความรู้เกี่ยวกับ วัฒนธรรมไทย เป็นการสร้างความเข้าใจอันดีในวัฒนธรรมและส่งผลถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วย

แผนงานการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรี

แนวทางการพัฒนา

- 1) อนุรักษ์พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่สวนผลไม้ และวัฒนธรรมริมน้ำ
- 2) การพัฒนาอนุรักษ์สภาพแวดล้อม และปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว
- 3) การพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่สำหรับเป็นแหล่งจำหน่ายผลผลิตสินค้าพื้นเมือง ของ ที่ระลึกที่มีชื่อเสียง เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้แก่ประชาชน
- 4) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่างๆให้มีความน่าสนใจรวมทั้งการสร้างแหล่งท่องเที่ยวใหม่
- 5) พัฒนา ปรับปรุง สิ่งอำนวยความสะดวกด้านท่าเรือ เรือบริการที่มีความปลอดภัย
- 6) การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว
- 7) การประสานงาน สนับสนุน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและปรับปรุง เส้น ทางเชื่อมโยง แหล่งท่องเที่ยวทางบกและทางน้ำ
- 8) การส่งเสริมการท่องเที่ยวตามลำน้ำเจ้าพระยาและคลองต่างๆ

ในสภาพปัจจุบัน สภาพสังคม เศรษฐกิจการเมืองและเทคโนโลยีต่างๆ ได้เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ประชาชนต้องปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมสมัยใหม่ ซึ่งมีการรับอารยธรรม และข้อมูลข่าวสารจากแหล่งต่างๆ มาอย่างมากมาย ซึ่งจำเป็นต้องดำรงชีวิตใน สภาพปัจจุบัน จึงอาจจะทำให้มีการละเลยศิลปวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมา ถึงแม้ว่าจะพยายามรักษานบธรรม เนียมประเพณีและวัฒนธรรมไว้อย่างเคร่งครัด แต่ก็อาจจะเกิดปัญหาดังที่กล่าวขึ้นมาได้ในอนาคตอันใกล้ จึงควรมีการดำเนินการป้องกัน , การแก้ไขปรับปรุงข้อมูลบางอย่างให้ถูกต้อง , การอนุรักษ์และเผยแพร่ให้อนุชนได้เกิดความภูมิใจและหวงแหน ซึ่งการที่จะแก้ปัญหาการเลือนหายของวัฒนธรรมนั้น การก่อตั้งศูนย์ศิลปวัฒนธรรมชนชาติมอญในประเทศไทยก็เป็นวิธีหนึ่ง ที่จะตอบสนองนโยบาย และช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้

วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อเป็นแหล่งกลางในการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรม สำหรับผู้สนใจทั่วไป เพื่อส่งเสริมให้เข้าใจถึงสภาพการดำรงชีวิตของชาวมอญในประเทศไทย และให้เห็นถึงอิทธิพลของขนบธรรมเนียมประเพณีที่มีผลต่อชีวิต เช่น ลักษณะชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมและงานประเพณี งานหัตถกรรมพื้นบ้าน เป็นต้น
- 2) อนุรักษ์และเผยแพร่เพื่อให้อนุชนได้เกิดความภาคภูมิใจและหวงแหนในวัฒนธรรมของตนเอง
- 3) เพื่อเป็นแหล่งเก็บสะสมของโบราณ ซึ่งมีความสัมพันธ์ต่อวัฒนธรรมของชนชาติมอญในประเทศไทย
- 4) เพื่อเป็นศูนย์กลางในการบริการและเผยแพร่ข้อมูลทางวัฒนธรรมทั้งในด้านการจัดแสดง การแสดงการเล่นต่างๆ และการสัมมนา เป็นต้น
- 5) เพื่อเป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ ทำกิจกรรม และเป็นแหล่งท่องเที่ยวของบุคคลในท้องถิ่น และบุคคลทั่วไปที่สนใจ

วัตถุประสงค์ของการศึกษาโครงการ

- 1) เพื่อศึกษาลักษณะของวัฒนธรรมของชนชาติมอญ เนื่องจากเป็นพื้นฐานของความเข้าใจในการศึกษาและจัดทำโครงการ รวมทั้งมีผลต่อการออกแบบโครงการ ทั้งทางด้านลักษณะและรูปลักษณ์ทางสถาปัตยกรรม
- 2) เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์และลักษณะการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรม
- 3) เพื่อศึกษาวิธีการกำหนดส่วนรายละเอียดและขนาดองค์ประกอบของโครงการ
- 4) เพื่อศึกษาเกณฑ์ที่เกี่ยวกับการเลือกที่ตั้งของอาคาร และโครงการ
- 5) เพื่อศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของกลุ่มผู้ใช้อาคาร ที่มีผลต่อกิจกรรมและองค์ประกอบภายในโครงการ
- 6) เพื่อศึกษางานระบบและเทคโนโลยีต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบ

7) เพื่อศึกษาทัศนคติและข้อกำหนดต่างๆที่เกี่ยวข้องในการออกแบบ

ขอบเขตของโครงการ

1) ด้านงานนิทรรศการ

-เป็นที่เก็บรวบรวมและจัดแสดงข้อมูลทางด้านศิลปวัฒนธรรม ของชนชาติ มอญในรูปแบบต่างๆ เช่น เอกสาร รูปถ่าย ภาพยนตร์ สไลด์ หนังสือ หุ่นจำลอง และ วัตถุจริง

-เป็นที่สำหรับจัดแสดงวัฒนธรรมทางด้านศิลปะและดนตรี เช่น การรำร่ายรำ การแสดงดนตรี และการละเล่นต่างๆ เป็นต้น

2) ด้านงานการศึกษาค้นคว้าและวิจัย

-เป็นที่รวบรวมข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาวมอญเพื่อใช้ในการ อนุรักษ์ เผยแพร่ วัฒนธรรมของชาวมอญต่อไป

-เป็นที่สำหรับจัดการอบรม สัมมนา หรือประชุมของตัวแทน กลุ่มชาวมอญ เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาในด้านต่างๆ

-เป็นที่ให้ความรู้ และเป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูลแก่บุคคลที่สนใจ

3) ด้านงานบริการ

-เป็นที่ประสานงานด้านศิลปวัฒนธรรมระหว่างหน่วยงานหรือสถาบันต่างๆ ตามความเหมาะสม

-เป็นที่บริการทางการศึกษา ให้บริการทางข้อมูลแก่บุคคลที่สนใจ หรือต้องการข้อมูล

-เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนและนักท่องเที่ยว

ขอบเขตการศึกษาโครงการ

1) การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของโครงการ

-ลักษณะของวัฒนธรรมของชนชาติมอญ

-ลักษณะการดำเนินงานของศูนย์วัฒนธรรม

-ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ

2) การศึกษารายละเอียดและส่วนประกอบของโครงการ

-ศึกษาตัวอย่างของโครงการประเภทเดียวกันเพื่อหาข้อสรุปและแนวทางการกำหนดรายละเอียดในการออกแบบโครงการ

-ศึกษาพฤติกรรมผู้ใช้อาคารและผู้ที่เกี่ยวข้อง

-ศึกษานาตขององค้ประกอบต่าๆของโครงการให้เหมาะสม
กับสภาพใช้งานจริง

-ศึกษาความสัมพันธ์ขององค้ประกอบต่าๆ เพื่อจัดระบบการการสัญจรทั้ง
ภายในและภายนอกของอาคารให้สอดคล้องสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมโดยรอบ

3) การศึกษาและวิเคราะห์เกี่ยวกับที่ตั้งของอาคาร

-ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของที่ตั้งโครงการ

-ศึกษาข้อมูลรายละเอียดและระบบสาธารณูปโภคที่จำเป็นต่อโครงการ

-ศึกษาสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อโครงการ

4) การศึกษาถึงอิทธิพลต่าๆที่ เกี่ยวกับการออกแบบและมีผลต่อโครงการ

-การศึกษางานระบบไฟฟ้าและสุขาภิบาล

-การศึกษางานระบบโครงสร้างที่เหมาะสมกับโครงการ

-การศึกษากฎหมายและข้อกำหนดที่มีผลต่อการออกแบบ

5) การศึกษาและวิเคราะห์ด้านการออกแบบสถาปัตยกรรมและสรุปผลการ
วิเคราะห์พร้อมทั้งรายละเอียดการออกแบบทั้งหมด

บทที่ 1

การศึกษาลักษณะของโครงการเบื้องต้น

1.1) การประเมินความต้องการและองค์ประกอบของโครงการ

การประเมินความต้องการเพื่อหาองค์ประกอบของโครงการสามารถจะทำการประเมินได้จากแนวทางของข้อกำหนดต่างๆที่มีผลต่อลักษณะของโครงการ ดังนี้

- ก) วัตถุประสงค์ของโครงการ
- ข) ขอบเขตของโครงการ
- ค) แผนงานและนโยบาย
- ง) หน่วยงานที่มีลักษณะใกล้เคียง

การประเมินองค์ประกอบจากวัตถุประสงค์ของโครงการ
ตารางที่ 1-1 แสดงการประเมินองค์ประกอบจากวัตถุประสงค์ของโครงการ

วัตถุประสงค์ของโครงการ	การดำเนินงาน (กิจกรรม)	องค์ประกอบ
ด้านการศึกษา		
- เพื่อเป็นศูนย์กลางการรวบรวมเอกสารการค้นคว้าทางวัฒนธรรม	- เก็บรวบรวมเอกสาร , ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อการค้นคว้าทางวัฒนธรรม	- ฝ่ายวิชาการ - ห้องสมุด และห้องโสตฯ
- เพื่อส่งเสริมความเข้าใจถึงสภาพการดำรงชีพ และอิทธิพลของวัฒนธรรมชนบทธรรมเนียมประเพณี	- การจัดแสดงเพื่อให้เข้าใจถึงสภาพการดำรงชีพ และอิทธิพลของวัฒนธรรมชนบทธรรมเนียมประเพณี	- ส่วนงานจัดแสดง - ฝ่ายเทคนิค
- เพื่อเก็บสะสมศิลปวัตถุโบราณ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรม	- จำแนก , จัดทำบัญชี และเก็บสะสมศิลปวัตถุโบราณ	- ส่วนพิพิธภัณฑ์และคลัง

วัตถุประสงค์ของโครงการ	การดำเนินงาน (กิจกรรม)	องค์ประกอบ
-เป็นศูนย์กลางการเผยแพร่ และ บริการข้อมูลทางวัฒนธรรม ด้านสังคม -อนุรักษ์เอกลักษณ์ของวัฒนธรรมเพื่อให้ประชาชนได้รับรู้ถึงคุณค่าทางวัฒนธรรม -เป็นแหล่งพักผ่อนหย่อนใจ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและ ทำกิจกรรมร่วมกัน อันจะนำไปสู่ความสามัคคีในชุมชน ด้านเศรษฐกิจ -สอดคล้องกับนโยบายและ แผนพัฒนาการท่องเที่ยวของ จังหวัดนนทบุรี	-ดำเนินงานตามแผนงานและ รับผิดชอบงานทั้งหมด -จัดเตรียมเอกสารเพื่องานส่งเสริมและเผยแพร่ -จัดการสัมมนาและประชุม -จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดความใกล้ชิดกัน -การจัดกิจกรรมภายในชุมชน -การจัดบรรยากาศเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ -แนะนำแหล่งท่องเที่ยวบน เกาะ และแสดงงานเครื่องปั้น ดินเผาตัวอย่าง	-ฝ่ายบริหารและธุรการ -ฝ่ายงานวิชาการ -ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ -ห้องบรรยาย -ลานกิจกรรมกลางแจ้ง -ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ -ลานกิจกรรมกลางแจ้ง -ฝ่ายงานอาคารและสถานที่ -ที่จอดรถจักรยานยนต์และ จักรยาน -ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การประเมินองค์ประกอบจากขอบเขตของโครงการ

ตารางที่ 1-2 แสดงการประเมินองค์ประกอบจากขอบเขตของโครงการ

ขอบเขตของโครงการ	การดำเนินงาน (กิจกรรม)	องค์ประกอบ
ด้านงานนิทรรศการ -เป็นที่เก็บรวบรวมและจัดแสดงข้อมูลทางด้านศิลปวัฒนธรรมของชาติมอญในรูปแบบต่างๆ เช่น เอกสาร รูปถ่าย ภาพยนตร์ สไลด์ หนังสือ หุ่นจำลอง และวัตถุจริง -เป็นที่สำหรับจัดแสดงวัฒนธรรมทางด้านศิลปและดนตรี เช่น การรำยรา การแสดงดนตรี และการละเล่นต่างๆ เป็นต้น	-การจัดแสดงเพื่อให้เข้าใจถึงสภาพการดำรงชีพ และอิทธิพลของวัฒนธรรมชนบทธรรมเนียมประเพณี -จำแนก , จัดทำบัญชี และเก็บสะสมศิลปวัตถุโบราณ -จัดงานการละเล่น และงานประเพณีตามความเหมาะสม	-ส่วนงานจัดแสดง -ส่วนพิพิธภัณฑ์และคลัง -ลานแสดงและกิจกรรมกลางแจ้ง -ฝ่ายเทคนิค
ด้านงานการศึกษาค้นคว้า และวิจัย -เป็นที่รวบรวมข้อมูลต่างๆ ที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชาวมอญเพื่อใช้ในการ อนุรักษ์ เผยแพร่วัฒนธรรม -เป็นที่สำหรับจัดการอบรม สัมมนาหรือประชุมของตัวแทนกลุ่มชาวมอญเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหา	-เก็บรวบรวมเอกสาร , ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อการค้นคว้าทางวัฒนธรรม -จัดการสัมมนาและประชุม	-ฝ่ายวิชาการ -ห้องสมุด และห้องโสตฯ -ฝ่ายวิชาการ -ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ -ลานกิจกรรม -ห้องบรรยาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ขอบเขตโครงการ	การดำเนินงาน (กิจกรรม)	องค์ประกอบ
-เป็นที่ให้ความรู้และเป็นแหล่งค้นคว้าข้อมูลแก่บุคคลที่สนใจ ด้านงานบริการ -เป็นที่ประสานงานด้านศิลปวัฒนธรรมระหว่างหน่วยงานตามความเหมาะสม -เป็นที่บริการทางการศึกษา ให้บริการทางข้อมูลแก่บุคคลที่สนใจ หรือต้องการข้อมูล -เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนและนักท่องเที่ยว	-เก็บรวบรวมเอกสาร , ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อการค้นคว้าทางวัฒนธรรม -ดำเนินงานตามแผนงานและรับผิดชอบงานทั้งหมด -จัดเตรียมเอกสารเพื่องานส่งเสริมและเผยแพร่ -ติดต่อประสานงานเพื่อในการบริการทางข้อมูลเบื้องต้น -บริการให้ความสะดวกสบาย	-ฝ่ายวิชาการ -ห้องสมุด -ฝ่ายบริหารและธุรการ -ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ -ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ -ฝ่ายงานอาคารและสถานที่ -ร้านค้าอาหาร เครื่องดื่ม -ที่จอดรถจักรยานยนต์และจักรยาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การประเมินองค์ประกอบของโครงการจาก แผนพัฒนาวัฒนธรรมและแผนงานพัฒนา
แหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรี
ตารางที่ 1-3 แสดงการประเมินองค์ประกอบของโครงการจากแผนพัฒนาวัฒนธรรมและแผน
งานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรี

แผนงานและนโยบาย	การดำเนินงาน (กิจกรรม)	องค์ประกอบ
แผนงานพัฒนาวัฒนธรรม		
- เพื่อส่งเสริมให้มีการศึกษารวบรวมองค์ความรู้ดั้งเดิม ภูมิปัญญา ไทยวัฒนธรรมพื้นบ้านและวัฒนธรรมของกลุ่มชนต่าง ๆ แล้วเผยแพร่คุณค่าออกไปให้แพร่หลายด้วยวิธีการและสื่อต่างๆ ให้ประชาชนเข้าใจเห็นคุณค่ายอมรับซึ่งกันและกัน	- เก็บรวบรวมเอกสาร , ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อการค้นคว้าทางวัฒนธรรม - การจัดแสดงเพื่อให้เข้าใจถึงสภาพการดำรงชีพ และอิทธิพลของวัฒนธรรมชนบท - จำแนก , จัดทำบัญชี และเก็บสะสมศิลปวัตถุโบราณ - ดำเนินงานตามแผนและรับผิดชอบของงานทั้งหมด	- ฝ่ายวิชาการ - ห้องสมุด และห้องโสตฯ - ส่วนจัดงานแสดง - ฝ่ายเทคนิค - ส่วนพิพิธภัณฑ์และคลัง - ฝ่ายบริหารและธุรการ
- เพื่อส่งเสริมให้มีการเสริมสร้างให้มีการเสริมความเข้มแข็งด้านวัฒนธรรมของบุคคล ครอบครัวและชุมชน พัฒนาสู่วัฒนธรรมของชุมชนที่หลากหลายทั้ง ในเมืองและชนบท	- จัดงานการเล่น และงานประเพณีตามความเหมาะสม	- ลานแสดงและกิจกรรมกลางแจ้ง
- สามารถผลิตศิลปกรรมและอุตสาหกรรมทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างและเพิ่มพูนรายได้ จากอาชีพอิสระและส่งเสริมการท่องเที่ยวด้วยจิตสำนึกทางวัฒนธรรม	- จัดงานประกวดงานเครื่องปั้นดินเผาตามโอกาส - เสนองงานขายทั้งจากที่ผลิตและภายในโครงการ - จัดตกแต่งสภาพแวดล้อม	- ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ - บริเวณขายสินค้า - ร้านค้าอาหาร เครื่องดื่ม - ฝ่ายงานอาคารและสถานที่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แผนงานและนโยบาย	การดำเนินงาน (กิจกรรม)	องค์ประกอบ
แผนงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรี การพัฒนาและปรับปรุงพื้นที่เพื่อเป็นแหล่งจำหน่ายผลผลิตสินค้าพื้นเมืองของที่ระลึก ที่มีชื่อเสียงเพื่อเป็นการเพิ่มรายได้แก่ประชาชน -การพัฒนาอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและปรับปรุงภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว -การประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว	รวบรวมงานเครื่องปั้นดินเผาและส่งเสริมให้มีการศึกษาความเป็นเอกลักษณ์เพื่อนำมาพัฒนางานปั้น -จัดงานประกวดงานเครื่องปั้นดินเผาตามโอกาส -เสนองานขายทั้งจากที่ผลิตและภายในโครงการ -ให้คนในท้องถิ่นเห็นคุณค่าของสภาพแวดล้อมบนเกาะ -เผยแพร่ข้อมูลต่างๆแก่นักท่องเที่ยวเพื่อให้ได้รู้จักสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม	-ฝ่ายวิชาการ -ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ -ส่วนงานจัดแสดง -ลานกิจกรรมกลางแจ้ง -บริเวณขายสินค้า -ฝ่ายงานอาคารและสถานที่ -ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การประเมินองค์ประกอบจากหน่วยงานที่มีลักษณะใกล้เคียง

เนื่องจากการใช้วิธีการประเมินองค์ประกอบจากหน่วยงานที่มีลักษณะใกล้เคียง พบว่าโครงการมีจุดประสงค์และลักษณะใกล้เคียงกับพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติประจำเมือง ซึ่งเป็นพิพิธภัณฑ์ที่รวมเอาลักษณะของพิพิธภัณฑ์สถาน 4 ประเภท คือ

1) ประเภทประวัติศาสตร์และโบราณคดี จัดแสดงเรื่องราวความเป็นมาของมนุษย์ในอดีต โดยมีโบราณวัตถุของแต่ละยุคเป็นสื่อ

2) พิพิธภัณฑ์สถานประเภทมนุษยวิทยาและชาติพันธุ์วิทยา จัดแสดงวัตถุประเภทเครื่องมือ เครื่องใช้ ศิลปหัตถกรรม ชนบทรรมนิยมประเพณี วัฒนธรรมของกลุ่มชนต่างๆ

3) พิพิธภัณฑ์สถานประเภทศิลปร่วมสมัย จัดแสดงผลงานศิลปร่วมสมัย

ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับโครงการที่มีลักษณะที่ต้องการแสดงเรื่องราวและทำการค้นคว้าทางด้านประวัติศาสตร์, ชนชาติ และชนบทรรมนิยมประเพณี ที่เป็นเรื่องเฉพาะของกลุ่มชนชาติมอญที่มีการตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย

ตารางที่ 1-4 แสดงองค์ประกอบของพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติประจำเมือง

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย
ส่วนบริการ	1. ห้องโถงต้อนรับ ประกอบด้วย ส่วนประชาสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่รับฝากของ 2. ห้องจัดนิทรรศการถาวร 3. ห้องจัดนิทรรศการชั่วคราว ห้องหมุนเวียน 4. ห้องสมุด 5. ห้องประชุมหรือบรรยาย 6. ห้องจัดกิจกรรม 7. ร้านขายหนังสือและของที่ระลึก 8. ร้านอาหาร 9. ห้องสุขา 10. ลานจอดรถ 11. สถานที่จัดกิจกรรมกลางแจ้ง 12. รั้ว สนามหญ้า ลานดอกไม้ และป้ายชื่อ 13. ตู้ยาม

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย
ส่วนปฏิบัติการ	1. สำนักงานบริหารทั่วไป 2. สำนักงานทะเบียนพิพิธภัณฑ์ 3. ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ พร้อมสงวนรักษา 4. ห้องปฏิบัติการทางเทคนิคการจัดนิทรรศการ 5. ห้องเก็บพัสดุ ครัวภัณฑ์ 6. ห้องคลังจัดวัตถุพิพิธภัณฑ์ 7. ห้องทำงานภัณฑารักษ์ 8. ศูนย์ปฏิบัติการประชาสัมพันธ์และการศึกษา ประกอบด้วย - ห้องปฏิบัติการถ่ายภาพ - ห้องบันทึกเสียง - ห้องเก็บใสตัทศนุปรกรณ์ - ห้องเก็บภาพถ่ายและข้อมูลการจัดนิทรรศการเพื่อการบริหาร 9. ห้องควบคุมสัญญาณรักษาความปลอดภัยและเก็บรักษาอุณัจ 10. โรงเก็บรถยนต์และอุปกรณ์ล้อเลื่อนต่างๆ 11. ห้องโถงใหญ่สำหรับการเคลื่อนย้ายวัตถุพิพิธภัณฑ์ ในกรณีที่เกิดเหตุภัยพิบัติ เช่น อัคคีภัย อุทกภัย หรือภัยจากสงคราม กระจาย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1-5 แสดงองค์ประกอบที่ได้จำกัดไว้ประมิณตามข้อก่าหนดที่มีผลต่อลักษณะโครงการ

องค์ประกอบหลักจากวัตถุประสงค์	องค์ประกอบหลักจากขอบเขต	องค์ประกอบหลักจากแผนงานและนโยบาย	องค์ประกอบหลักจากหน่วยงานที่มีลักษณะใกล้เคียง
-ฝ่ายบริหาร -ดำเนินงานตามนโยบายของศูนย์และรับผิดชอบงานทั้งหมด	-ฝ่ายบริหาร -ดำเนินงานตามนโยบายของศูนย์และรับผิดชอบงานทั้งหมด	-ฝ่ายบริหาร -ดำเนินงานตามนโยบายของศูนย์และรับผิดชอบงานทั้งหมด	-สำนักงานบริหารทั่วไป
-ฝ่ายธุรการ -รับผิดชอบงานธุรการ	-ฝ่ายธุรการ -รับผิดชอบงานธุรการ	-ฝ่ายธุรการ -รับผิดชอบงานธุรการ	
-ฝ่ายงานอาคารและสถานที่ -งานซ่อมบำรุงอาคารและสวน -งานรักษาความสะอาด -งานรักษาความปลอดภัย	-ฝ่ายงานอาคารและสถานที่ -งานซ่อมบำรุงอาคารและสวน -งานรักษาความสะอาด -งานรักษาความปลอดภัย	-ฝ่ายงานอาคารและสถานที่ -งานซ่อมบำรุงอาคารและสวน -งานรักษาความสะอาด -งานรักษาความปลอดภัย	-รั้ว สหามัญย่า ลานดอกไม้และป้ายชื่อ -ดูยาม -ห้องควบคุมสัญญาณรักษาความปลอดภัยและเก็บรักษาอาวุธ
-ฝ่ายงานวิชาการ -เก็บรวบรวมข้อมูล -ห้องสมุด และห้องโสตฯ -เก็บรวบรวมข้อมูลและเอกสารใน	-ฝ่ายงานวิชาการ -เก็บรวบรวมข้อมูล -ห้องสมุด และห้องโสตฯ -เก็บรวบรวมข้อมูลและเอกสารใน	-ฝ่ายงานวิชาการ -เก็บรวบรวมข้อมูล -ห้องสมุด และห้องโสตฯ -เก็บรวบรวมข้อมูลและเอกสารใน	-ห้องสมุด -ศูนย์ปฏิบัติการประชาสัมพันธ์ และ

องค์ประกอบหลักจากวัตถุประสงค์	องค์ประกอบหลักจากขอบเขต	องค์ประกอบหลักจากแผนงานและนโยบาย	องค์ประกอบหลักจากหน่วยงานที่มีลักษณะใกล้เคียง
รูปสื่อต่างๆเพื่อการค้นคว้า	รูปสื่อต่างๆเพื่อการค้นคว้า	รูปสื่อต่างๆเพื่อการค้นคว้า	การศึกษา ประกอบด้วย -ห้องปฏิบัติการถ่ายภาพ -ห้องบันทึกเสียง -ห้องเก็บโสตทัศนอุปกรณ์ -ห้องเก็บภาพถ่ายและข้อมูล
-ส่วนงานจัดแสดง -จัดแสดงโดยสื่อต่างๆ เพื่อความ เข้าใจทางวัฒนธรรม	-ส่วนงานจัดแสดง -จัดแสดงโดยสื่อต่างๆ เพื่อความ เข้าใจทางวัฒนธรรม	-ส่วนงานจัดแสดง -จัดแสดงโดยสื่อต่างๆ เพื่อความ เข้าใจทางวัฒนธรรม	-ห้องจัดนิทรรศการถาวร -ห้องจัดนิทรรศการชั่วคราว ห้อง หมุนเวียน
-ส่วนพิพิธภัณฑ์และคลัง -จำแนก, จัดทำบัญชี และ เก็บสะสมวัตถุโบราณ	-ส่วนพิพิธภัณฑ์และคลัง -จำแนก, จัดทำบัญชี และ เก็บสะสมวัตถุโบราณ	ส่วนพิพิธภัณฑ์และคลัง -จำแนก, จัดทำบัญชี และ เก็บสะสมวัตถุโบราณ	-สำนักงานทะเบียนพิพิธภัณฑ์ -ห้องคลังจัดวัตถุพิพิธภัณฑ์ -ห้องทำงานภัณฑารักษ์ -ห้องเก็บพัสดุ ครัวภัณฑ์

องค์ประกอบหลักจากวัตถุประสงค์	องค์ประกอบหลักจากขอบเขต	องค์ประกอบหลักจากแผนงานและนโยบาย	องค์ประกอบหลักจากหน่วยงานที่มีลักษณะใกล้เคียง
-ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ -บริการทางการศึกษา -จัดงานกิจกรรมพิเศษ	-ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ -บริการทางการศึกษา -จัดงานกิจกรรมพิเศษ	-ฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่ -บริการทางการศึกษา -จัดงานกิจกรรมพิเศษ	-ห้องโถงต้อนรับ ประกอบด้วย ส่วนประชาสัมพันธ์ จำหน่ายบัตร และที่รับฝากของ
-ประชาสัมพันธ์	-ประชาสัมพันธ์	-ประชาสัมพันธ์	
-ฝ่ายเทคนิค -รับผิดชอบด้านงานเทคนิคในการจัดแสดง	-ฝ่ายเทคนิค -รับผิดชอบด้านงานเทคนิคในการจัดแสดง	-ฝ่ายเทคนิค -รับผิดชอบด้านงานเทคนิคในการจัดแสดง	-ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ พร้อมสงวนรักษา
-ลานแสดงและกิจกรรมกลางแจ้ง -ห้องบรรยาย -ที่จอดรถจักรยานและจักรยานยนต์	-ลานแสดงและกิจกรรมกลางแจ้ง -ห้องบรรยาย -ที่จอดรถจักรยานและจักรยานยนต์ -ร้านค้าอาหารและเครื่องดื่ม	-ลานแสดงและกิจกรรมกลางแจ้ง -ร้านค้าอาหารและเครื่องดื่ม -ร้านขายสินค้า	-โรงเรียนดนตรี และอุปกรณ์สื่อ -ห้องโถงใหญ่สำหรับการเคลื่อนย้าย วัตถุประสงค์พิเศษ ในกรณีที่เกิดเหตุภัยพิบัติ เช่น อัคคีภัย อุทกภัย หรือ ภัยจากสงคราม ว่าง -ห้องประชุมหรือบรรยาย

องค์ประกอบหลักจากวัตถุประสงค์	องค์ประกอบหลักจากขอบเขต	องค์ประกอบหลักจากแผนงานและนโยบาย	องค์ประกอบหลักจากหน่วยงานที่มีลักษณะใกล้เคียง
			-ห้องจัดกิจกรรม -ร้านขายหนังสือและของที่ระลึก -ร้านอาหาร -ห้องสุขา -ที่จอดรถจักรยาน ,จักรยานยนต์ -สถานที่จัดกิจกรรมกลางแจ้ง

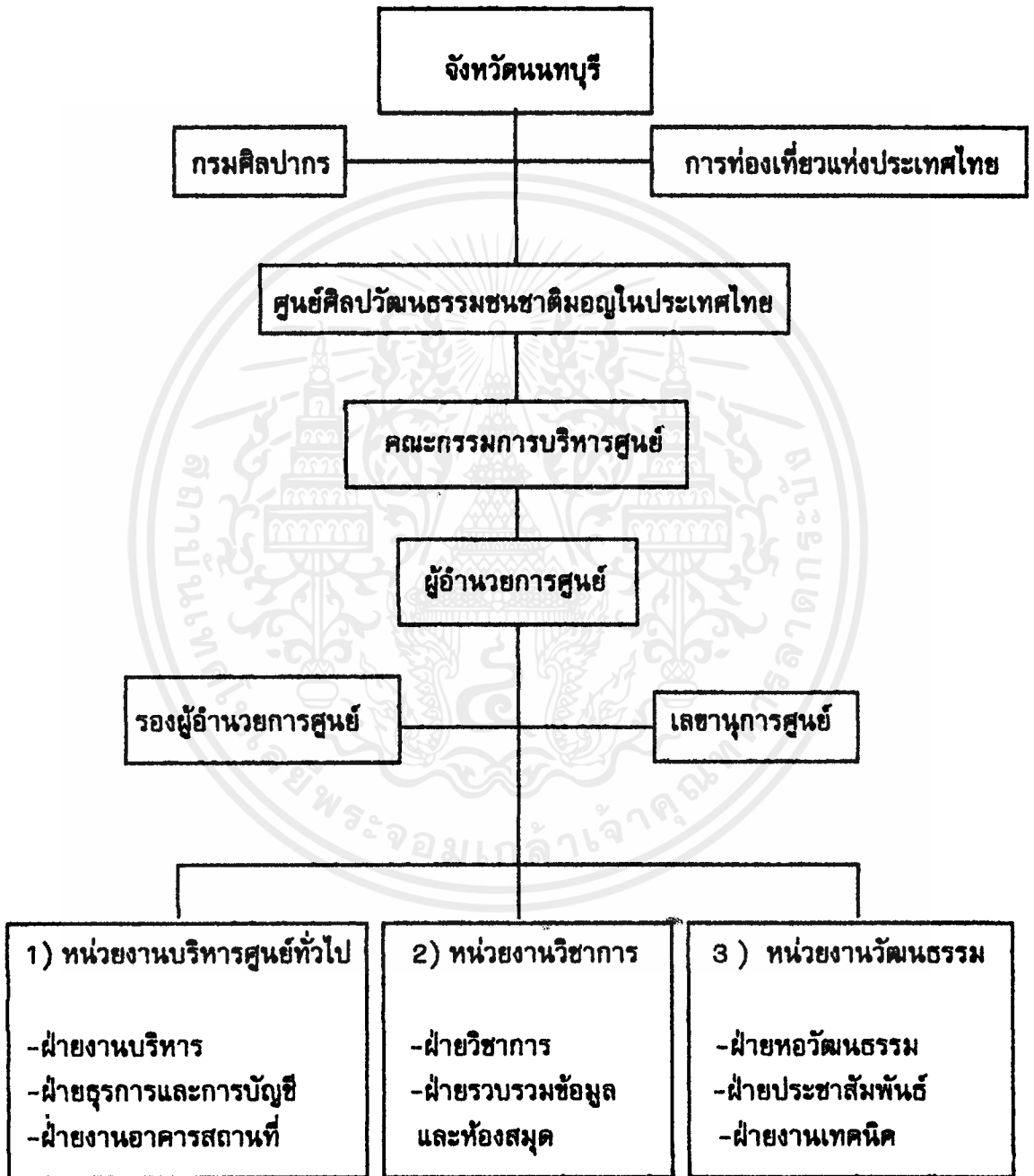
สรุปองค์ประกอบจากการประเมินองค์ประกอบจากวิธีทั้ง 4 วิธี

1. -ฝ่ายงานบริหาร
2. -ฝ่ายงานธุรการ
3. -ฝ่ายงานอาคารและสถานที่
4. -ฝ่ายงานวิชาการ
5. -งานห้องสมุดและโสตฯ
6. -ห้องบรรยายทางวิชาการ
7. -ส่วนนิเทศการถาวร
8. -ส่วนนิเทศการชั่วคราว
9. -ส่วนนิเทศการกลางแจ้ง
10. -สำนักงานทะเบียนพิพิธภัณฑ์
11. -ส่วนคลังพิพิธภัณฑ์
12. -งานซ่อมแซมศิลปกรรม
13. -ห้องปฏิบัติการทางเทคนิคการจัดแสดง
14. -โรงเก็บรถและอุปกรณ์ล้อเลื่อน
15. -ส่วนลานแสดงและกิจกรรมกลางแจ้ง
16. -ที่จอดรถจักรยานยนต์และจักรยาน
17. -โถงทางเข้าใหญ่
18. -ร้านค้าอาหารและเครื่องดื่ม
19. -ร้านขายหนังสือและสินค้าที่ระลึก
20. -สุขา

ซึ่งองค์ประกอบที่ได้จากการประเมินนี้ จะนำไปวิเคราะห์หาองค์ประกอบย่อยของโครงการต่อไปในบทที่ 2 การวิเคราะห์และสรุปองค์ประกอบโครงการ

โครงสร้างการบริหารงานและงบประมาณของโครงการ

โครงการศูนย์ศิลปวัฒนธรรมชนชาติมอญในประเทศไทย อยู่ในความรับผิดชอบของ
จังหวัดนนทบุรี มีโครงสร้างการบริหารงานตามความสัมพันธ์ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

งบประมาณและการจัดแบ่งงบประมาณรายรับ-รายจ่ายภายในโครงการ จะสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

ก) งบประมาณประจำปี โดยจะมีการแบ่งย่อยออกเป็น

-งบประมาณการบริหาร คือ ค่าใช้จ่ายในการบำรุงเลี้ยงโครงการ เช่น เงินเดือนของเจ้าหน้าที่ และ ค่าอุปกรณ์ต่างๆ

-งบประมาณงานบริการทั่วไป คือ ค่าใช้จ่ายในงานระบบต่างๆ เช่น งานระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ , งบประมาณงานดูแลอาคารสถานที่ และ งานรักษาความปลอดภัยของโครงการ

-งบประมาณด้านวัฒนธรรม คือ ค่าใช้จ่ายทางด้านงานค้นคว้าและวิจัยต่างๆ งบประมาณในการบำรุงห้องสมุด , การจัดทำกิจกรรมต่างๆในโครงการ เช่น การจัดพิมพ์งานเอกสารทางด้านวิชาการ และข่าวสาร เป็นต้น

-งบประมาณทางด้านงานเทคนิค คือ ค่าใช้จ่ายในด้านงานช่างซ่อมบำรุงต่างๆ เช่น การซ่อมแซมวัสดุแสดง , การจัดเตรียมฉากการแสดง และการเตรียมงานการแสดงอื่นๆ

ข) งบประมาณตามโครงการการปรับปรุงและพัฒนา เช่น การปรับปรุงหรือทำการซ่อมแซมอาคารในโครงการ หรือ การจัดเตรียมงานเทศกาลพิเศษตามโอกาสที่เหมาะสม

ส่วนทางด้านรายได้ของโครงการศูนย์ศิลปวัฒนธรรมชนชาติมอญในประเทศไทย จะได้มาจาก

-งบประมาณโดยจากจังหวัดนนทบุรี ซึ่งได้มาจากงบประมาณประจำปีของแผนงานโครงการ ในแผนพัฒนาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ประจำปี พ.ศ. 2540-2544

-งบเงินอุดหนุนและบริจาค จากภาคเอกชน

-เงินรายได้จากการบริหารงานภายในโครงการ เช่น การเก็บค่าเข้าชมในส่วนของ การจัดแสดงนิทรรศการ , การขายอาหารและเครื่องดื่มภายในโครงการ และ การขายสินค้าของที่ระลึกในโครงการ

-เงินรายได้ประเภทอื่นๆ เช่น รายได้จากการจัดกิจกรรมพิเศษ เงินรายได้จากการช่วยเหลือจากองค์กร หรือสมาคมจากต่างประเทศ เป็นต้น

๕.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 1-6 แสดงอัตราค่าจ้างและหน้าที่ของบุคลากรในโครงการ

ฝ่าย	ตำแหน่ง	จำนวน	หน้าที่
1. งานสำนักงานเลขานุการ			
1.1) ฝ่ายบริหาร	- ผู้อำนวยการ - รองผู้อำนวยการ - เลขานุการ - คณะกรรมการวัฒนธรรม	1 1 1 5	- ดำเนินงานตามนโยบายและรับผิดชอบงานทั้งหมด - เป็นผู้ช่วยผู้อำนวยการในการบริหาร - รับผิดชอบงานที่ผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการมอบหมาย - จัดเก็บข้อมูลรายงานผลการประชุม - ร่วมปรึกษาวิเคราะห์และแนะนำปัญหาทางวัฒนธรรม
1.2) ฝ่ายธุรการ	- หัวหน้าฝ่ายงานธุรการ - เจ้าหน้าที่สารบัญญ - เจ้าหน้าที่งานนิเทศ - เจ้าหน้าที่งานการเงินและการบัญชี	1 1 1 1	- รับผิดชอบงานสารบัญญ การเงิน พัสดุ และสารนิเทศ - เก็บรวบรวมหลักฐานและเอกสารต่าง ๆ ทำหนังสือติดต่อและเอกสารต่าง ๆ เด็ดหนังสือภายใน - เผยแพร่ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของศูนย์ และรวบรวมข้อมูลสถิติ - ดูแลการเงิน ทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และงบประมาณของศูนย์
1.3) ฝ่ายงานอาคารสถานที่	- หัวหน้าฝ่ายงานอาคารสถานที่ - เจ้าหน้าที่รักษาความสะอาด - เจ้าหน้าที่ดูแลอาคารและสวน	1 3 2	- รับผิดชอบงานอาคารสถานที่และบริเวณโดยรอบ - รักษาความสะอาดบริเวณศูนย์ - ดูแล-ตกแต่งสภาพอาคารและสวนในโครงการ

ฝ่าย	ตำแหน่ง	จำนวน	หน้าที่
	-เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยภายใน -เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยภายนอก	2 2	-ดูแลรักษาความปลอดภัยภายในอาคาร -ดูแลรักษาความปลอดภัยภายนอกอาคาร
2. งานวิชาการ วิจัย และ ประเมินผล 2.1) ฝ่ายวิชาการ 2.2) ฝ่ายห้องสมุดและโสตฯ	-หัวหน้าฝ่ายวิชาการ -เจ้าหน้าที่ข้อมูลสถิติ -นักวิชาการและวิจัย -บรรณารักษ์ -ผู้ช่วยบรรณารักษ์ -พนักงานห้องสมุด -เจ้าหน้าที่ซ่อมรักษา -เจ้าหน้าที่โสตฯ -เจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานและเสียง	1 1 3 1 2 2 2 1 2	-รับผิดชอบการดำเนินงานของฝ่าย -ทำงานข้อมูลสถิติด้านวัฒนธรรม และทำรายงานประจำปี -ควบคุมการดำเนินงานศึกษาและวิจัยทางวัฒนธรรม ปรระสานงานทางด้านภาารวิจัยกับหน่วยงานอื่น -รวบรวมงานวัฒนธรรมและเอกสารต่าง ๆ รับผิดชอบกิจกรรมห้องสมุด -ช่วยรวบรวมงานวัฒนธรรมและเอกสารต่าง ๆ -ให้บริการห้องสมุด ทำงานทะเบียน สถิติหนังสือ -ซ่อมแซมหนังสือที่เสียหาย -บริการและรับผิดชอบเรื่องโสตทัศนอุปกรณ์ -เก็บรวบรวมข้อมูลของวัฒนธรรมในรูปแบบของภาพและเสียง ให้บริการข้อมูลภาพและเสียง

ฝ่าย	ตำแหน่ง	จำนวน	หน้าที่
3. งานวัฒนธรรมสัมพันธ์ 3.1) ฝ่ายงานจัดแสดง 3.2) ฝ่ายพิพิธภัณฑ์และคลัง 3.3) ฝ่ายงานส่งเสริม และเผยแพร่	- หัวหน้าฝ่ายงานนิทรรศการ - เจ้าหน้าที่จัดงานนิทรรศการ - หัวหน้าฝ่ายงานกิจกรรมจัดแสดง - เจ้าหน้าที่จัดงานแสดง - ภัณฑารักษ์ - เจ้าหน้าที่คลังพิพิธภัณฑ์ - เจ้าหน้าที่ทะเบียนวัสดุ - หัวหน้าฝ่ายงานส่งเสริมและเผยแพร่ - เจ้าหน้าที่และนักวิชาการฝ่ายกิจกรรม - เจ้าหน้าที่อบรมและนำชม - เจ้าหน้าที่เผยแพร่เอกสารทางวิชาการ	1 2 1 3 1 2 1 1 3 2 2	- รับผิดชอบเรื่องงานนิทรรศการ - จัดเปลี่ยนหมุนเวียนงานนิทรรศการตามโอกาส - รับผิดชอบด้านการแสดงทั่วไป - อำนวยความสะดวกด้านเวที การควบคุมแสงเสียงในการแสดง - ดูแลวัตถุพิพิธภัณฑ์ และอธิบายข้อมูลแก่ผู้เข้าชม - ดูแลและจำแนกประเภทของวัตถุ รับผิดชอบการขนย้ายวัตถุ - จัดทำบัญชีและทำทะเบียนวัตถุ - รับผิดชอบการทำงานของหน่วยงาน - จัดทำกิจกรรมทางวัฒนธรรมเพื่อการส่งเสริมและเผยแพร่ - จัดการบรรยาย สัมมนา และการจัดโครงการสัญจรชมสถานที่สำคัญ - รวบรวมข้อมูลและทำการจัดพิมพ์เผยแพร่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการค้นหาเท่านั้น ไม่สามารถนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์อื่นใดได้โดยไม่ได้รับอนุญาต

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ฝ่าย	ตำแหน่ง	จำนวน	หน้าที่
4. งานเทคนิค			
4.1) ฝ่ายศิลปกรรม	-หัวหน้าฝ่าย -ช่างศิลปกรรม -เจ้าหน้าที่ซ่อมสงวนรักษา -ช่างภาพ	1 2 2 1	-รับผิดชอบการทำงานของหน่วย -รับผิดชอบงานตกแต่งส่วนประกอบงานแสดง ทำรูปแบบเอกสารงานเผยแพร่ และซ่อมแซมงานศิลป์ -สงวนรักษางานด้วยทางวิทยาศาสตร์ -เก็บข้อมูลภาพทั่วไป ประจำห้องจัดขยายภาพ
		62	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.2) การศึกษาประเภทของผู้ใช้อาคาร และ พฤติกรรมผู้ใช้อาคาร

ประเภทของผู้ใช้อาคารในโครงการศูนย์ศิลปวัฒนธรรมชนชาติมอญในประเทศไทยนั้น สามารถแบ่งได้ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่

1.2.1) ผู้ให้บริการ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ พนักงาน ผู้ทำงานประจำภายในศูนย์ตามหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้การทำงานเป็นไปด้วยดี

1.2.2) ผู้ใช้บริการ ได้แก่ ผู้มาใช้บริการโดยทั่วไป สามารถแบ่งได้ดังนี้

-ผู้เข้าชม เป็นผู้เข้าชมการจัดแสดงต่างๆของศูนย์ เช่น นิทรรศการห้องแสดงงานต่างๆ ซึ่งสามารถแบ่งเป็นกลุ่มได้เป็น

ก) กลุ่มนักเรียน ,นักศึกษา และเยาวชน

จุดประสงค์ในการเข้าชม

-เพื่อการศึกษาลักษณะวัฒนธรรมชนชาติมอญในประเทศไทย

-เพื่อค้นคว้าหาความรู้ทางวัฒนธรรมเพื่อนำไปประกอบการศึกษา

ผลที่ได้รับจากการเข้าชม

-เพิ่มความรู้อีกเกี่ยวกับเรื่องขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรม

การบริการ

-การเข้าชมนิทรรศการและงานจัดแสดง

-การศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากห้องสมุด

ข) กลุ่มนักท่องเที่ยว

จุดประสงค์ในการเข้าชม

-เพื่อรับรู้ถึงลักษณะวัฒนธรรมชนชาติมอญในประเทศไทย

-เพื่อความเพลิดเพลินและการพักผ่อนหย่อนใจ

-เพื่อจับจ่าย ซื้อของที่ระลึก

ผลที่ได้รับจากการเข้าชม

-ได้รับความรู้ความเข้าใจถึงลักษณะวัฒนธรรมชนชาติมอญในประเทศไทย

-ได้รับความเพลิดเพลินและพักผ่อนหย่อนใจ

-ได้ซื้อของที่ระลึกซึ่งเป็นการทำรายได้และนำไปสู่การพัฒนางานฝีมือของชุมชน

การบริการ

-การเข้าชมนิทรรศการและงานจัดแสดง

-การจัดแสดงทางวัฒนธรรม เช่น การฟ้อนรำการดนตรีและการละเล่นพื้นบ้าน

- จัดเตรียมการให้ความสะดวก เช่น ที่นั่งพักผ่อน ,ห้องน้ำ และร้านขายอาหาร
- จัดบริเวณขายและแนะนำสินค้า พร้อมทั้งแนะนำสถานที่ที่น่าสนใจบนเกาะเกร็ด

ค)ประชาชนในท้องถิ่นและทั่วไป

จุดประสงค์ในการเข้าชม

- เพื่อรับรู้ถึงลักษณะวัฒนธรรมชนชาติมอญในประเทศไทย
- เพื่อความเพลิดเพลินและการพักผ่อนหย่อนใจ

ผลที่ได้รับจากการเข้าชม

- ได้รับความรู้ความเข้าใจถึงลักษณะวัฒนธรรมชนชาติมอญในประเทศไทย
- ได้รับความเพลิดเพลินและพักผ่อนหย่อนใจ

การบริการ

- การเข้าชมนิทรรศการและงานจัดแสดง
- การจัดแสดงทางวัฒนธรรม เช่น การพ็อนรำ ดนตรี และการละเล่นพื้นบ้าน
- จัดเตรียมการให้ความสะดวก เช่น ที่นั่งพักผ่อน ,ห้องน้ำ และร้านขายอาหาร

ง) ผู้เชี่ยวชาญ

จุดประสงค์ในการเข้าชม

- เพื่อแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ข้อมูลทางวิชาการต่างๆและการค้นคว้าเป็นพิเศษ
- ต้องการสนทนาหรือแลกเปลี่ยนความรู้ทางวัฒนธรรม
- เพื่อรับความเพลิดเพลินและการพักผ่อนหย่อนใจ

ผลที่ได้รับจากการเข้าชม

- ได้รับความรู้ความเข้าใจถึงลักษณะวัฒนธรรมชนชาติมอญในประเทศไทย
- ได้แลกเปลี่ยนความรู้ทางด้านวัฒนธรรม
- ได้รับความเพลิดเพลินและพักผ่อนหย่อนใจ

การบริการ

- การเข้าชมนิทรรศการและงานจัดแสดง
- การจัดแสดงทาง วัฒนธรรม เช่น การพ็อนรำ ดนตรี และการละเล่นพื้นบ้าน

-บุคคลภายนอกทั่วไป ได้แก่ ผู้มาใช้บริการห้องสมุด ผู้มาติดต่อกานกับเจ้าหน้าที่
ต่าง ๆ คณะนักแสดงและผู้ติดตาม ผู้มาใช้บริการเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ

-ผู้ให้บริการในกรณีพิเศษ ได้แก่ ผู้จัดส่งวัสดุแสดง พัสดุภัณฑ์ พนักงานเก็บขยะ
พนักงานจัดส่งอาหาร เครื่องดื่ม เป็นต้น

พฤติกรรมของผู้ใช้อาคาร จะนำไปใช้เป็นตัวกำหนดถึงความสัมพันธ์ของผู้ใช้ในแต่ละ
กลุ่ม และองค์ประกอบที่เกิดขึ้นในศูนย์ ซึ่งสามารถแบ่งได้ดังนี้

ก) พฤติกรรมของผู้ให้บริการ คือ เจ้าหน้าที่พนักงานต่างๆภายในศูนย์ ซึ่งเป็นทั้งลูกจ้างประจำและลูกจ้างชั่วคราว รวมไปถึงพนักงานร้านค้า ,ห้องอาหาร พฤติกรรมโดยทั่วไปของผู้ให้บริการมีดังนี้

ก่อนเวลา 08.30 น.	-เดินทางจากที่พักมายังศูนย์โดยเรือโดยสารและมาลงทะเบียนเวลาทำงานที่เคานเตอร์เมื่อมาถึงศูนย์
08.30 - 12.00 น.	-เจ้าหน้าที่แยกย้ายกันไปปฏิบัติหน้าที่ตามฝ่ายต่างๆ
12.00 - 13.30 น.	-พักรับประทานอาหารกลางวัน
13.30 - 16.30 น.	-เจ้าหน้าที่แยกย้ายกันไปปฏิบัติหน้าที่ตามฝ่ายต่างๆ
	-ลงทะเบียนเลิกงานในเวลา 16.30 น.
หลังเวลา 16.30 น.	-เป็นเวลาเลิกงานของเจ้าหน้าที่เดินทางกลับที่พักอาศัย หรือออกไปทำธุระส่วนตัว ยกเว้นในกรณีที่มีการจัดการแสดงพิเศษในศูนย์ ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องอยู่ปฏิบัติหน้าที่ล่วงเวลาต่อ

ข) พฤติกรรมของผู้ใช้บริการ ได้แก่ ผู้ชมทั่วไป กลุ่มนักเรียน นักศึกษา ประชาชนนักท่องเที่ยว ที่มาชมงานนิทรรศการ หรือการจัดการแสดงของศูนย์ โดยจะเดินทางมายังศูนย์ด้วยเรือโดยสาร โดยไม่มีกำหนดเวลาที่แน่นอน สามารถแบ่งได้เป็น

-พฤติกรรมของผู้เข้าชมนิทรรศการ

-เดินทางมาจากบริเวณท่าเรือบนเกาะเกร็ด เข้าสู่โดงต้อนรับของศูนย์เพื่อการติดต่อสอบถาม และการซื้อบัตรเข้าชมจากนั้นก็เข้าชมงานจัดนิทรรศการ หรือไปเที่ยวบริเวณส่วนอื่นๆก่อนตามความพอใจ ถ้ามาเป็นหมู่คณะก็จะสามารถเข้ารับฟังบรรยายจากวิทยากรหลังจากการชม เพื่อฟังบรรยายสรุปแล้วจึงออกไปชมสถานที่จริง

-ก่อนที่ผู้เข้าชมจะเข้าชมงานจัดแสดง จะมีเคานเตอร์พนักงานต้อนรับเพื่อตรวจบัตรเข้าชม และมีการรับฝากของก่อนเข้าชม ผู้เข้าชมนิทรรศการจะสามารถเข้าชมได้ตลอดตามเวลาการเปิด-ปิดของศูนย์

-เดินทางกลับจากศูนย์ ด้วยเดินทางไปขึ้นเรือโดยสารที่ทำเรือ

-พฤติกรรมของผู้ชมการแสดงทางวัฒนธรรม

การแสดงทางวัฒนธรรมนี้จะจัดขึ้นในโอกาสพิเศษ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมการแสดงกลางแจ้ง หรือเป็นการรวมตัวกันของกลุ่มชาวมอญก่อนที่จะทำพิธีที่วัด และกลับมาสนุกสนานชมการแสดงที่ศูนย์ต่อตามความเหมาะสม

-เข้าสู่บริเวณโรงพักคอย ซึ่งจะมีการแจกสูติบัตรประกอบการแสดงแก่ผู้สนใจ ซึ่งรอบบริเวณนี้จะมีร้านค้าเพื่อบริการอาหารและเครื่องดื่ม และห้องน้ำเพื่อความ สะดวกสบายของผู้ชม

-จากนั้นก็เข้าสู่ส่วนลานแสดงและเวทีกลางแจ้ง เพื่อชมและสนุกกับการแสดง

-เมื่อจบการแสดงหรือจบกิจกรรมแล้ว ผู้ชมเดินออกมายังโรงพักคอย แล้วแยก กันเดินทางกลับด้วยวิธีการเดินหรือการโดยสารทางเรือ

-พฤติกรรมของผู้ใช้ห้องสมุด

-เดินทางมายังศูนย์ผ่านเข้าโดงต้อนรับ หรือเดินเข้าสู่โดงเฉพาะของห้องสมุด โดยตรง ซึ่งในส่วนนี้จะมีเจ้าหน้าที่คอยตรวจควบคุม และรับฝากของ

- เข้าสู่ส่วนติดต่อสอบถาม เพื่อการทำบัตรสมาชิก การยืมคืนหนังสือ และเพื่อ ทำการคืนหนังสือจากตู้บัตรรายการ เพื่อให้ได้หนังสือที่ต้องการ

-เข้าสู่ส่วนอ่านหนังสือ เพื่อทำการคืนควาตามต้องการ

-เมื่อทำธุระเสร็จแล้ว ผู้ใช้บริการก็เดินทางกลับสู่โดงทางเข้าบริเวณห้องสมุด โดยผ่านเจ้าหน้าที่ตรวจเช็ค และรับของที่ฝากคืน ก่อนเดินทางกลับหรือไปทำกิจกรรม อื่นๆภายในศูนย์

-พฤติกรรมผู้มาติดต่อเจ้าหน้าที่ในศูนย์

ได้แก่ บุคคลทั่วไปที่มาติดต่อธุระหรือติดต่อกับศูนย์

-เข้าสู่โดงต้อนรับของศูนย์เพื่อติดต่อสอบถาม หรือการยื่นหนังสือติดต่อเพื่อขอ เข้าพบเจ้าหน้าที่ และเข้าไปในส่วนพักคอยของหน่วยงาน

-เมื่อเสร็จธุระกิจการติดต่อเรียบร้อยแล้ว ก็ออกจากหน่วยงานเพื่อไปยังส่วนอื่นๆ

-พฤติกรรมของผู้มาบรรยาย

ได้แก่ นักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ วิทยากรที่ทางศูนย์เชิญมาอบรม เปิดสัมมนา อภิปราย

-เดินทางมายังศูนย์โดยทางเรือโดยสาร แล้วเดินทางเข้าสู่วิชาการเพื่อรายงาน ตัวแก่เจ้าหน้าที่ศูนย์

-ไปยังห้องพัก เพื่อเตรียมเอกสาร ข้อมูล รวมทั้งอุปกรณ์ประกอบการบรรยาย

-หลังจากบรรยายเสร็จ กลับเข้าห้องพัก เพื่อเก็บข้อมูลเอกสารและเดินทางกลับ

-พฤติกรรมของนักแสดง

ได้แก่ กลุ่มนักแสดง นักดนตรี รวมทั้งผู้ติดตาม

-เข้าสู่ส่วนแสดงโดยทางเข้าของนักแสดง โดยมีเจ้าหน้าที่คอยตรวจสอบและ ควบคุมความเรียบร้อย

- ทำการจัดเตรียมอุปกรณ์การแสดงและอุปกรณ์ประกอบการแสดง ก่อนทำการขึ้นทำการแสดง
- ทำการเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวและแต่งหน้าตา ตามความเหมาะสมของการแสดง
- ทำการแสดง และเมื่อการแสดงเสร็จสิ้นแล้ว นักแสดงก็กลับไปยังส่วนเตรียมการแสดงเพื่อทำความสะอาดร่างกายและเปลี่ยนเครื่องแต่งตัว
- ทำการเก็บและตรวจเช็ค เครื่องมืออุปกรณ์ในการแสดง และทำการพักผ่อนก่อนการเดินทางกลับ

ค) พฤติกรรมของวัตถุจัดแสดงของศูนย์

- วัตถุจะเข้ามาทางส่วนรับ หรือชานชาลาขนถ่าย และมีเจ้าหน้าที่ตรวจรับวัตถุจัดแสดงเพื่อขึ้นทะเบียนหรือรูปแบบหลักฐานอื่นๆ
- หลังจากตรวจรับเรียบร้อยแล้ว วัตถุแสดงจะถูกส่งไปยังบริเวณคัดแบบ และจัดทำทะเบียนเพื่อแกะหีบห่อ ลงทะเบียน ตรวจสอบสภาพ ถ่ายรูป และเข้าสู่ห้องเก็บวัตถุจัดแสดง เพื่อเตรียมออกแสดงต่อไป
- วัตถุแสดงในศูนย์ที่ เก่าและชำรุด เสื่อมสภาพ จะถูกส่งไปปฏิบัติการซ่อมแซมสงวนรักษา โดยมีการจดทะเบียนเพื่อป้องกันการสูญหาย เมื่อซ่อมแซมเรียบร้อยแล้ว จึงถ่ายภาพเก็บไว้และนำสู่ห้องเก็บวัตถุจัดแสดง เพื่อเตรียมการออกแสดงต่อไป

1.3) การศึกษาหัวข้อในส่วนจัดแสดงนิทรรศการ

ลักษณะวัฒนธรรมของชนชาติมอญสามารถแบ่งได้เป็น 4 สาขา

- 1.3.1) สาขาศิลปะ
- 1.3.2) สาขาการช่างฝีมือ
- 1.3.3) สาขามนุษย์ศาสตร์
- 1.3.4) สาขากีฬาและนันทนาการ

1.3.1) สาขาศิลปะ สามารถแบ่งออกเป็น

ก) งานด้านวรรณกรรม ที่มีการทำ การจาร การเรียน การใช้งาน และ การเก็บสะสมไว้มากที่สุดคือที่ วัดม่วง ต.บ้านม่วง อ.บ้านโป่ง จ.ราชบุรีคำภีร์โบราณ และ สมุดข่อย เท่าที่สำรวจไว้มีประมาณ 1,209 เรื่องและสามารถแยกเป็นเรื่องใหญ่ๆ ได้ดังนี้

- ศาสนา
- ประวัติสถานที่
- ตำราต่างๆ
- ประเพณี วัฒนธรรม และกฎหมาย
- วรรณคดี

ข) งานด้านจิตรกรรมพื้นบ้าน สามารถแบ่งได้เป็น

- จิตรกรรมตกแต่งประกอบเครื่องใช้ เช่น ลวดลายบนจาน เครื่องถ้วย ชามต่างๆ
- จิตรกรรมที่สืบเนื่องกับการนับถือศาสนา เช่น ภาพวาดบนคัมภีร์และ พระบฏ และงานจิตรกรรมฝาผนัง

ค) งานด้านประติมากรรมพื้นบ้าน สามารถแบ่งได้เป็น

- ประติมากรรมประกอบเครื่องเรือน เครื่องใช้ เช่น ภาชนะดินเผา ,เตาเชิงกราน , หม้อข้าวแช่ , หม้อตาล เป็นต้น
- ประติมากรรมประกอบสถาปัตยกรรม
- ประติมากรรมประกอบพิธีทางศาสนา เช่น พระพุทธรูป

ง) งานด้านสถาปัตยกรรมพื้นบ้าน สามารถแบ่งได้เป็น 2 ระดับ ได้แก่

- อาคารทางศาสนาพิธี
- อาคารที่อยู่อาศัย

1.3.2) สาขาการช่างฝีมือ สามารถแบ่งได้เป็น

- ก) งานเครื่องปั้นดินเผา
- ข) งานทอผ้าและเย็บปักถักร้อย
- ค) งานไม้ งานเจียรนัย และงานแกะสลัก เช่น ทิวพระคัมภีร์ฉลุไม้ , หงส์อาสน์สลักไม้ (อาสนะของพระพุทธเจ้า) , กล่องไม้ต่างๆ , โต๊ะจารโบราณ , กากะเย็บไม้ (แทนวางพระคัมภีร์) เป็นต้น
- ง) งานกระดาษ เช่น กระดาษบุผนัง , ทิวเทม (โลงศพของพระ) เพื่อใช้ในพิธีเผา
- จ) งานโลหะ เช่น เหล็กจาร (เอาไว้จารโบราณ) , เหล็กบดยา , เข็มขัดเงิน , กำไลกำนับเงินใส่ข้อมือและข้อเท้า , เครื่องประดับของนาคนางงานบวช
- ฉ) งานศิลปการใช้วัตถุระเบิด เช่น การเล่นลูกหนู เป็นต้น

1.3.3) สาขามนุษยศาสตร์ สามารถแบ่งได้เป็น

- ก) ด้านวัฒนธรรมชีวิตความเป็นอยู่ท้องถิ่นเช่นชีวิตความเป็นอยู่ริมน้ำ ลักษณะความเป็นอยู่ของชาวมอญตามชุมชนต่างๆในประเทศไทย , ประวัติที่มาของชุมชน
- ข) ด้านประเพณีที่ยึดถือกันมานาน เช่น
 - ด้านคติความเชื่อ เช่น ความเชื่อเกี่ยวกับระดับภายในบ้าน , ความเชื่อเกี่ยวกับการปลุกบ้าน , การนับถือผี เป็นต้น
 - ด้านพิธีกรรม เป็นผลมาจากความเชื่อ มักจะสนองความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา ไสยศาสตร์ และการอยู่ร่วมกัน เช่น การทำบุญ-ตักบาตร แห่ข้าวแช่ แห่น้ำหวาน และพิธีกรรมส่วนบุคคล เช่น การทำศพ , การแต่งงาน , การปลุกเรื้อน และการแก้บน เป็นต้น
 - ด้านภาษา ชาวมอญมีภาษาพูดและเขียนเป็นของตัวเอง

1.3.4) สาขากีฬาและนันทนาการ เป็นสาขาที่เกี่ยวข้องกับการพักผ่อนหย่อนใจ แบ่งได้เป็น

- ก) เพลงและการละเล่น สามารถแบ่งตามลักษณะโอกาส ได้เป็น
 - เล่นในงานเทศกาลประเพณีต่างๆ เช่น การแสดงมอญรำในงานบวช งานแต่ง และงานฉลอง , การร้องเพลงมอญร้องไห้ , การร้องเพลงเจ้าชิว หรือร้องรำพาข้าวสาร ในเทศกาลทอดผ้าป่าเพื่อเป็นการเรียรายสิ่งของไปทอดผ้าป่า

-ร้องในงานพิธีบูชาครู เช่น เพลงโหมโรงรำมอญ

ข) กีฬาการเล่น มักจะนิยมเล่นในงานประเพณีทำบุญต่างๆ เช่น

-การเล่นสะบ้าและสะบ้าตีด

-การเล่นมอญซ่อนผ้า

-การเล่นลูกช่วง

-การเล่นทะแยมอญ

ค) นาฏศิลป์และดนตรี

-นาฏศิลป์ ได้แก่ รำมอญ เป็นนาฏศิลป์ที่เก่าแก่อย่างหนึ่งของชาวมอญ , รำเจ้า เป็นงานประจำปีที่หมู่บ้านมอญถือปฏิบัติมาตั้งแต่สมัยอยู่เมืองมอญ ซึ่งเกี่ยวกับความเชื่อดั้งเดิมในการนับถือผีบรรพบุรุษ และผีอื่นๆ

-ดนตรี ได้แก่ ปี่พาทย์มอญ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ประเภท

-ปี่พาทย์มอญเครื่องเล็ก

-ปี่พาทย์มอญเครื่องคู่

-ปี่พาทย์มอญเครื่องใหญ่

บทที่ 2

การวิเคราะห์และสรุปองค์ประกอบโครงการ

2.1) การกำหนดองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของโครงการ

จากการประเมินองค์ประกอบจากวิธีการต่างๆ จะเห็นได้ว่าสามารถจัดองค์ประกอบหลักได้ดังนี้

- ส่วนบริหารงาน

เป็นส่วนบริการและควบคุมการดำเนินงานทั้งหมดของศูนย์ แบ่งเป็น

- ฝ่ายงานบริหาร
- ฝ่ายงานธุรการ
- ฝ่ายงานอาคารและสถานที่

- ส่วนงานวิชาการ

เป็นส่วนงานศึกษาข้อมูลในด้านวิชาการทางวัฒนธรรม แบ่งเป็น

- งานศึกษาด้านวัฒนธรรม
- งานรวบรวมและจัดระบบข้อมูล
- งานส่งเสริมและเผยแพร่

- ส่วนบริการทางการศึกษา

เป็นงานรวบรวมข้อมูลทางวิชาการ เพื่อให้บริการแก่ผู้สนใจทั่วไป แบ่งเป็น

- งานห้องสมุดและโสตฯ
- ห้องบรรยายทางวิชาการ

- ส่วนงานจัดแสดงนิทรรศการและคลังพิพิธภัณฑ์

เป็นที่จัดแสดงโดยใช้สื่อต่างๆ เพื่อความเข้าใจทางวัฒนธรรม และมีส่วนคลังพิพิธภัณฑ์เพื่อการจำแนกและจัดทำบัญชี

- ส่วนนิทรรศการถาวร
- ส่วนนิทรรศการชั่วคราว
- ส่วนนิทรรศการกลางแจ้ง
- สำนักงานทะเบียนพิพิธภัณฑ์
- ส่วนคลังพิพิธภัณฑ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ส่วนงานเทคนิค

เป็น ส่วนที่ให้บริการ แก่องค์ประกอบต่างๆภายในศูนย์ เช่น ส่วนบริการการศึกษา ส่วนสถานแสดง ส่วนนิทรรศการ เป็นต้น

- งานซ่อมแซมศิลปกรรม
- ห้องปฏิบัติการทางเทคนิคการจัดแสดง
- โรงเก็บรถและอุปกรณ์ล้อเลื่อน

- ส่วนสถานแสดงและกิจกรรมกลางแจ้ง

เป็นส่วนที่ให้บริการแก่ผู้ชมและผู้ที่สนใจ ในการเผยแพร่งานวัฒนธรรม ในบางโอกาส อาจใช้เป็นที่ยบรรยายสัมมนาทางวิชาการ หรือประกอบกิจกรรมของชุมชน

- ส่วนบริการสาธารณะ

เป็นส่วนให้บริการทั่วไปแก่ผู้ใช้อาคารโครงการ ได้แก่

- ที่จอดรถจักรยานยนต์และจักรยาน
- โถงทางเข้าใหญ่
- ร้านค้าอาหารและเครื่องดื่ม
- ร้านขายหนังสือและสินค้าที่ระลึก
- สุขา

ซึ่งองค์ประกอบหลักของโครงการที่ได้นี้ เมื่อนำมาพิจารณาตามกลุ่มผู้และพฤติกรรมของผู้ใช้อาคารแล้ว จะทราบถึงองค์ประกอบย่อยภายในโครงการ

ซึ่งจะแสดงในตาราง การแสดงองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยต่อไป

ตารางที่ 2-1 แสดงองค์ประกอบหลักและองค์ประกอบย่อยของโครงการ

องค์ประกอบหลัก	ผู้ใช้	องค์ประกอบย่อย
1) ส่วนบริหารงาน -ฝ่ายงานบริหาร -ฝ่ายงานธุรการ	-ผู้อำนวยการ -รองผู้อำนวยการ -เลขานุการ -ผู้มาติดต่องาน -หัวหน้าฝ่ายงานธุรการ -เจ้าหน้าที่สารบัญญ -เจ้าหน้าที่งานนิเทศ -เจ้าหน้าที่งานการเงินและการบัญชี -ผู้มาติดต่องาน	-ห้องทำงานผู้อำนวยการ -ห้องทำงานรองผู้อำนวยการ -ส่วนทำงานเลขานุการ -ส่วนรับแขกพักคอย -ห้องเก็บของ -ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายงานธุรการ -ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่สารบัญญ -ส่วนเก็บเอกสาร -ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่งานนิเทศ -ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่งานการเงินและการบัญชี -ส่วนเก็บรักษาเงินและเอกสาร -ส่วนรับแขกพักคอย -ห้องเก็บของ

องค์ประกอบหลัก	ผู้ใช้	องค์ประกอบย่อย
-ฝ่ายงานอาคารและสถานที่	-หัวหน้างานฝ่ายอาคารสถานที่ -เจ้าหน้าที่รักษาความสะอาด -เจ้าหน้าที่ดูแลอาคารและสวน -เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยภายใน -เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยภายนอก	-ห้องทำงานหัวหน้างานฝ่ายอาคารสถานที่ -ห้องพักเจ้าหน้าที่รักษาความสะอาด -ห้องเก็บอุปกรณ์รักษาความสะอาด -ห้องพักเจ้าหน้าที่ดูแลอาคารและสวน -ห้องพักเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย -ห้องควบคุมระบบรักษาความปลอดภัย -ห้องน้ำ-ส้วม
2) ส่วนงานวิชาการ -งานศึกษาทางวัฒนธรรม -งานรวบรวมและจัดระบบข้อมูล -งานส่งเสริมและเผยแพร่	-หัวหน้าฝ่ายวิชาการ -เจ้าหน้าที่ข้อมูลสถิติ -นักวิชาการและวิจัย -หัวหน้าฝ่ายงานส่งเสริมและเผยแพร่ -เจ้าหน้าที่และนักวิชาการฝ่ายกิจกรรม -เจ้าหน้าที่อบรมและนำชม -เจ้าหน้าที่เผยแพร่เอกสารทางวิชาการ	-ส่วนทำงานหัวหน้าฝ่ายวิชาการ -ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่ข้อมูลสถิติ -ส่วนทำงานนักวิชาการและวิจัย -ส่วนทำงานหัวหน้าฝ่ายงานส่งเสริมและเผยแพร่ -ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่และนักวิชาการฝ่ายกิจกรรม -ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่อบรมและนำชม -ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่เผยแพร่เอกสารทางวิชาการ -ห้องประชุมวางแผนงาน

องค์ประกอบหลัก	ผู้ใช้	องค์ประกอบย่อย
	-ผู้มาติดต่องาน	-ห้องเก็บเอกสาร -ห้องน้ำ-ส้วม -ส่วนรับแขกพักคอย
3) ส่วนให้บริการทางการศึกษา -งานห้องสมุดและโสตฯ	-บรรณารักษ์ -ผู้ช่วยบรรณารักษ์ -พนักงานห้องสมุด -เจ้าหน้าที่ซ่อมรักษาหนังสือ -เจ้าหน้าที่โสตฯ -เจ้าหน้าที่พิศภณฑภาพและเสียง -ผู้มาใช้บริการ	-ห้องทำงานบรรณารักษ์ -ห้องทำงานผู้ช่วยบรรณารักษ์ -ส่วนทำงานบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ -ห้องเก็บหนังสืออ้างอิง -ห้องซ่อมแซมหนังสือ -ส่วนจัดหมวดหมู่และลงทะเบียนหนังสือ -ห้องทำงานเจ้าหน้าที่โสตฯ -ห้องเก็บโสตทัศนอุปกรณ์ -ห้องทำงานเจ้าหน้าที่พิศภณฑภาพและเสียง -คลังข้อมูลภาพและเสียง -ห้องน้ำ-ส้วม -โถงทางเข้า-ออก -ที่รับฝากของ

องค์ประกอบหลัก	ผู้ใช้	องค์ประกอบย่อย
-ห้องบรรยายทางวิชาการ	-วิทยากร -ผู้มารับฟังการบรรยาย	-โต๊ะฉาย-รับหนังสือ -ตู้บัตรรายการ -ชั้นวางหนังสือ -บริเวณอ่านหนังสือ -ห้องน้ำ-ส้วม -ห้องพักวิทยากร -ส่วนเตรียมอาหาร -ห้องเก็บของ
4) ส่วนงานจัดแสดงนิทรรศการและคลังพิพิธภัณฑ์ -ส่วนนิทรรศการถาวร -ส่วนนิทรรศการชั่วคราว -ส่วนนิทรรศการกลางแจ้ง	-ผู้เข้าชม	-โถงทางเข้า -ที่ขายบัตรเข้าชม -บริเวณติดต่อบริเวณนิทรรศการ -ที่รับฝากของ -ห้องแสดงงาน -ห้องน้ำ-ส้วม -ห้องเก็บของ

องค์ประกอบหลัก	ผู้ใช้	องค์ประกอบย่อย
-สำนักงานทะเบียนพิธีภัณฑ์ -ส่วนคลังพิธีภัณฑ์	-เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย -หัวหน้าฝ่ายงานพิธีกรรม -เจ้าหน้าที่จัดงานพิธีกรรม -หัวหน้าฝ่ายงานกิจกรรมจัดแสดง -เจ้าหน้าที่จัดงานแสดง -ภัณฑารักษ์ -เจ้าหน้าที่ทะเบียนวัสดุ -เจ้าหน้าที่คลังพิธีภัณฑ์	-ส่วนที่พิทักษ์เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย -ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายงานพิธีกรรม -ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่จัดงานพิธีกรรม -ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายงานกิจกรรมจัดแสดง -ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่จัดงานแสดง -ห้องนำ-ส่วน -ห้องเก็บของ -ห้องทำงานภัณฑารักษ์ -ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ทะเบียนวัสดุ -ห้องทำงานเจ้าหน้าที่คลังพิธีภัณฑ์ -ห้องเก็บวัสดุ -RECEIVING AREA -LOADING AREA -PACKAGE AREA -ห้องนำ-ส่วน

องค์ประกอบหลัก	ผู้ใช้	องค์ประกอบย่อย
5) ส่วนงานเทคนิค -งานซ่อมแซมศิลปกรรม -ห้องปฏิบัติการทางเทคนิคการจัดแสดง -โรงเก็บรถและอุปกรณ์ล้อเลื่อน	-หัวหน้าฝ่าย -ช่างศิลปกรรม -เจ้าหน้าที่ซ่อมสวนรักษา -ช่างภาพ	-ห้องทำงานหัวหน้าฝ่าย -ห้องทำงานช่างศิลปกรรม -ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ซ่อมสวนรักษา -ห้องปฏิบัติการทางการถ่ายภาพ -WORK SHOP -ห้องเก็บของ -ห้องน้ำ-ส้วม
6) ส่วนสถานแสดงและกิจกรรมกลางแจ้ง	-นักแสดง -ผู้เข้าชม -เจ้าหน้าที่จัดเตรียมการแสดง	-ห้องพัก-แต่งตัวนักแสดง -ห้องน้ำ-ส้วม -เวที -ที่นั่งชม

องค์ประกอบหลัก	ผู้ใช้	องค์ประกอบย่อย
7) ส่วนบริการสาธารณะ - ที่จอดรถจักรยานยนต์และจักรยาน - โถงทางเข้าใหญ่ - ร้านค้าอาหารและเครื่องดื่ม - ร้านขายหนังสือและสินค้าที่ระลึก - ห้องน้ำ-ส้วม - ห้องงานระบบต่างๆ	- ผู้มาใช้บริการ - ผู้มาให้บริการ	- ที่จอดรถจักรยานยนต์และจักรยาน - โทรศัพท์สาธารณะ - แผนผังส่วนแสดงงานและแผนผังเกาะเกิร์ตพร้อมแสดงสถานที่สำคัญและทางเดิน - ตู้น้ำดื่มสาธารณะ - ที่ขายอาหาร - ครุฑ - DINNING AREA - พื้นที่ชายของ - ระบบไฟฟ้า - ระบบประปา - ระบบรักษาความปลอดภัย - ระบบเก็บขยะ

2.2) การวิเคราะห์จำนวนผู้มาใช้โครงการและสรุปพื้นที่โครงการ

จากสถิตินักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวจังหวัดนนทบุรี ในปี พ.ศ. 2534 มีจำนวนประมาณ 1.5 ล้านคน และสามารถแบ่งได้เป็น

- นักท่องเที่ยวชาวไทยร้อยละ 92 (ประมาณ 1,380,000 คน)
- นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศร้อยละ 8 (ประมาณ 120,000 คน)

การท่องเที่ยวในจังหวัดนนทบุรี ส่วนใหญ่จะเป็นรูปแบบในการมาท่องเที่ยวแบบไปเช้าเย็นกลับ เนื่องจากเป็นจังหวัดที่อยู่ใกล้กับกรุงเทพมหานคร แหล่งในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ก็จะเป็นในลักษณะ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์วัฒนธรรม และธรรมชาติ

ตารางที่ 2-2 แสดงร้อยละของผู้มาเยี่ยมเยือนจังหวัดนนทบุรีชาวไทย จำแนกตามกิจกรรมและประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่สนใจ พ.ศ. 2534

กิจกรรม-แหล่งท่องเที่ยว	แสดงร้อยละของผู้มาเยี่ยมเยือนจังหวัดนนทบุรีชาวไทย
1) กิจกรรม	
- แวะชม	84.11
- พักผ่อน	71.25
- กีฬาทางบก	-
- การท่องเที่ยวทางน้ำ	75.22
- อื่นๆ	60.55
2) ประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่สนใจ	
- ประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ และ ศาสนา	45.69
- ศิลปวัฒนธรรม	50.34
- ธรรมชาติ	85.65
- อื่นๆ	76.39

จากตารางแสดงร้อยละของผู้มาเยี่ยมเยือนจังหวัดนนทบุรีชาวไทย จำแนกตามกิจกรรมและประเภทแหล่งท่องเที่ยวที่สนใจ พ.ศ. 2534 สามารถคิดจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ และวัฒนธรรม เป็นร้อยละ 17.4 ของจำนวนนัก

ท่องเที่ยวทั้งหมดที่มาเยี่ยมเยือนจังหวัดนนทบุรี

จากจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทย = 1,380,000 คน/ปี

สามารถคิดจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ และวัฒนธรรม เป็นร้อยละ 17.4 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดที่มาเยี่ยมเยือน จังหวัดนนทบุรี

= 1,380,000 * 0.174

= 240,120 คน/ปี

ตารางที่ 2-3 แสดงร้อยละของผู้มาเยี่ยมเยือนจังหวัดนนทบุรีชาวต่างประเทศ จำแนกตามความต้องการที่จะเดินทางกลับมาเที่ยวใหม่ พ.ศ. 2534

การกลับมาเที่ยว	แสดงร้อยละของผู้มาเยี่ยมเยือนจังหวัดนนทบุรีชาวต่างประเทศ
1)ความต้องการกลับมาเที่ยว	100.00
-ต้องการกลับมา	91.33
-ไม่ต้องการกลับมา	08.67
2)เหตุผลที่ต้องการกลับมา	
-สถานที่ที่น่าสนใจ	80.33
-บริการสถานเริงรมย์	-
-วัฒนธรรมประเพณี	65.36
-กีฬา	-
-อื่นๆ	35.48

จากตารางแสดงร้อยละของผู้มาเยี่ยมเยือนจังหวัดนนทบุรีชาวต่างประเทศ จำแนกตาม ความต้องการที่จะเดินทางกลับมาเที่ยว พ.ศ. 2534 พบว่ามีผู้มาเยี่ยมเยือนจังหวัดนนทบุรีที่เป็นชาวต่างประเทศและต้องการกลับมาเที่ยวคิดเป็นร้อยละ 91.33

จากจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ = 120,000 คน/ปี

สามารถคิดจำนวนนักท่องเที่ยวที่ต้องการที่จะเดินทางกลับมา = 120,000 * 0.91

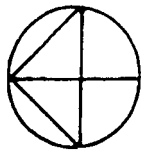
= 109,596 คน/ปี

สามารถคิดจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณวัตถุ และวัฒนธรรม เป็นร้อยละ 36 ของจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มาเยี่ยมเยือนจังหวัด นนทบุรีและต้องการกลับมา

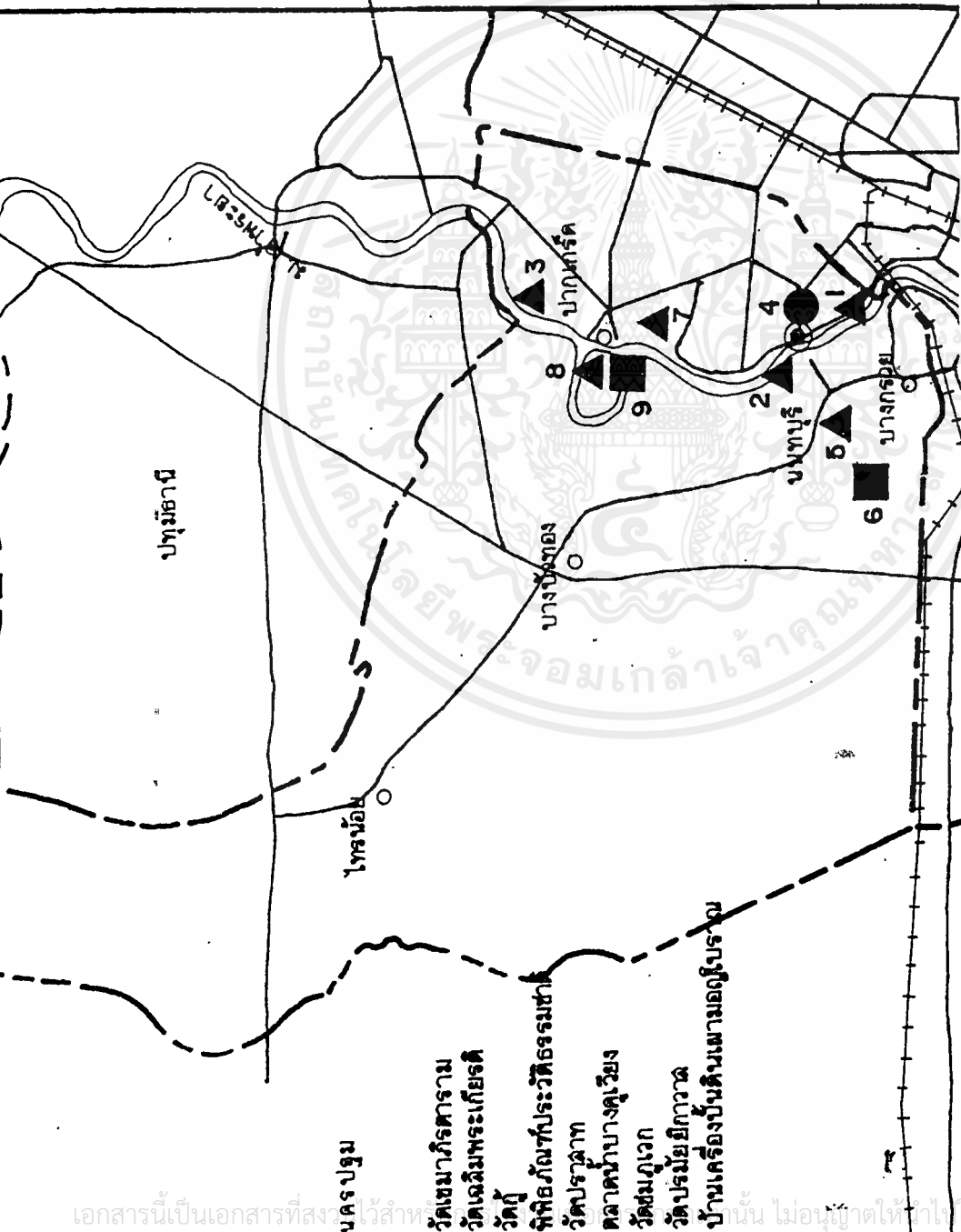
8) วัดสนามนา

- ประเภทธรรมชาติ
- ▲ ประเภทประวัติศาสตร์
- ประเภทวัฒนธรรม

- ◎ จังหวัด
- อำเภอ
- ถนน
- +— ทางรถไฟ
- ~ แม่น้ำ
- - - - - แนวเขตจังหวัด

การศึกษารเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว
กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

นครปฐม

- 1 วัดเขมาภิรตาราม
- 2 วัดเฉลิมพระเกียรติ
- 3 วัดทุ่ง
- 4 ที่ตั้งถ้ำพระวิหารธรรมชาต
- 5 วัดปราสาท
- 6 ตลาดบางคูเวียง
- 7 วัดสมณูเจก
- 8 วัดปรมัยยิกาวาด
- 9 บ้านเครื่องปั้นดินเผาเมืองโบราณ

แหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดนพบุรีที่สำคัญ

จากจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่ต้องการกลับมา = 109,596 คน/ปี
 สามารถคิดจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจ แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์
 โบราณวัตถุ และวัฒนธรรม เป็นร้อยละ 36 ของจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่มา
 เยี่ยมเยือน จังหวัดนนทบุรี = $109,596 * 0.36$
 = 39,454 คน/ปี

รวมจำนวนนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการในการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณคดี
 และวัฒนธรรม ในจังหวัดนนทบุรี = $240,000 + 39,454$
 = 279,574 คน/ปี

ซึ่งตามแผนผังแสดงแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัด พบว่ามีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญใน
 จังหวัด 8 แห่งสามารถคิดค่าเฉลี่ยจำนวนนักท่องเที่ยวได้ = $279,574 / 8$
 = 34,945 คน/ปี

ซึ่งสามารถประมาณจำนวนนักท่องเที่ยวที่จะมาเยี่ยมชมโครงการศูนย์วัฒนธรรมชนชาติ
 มอญในประเทศไทย รวมกับแหล่งท่องเที่ยวหมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผา มอญ และวัดปรมัยยิกาวาส
 จะได้ประมาณ = 34,945 คน/ปี
 = 2,912 คน/เดือน
 = 95.5 คน/วัน

การวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอยขององค์ประกอบโครงการ

การวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอยส่วนร้านอาหาร

ส่วนร้านอาหารในโครงการเลือกใช้ระบบ SELF SERVICE เนื่องจากมีความคล่องตัว
 และประหยัดบุคลากร และเลือกลักษณะการดำเนินงานของระบบห้องอาหารแบบ CANTEEN
 ซึ่งจะบริการเฉพาะ อาหารว่าง เครื่องดื่ม และขนม ซึ่งสามารถแบ่งเนื้อที่ใช้สอย ออกเป็นส่วน
 ต่างๆ ได้ดังนี้

- 1) ส่วนทานอาหาร (DINING AREA)
- 2) ส่วนทำงาน (WORKING AREA)
- 3) ส่วนบริการ (SERVICE AREA)

ช่วงที่คาดว่าจะมีการใช้บริการส่วนร้านอาหารสูงสุด คือช่วง 12.00 - 13.00 น.

จำนวนผู้ใช้โครงการภายใน 1 ชั่วโมง = 12 คน
 จำนวนเจ้าหน้าที่ประจำของโครงการ = 62 คน
 รวมจำนวนผู้มาใช้บริการส่วนร้านอาหาร = 74 คน

ผู้มาใช้บริการสามารถใช้เวลาในการรับประทานอาหาร ประมาณคนละ 20 นาที

จึงสามารถแบ่งจัดจำนวนผู้ใช้บริการได้เป็น 3 มลัด ห้องอาหารจึงต้องรองรับผู้มาใช้บริการได้
74/3 = 24.6 คน หรือประมาณ 25 คน

สามารถจัดโต๊ะแบบ 4 ที่นั่งได้ 25/4 = 6.25 ที่ หรือประมาณ 7 ที่

พื้นที่โต๊ะรับประทานอาหารแบบ 4 ที่นั่ง ประมาณ 4.50 ตารางเมตร/ชุด

ดังนั้น พื้นที่ส่วนรับประทานอาหาร = 31.5 ตารางเมตร

ในส่วนทำงานของพนักงาน ซึ่งเป็นส่วนประกอบอาหาร คิดเป็นร้อยละ 25 ของพื้นที่
รับประทานอาหาร = 7.80 ตารางเมตร

ในส่วนบริการ คิดพื้นที่เป็นร้อยละ 20 ของพื้นที่ครัว = 1.56 ตารางเมตร

พื้นที่รวมส่วนร้านอาหาร + CIRCULATION 30 % = 40.86 + 12.25

= 53.11 ตารางเมตร

การวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอยส่วนห้องสมุด

พิจารณาจากผู้ที่คาดว่าจะมาใช้ห้องสมุดในโครงการ

1) จำนวนเจ้าหน้าที่ประจำของโครงการ - ฝ่ายบริหาร	8	คน
- ฝ่ายวิชาการ	5	คน
- ฝ่ายงานจัดแสดง	7	คน
- ฝ่ายงานส่งเสริม	8	คน
- ฝ่ายศิลปกรรม	5	คน
- รวมทั้งหมด	33	คน

2) จากผู้มาใช้โครงการ 95.5 คน/วัน คิดจำนวนผู้มาใช้ห้องสมุดจากร้อยละ 20
จากผู้มาใช้โครงการ = 19 คน/วัน

จำนวนผู้มาใช้ห้องสมุดสูงสุด ประมาณ 52 คน/วัน

จากหนังสือ TIME SAVER STANDARDS FOR BUILDING TYPES ความต้องการพื้นที่ที่
น้อยที่สุดของห้องสมุด (Minimum Space Requirements)

ห้องสมุดที่รองรับผู้มาใช้ต่ำกว่า 2,499 คน ควรจะมีหนังสือจำนวน 10,000 เล่ม

มีพื้นที่ในส่วนชั้นวางหนังสือ

ประมาณ 1000 ตารางฟุต

ประมาณ 110 ตารางเมตร

มีพื้นที่ในส่วนนั่งอ่านหนังสือ

ประมาณ 400 ตารางฟุต สำหรับ 13 ที่นั่ง

ประมาณ 45 ตารางเมตร

มีสำนักงานของเจ้าหน้าที่ซ่อมแซมหนังสือและจัดหมวดทะเบียน

ประมาณ	300	ตารางฟุต
ประมาณ	35	ตารางเมตร

การวิเคราะห์พื้นที่ส่วนลานกิจกรรมกลางแจ้ง

จากอาคารตัวอย่างศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย บริเวณส่วน AMPHI-THEATRE สามารถจุผู้ชมได้ 1200 ที่นั่ง

จากการประมาณจำนวนผู้เข้าชมการแสดงในท้องที่ ในช่วงเวลาเทศกาล ส่วนที่นั่งชมการแสดง ควรจะรองรับได้ประมาณ 1200 ที่นั่ง

การคิดพื้นที่ส่วนที่นั่งชมในส่วนที่นั่งชมการแสดง คิด = 0.375 ตารางเมตร/คน
= 450 ตารางเมตร

คิดพื้นที่ส่วนลาน PLAZA รองรับคนก่อนเข้าชมเป็น 1/6 ของจำนวนผู้ชม = 200 คน

คิดพื้นที่ 0.64 ตารางเมตร/คน = 128 ตารางเมตร

รวมพื้นที่ส่วนที่นั่งชมการแสดง และ ลาน PLAZA = 578 ตารางเมตร

การวิเคราะห์พื้นที่ส่วนห้องบรรยาย

จากค่าเฉลี่ยความสามารถในการจุผู้โดยสารของเรือโดยสารมีความสัมพันธ์กับจำนวนผู้เข้าชมโครงการ ในการเข้าชมหรือการรับฟังบรรยายในรูปของหมู่คณะ ซึ่งจะมีค่าโดยประมาณ 35 คน จะตั้งนั้นจึงพิจารณาให้มีการจัดห้องบรรยายขนาด 35 ที่นั่ง

คิดพื้นที่ส่วนที่นั่งฟังบรรยาย	0.60	ตารางเมตร/ที่นั่ง
พื้นที่ส่วนนั่งฟังการบรรยาย	$0.60 \times 35 = 21$	ตารางเมตร
+CIRCULATION 30 %	$21 + 6.3 = 27.30$	ตารางเมตร

การวิเคราะห์พื้นที่ส่วนห้องน้ำ-ส้วม

ตารางที่ 2-4 แสดงอัตราส่วนของสุขภัณฑ์ต่อคนในอาคารสาธารณะ

จำนวนคน	ส้วม		ที่ปัสสาวะ	อ่างล้างหน้า	
	ชาย	หญิง	ชาย	ชาย	หญิง
1-200	2	3	2	1	1
201-400	3	4	3	2	2
401-600	4	5	4	3	3
601-800	5	6	5	4	4
801-1000	6	7	6	5	5

ซึ่งอัตราส่วนของสุขภัณฑ์ต่อคนในอาคารสาธารณะจากตาราง จะนำไปใช้ในการคำนวณ และวิเคราะห์หาพื้นที่ใช้สอยของส่วนห้องน้ำ-ส้วม ซึ่งจะแสดงในตารางสรุปพื้นที่ใช้สอยขององค์ ประกอบโครงการต่อไป

การวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอยส่วนนิทรรศการ

แบ่งออกเป็น 3 ส่วนได้แก่

- 1) ส่วนแสดงงานถาวร
- 2) ส่วนแสดงงานชั่วคราว
- 3) ส่วนแสดงงานกลางแจ้ง
- 4) ส่วนคลังพิพิธภัณฑ์

- 1) ส่วนแสดงงานถาวร

ถือว่าเป็นกิจกรรมหลักอย่างหนึ่งของโครงการ โดยมุ่งที่จะรวบรวมงานศิลปวัฒนธรรม ชาวมอญเข้าด้วยกันและนำเสนอโดยรูปแบบของสื่อต่างๆ

เนื้อหาของงานที่แสดงจะครอบคลุมงานวัฒนธรรมตามสาขาดังนี้

- 1) สาขาศิลปะ
- 2) สาขาการช่างฝีมือ

- 3) สาขามนุษยศาสตร์
- 4) สาขากีฬาและนันทนาการ

ในการจัดแสดงจะจัดให้มีการลำดับเรื่องราวเพื่อทำให้เกิดการต่อเนื่องในการชม
ลักษณะของการจัดแสดงจึงจัดเป็นส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ห้องประวัติความเป็นมา

- แหล่งวัฒนธรรมและประวัติของชนชาติมอญในอดีต
- การอพยพและตั้งถิ่นฐานในประเทศไทยของชนชาติมอญ

ส่วนที่ 2 ห้องคติความเชื่อ

- คติความเชื่อชาวบ้าน
- ความเชื่อทางไสยศาสตร์
- ความเชื่อทางศาสนา

ส่วนที่ 3 ห้องภาษาและวรรณกรรม

- ลักษณะของภาษามอญและการพัฒนา
- งานวรรณกรรม

ส่วนที่ 4 ห้องศิลปกรรม

- งานจิตรกรรม
- งานประติมากรรม
- งานสถาปัตยกรรม

ส่วนที่ 5 ห้องศิลปหัตถกรรมและงานฝีมือ

- งานฝีมือและการผลิต

ส่วนที่ 6 ห้องแสดงสภาพการดำรงชีวิตและประเพณี

- ลักษณะการดำรงชีวิตของชาวบ้าน
- ประเพณีต่างๆ
- การศึกษาเล่าเรียน

ส่วนที่ 7 ห้องกีฬาและนันทนาการ

- เพลงและการละเล่น

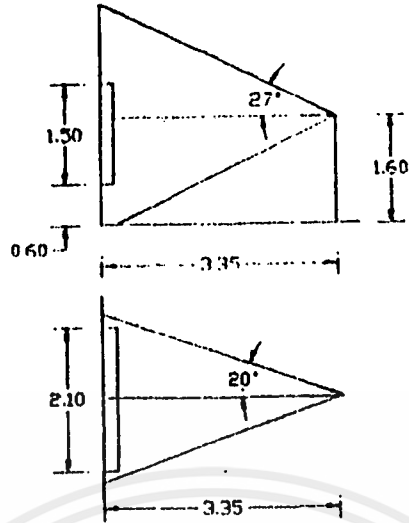
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- กีฬาและการแข่งขัน
- นาฏศิลป์และการดนตรี

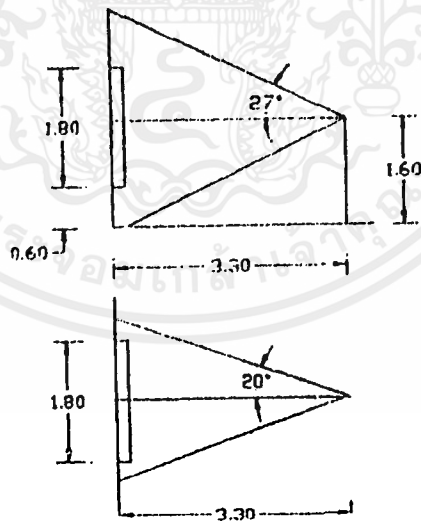
เทคนิคในการจัดแสดง สามารถจะแบ่งวิธีการนำเสนอได้ดังนี้

- 1) BOARD ใช้ในการแสดงภาพถ่าย หรือภาพนิ่ง ที่ต้องประกอบคำบรรยาย
- 2) DISPLAY คือ การใช้วัตถุแสดงเรื่องราว โดยจัดอยู่ภายในตู้แสดง
- 3) FREE-STAND คือการแสดงงานที่มีขนาดใหญ่ และต้องการการแสดงผลแบบลอยตัว
- 4) MODEL และ DIORAMA การจัดแสดงแบบนี้เป็นการจัดแสดงโดยเลียนแบบสภาพความเป็นจริงของงานต้องแสดงออกมาเป็นละคร เป็นการแสดงที่นับได้ว่าสามารถแสดงถึงความรู้สึกในบรรยากาศของการแสดงให้สมจริงสมจัง และสามารถถ่ายทอดความรู้สึกต่าง ๆ ได้ดี ซึ่งนอกจากฉากแล้วยังนำเอา แสง สี เสียง เข้ามาช่วยเน้นในการจัดแสดงงานด้วย
- 5) V.D.O. ใช้แสดงเกี่ยวกับประเพณี งานเทศกาล และ การละเล่นต่างๆที่ผู้เข้าชมสามารถเลือกชมได้ตามต้องการ ซึ่งผู้ชมจะได้เห็นทั้งภาพการเคลื่อนไหวและได้ยินเสียงด้วย ประกอบความเพลิดเพลินสนุกสนาน ไม่จำเป็นต้องอธิบายมากนัก

จากข้อมูลพื้นฐานทางสถาปัตยกรรมขององค์ประกอบหลักโครงการ จะพบว่าในการชมงานนิทรรศการต้องมีระยะในการถอยเพื่อผลในการชม ซึ่งสามารถจะนำไปหาพื้นที่ของงานการจัดแสดงนิทรรศการได้ จากพื้นที่ที่จำเป็นในการใช้ชมในวัตถุแสดงแต่ละชิ้น

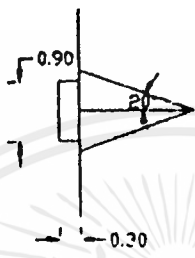
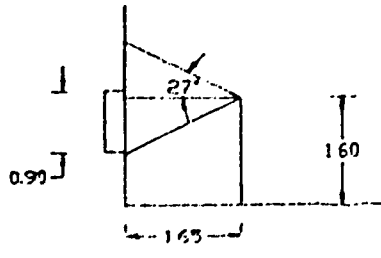

รูปที่ 2-1 แสดงระยะถอยในการชม BOARD ขนาด 1.50*2.10

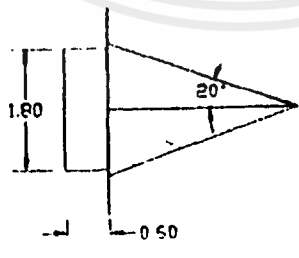
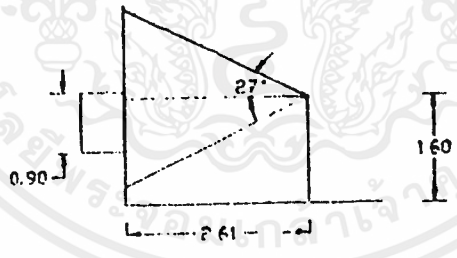

รูปที่ 2-2 แสดงระยะถอยในการชม BOARD ขนาด 1.80*1.80

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

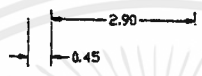
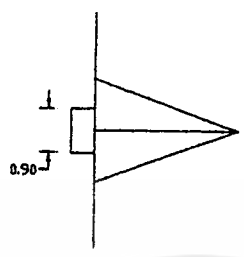
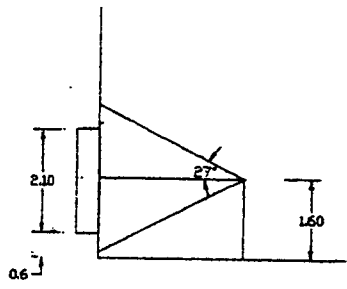

รูปที่ 2-3 แสดงระยะถอยในการชม DISPLAY ขนาด 0.90*0.90*0.30

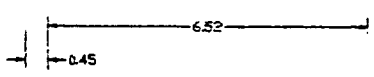
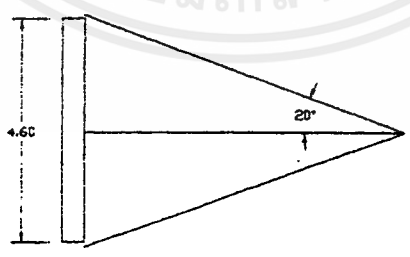
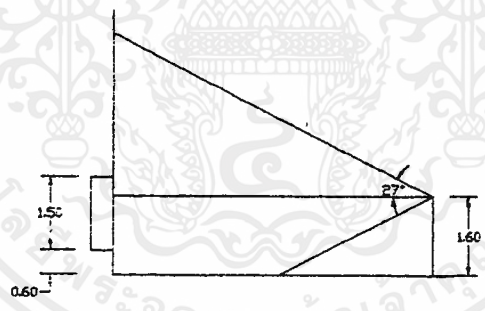

รูปที่ 2-4 แสดงระยะถอยในการชม DISPLAY ขนาด 0.90*1.80*0.60

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

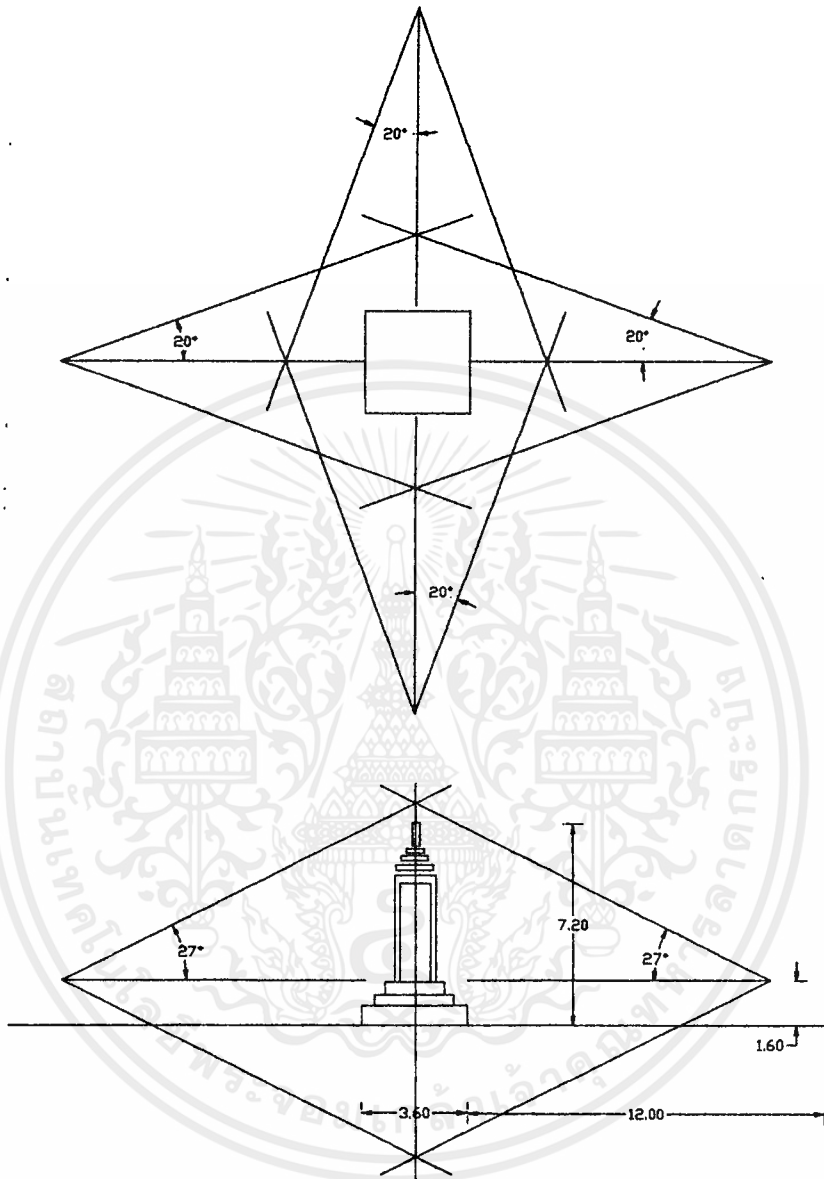

รูปที่ 2-5 แสดงระยะถอยในการชม DISPLAY ขนาด 2.10*0.90*0.45

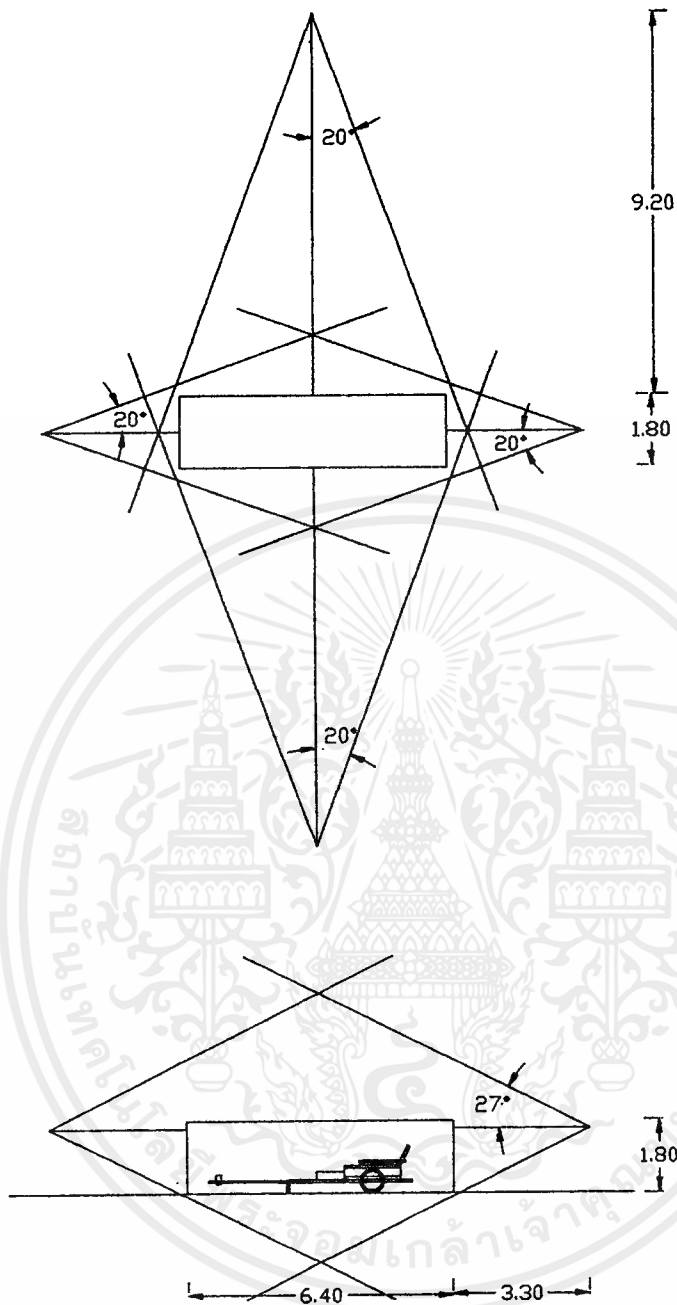
รูปที่ 2-6 แสดงระยะถอยในการชม DISPLAY ขนาด 1.50*4.60*0.45

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

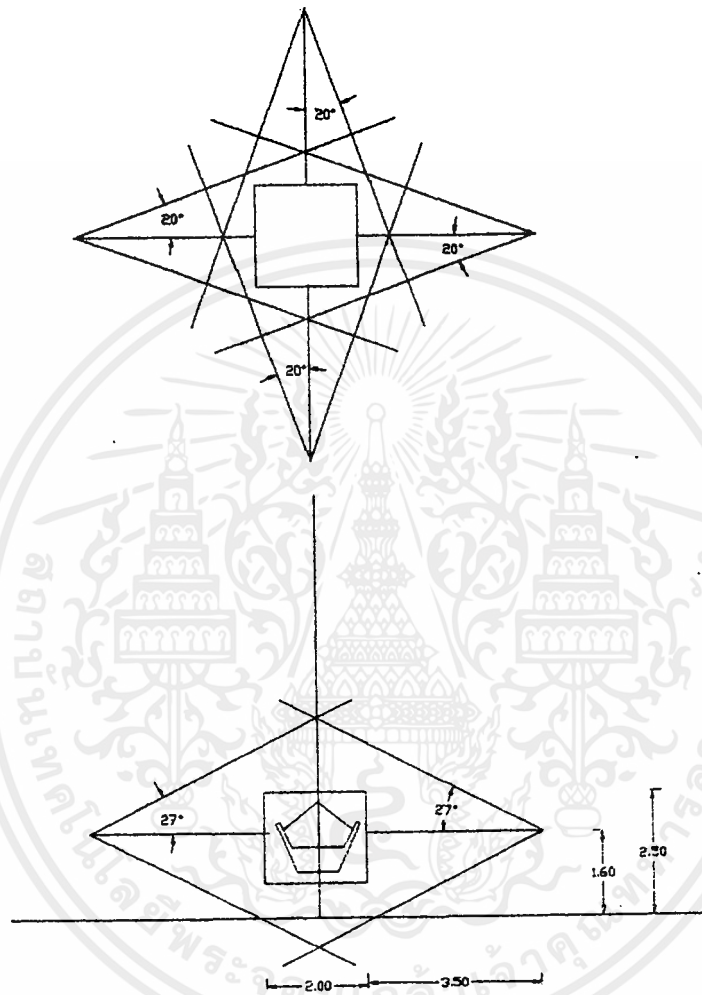
รูปที่ 2-7 แสดงระยะถอยในการชม FREE-STAND ขนาด 7.20*3.60*3.60

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

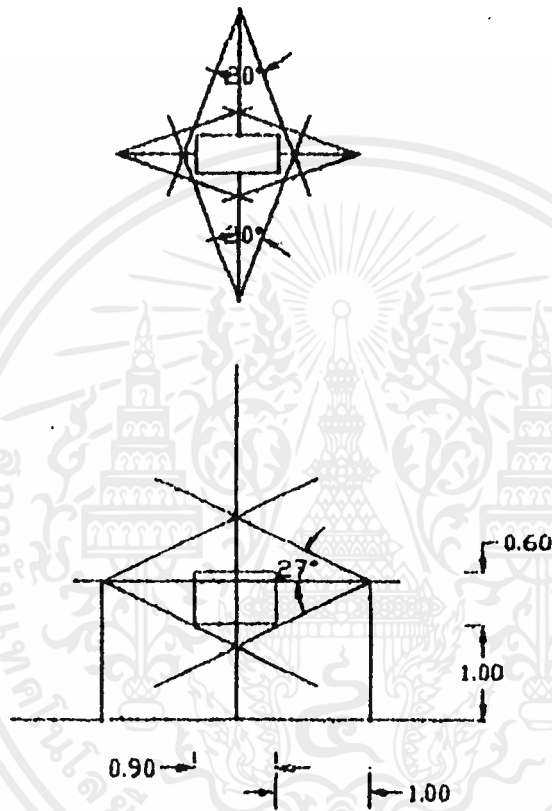
รูปที่ 2-8 แสดงระยะถอยในการชม FREE-STAND ขนาด 1.80*5.40*1.80

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2-9 แสดงระยะถอยในการชม FREE-STAND ขนาด 1.80*2.10*2.10

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 2-10 แสดงระบะถอยในการชม FREE-STAND ขนาด 0.60*0.90*0.45

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2-5 แสดงพื้นที่ใช้สอยของโครงการ

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	พื้นที่ใช้สอย (ตารางเมตร)	อ้างอิง
1) ส่วนบริหารงาน			
1.1) ฝ่ายงานบริหาร	-ห้องทำงานผู้อำนวยการ	12.25	TIME SAVER
	-ห้องทำงานรองผู้อำนวยการ	12.25	TIME SAVER
	-ส่วนทำงานเลขานุการ	9.00	ประมาณ
1.2) ฝ่ายงานธุรการ	-ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายงานธุรการ	12.25	TIME SAVER
	-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่สารบัญ	12.25	TIME SAVER
	-ส่วนเก็บเอกสาร	9.00	ประมาณ
	-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่งานนิเทศ	12.25	TIME SAVER
	-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่งานการเงินและการบัญชี	12.25	TIME SAVER
	-ส่วนเก็บเอกสาร	9.00	ประมาณ
1.3) ฝ่ายงานอาคารและสถานที่	-ห้องทำงานหัวหน้างานฝ่ายอาคารและสถานที่	12.25	TIME SAVER
	-ห้องพักเจ้าหน้าที่รักษาความสะอาด	22.75	TIME SAVER
	-ห้องเก็บอุปกรณ์รักษาความสะอาด	6.25	ประมาณ
	-ห้องพักเจ้าหน้าที่ดูแลอาคารและสวน	22.75	TIME SAVER
	-ห้องเก็บอุปกรณ์ดูแลอาคารและสวน	6.25	ประมาณ
	-ห้องพักเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย	22.75	TIME SAVER
	-ห้องควบคุมระบบรักษาความปลอดภัย	6.25	ประมาณ
	-ห้องน้ำ-ส้วม ส่วนบริหารงาน (รวม 17 คน)		
	ส้วม ชาย 1 ที่ , หญิง 1 ที่ (ใช้พื้นที่ 1.50 ตารางเมตร/ที่)	3.00	วิเคราะห์
	ที่ปัสสาวะชาย 2 ที่ (ใช้พื้นที่ 0.64 ตารางเมตร/ที่)	1.28	วิเคราะห์
	อ่างล้างหน้า ชาย 1 ที่ , หญิง 1 ที่ (ใช้พื้นที่ 0.80 ตารางเมตร/ที่)	1.60	วิเคราะห์
	-ส่วนรับแขกพักคอย	9.00	ประมาณ
	-PANTRY	6.00	ประมาณ
	รวมพื้นที่ส่วนบริหาร + CIRCULATION 30 %	220 + 66 = 286	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	พื้นที่ใช้สอย (ตารางเมตร)	อ้างอิง
2) ส่วนงานวิชาการ	-ส่วนทำงานหัวหน้าฝ่ายวิชาการ	12.25	TIME SAVER
	-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่ข้อมูลสถิติ	12.25	TIME SAVER
	-ส่วนทำงานนักวิชาการและวิจัย	35.00	TIME SAVER
	-ส่วนทำงานหัวหน้าฝ่ายงานส่งเสริมและ เผยแพร่	12.25	TIME SAVER
	-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่และนักวิชาการ ฝ่ายกิจกรรม	35.00	TIME SAVER
	-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่อบรมและนำชม	17.50	TIME SAVER
	-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่เผยแพร่เอกสาร ทางวิชาการ	17.50	TIME SAVER
	-ห้องประชุมวางแผนงาน	35.00	TIME SAVER
	-ห้องเก็บเอกสาร	9.00	ประมาณ
	-ห้องน้ำ-ส้วม ส่วนงานวิชาการ (รวม 13 คน) ส้วม ชาย 1 ที่ , หญิง 1 ที่ (ใช้พื้นที่ 1.50 ตารางเมตร/ที่) ที่ปัสสาวะชาย 2 ที่ (ใช้พื้นที่ 0.64 ตารางเมตร/ที่) อ่างล้างหน้า ชาย 1 ที่ , หญิง 1 ที่ (ใช้พื้นที่ 0.80 ตารางเมตร/ที่)	3.00 1.28 1.80	วิเคราะห์ วิเคราะห์ วิเคราะห์
	-ส่วนรับแขกพักคอย	9.00	ประมาณ
	-PANTRY	6.00	ประมาณ
	รวมพื้นที่ส่วนงานวิชาการ + CIRCULATION 30 %	206 + 61.8 = 267.8	
	3) ส่วนงานบริการทาง การศึกษา	-ห้องทำงานบรรณารักษ์	12.25
-ห้องทำงานผู้ช่วยบรรณารักษ์		17.50	TIME SAVER
-ส่วนทำงานบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่		17.50	TIME SAVER
-ห้องซ่อมแซมหนังสือและส่วนจัดหมวด ลงทะเบียนหนังสือ (STAFF WORK)		35.00	TIME SAVER
-SHELVING SPACE (10,000 เล่ม)		110.00	TIME SAVER
-READER SPACE (13 ที่นั่ง)		45.00	TIME SAVER

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	พื้นที่ใช้สอย (ตารางเมตร)	อ้างอิง
ห้องบรรยายทางวิชาการ	-ห้องทำงานเจ้าหน้าที่โสตฯ	12.25	TIME SAVER
	-ห้องเก็บโสตทัศนอุปกรณ์	9.00	ประมาณ
	-ห้องทำงานเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑสถานภาพและเสียง	17.50	TIME SAVER
	-คลังข้อมูลภาพและเสียง	9.00	ประมาณ
	-โถงทางเข้า-ออก และ ที่รับฝากของ	25.00	ประมาณ
	-โต๊ะจ่าย-รับหนังสือ	3.00	ประมาณ
	-ตู้บัตรรายการ	1.20	ประมาณ
	-ห้องน้ำ-ส้วม ส่วนงานบริการการศึกษา (รวม 62 คน) ส้วม ชาย 2 ที่ , หญิง 3 ที่ (ใช้พื้นที่ 1.50 ตารางเมตร/ที่)	7.50	วิเคราะห์
	ที่ปัสสาวะชาย 2 ที่ (ใช้พื้นที่ 0.64 ตารางเมตร/ที่)	1.28	วิเคราะห์
	อ่างล้างหน้า ชาย 1 ที่ , หญิง 1 ที่ (ใช้พื้นที่ 0.80 ตารางเมตร/ที่)	1.60	วิเคราะห์
	-ห้องบรรยาย	27.30	วิเคราะห์
	-ห้องพักวิทยากร	9.00	ประมาณ
	-ส่วนเตรียมอาหาร	6.00	ประมาณ
	รวมพื้นที่ส่วนบริการการศึกษา + CIRCULATION 30 % = 418	366 + 52 = 418	
4) ส่วนงานจัดแสดงนิทรรศการและคลังพิพิธภัณฑ	-ที่ชายบัตรเข้าชมและติดต่อสอบถาม	6.00	ประมาณ
	-ที่รับฝากของ	6.00	ประมาณ
	-ห้องน้ำ-ส้วม ส่วนงานจัดแสดง (รวม 96 คน) ส้วม ชาย 2 ที่ , หญิง 3 ที่ (ใช้พื้นที่ 1.50 ตารางเมตร/ที่)	7.50	วิเคราะห์
	ที่ปัสสาวะชาย 2 ที่ (ใช้พื้นที่ 0.64 ตารางเมตร/ที่)	1.28	วิเคราะห์
	อ่างล้างหน้า ชาย 1 ที่ , หญิง 1 ที่ (ใช้พื้นที่ 0.80 ตารางเมตร/ที่)	1.60	วิเคราะห์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	พื้นที่ใช้สอย (ตารางเมตร)	อ้างอิง
-งานแสดงนิทรรศการ	-ส่วนที่พักเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย	4.00	ประมาณ
	-ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายงานนิทรรศการ	12.25	TIME SAVER
	-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่จัดงานนิทรรศการ	17.50	TIME SAVER
	-ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายงานกิจกรรมจัดแสดง	12.25	TIME SAVER
	-ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่จัดงานแสดง	35.00	TIME SAVER
	-ห้องเก็บของ	4.00	
	-ห้องทำงานภัณฑารักษ์	12.25	TIME SAVER
	-ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ทะเบียนวัสดุ	12.25	TIME SAVER
	-ห้องทำงานเจ้าหน้าที่คลังพิพิธภัณฑ์	17.50	TIME SAVER
	-ห้องน้ำ-ส้วม ส่วนงานแสดงและคลังฯ		
	ส้วม ชาย 1 ที่ , หญิง 1 ที่ (ใช้พื้นที่ 1.50 ตารางเมตร/ที่)	3.00	วิเคราะห์
	ที่ปัสสาวะชาย 2 ที่ (ใช้พื้นที่ 0.64 ตารางเมตร/ที่)	1.28	วิเคราะห์
	อ่างล้างหน้า ชาย 1 ที่ , หญิง 1 ที่ (ใช้พื้นที่ 0.80 ตารางเมตร/ที่)	1.60	วิเคราะห์
	-แสดงการทำพื้นที่ส่วนจัดแสดงนิทรรศการ จากตารางแสดงพื้นที่การจัดนิทรรศการในโครงการศูนย์ศิลปวัฒนธรรมชนชาติมอญในประเทศไทย		

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	พื้นที่ใช้สอย (ตารางเมตร)	อ้างอิง
5) ส่วนงานเทคนิค	-ห้องทำงานหัวหน้าฝ่าย	12.25	TIME SAVER
	-ห้องทำงานช่างศิลปกรรม	17.50	TIME SAVER
	-ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ซ่อมสงวนรักษา	17.50	TIME SAVER
	-ห้องปฏิบัติการทางการถ่ายภาพ	12.00	ประมาณ
	-WORK SHOP	36.00	ประมาณ
	-ห้องเก็บของ	20.00	ประมาณ
	-ห้องน้ำ-ส้วมฝ่ายเทคนิค ส้วม ชาย 1 ที่ , หญิง 1 ที่ (ใช้พื้นที่ 1.50 ตารางเมตร/ที่)	3.00	วิเคราะห์
	ที่ปัสสาวะชาย 2 ที่ (ใช้พื้นที่ 0.64 ตารางเมตร/ที่)	1.28	วิเคราะห์
	อ่างล้างหน้า ชาย 1 ที่ , หญิง 1 ที่ (ใช้พื้นที่ 0.80 ตารางเมตร/ที่)	1.60	วิเคราะห์
	รวมพื้นที่ส่วนงานเทคนิค + CIRCULATION 30 %	121 + 36.3 = 157.3	
6) ส่วนลานและกิจกรรม กลางแจ้ง	-ห้องพัก-แต่งตัวนักแสดง (ชาย 6 หญิง 6)	70.00	ประมาณ
	-ห้องน้ำ-ส้วมนักแสดง ส้วม ชาย 1 ที่ , หญิง 1 ที่ (ใช้พื้นที่ 1.50 ตารางเมตร/ที่)	3.00	วิเคราะห์
	ที่ปัสสาวะชาย 1 ที่ (ใช้พื้นที่ 0.64 ตารางเมตร/ที่)	0.64	วิเคราะห์
	อ่างล้างหน้า ชาย 1 ที่ , หญิง 1 ที่ (ใช้พื้นที่ 0.80 ตารางเมตร/ที่)	1.60	วิเคราะห์
	ห้องอาบน้ำ ชาย 1 , หญิง 1 (ใช้พื้นที่ 2 ตารางเมตร/ที่)	4.00	วิเคราะห์
	-เวที	60.00	ประมาณ
	-ที่นั่งชม และลาน PLAZA	578.00	วิเคราะห์
	รวมพื้นที่ส่วนลานและกิจกรรม + CIRCULATION 30 %	717 + 215 = 932	

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	พื้นที่ใช้สอย (ตารางเมตร)	อ้างอิง
7) ส่วนบริการสาธารณะ	-ที่จอดรถจักรยานยนต์และจักรยาน (30 คัน)	60.00	ประมาณ
	-โถงทางเข้า	20.00	ประมาณ
	-แผนผังส่วนแสดงงานและแผนผังเกาะ เกร็ดพร้อมแสดงสถานที่สำคัญและเส้น ทางเดิน	4.00	ประมาณ
	-ร้านอาหาร	53.11	วิเคราะห์
	-พื้นที่ชายขอบ	25.00	ประมาณ
	-ห้องน้ำ-ส้วม ส่วนบริการสาธารณะ (รวม 600 คน)		
	ส้วม ชาย 4 ที่ , หญิง 5 ที่ (ใช้พื้นที่ 1.50 ตารางเมตร/ที่)	13.50	วิเคราะห์
	ที่ปัสสาวะชาย 4 ที่ (ใช้พื้นที่ 0.64 ตารางเมตร/ที่)	2.56	วิเคราะห์
	อ่างล้างหน้า ชาย 3 ที่ , หญิง 3 ที่ (ใช้พื้นที่ 0.80 ตารางเมตร/ที่)	4.80	วิเคราะห์
	-ห้องงานระบบประปา	20.00	ประมาณ
	-ห้องงานระบบไฟฟ้า	36.00	ประมาณ
	-ห้องเก็บขยะ	20.00	ประมาณ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 2-6 แสดงพื้นที่การจัดงานนิทรรศการในโครงการ

ชิ้นงานแสดง	วิธีแสดง	จำนวน	ขนาด / หน่วย (สูง*ยาว*ลึก)	พื้นที่ใช้สอย /หน่วย	พื้นที่รวม
ส่วนที่ 1 ห้องประวัติความเป็นมา					
1.1) แสดงแหล่งวัฒนธรรมของ ชนชาติมอญ					
-แผนที่ของแหล่งวัฒนธรรม ของชนชาติมอญในอดีต	BOARD	1	1.80*1.80	4.572	4.572
-แผนที่ของแหล่งวัฒนธรรม ของชนชาติมอญในปัจจุบัน	BOARD	1	1.80*1.80	4.572	4.572
1.2) ประวัติของชนชาติมอญ ในอดีต					
-สภาพการดำรงชีวิตในอดีต	MODEL	1	1.80*1.20*0.90	3.88	4.96
	BOARD	1	1.50*2.10	5.40	5.40
-ประวัติการสูญเสียแผ่นดิน	BOARD	1	1.50*2.10	5.40	5.40
-ความสัมพันธ์ระหว่างชาวมอญ และชาวไทยในอดีต	BOARD	1	1.50*2.10	5.40	5.40
1.3) การอพยพและตั้งถิ่นฐาน ในประเทศไทย					
-แผนที่เส้นทางการอพยพ และตั้งถิ่นฐานในประเทศ ไทยของชนชาติมอญ	BOARD	3	1.50*2.10	5.40	16.20

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชิ้นงานแสดง	วิธีแสดง	จำนวน	ขนาด / หน่วย (สูง*ยาว*ลึก)	พื้นที่ใช้สอย /หน่วย	พื้นที่รวม
ส่วนที่ 2					
ห้องศติความเชื่อ					
2.1) ศติความเชื่อในการปลูกเรือน					
-การเปลี่ยนระดับภายในบ้าน	BOARD	1	1.50*2.10	5.40	5.40
	MODEL	1	0.90*0.90*0.90	1.145	1.95
-คุณและโทษสถานที่ปลูกบ้าน	BOARD	1	1.50*2.10	5.40	5.40
-ลักษณะที่ดินที่ควรปลูกบ้าน	BOARD	1	1.50*2.10	5.40	5.40
-สูตรบ้านและเสาบ้าน	BOARD	1	1.50*2.10	5.40	5.40
-การปลูกต้นไม้ตามทิศ	BOARD	1	1.50*2.10	5.40	5.40
-ตำแหน่งของห้องภายในบ้าน	BOARD	1	1.50*2.10	5.40	5.40
-ข้อพิจารณาในการครองเรือน	BOARD	1	1.50*2.10	5.40	5.40
2.2) ศติความเชื่อทางไสย - ศาสตร์					
-การถือผีบรรพบุรุษ	BOARD	1	1.50*2.10	5.40	5.40
-การถือผีทั่วไป	BOARD	1	1.50*2.10	5.40	5.40
2.3) ศติความเชื่อทางศาสนา	BOARD	1	1.50*2.10	5.40	5.40
ส่วนที่ 3					
ห้องภาษาและวรรณกรรม					
3.1) ลักษณะของภาษามอญ					
-ลักษณะตัวอักษรมอญและการออกเสียง	BOARD	2	1.50*2.10	5.40	10.80
3.2) การจารอักษรบนใบลาน					
-กรรมวิธีการจารใบลาน	BOARD	1	1.50*2.10	5.40	5.40
-อุปกรณ์ในการจารใบลาน	DISPLAY	1	0.90*1.80*0.60	3.60	4.68

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับผูกมัดให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชิ้นงานแสดง	วิธีแสดง	จำนวน	ขนาด / หน่วย (สูง*ยาว*ลึก)	พื้นที่ใช้สอย /หน่วย	พื้นที่รวม
-ลักษณะการเข้าถุก และการทอ คัมภีร์	BOARD DISPLAY	1 1	1.50*2.10 0.90*1.80*0.60	5.40 3.60	5.40 4.68
ส่วนที่ 4 ห้องศิลปกรรม					
4.1) ลักษณะงานจิตรกรรม					
-ภาพวาดบนคัมภีร์และพระบฏ	DISPLAY	1	0.90*1.80*0.60	3.60	4.68
-ลายटकแต่งเครื่องใช้	DISPLAY	1	0.90*1.80*0.60	3.60	4.68
-ภาพจิตรกรรมฝาผนัง	DISPLAY	4	0.90*0.90*0.30	1.143	5.65
4.2) งานประติมากรรม					
-พระพุทธรูป	DISPLAY	2	0.90*1.80*0.60	3.60	9.36
-เครื่องมือเครื่องใช้	DISPLAY	1	0.90*1.80*0.60	3.60	4.68
4.3) งานสถาปัตยกรรม					
-ลักษณะอาคารทางศาสนา	BOARD	1	1.50*2.10	5.40	5.40
-ลักษณะอาคารพื้นบ้าน	BOARD	1	1.50*2.10	5.40	5.40
-ความสัมพันธ์ระหว่างอาคาร กับชีวิตความเป็นอยู่	MODEL DIORAMA	2 1	0.90*0.90*0.90 0.90*1.20*1.20	1.145 1.67	3.90 3.11
-รายละเอียดในงานสถาปัตย- กรรม	BOARD	1	1.50*2.10	5.40	5.40
ส่วนที่ 5 ห้องงานศิลปหัตถกรรมและงาน ฝีมือ					
5.1) งานเครื่องปั้นดินเผา					
-งานเครื่องปั้นดินเผา	DISPLAY FREE-STAND	5 30	0.90*1.80*0.60 0.75*0.75*0.75	3.62 0.795	18.10 23.85
-การผลิตงานเครื่องปั้นดินเผา	BOARD	2	1.50*2.10	5.40	10.80

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชิ้นงานแสดง	วิธีแสดง	จำนวน	ขนาด / หน่วย (สูง*ยาว*ลึก)	พื้นที่ใช้สอย /หน่วย	พื้นที่รวม
5.2) งานเขียนปิดฉักร้อย	DISPLAY	1	1.50*4.80*0.45	24.13	26.20
5.3) งานไม้ งานแกะสลัก					
-หีบพระคัมภีร์	DISPLAY	1	0.90*1.80*0.60	3.62	4.96
-ไม้ประทับคัมภีร์	DISPLAY	3	0.90*1.80*0.60	3.62	14.88
-กาเกะเยาะไม้	DISPLAY	1	0.90*1.80*0.60	3.62	4.96
-งานสลักไม้ลวดลายต่างๆ	DISPLAY	5	0.90*0.90*0.30	5.70	5.97
-เกี่ยวไม้แกะสลัก	FREE-STAND	1	1.80*5.40*1.80	30.70	40.40
-ปราสาทไม้แกะสลัก	DISPLAY	8	1.50*1.20*0.90	17.60	18.60
-ปราสาทไม้แกะสลักขนาดใหญ่	FREE-STAND	1	7.20*3.60*3.60	28.90	41.80
5.4) งานกระดาษ					
-หีบหมก กระดาษ	MODEL	1	1.80*2.10*2.10	5.79	10.20
-งานตกแต่งและฉลุกระดาษ	DISPLAY	2	1.20*2.10*0.90	11.6	25.00
	BOARD	2	1.50*2.10	5.40	10.80
5.5) งานโลหะ					
-เครื่องประดับเงิน	DISPLAY	2	0.90*0.90*0.90	1.143	2.68
-ครกบดยา	FREE-STAND	1	0.90*1.20*0.90	1.80	2.88
5.6) งานศิลปในการใช้วัสดุ ระเบิด					
-แสดงการเล่นลูกหนู	V.D.O	1	0.50*0.50	0.35	0.35
-ลูกหนู	FREE-STAND	4	0.60*0.90*0.45	0.97	5.48

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชิ้นงานแสดง	วิธีแสดง	จำนวน	ขนาด / หน่วย (สูง*ยาว*ลึก)	พื้นที่ใช้สอย /หน่วย	พื้นที่รวม
ส่วนที่ ๑					
ห้องแสดงสภาพการดำรงชีวิต และประเพณี					
๑.1)					
ลักษณะการดำรงชีวิตของ ชาวมอญในประเทศไทยในถิ่น ฐานต่างๆ					
-พระประแดง สมุทรปราการ	BOARD	2	1.50*2.10	5.40	10.80
-สามโคก ปทุมธานี	BOARD	2	1.50*2.10	5.40	10.80
-เกาะเกร็ด นนทบุรี	BOARD	2	1.50*2.10	5.40	10.80
-สังขละบุรี กาญจนบุรี	BOARD	2	1.50*2.10	5.40	10.80
-บ้านม่วง ราชบุรี	BOARD	2	1.50*2.10	5.40	10.80
-บางขันหมาก ลพบุรี	BOARD	2	1.50*2.10	5.40	10.80
๑.2) ลักษณะเครื่องแต่งกาย ของชาวมอญชาย,หญิงและนาค	DISPLAY	3	2.10*0.90*0.45	2.05	7.30
๑.3) ประเพณีต่างๆที่เกี่ยวกับ ชีวิต					
-การโกนผมไฟ	BOARD	1	1.50*2.10	5.40	5.40
-เครื่องโกนผมไฟ	DISPLAY	1	0.90*1.80*0.60	3.60	4.68
-เครื่องสังเวศสูชวัญ	DISPLAY	1	0.90*1.80*0.60	3.60	4.68
-การบรรพชาและอุปสมบท	BOARD	1	1.50*2.10	5.40	5.40
-การจัดวางเครื่องพิธีทำขวัญ นาค	DISPLAY	1	0.90*1.80*0.60	3.60	4.68
-การตาย					
-การช่วยเหลืองานศพ	BOARD	1	1.50*2.10	5.40	5.40
-ประเภทของศพคนตาย	BOARD	1	1.50*2.10	5.40	5.40
-การเผาศพพระผู้ใหญ่	V.D.O.	1	0.50*0.50	0.35	0.35

ชิ้นงานแสดง	วิธีแสดง	จำนวน	ขนาด / หน่วย (สูง*ยาว*ลึก)	พื้นที่ใช้สอย /หน่วย	พื้นที่รวม
6.4) ประเพณีต่างๆในรอบปี					
-ประเพณีงานสงกรานต์	BOARD	4	1.50*2.10	5.40	21.60
-งานกวนกาละแม	V.D.O.	1	0.50*0.50	0.35	0.35
-งานวันกรานต์ข้าวแช่					
-ประเพณีค้ำโพธิ์ ชนทราเข้ วัด และรชาดถนนหนทาง	V.D.O.	1	0.50*0.50	0.35	0.35
-ประเพณีสร้างศาลสงกรานต์	MODEL	1	2.10*1.20*1.20	2.90	4.34
-ประเพณีการแห่ปลา	BOARD	1	1.50*2.10	5.40	5.40
-ประเพณีการแห่ทางหงส์	BOARD	1	1.50*2.10	5.40	5.40
	MODEL	1	1.20*1.80*1.80	3.89	7.00
-การทำบุญกระษาสารทงาน ออกพรรษา	BOARD	1	1.50*2.10	5.40	5.40
-การบูชาพระแม่โพสพ	BOARD	1	1.50*2.10	5.40	5.40
6.5) ประเพณีในช่วงพิเศษ					
-การแห่ทางแมวและการสวด คาถาปลาช่อน	MODEL	1	1.20*1.80*0.90	3.89	5.50
ส่วนที่ 7					
ห้องกีฬาและนันทนาการ					
7.1) เพลง					
-เพลงเจ้าชัว	MODEL	1	1.20*1.80*0.90	3.89	5.51
-เพลงมอญร้องไห้	MODEL	1	1.20*1.80*0.90	3.89	5.51
-เพลงโหมโรงมอญ	MODEL	1	1.20*1.80*0.90	3.89	5.51
-เพลงทะเลมอญ	MODEL	1	1.20*1.80*0.90	3.89	5.51
	V.D.O.	1	0.50*0.50	0.35	0.35
7.2) กีฬาและการละเล่น					
-การเล่นสะบ้า	MODEL	1	1.20*1.80*1.80	3.89	7.13
-ลูกสะบ้า	DISPLAY	1	0.90*1.80*0.60	3.62	4.70
-การเล่นลูกช่วง	MODEL	1	1.20*1.80*1.80	3.89	7.13

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับผูกมัดให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ชิ้นงานแสดง	วิธีแสดง	จำนวน	ขนาด / หน่วย (สูง*ยาว*ลึก)	พื้นที่ใช้สอย /หน่วย	พื้นที่รวม
7.3) ภาณุศิลป์และการดนตรี					
- รำมอญ	V.D.O.	1	0.50*0.50	0.35	0.35
- ทะแยมอญ					
- ฟ้อนหงสา	V.D.O.	1	0.50*0.50	0.35	0.35
- ฟ้อนมอญ 12 ภาษา					
- วงปี่พาทย์มอญ	MODEL	1	1.80*4.00*4.00	17.54	33.54

พื้นที่ส่วนงานนิทรรศการถาวร	679.00	ตารางเมตร
รวม CIRCULATION 35 %	243.00	ตารางเมตร
สรุปพื้นที่ส่วนงานนิทรรศการถาวร	940.00	ตารางเมตร

หมายเหตุ

ขนาด / หน่วย หมายถึง ขนาดของวัตถุที่นำมาจัดแสดงด้วยวิธีต่างๆ (สูง * ยาว * ลึก)

พื้นที่ใช้สอย / หน่วย หมายถึง ความยาวของวัตถุแสดง * ระยะถอยในการมองวัตถุ

(ระยะถอยในการมองวัตถุ มีค่าเท่ากับ 1.3 เท่าของเส้นทะแยงมุมของภาพ)

พื้นที่รวม หมายถึง พื้นที่ใช้สอย / หน่วย + พื้นที่ขนาดต่อหน่วยของวัตถุแสดง

2) ส่วนงานนิทรรศการชั่วคราว

ใช้เวลาจัดเป็นระยะเวลาสั้นๆ เช่น 2-3 เดือน/ครั้ง คิดเป็น 1/3 ของพื้นที่งานนิทรรศการถาวร 313.00 ตารางเมตร

3) ส่วนงานนิทรรศการกลางแจ้ง

ใช้จัดแสดงวัตถุที่สามารถตั้งอยู่กลางแจ้งได้ และช่วยเสริมบรรยากาศของโครงการ คิดเป็น 1/3 ของพื้นที่ส่วนแสดงงาน 417.50 ตารางเมตร

4) ส่วนคลังพิพิธภัณฑ์

การวิเคราะห์พื้นที่ใช้สอย ขึ้นอยู่กับจำนวนของที่เก็บได้ภายในศูนย์ และวิธีการเก็บ จากการเปรียบเทียบการแบ่งพื้นที่ใช้สอยของพิพิธภัณฑ์ในต่างประเทศ สามารถหาค่าเฉลี่ยได้ว่า ส่วนคลังพิพิธภัณฑ์จะมีขนาด 20 % ของส่วนจัดแสดง 250 ตารางเมตร

๕.

พื้นที่ส่วนงานบริหาร	286	ตารางเมตร
พื้นที่ส่วนงานวิชาการ	267	ตารางเมตร
พื้นที่ส่วนบริการทางการศึกษา	418	ตารางเมตร
พื้นที่ส่วนงานจัดแสดงนิทรรศการและคลังพิพิธภัณฑ์		
- ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่	186	ตารางเมตร
- ส่วนนิทรรศการถาวร	940	ตารางเมตร
- ส่วนนิทรรศการชั่วคราว	313	ตารางเมตร
- ส่วนนิทรรศการกลางแจ้ง	417	ตารางเมตร
- คลังพิพิธภัณฑ์	250	ตารางเมตร
พื้นที่ส่วนงานเทคนิค	157	ตารางเมตร
พื้นที่ส่วนลานและกิจกรรมกลางแจ้ง	932	ตารางเมตร
พื้นที่ส่วนบริการสาธารณะ	258	ตารางเมตร
สรุปพื้นที่ใช้สอยของโครงการ	4,424	ตารางเมตร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3) ข้อมูลพื้นฐานทางสถาปัตยกรรมขององค์ประกอบหลักของโครงการ

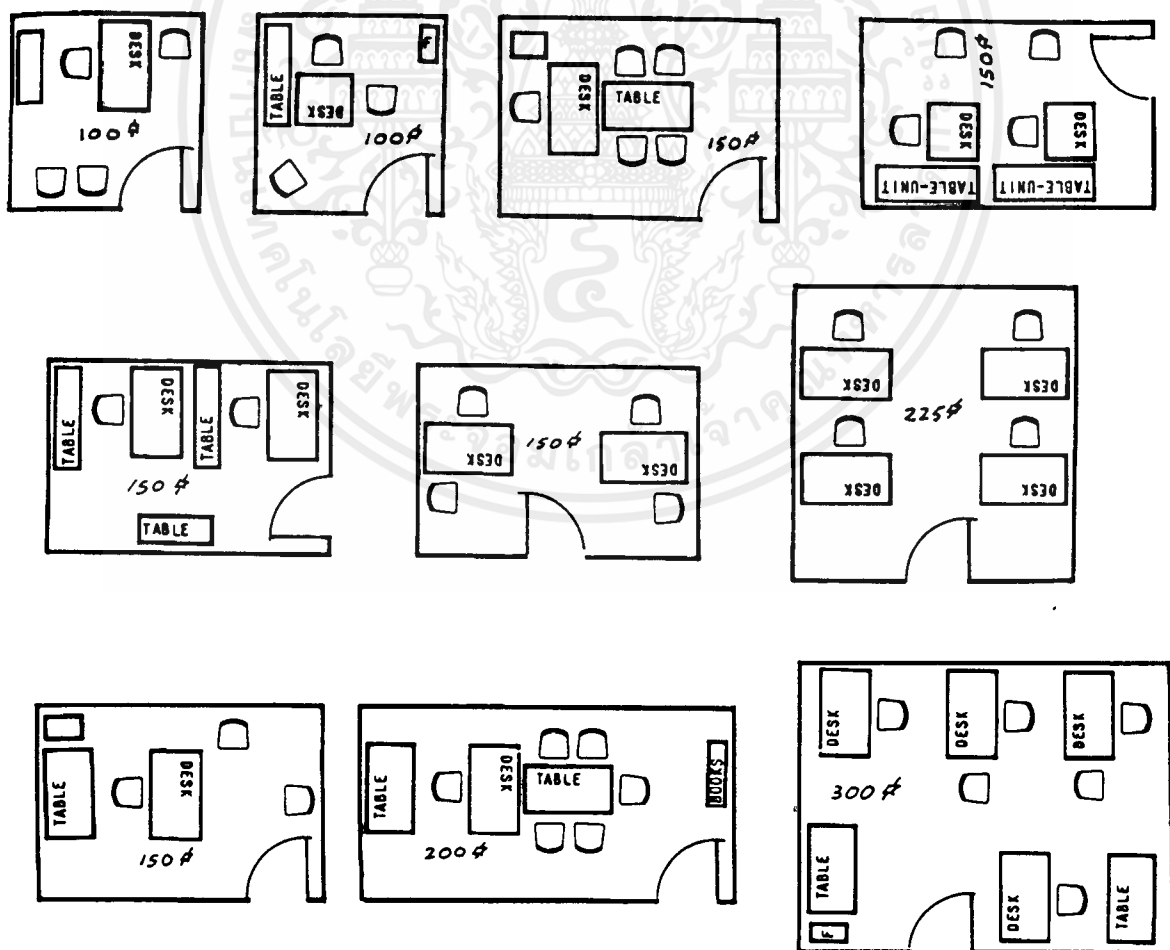
2.3.1) การจัดสำนักงาน

การจัดสำนักงานในปัจจุบันสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ระบบ คือ

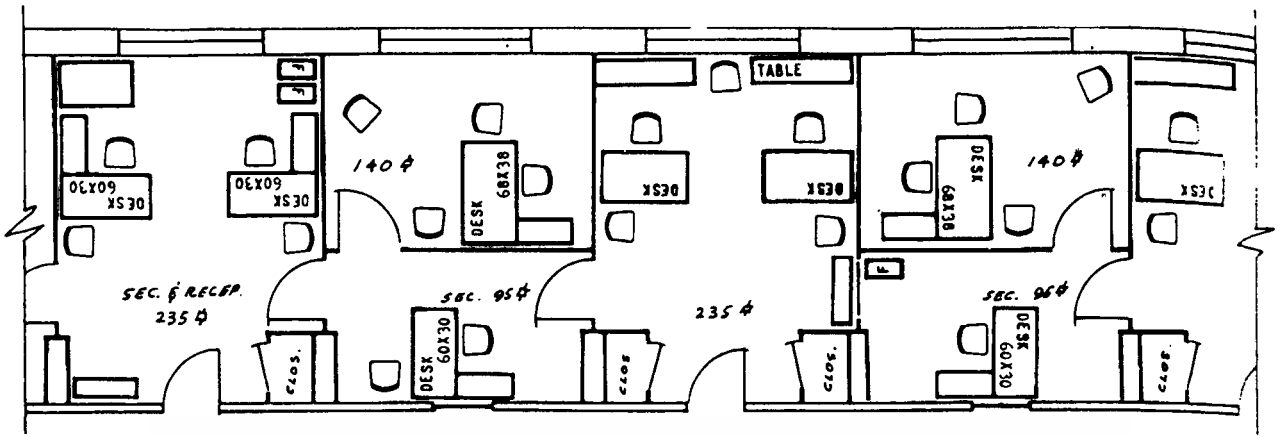
-การจัดออกเป็นห้องเฉพาะ (THE INDIVIDUAL ROOM SYSTEM) จะเป็นการกำหนดในการติดต่อและเข้าถึงห้องต่างๆ ลักษณะการจัดแบบนี้จะมีข้อดีคือ มีความเป็นสัดส่วน สะดวกสบาย แต่ต้องมีการลงทุนสูง

-การจัดในระบบเปิดตลอด (THE OPEN LAY-OUT) ระบบนี้จะไม่คำนึงถึงการใช้ทางเดินติดต่อระหว่างห้อง (CORRIDOR) ในการจัดสำนักงานระบบนี้จะสามารถใช้พื้นที่ของห้องได้อย่างเต็มที่สำหรับจะทำที่ทำงานต่างๆโดยไม่มีผนังมากนัก จึงทำให้มีการลงทุนที่ต่ำ แต่ต้องคำนึงในเรื่องระบบการระบายอากาศและการให้แสงสว่างภายในห้อง

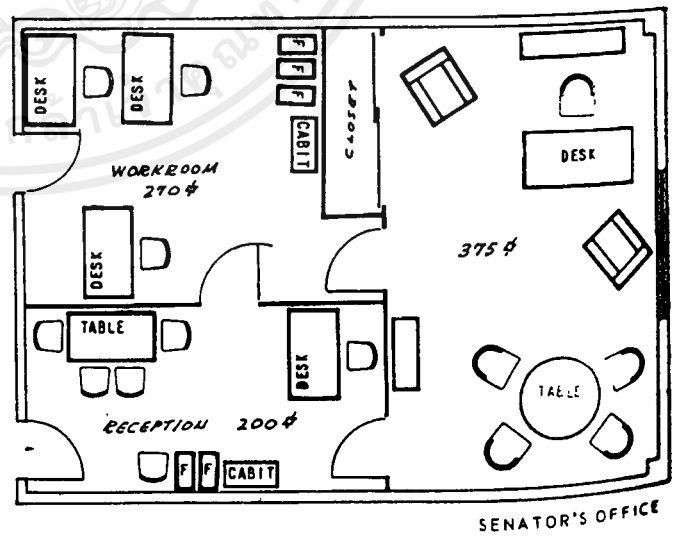
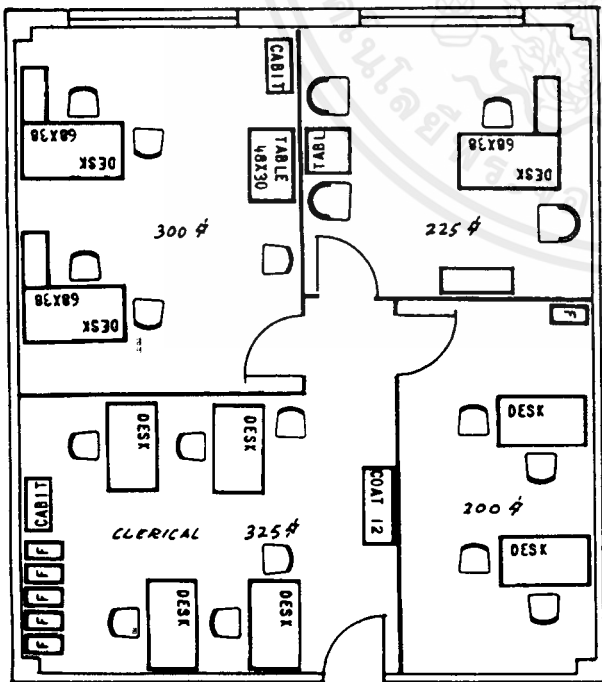
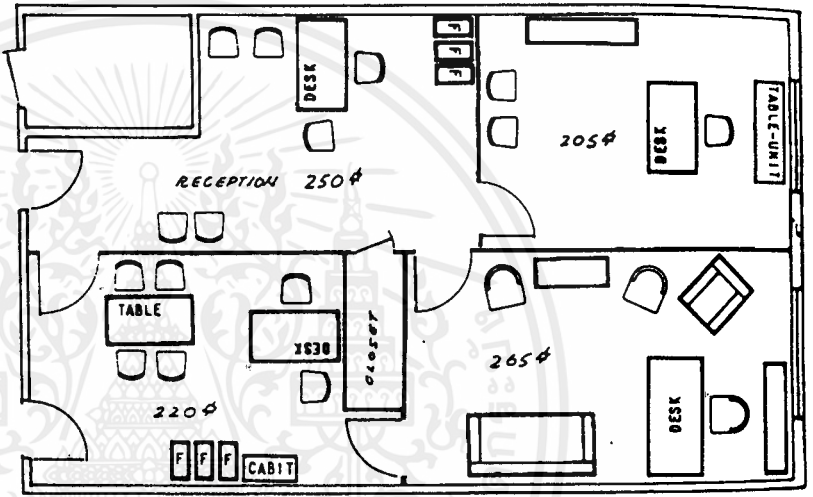
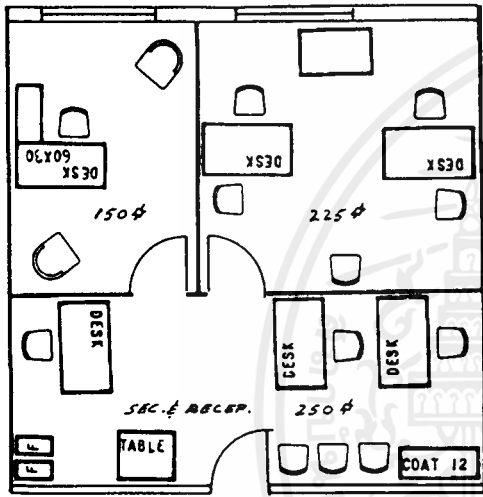
สำหรับภายในโครงการนี้เลือกใช้การจัดในระบบเปิดตลอด แต่จะจัดให้มีห้องเฉพาะเป็นบางห้องตามความเหมาะสมแก่การดำเนินงาน เช่น ในส่วนห้องของหัวหน้าฝ่าย ในส่วนห้องประชุม เป็นต้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

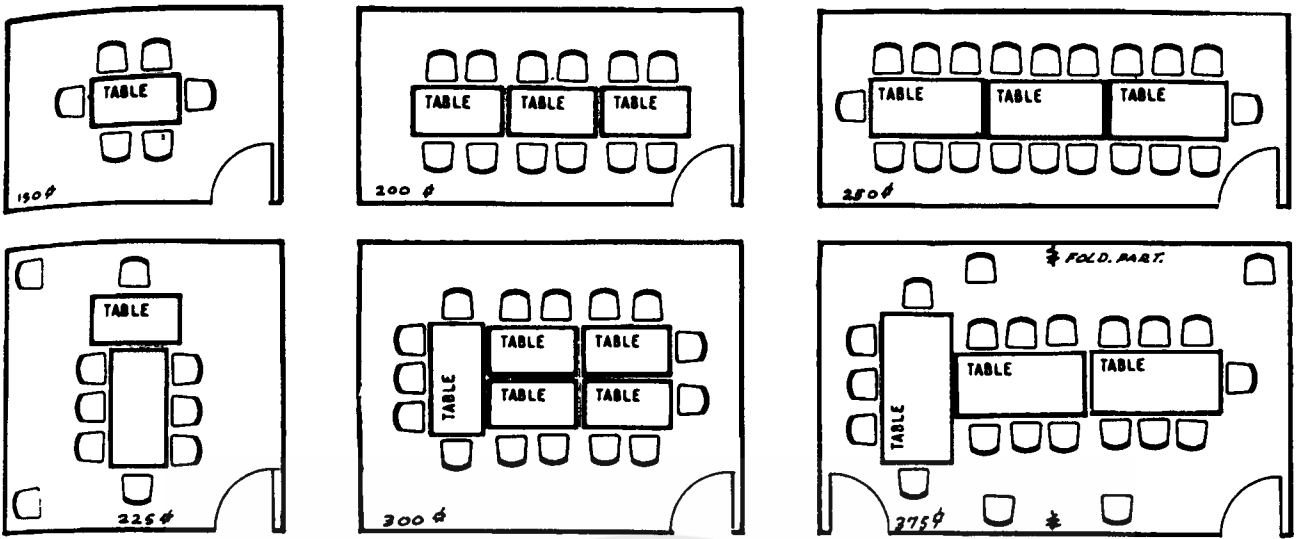

CONGRESSMAN'S OFFICE

SENATOR'S OFFICE

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น มิใช่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.2) ส่วนจัดแสดงนิทรรศการ

ในการจัดงานนิทรรศการ สามารถแบ่งออกได้เป็นหลักการอยู่ 4 ประเภท คือ

-ประเภทที่ 1 การจัดนิทรรศการประจำ (PERMANENT EXHIBITION)

เป็นการจัดนิทรรศการในส่วนใดส่วนหนึ่งของโครงการอย่างถาวร ไม่มีการโยกย้ายหรือเปลี่ยนแปลง เป็นเวลานานหลายปีจึงจะมีการปรับปรุงหรือการแก้ไขในเรื่องราวที่ทำการแสดง

-ประเภทที่ 2 การจัดนิทรรศการเพื่อการศึกษาค้นคว้า (EDUCATION EXHIBITION)

เป็นลักษณะการจัดงานนิทรรศการที่ถาวรเช่นเดียวกับแบบแรก เพียงแต่มีจุดมุ่งหมายของการจัดแสดง ในเรื่องวัตถุค้นคว้ามากกว่าในด้านความงามและเพื่อความเพลิดเพลินลักษณะคล้ายคลึงกับการเก็บของคงคลัง แต่เปิดให้ผู้ที่สนใจเข้าชมและหาความรู้

-ประเภทที่ 3 การจัดนิทรรศการชั่วคราว (TEMPORARY EXHIBITION)

เป็นกิจกรรมที่มีบทบาทต่อการจัดนิทรรศการมากที่สุด เพราะมีความน่าสนใจ มีเรื่องราวที่เปลี่ยนแปลงในช่วงระยะเวลาหนึ่งๆ ซึ่งจะอำนวยความสะดวกแก่การศึกษาและเพิ่มความรู้ให้กับประชาชน และสามารถมีกิจกรรมเคลื่อนไหวที่ทำให้เร้าความสนใจของผู้ชมได้อีกด้วย

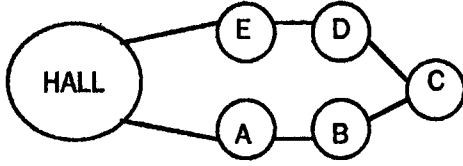
-ประเภทที่ 4 การจัดนิทรรศการกลางแจ้ง (OUTDOOR EXHIBITION)

จุดประสงค์ของการจัดนิทรรศการประเภทนี้ คือการเรียกร้องความสนใจของผู้ที่ผ่านไปมาให้มีความอยากชมงานแสดง มักจะใช้ในการแสดงสิ่งของที่มีขนาดใหญ่และมีความมหัศจรรย์ รวมทั้งการจัดงานภูมิสถาปัตยกรรม ซึ่งจะช่วยในการเสริมบรรยากาศในการชม และยังสามารถให้ความรู้ทางพืชพันธุ์อีกด้วย

๕.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

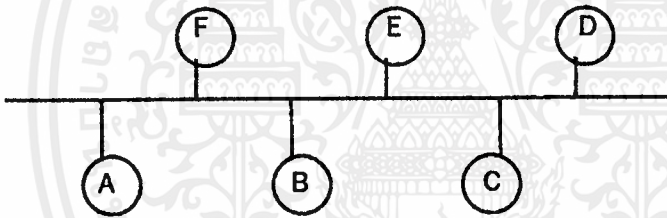
ลักษณะการจัดแสดงที่มีผลต่อผู้ชม
รูปแบบการจัดการเข้าชมนิทรรศการ

ROOM TO ROOM ARRANGEMENT เป็นการจัดแบบให้ผู้ชมเดินไปเรื่อยๆ โดยไม่มีการย้อนกลับมาใหม่ ทำให้มีการชมนิทรรศการได้ทั่วถึงและตามลำดับ

ข้อดี เป็นการจัดแบบง่าย ๆ ประหยัดเนื้อที่

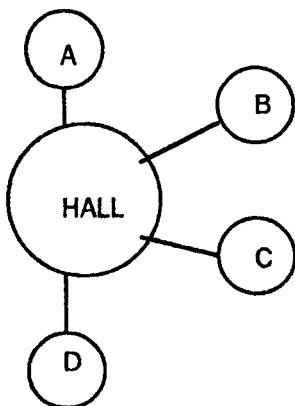
ข้อเสีย ถ้าใช้ใน EXHIBITION ใหญ่ ๆ จะมีผลกระทบเมื่อต้องการปิดห้องใดห้องหนึ่ง

CORRIDOR TO ROOM ARRANGEMENT แบบมีทางเดินตรงกลาง และมีทางแยกเข้าห้องแสดงงาน โดยแต่ละห้องมีทางเข้าออกโดยตรง ไม่ผ่านไปยังห้องอื่นๆ

ข้อดี ผู้ชมเลือกชมได้ตามใจชอบ

ข้อเสีย การแสดงจะไม่ติดต่อกันเนื่องจากการเดิน และสามารถควบคุมระบบรักษาความปลอดภัยได้ยาก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

CENTRAL ARRANGEMENT มีโถงเป็นตัวกลางแยกห้องต่าง ๆ แต่ละห้องสามารถติดต่อกันได้เมื่อเปิดห้องใดห้องหนึ่งก็สามารถใช้ COURT หรือ HALL เป็นจุดจ่ายไปยังห้องแสดงต่าง ๆ ได้

ลักษณะของห้องจัดแสดง

-แบบ SIMPLE CHAMBER เป็นห้องที่มีหน้าต่าง อาจจะเป็นหน้าต่างสูงหรือผนังด้านใดด้านหนึ่งเป็นหน้าต่าง และใช้แสงไฟฟ้าในการจัดแสดง

-แบบ HALL WITH BALCONY เป็นห้องแสดงแบบพื้นโล่ง เป็นแบบเก่าที่ได้รับความนิยม

ในยุโรป คือ มีห้องโถงชั้นล่างขึ้นบันไดไปเข้าห้องโล่ง สามารถมองลงมาเห็นเข้าล่างได้

-แบบ CLEAR STORY HALL เป็นลักษณะห้องแสดงที่มีขนาดใหญ่แบบห้องประชุม

-แบบ EXHIBITION CORRIDOR เป็นห้องแสดงแบบการจัดเฉลี่ยงให้เป็นที่จัดแสดง

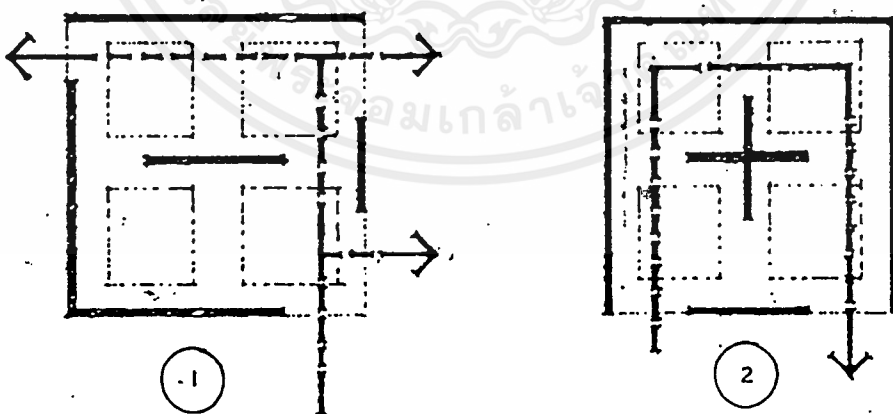
-แบบ SKYLIGHT PICTURE GALLERY เป็นห้องแสดงภาพเขียนที่ให้แสงธรรมชาติจากหลังคา

-แบบ CABINETS เป็นห้องแสดงแบบที่ใช้ติดตลอดผนัง และอีกด้านเป็นหน้าต่าง ใช้ตู้หรือแผงแบ่งเนื้อที่ในการจัดแสดง

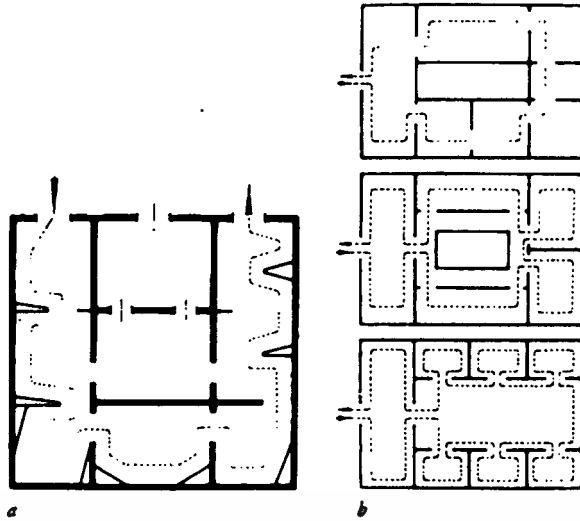
-แบบไม่มีหน้าต่าง เป็นการปล่อยเนื้อที่ไว้เพื่อสำหรับการดัดแปลงเพื่อการจัดแสดงได้ตามต้องการ

เทคนิคการจัดแสดง

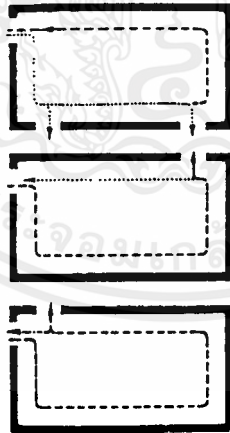
ตัวอย่างการจัดห้องแสดงแบบต่าง ๆ

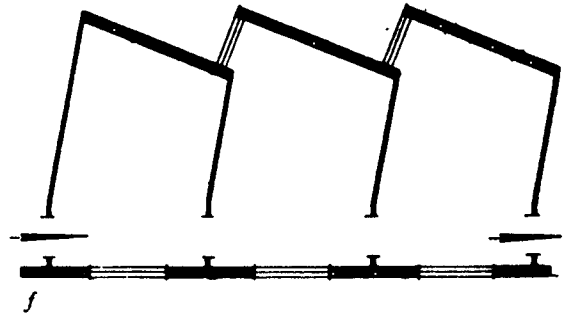
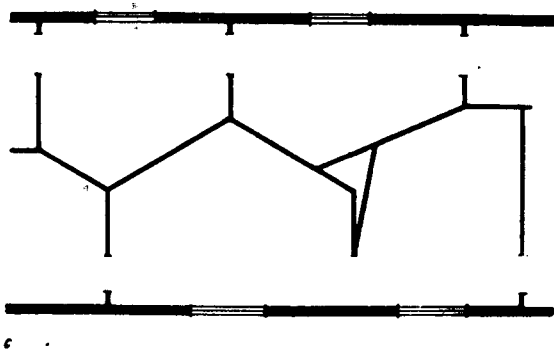
- การจัดแสดงที่ไม่ดี ทำให้ผู้ชมดูสิ่งจัดแสดงในส่วนต่าง ๆ ได้โดยไม่มีทั่วถึงเนื่องจากการเปิดทางเข้าออกในทุกส่วนจัดแสดง การที่จะทำให้ชมส่วนต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึง ต้องมีการกำหนดเส้นทางสัญจรอย่างชัดเจน ไม่เช่นนั้นหากเกิดการบังกัน ส่วนจัดแสดงอื่นจะถูกข้ามผ่านไป

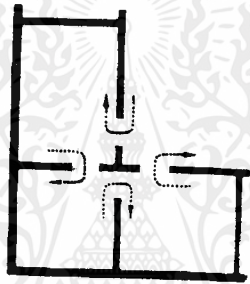
- การแก้ปัญหาการจัดแสดงแบบแรก โดยการลดทางเข้าออกลงแต่ก็ยังมีส่วนที่อาจจะถูกข้ามไปโดยไม่รู้ตัว การจัดผนังห้องทำให้สามารถแก้ปัญหาทางสัญจรของผู้ชมให้สามารถผ่านส่วนแสดงต่าง ๆ ได้หมดทุกส่วน โดยการควบคุมทางเข้าออกทางเดียว การเปิดทางเข้าออกทางเดียวและการแบ่งผนังของห้องอย่างมีระเบียบทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างส่วนแสดงต่าง ๆ ได้

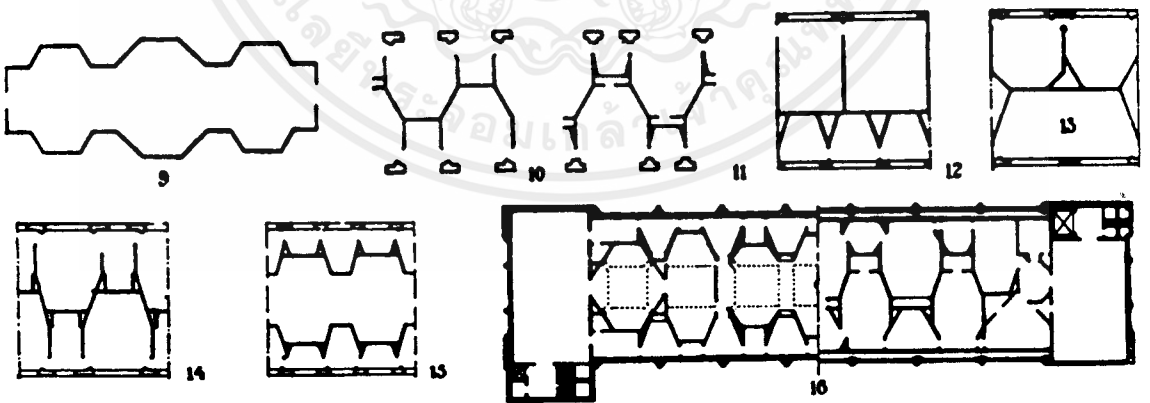
- การแบ่งห้องด้วยประตูทางเข้าแบบต่างๆที่สำคัญคือ อย่าปล่อยให้ห้องแสดงโล่ง โดยที่ผู้ชมสามารถมองเห็นห้องแสดงจากการที่มองผ่านไปทางเข้าเท่านั้น เพราะวิธีการเช่นนี้ สะดวกแก่การรักษาความปลอดภัย แต่ไม่ดึงดูดความสนใจของผู้ชม ทั้งยังเป็นการเร่งเร้าให้อยากเดินดูวัตถุโดยเร็วด้วยซ้ำ

- การเปลี่ยนแบบของผนังรูป 4 เหลี่ยมเพื่อเป็นการเปลี่ยนสายตาและการยกเอียงขององค์ประกอบ ซึ่งเน้นการเคลื่อนไหวของผู้ชม

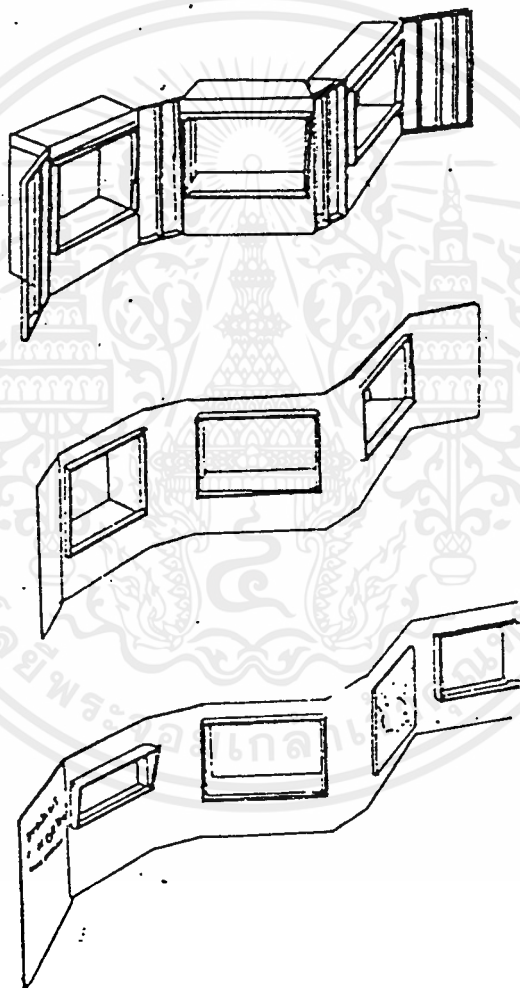
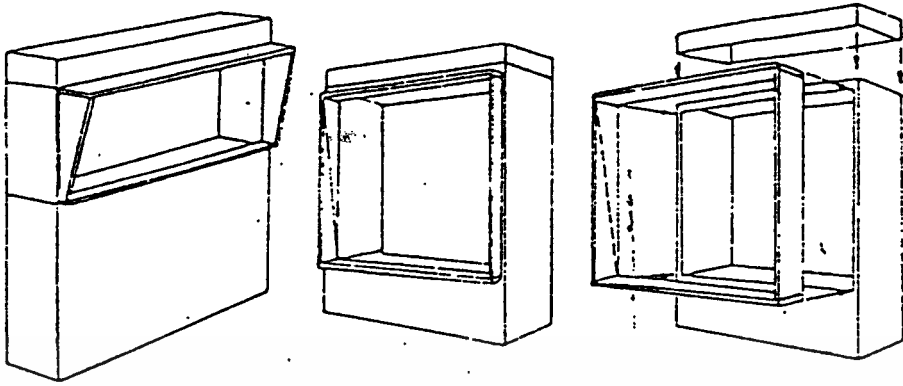
- แสดงการจัดทางเข้าออกที่เหมาะสมกับการวางกลุ่มห้อง 3 ห้อง

- การจัดห้องแสดงดังกล่าวไม่จำเป็นจะต้องเป็นรูปเหลี่ยมเสมอไป อาจจะมีการบิดเป็นรูปต่างๆได้ตามความเหมาะสมของเรื่องราวและทิศทางของแสง

หลักสำคัญในการจัดแสดงก็คือ ให้ความสำคัญแก่วัตถุที่จัดแสดงส่วนอื่นเป็นเพียงตัวประกอบ ได้แก่ ครุภัณฑ์ สี แสงและวัสดุตกแต่งอื่น ๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยฺุณาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัวอย่างตู้แสดงแบบต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตู้แสดง (SHOWCASE)

ชนิดของตู้แสดง (TYPE OF SHOWCASE)

ตู้แสดงแบ่งได้หลายชนิดตามลักษณะใช้สอย ตลอดจนตามขนาดและรูปร่าง ทั้งนี้เพื่อความสะดวกในการขนย้ายและอื่น ๆ ซึ่งสามารถแบ่งย่อย ๆ ได้ดังนี้

1. Table Show-case เป็นแบบที่เหมาะสมสำหรับจัดแสดงวัตถุซึ่งมีขนาดเล็ก เพราะสามารถมองเห็นได้โดยรอบ แม้แต่ด้านบนของวัตถุ

2. Uplight Show-case ตู้จัดแสดงชนิดนี้พอจะแยกออกเป็น 3 แบบใหญ่ ๆ คือ

- Free Standing Show-case
- Wall Show-case
- Inset Show-case

Free Standing Show-case

ตู้ขนาดใหญ่แบบนี้จะช่วยได้มากในการจัดแบ่งห้องแสดงออกเป็นส่วน ๆ ถ้าด้านยาวด้านใดด้านหนึ่งของตู้เป็นด้านทึบ ด้านนี้จะเป็นด้านหลังหรือเป็นฉากหลังซึ่งสามารถใช้เป็นบอร์ดแสดงได้

Wall Show-case

ออกแบบขึ้นเพื่อใช้แสดงวัตถุที่มีความสูง ด้านหลังไม่จำเป็นต้องปิดทึบ

Inset Show-case

อยู่ในระดับพื้นหรือเหนือระดับพื้น เหมาะอย่างยิ่งสำหรับพิพิธภัณฑ์ที่มีผนังด้านหนึ่งสามารถเคลื่อนย้ายได้

3. Show-case Equipped with Panels and Drawers ชนิดที่มีราคาแพง โดยเฉพาะการประกอบส่วนต่าง ๆ จะต้องมีการออกแบบเป็นอย่างดี ตู้แบบนี้สามารถใช้ประโยชน์ได้มาก เช่น

- ใช้เนื้อที่สำหรับจัดแสดงน้อย
- การเลือกใช้วัสดุสามารถมองเห็นได้จากการดึงดูดใจผู้เข้าชม โดยสามารถให้ความรู้ต่อผู้ชมระดับธรรมดาได้
- สามารถที่จะควบคุมและต่อต้านแสงที่มารบกวนได้

หลักในการออกแบบตู้แสดง

1. ขนาดของตู้ที่แสดง

ขนาดของตู้ที่เหมาะสมจะแตกต่างกันออกไปตามขนาดของวัตถุที่แสดง แต่อย่างไรก็ตามพบว่าตู้ขนาดยาวมีประโยชน์มาก ซึ่งมีขนาดตั้งแต่ 4 ฟุต (1.20), 6 ฟุต (1.80), 8 ฟุต (2.40) ภายในด้านหน้าของตู้ติดแสงนิออน ตู้ควรมีความลึกด้านในอย่างน้อย 2 ฟุต (0.60) และ 2 ฟุต 6 นิ้ว (0.75) กระจกตู้ควรสูงถึง 4 ฟุต (1.20), 4 ฟุต 6 นิ้ว (1.35), 5 ฟุต 6 นิ้ว (1.65) จะเป็นสัดส่วนที่ดีที่สุดสำหรับวัตถุขนาดใหญ่ ดังนั้นกระจกจึงมีน้ำหนักมากขึ้น และราคาสูงขึ้นด้วย ฐานล่างของตู้ควรสูง 2 ฟุต (0.60) เพื่อให้เด็กเล็ก ๆ ได้เห็นภายในตู้

อย่างไรก็ตามกระจกสำหรับเปิด-ปิด ควรจำไว้เสมอว่าเมื่อตัวมีขนาดใหญ่ขึ้นกระจกต้องมีความหนาจึงลำบากในการเปิด-ปิด และการทำความสะอาด ควรจะใช้กระจกแบบเลื่อน

2. ตู้ที่มีลักษณะเป็นมุมฉาก

ตู้ลักษณะที่ตั้งเป็นมุมฉาก เป็นตู้ประเภทที่ใช้ประโยชน์ได้มากที่สุดสำหรับแปลงพิพิธภัณฑ์ที่แสดงให้เห็นเป็นบริเวณ เพราะสามารถจัดวางตู้ให้ชิดติดผนัง และสามารถแขวนวัตถุหรือวางวัตถุบนพื้นตู้ได้ ในตู้สามารถติดตั้งสำหรับวางวัตถุ และติดป้ายสำหรับคำบรรยายได้โดยไม่ทำให้ตู้เสียหาย

3. กระจกปิด-เปิด

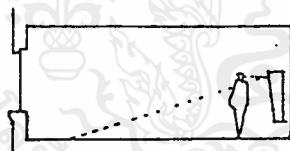
เมื่อใช้ตู้กระจกในลักษณะตั้งเป็นมุมฉาก กระจกด้านหน้าควรมีการปิด-เปิดได้ จะติดบานพับหรือบานเลื่อนก็ได้ ถ้าเป็นสิ่งแสดงถาวรก็ไม่จำเป็นต้องปิด-เปิด ถ้าจะเปิดเพื่อเปลี่ยนสิ่งแสดงควรจะมีบานด้านข้างหรือแกว่งกบ

แบบที่ 1 กระจกเลื่อนไปตามราง มีช่องว่างระหว่างกระจก 2 บาน ประมาณ $1/4$ นิ้ว แบบนี้ไม่ควรใช้เพราะฝุ่นสามารถเข้าตู้ได้

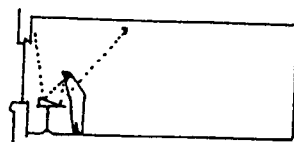
แบบที่ 2 เป็นกระจกเลื่อนชนกันตรงขอบกระจกพอดี โดยสันของขอบกระจกจะทับกันสนิทพอดี ป้องกันฝุ่นละอองได้ดี รอยต่อกระจกไม่ขัดต่อสายตา

การแก้การสะท้อนแสงเมื่อจุดกำเนิดแสงอยู่ในที่ต่าง ๆ

ตู้กระจกจะเกิดการสะท้อนแสงมากขึ้นอยู่กับตำแหน่งที่ตั้ง ความเอียงลาด เป็นวิธีเดียวที่แก้การสะท้อนแสงจากต้นกำเนิดแสงได้

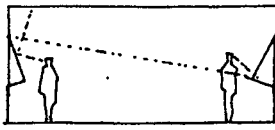

-เมื่อตั้งตู้กระจกตรงข้ามหน้าต่าง ให้เอียงผิวกระจกทำมุมแหลมกับพื้นห้อง

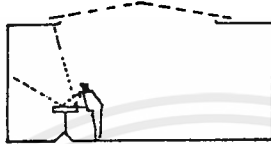

-เมื่อตู้อยู่เบื้องหน้าหน้าต่างให้เอียงกระจกออกจากหน้าต่างเข้าหาคนดู

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ผู้ที่หันหน้าเข้าหากัน ให้เอียงกระจกทำมุมซึ่งกันและกัน อย่างวางขนานกัน

- เมื่อแสงเข้าทางเบื้องบน และอยู่เบื้องหลังผู้ดูไม่ต้องเอียงกระจก

การป้องกัน (PROTECTION)

ในการจัดสิ่งแสดงนิทรรศการถาวร จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรักษาสิ่งแสดงให้มีสภาพที่ดีและอยู่ยาวนานเพื่ออนุชนรุ่นหลังจะได้ชม ฉะนั้นจึงจำเป็นต้องป้องกันในสิ่งเหล่านี้คือ

1. ผู้เฝ้าห้อง แผลง ขอบกระจกตู้และบานพับ ตลอดจนโครงสร้างทั้งหมด ควรทำให้หนาแน่นเพื่อไม่ให้ฝุ่นละอองและแมลงเข้าไปในตัว ควรมียาป้องกันและขับไล่แมลงไว้
2. ขโมย การรักษาความมั่นคงและปลอดภัย ป้องกันโดยมีการล็อกประตูปิด-เปิด และใช้อุปกรณ์อื่น ๆ ช่วยป้องกัน ตู้แสดงควรมีการติดกุญแจที่มีคุณภาพดี เพื่อให้เกิดความปลอดภัยจากการเกิดการโจรกรรม และแต่ละตู้ควรมีระบบสัญญาณกันขโมยติดไว้ด้วย
3. ภูมิอากาศ ให้อยู่ในสภาพที่พอเหมาะพอดี
4. ผู้เข้าชม ต้องระมัดระวังป้องกันวัตถุให้พ้นจากการจับต้องและไม่ควรจัดตั้งขวางทางเดินชม
5. ไฟ เลือกใช้วัตถุซึ่งไม่ติดไฟง่ายหรือป้องกันไฟ

เทคนิคเกี่ยวกับการให้แสง

1. แสงธรรมชาติ ก่อให้เกิดบรรยากาศเป็นไปตามธรรมชาติและมีชีวิตชีวามากับไม้ได้เปลี่ยนแปลงไปตามวัน เวลา ฤดูกาล เปลี่ยนทิศทาง บางวันแดดจัด บางวันมีดครึ้มแสงจากทิศต่าง ๆ ก็ไม่เหมือนกัน

การให้แสงสว่างธรรมชาติในห้องแสดงงานมี 4 วิธี คือ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิพนธ์ให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- การให้แสงสว่างจากด้านบนแสงที่มาจากเหนือศีรษะซึ่งเหมาะกับสิ่งแสดงทางวัตถุ แต่มีข้อเสียคือแสงสว่างส่วนใหญ่จะตกลงที่พื้นห้องมากกว่าผนัง และเกิดการสะท้อนที่ตู้กระจก ทำให้เกิดความรำลึกว่าห้องแสดงแคบลงไป ผู้ชมมักจะแหงนดูช่องซึ่งจะทำให้เหนื่อยเร็ว จึงแก้โดยทำเพดานให้สูงขึ้นแต่ก็เป็นการสิ้นเปลือง

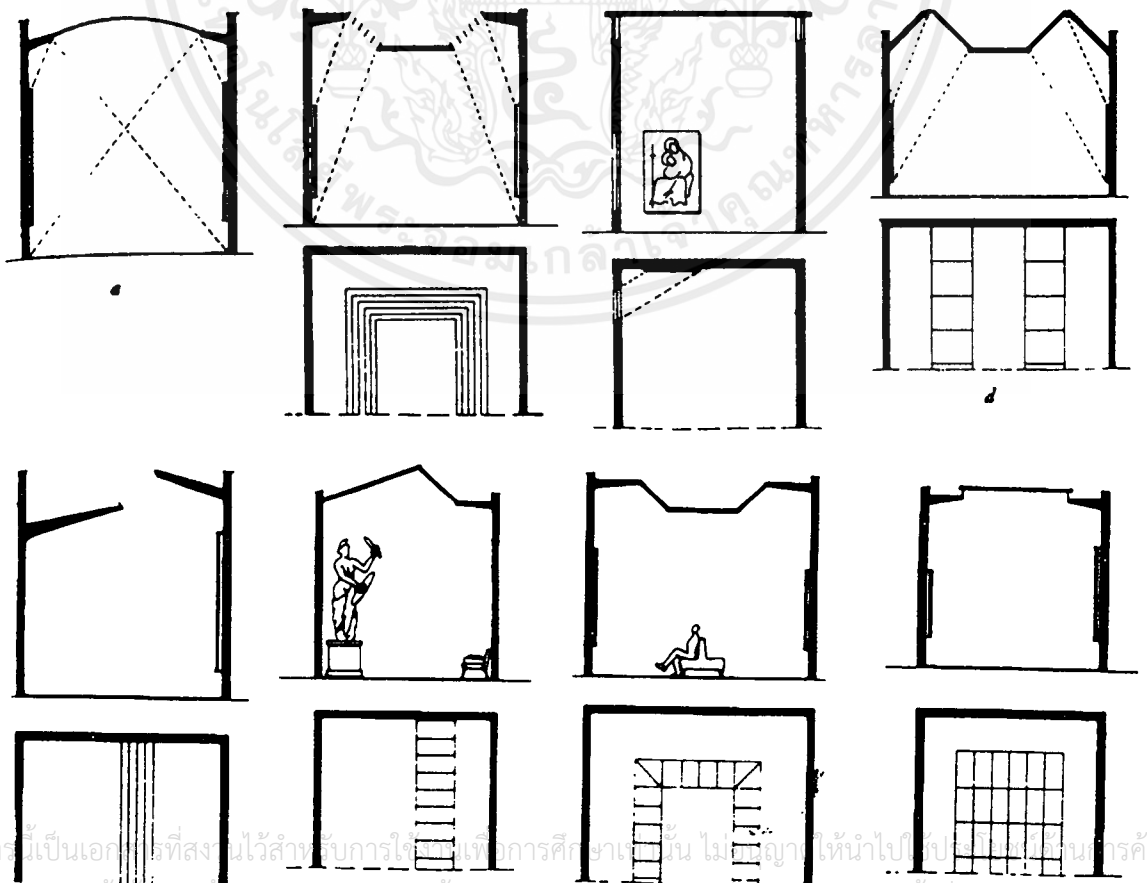
- การให้แสงสว่างด้านข้าง แสงสว่างจากหน้าต่างที่อยู่ในระดับต่ำ ทำให้ด้านวัตถุได้รับแสงไม่พอเกิดมีแสงสะท้อนทำให้ผู้ชมเหนื่อยตาพร่า เมื่อมองออกไปนอกหน้าต่างและทำให้เงาผู้ชมปรากฏที่วัตถุ

- การใช้แสงสว่างจากหน้าต่างค่อนข้างสูง เป็นการให้แสงที่เหมาะสมที่สุด แสงจะตกทำมุม 45° และกระจายไปทั่วห้อง หน้าต่างที่สูงมากจะไม่ทำให้เกิดแสงสะท้อน และเหนื่อยตาพร่า แสงจากด้านข้างที่สูงขึ้นอาจใช้เพดานหรือฉากแขวนอยู่กลางห้อง เพื่อทำการกระจายแสง ต่อมามีการตัดแปลงให้ดีขึ้นโดยการทำหลังคาเอียงทำด้วยกระจกเพื่อให้แสงสว่างส่องมายังผนังได้ และต่อมาก็มีผนังตั้งฉากอยู่บนหลังคาเพื่อกันไม่ให้แสงสว่างนั้นส่องลงมาทางกระจกนั้นได้ แสงสว่างจะส่องลงมาได้ก็จะเป็นเพียงแสงสะท้อนทำให้ได้แสงสว่างที่สม่ำเสมอ

- การให้แสงสว่างจากธรรมชาติโดยทางอ้อม การให้แสงสว่างทางนี้ไม่เพียงแต่จะใช้กับแสงวิทยาศาสตร์เท่านั้น แต่ยังใช้กับแสงธรรมชาติเพื่อมิให้สายตาพร่า

ก. ให้แสงสว่างมายังผนังสะท้อนแสงรูปโค้ง ผนังจะกลืนแสงเสียส่วนมาก ถ้าผนังทาสีขาวจะส่องแสงสว่างมากถึง 86% ปูนฉาบธรรมดาเพียง 64%

ข. อาจใช้แสงที่ลอดจากหลังคาซึ่งซ่อนอยู่หลายชั้นเหมาะกับประเทศที่มีแดดจัด การใช้แสงธรรมชาติทำให้เรามองเห็นวัตถุตามธรรมชาติของมันรวมทั้งสีที่ถูกต้องความหนักเบาต่าง ๆ และการเน้นก็มองเห็นได้ชัด ซึ่งไม่สามารถมองเห็นได้จากแสงวิทยาศาสตร์

2. การใช้แสงวิทยาศาสตร์ นำมาใช้โดยการปรับปรุงเพื่อการแก้ข้อบกพร่องจากธรรมชาติ เนื่องจากเวลาเย็นแสงไม่พอจึงจำเป็นต้องใช้แสงวิทยาศาสตร์ แสงวิทยาศาสตร์แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

- FLUORESCENT มีการกระจายแสงออกทางกว้าง และให้ประกายต่ำแต่มีสีออกมาด้วยซึ่งไม่ถูกต้อง จึงแก้โดยการรวมหลอดสีต่าง ๆ เพื่อลดข้อเสียให้น้อยลง
- INCANDESCENT ให้ TONE ออกมานุ่มนวลและชัดกว่า FLUORESCENT จึงเหมาะอย่างยิ่งในการให้แสงเน้นที่สำคัญ โดยกำหนดความเข้มของแสงสว่างให้มากกว่าที่อื่น

ความเข้มของแสงในระดับตาธรรมชาติ แสงจะต้องดีกว่าในระดับสูงขึ้นไปจากการค้นคว้าภายหลัง แสดงให้ทราบถึงความสามารถในการมอง ซึ่งได้จากการอ่านตัวพิมพ์ด้านบนพื้นขาว จะต้องใช้แสงที่มีความเข้มประมาณ 25-30 แรงเทียน ถ้าวัตถุที่มีสีทึบและมีการตัดกัน โดยความเข้มของแสงอาจสูงถึง 100 แรงเทียน ถ้าต้องการความชัดมากก็เพิ่มความเข้มมาก

การเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของแสงธรรมชาติและแสงประดิษฐ์

แสงธรรมชาติ	แสงประดิษฐ์
ข้อดี - เป็นของได้เปล่า ไม่ต้องเสียเงิน - ให้ผลในการมอง เพราะแสงธรรมชาติเปลี่ยน แปลงได้เรื่อย ๆ ไม่น่าเบื่อ - ทำให้วัตถุที่นำมาแสดงรู้สึกว่ามี ความงดงามตามธรรมชาติ โดยเฉพาะรูปปั้นต่าง ๆ ข้อเสีย - แสงธรรมชาติเปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ ไม่สามารถควบคุมได้ - แสงธรรมชาติควบคุมสีไม่ได้ - ไม่สามารถใช้ได้ตลอด 24 ชั่วโมง	ข้อดี - ใช้ได้ตลอด 24 ชั่วโมง - ควบคุมระดับแสงได้ตามต้องการ - การจัดผังภายในสามารถวางตำแหน่งไฟที่ถาวรได้ - สามารถเร้าความรู้สึกโดยการเปลี่ยนความเข้มของแสง ข้อเสีย - เสียค่าใช้จ่ายมาก - ถ้าใช้ไม่ถูกต้องอาจจะทำให้งานเสียคุณค่าได้

ระดับของฝ้าเพดาน

ควรพอเหมาะ ไม่สูงหรือต่ำเกินไป โดยทั่วไปถ้าต้องการแสงธรรมชาติจากหลังคา หรือแสงประดิษฐ์จะใช้ความสูง 5.40-6.00 ม. หรือถ้าต้องการแสงทางด้านข้างควรสูง 4.80 ม. และห้องที่มีขนาดเล็กควรสูงไม่ควรต่ำกว่า 3.00 ม. ปัจจุบันนิยมใช้แสงสว่างประดิษฐ์ ช่วยในการเห็นวัตถุที่แสดง ความสูงทั่วไปประมาณ 3.60-4.20 ม. ก็เป็นการเพียงพอ แต่ทั้งนี้ก็ ต้องคำนึงถึงขนาดของวัตถุและครุภัณฑ์ที่ประกอบการแสดงด้วย การสร้างเพดานที่มีความสูงไว้จะสะดวกในการตัดแปลง เช่น ลักษณะเป็นเพดานแขวน สามารถปรับระดับความสูงได้

ประโยชน์ของการใช้เพดานแขวนก็คือ สามารถใช้ที่วางเหนือเพดานเป็นช่องอากาศ เป็นทางเดินสายไฟ กันแสงที่ไม่ต้องการจากเหนือหัว ช่วยเก็บเสียงสะท้อน

การทำเพดานแขวน จะต้องใช้ความสูงมากขึ้น โดยทั่วไปความสูง 6 ม. ก็เพียงพอแล้ว แต่ถ้าเป็นห้องที่มีพื้นที่ใหญ่มาก ๆ อาจสูงถึง 7.50 ม. ก็ได้

บรรยากาศของส่วนที่แสดงงาน

การจัดแสดงงานควรคำนึงถึงคุณสมบัติ

- 1) เข้าใจในด้านความงาม การจัดแสดงงานความงามของวัตถุและองค์ประกอบเป็น สิ่งจำเป็นอย่างยิ่งของห้อง EXHIBITION
- 2) เข้าใจในความเพลิดเพลิน ถ้าหากไม่เกิดความเพลิดเพลินในการเข้าชมแล้ว ผู้ชม อาจเกิดความเบื่อหน่ายและไม่อยากชมเป็นเวลานานได้
- 3) เข้าใจให้เกิดความอยากรู้ อยากเห็นและอยากค้นคว้า

การผ่อนคลายในการชมงาน

การเข้าชมการจัดแสดงมักทำให้เกิดความเมื่อยล้าทางร่างกายขึ้นได้ หลังจากเดินชม ได้สักช่วงเวลาหนึ่งเนื่องจากใช้ประสาทมากเกินไปอาจแก้ไขได้โดยวิธี

- พักผ่อนสายตาด้วยโทนสีที่มีโทนสีเย็น
- จากสว่างไปสู่มืดหรือกลับกัน
- จากมุมมองที่แคบไปยังมุมมองที่กว้าง เช่น การนำผู้ชมสัมพันธ์กับสภาพธรรมชาติ รอบ ๆ เช่น สวน น้ำพุ ฯลฯ
- การต้องการการพักผ่อนจากการยืนหรือการเดินนาน ๆ ควรจัดให้มีบริเวณที่นั่งพัก เป็นจุด ๆ สิ่งเหล่านี้จะทำให้ความสมดุลย์ทางร่างกายที่อ่อนล้าไปกลับขึ้นมาใหม่

ระยะเวลาในการเดินชมงาน

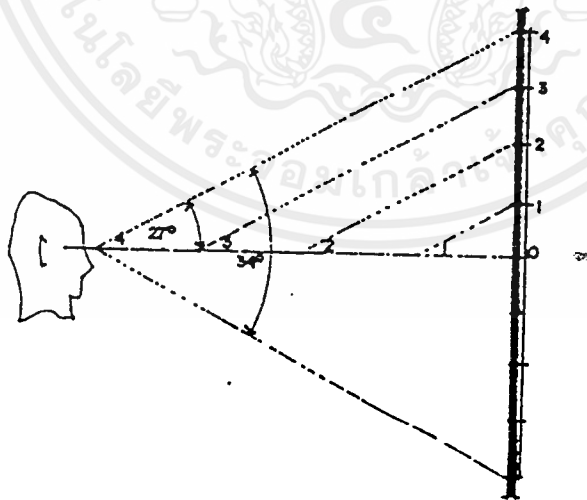
การวิจัยพบว่า เวลาที่ผู้ชมใช้ในการเดินชมโดยไม่หยุดเลย คือ 1 ชั่วโมง ค่าเฉลี่ยต่ำสุด และสูงสุด คือ 30 นาที และ 2 ชั่วโมง ดังนั้นในการออกแบบจึงต้องมีช่วงหยุดพัก ระดับการให้ข้อมูลจึงมีส่วนสัมพันธ์โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับแล้วแต่ผู้ชมจะต้องการทราบ คือ

- ข้อมูลจำเป็น
- ข้อมูลมูลฐานละเอียดขึ้น
- ข้อมูลส่งเสริม เป็นการเสนอรายละเอียด

ขอบเขตการมองเห็นของผู้ชม

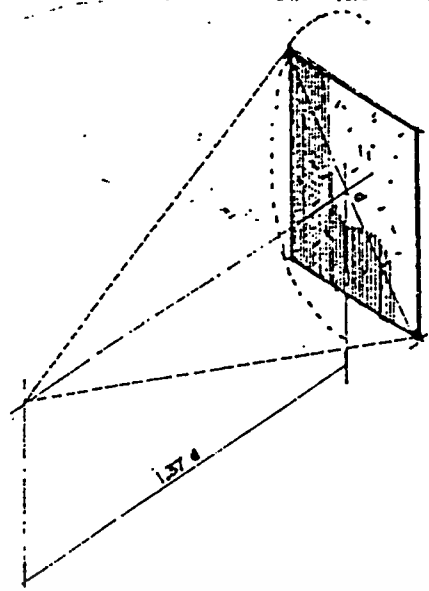
ก. ขอบเขตการมองเห็นของคน สายตามุมที่สามารถแลเห็นได้ประมาณ 120 องศา เมื่อหันศีรษะ หรือ 40 องศาโดยไม่หันศีรษะ

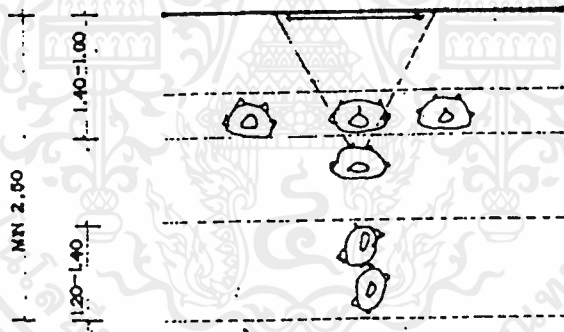
ข. จาก ARCHITECT'S DATA กำหนดมุมมองด้านตั้งของมนุษย์ไว้ 27 องศา ได้ระดับสายตาเป็นมุมมองที่สบายที่สุด โดยไม่ต้องก้มหรือเงย

๕

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ลักษณะการดูและมุมมอง ลักษณะการดูวัตถุที่แสดงในลักษณะต่าง ๆ โดยกำหนดให้ผู้ชมยืนห่างจากวัตถุตัวแสดงจะสามารถหาขนาดพื้นที่ของส่วนจัดแสดง และจำนวนผู้ชมได้ โดยทั่วไปแล้วการมองโดยไม่เคลื่อนไหวหรือหันศีรษะ จะมีขอบเขตอยู่ระหว่าง 40 องศา ซึ่งสามารถมองได้ครบทั้งภาพและตำแหน่งที่มองมีระยะห่างจากภาพประมาณ 1.3 เท่าของเส้นทะแยงมุมภาพ

- ภายในห้องที่จัดนิทรรศการ จะต้องมียุทธศาสตร์พื้นที่เพียงพอสำหรับกลุ่มผู้ที่ยืนชมและมีที่สำหรับเป็นทางผ่านสำหรับผู้อื่นด้วย โดยเฉพาะมุมห้องจะเกิดความแออัดมาก

คลังวัตถุ

คลังวัตถุมีหน้าที่ในการเก็บรักษาวัตถุที่ไม่ได้ทำการจัดแสดง วัตถุที่เก็บไว้เพื่อทำการศึกษาและค้นคว้า หรือวัตถุที่เก็บไว้สำหรับการยืมและการจัดแสดงเคลื่อนที่ หน้าที่ดังกล่าวจะต้องมีการจำแนกเก็บวัตถุออกเป็นหมวดหมู่ มีการทำทะเบียนบัญชีที่ถูกต้องเป็นระเบียบ และเป็นสถานที่ที่ป้องกันทั้งโจรภัย อัคคีภัยและภัยธรรมชาติ

คลังวัตถุจึงจำเป็นต้องมีเนื้อที่กว้างขวางและสามารถทำการควบคุมอุณหภูมิ และความชื้นได้ เพื่อสงวนรักษาวัตถุให้คงสภาพอยู่ตลอดเวลา (ควบคุมปริมาณความชื้นประมาณ 40% -60%) โดยทั่วไปพื้นที่ของส่วนคลังวัตถุนี้จะมีขนาด 20%-25% ของส่วนแสดงงานประติมากรรมเข้าออกกว้างไม่น้อยกว่า 2.40 เมตร และสูงไม่น้อยกว่า 3.60 เมตร

นอกจากนี้ยังควรจะมีเจ้าหน้าที่ที่จะต้องมีความรู้เรื่องการสงวนรักษาวัตถุ รวมทั้งวิธีการเก็บรักษาวัตถุแต่ละชนิด เพื่อจะได้ทำการเก็บรักษาได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

การจัดระบบคลัง

ในส่วนของงานพิพิธภัณฑ์หรือศูนย์ขนาดเล็ก มักจะใช้ระบบคลังกลางในการเก็บรักษาวัตถุทุกชนิดรวมไว้ที่แห่งเดียวกัน โดยจำแนกการเก็บรักษาตามประเภทของวัตถุ ที่ตั้งของคลังควรอยู่ใกล้กับนักวิชาการ ภัณฑารักษ์และแผนกทะเบียน เพื่อสะดวกในการประสานงาน

หลักการสำคัญในการเก็บวัตถุในคลังนั้นสามารถจัดเป็นหมวดหมู่ได้ดังนี้

- การจัดเก็บตามประเภทของวัตถุ วิธีนี้จะสะดวกในการควบคุมอุณหภูมิ ความชื้นและการป้องกันรักษามิให้แมลงมาทำลาย
- การเก็บตามยุคสมัยหรือเรื่องราว
- การเก็บวัตถุที่มีค่า ซึ่งเป็นวัตถุที่มีราคาแพง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเพิ่มความระมัดระวังเป็นอย่างมาก ควรจะต้องมีห้องเก็บของมีค่าหรือตู้นิรภัยเป็นพิเศษ

ห้องสมุด

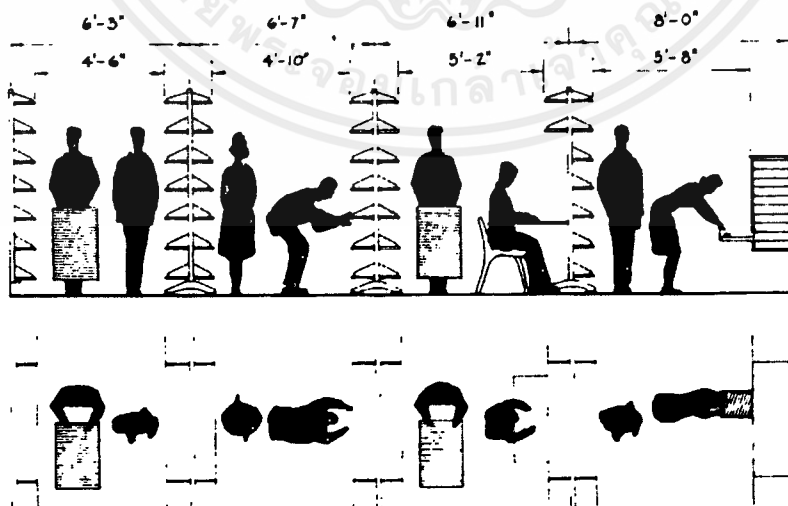
การจัดวางตำแหน่งของห้องสมุด จะต้องคำนึงถึงความสะดวกแก่ประชาชนที่เข้ามาใช้ รวมทั้งพิจารณาถึงความสะดวกในการเข้าออก และทางที่ใช้ติดต่อภายใน เพื่อความสะดวกแก่ผู้ใช้ห้องสมุด

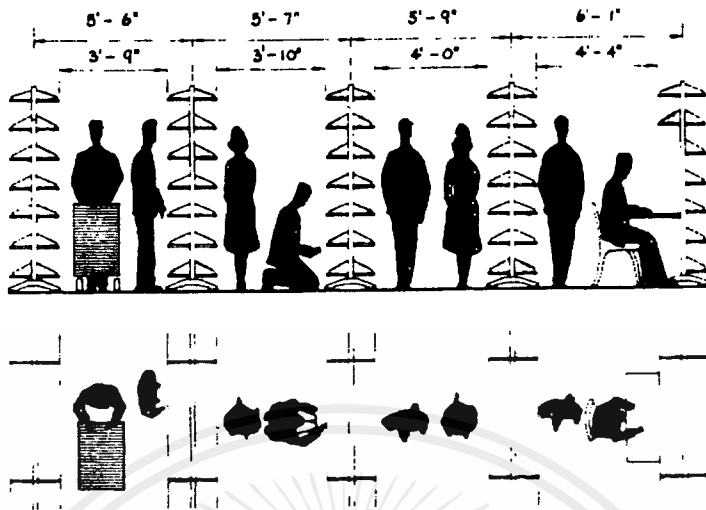
ข้อควรคำนึงในการออกแบบห้องสมุด

1. การให้แสงสว่างอย่างสม่ำเสมอ
2. มีการควบคุมอุณหภูมิเพื่อรักษาสภาพหนังสือโดยใช้ระบบปรับอากาศ ภายในอย่างสม่ำเสมอตลอดเวลา ซึ่งนอกจากจะรักษาสภาพหนังสือแล้ว ยังเป็นส่วนให้ความสบายแก่ผู้ใช้บริการของห้องสมุดอีกด้วย
3. ตำแหน่งที่ควรตั้งควรให้มีเสียงรบกวนจากภายนอกน้อยที่สุดหรือไม่มีเลย
4. สามารถขยายได้เมื่อมีหนังสือเพิ่ม
5. มีการควบคุมดูแลการเข้าออกห้องสมุด โดยเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ

การจัดวางตำแหน่งส่วนต่าง ๆ ภายในห้องสมุด

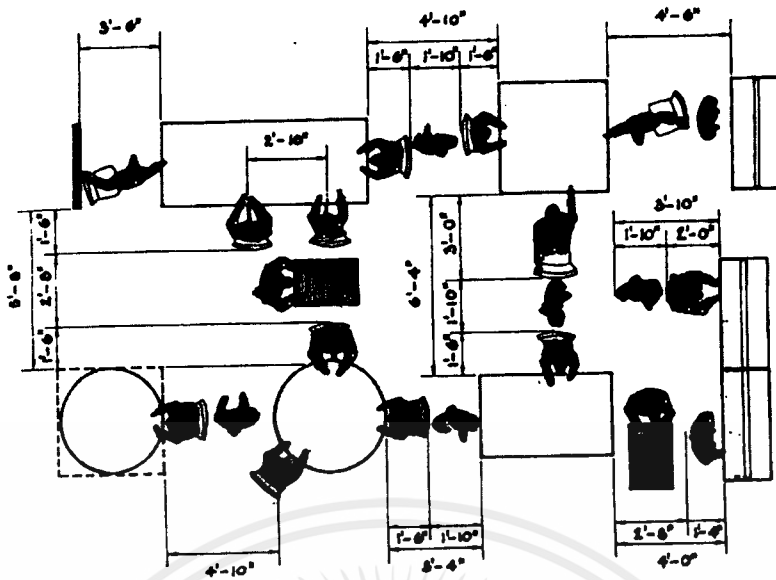
1. ส่วนชั้นหนังสือ โดยมากมักเรียงไปตามฝาห้อง ทั้งนี้เพื่อไม่ให้กินเนื้อที่สำหรับอ่าน นอกจากนี้ยังทำให้บรรณารักษ์ หรือเจ้าหน้าที่ได้มีโอกาสควบคุมดูแลห้องสมุดโดยทั่วถึง แต่ปัจจุบันเนื่องจากแนวโน้มของการศึกษาแผนใหม่ มุ่งส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าโดยตนเองมากขึ้น การจัดวางชั้น อาจจัดวางตรงกลางห้องหรือข้าง ๆ มีที่วางสำหรับที่อ่านหนังสือ ให้เป็นสัดส่วนมากขึ้น การวางหนังสือกลางห้องควรวางระยะห่างกันระหว่าง 1.50 ม. ผู้ใช้จะได้หยิบหนังสือได้โดยสะดวก

-รูปแบบแสดงระยะที่ใช้ในการค้นหนังสือที่ชั้น

2. ส่วนชั้นวารสารวารสารเป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจและเชิญชวนให้คนเข้าไปใช้ห้องสมุดได้มาก เพราะมีปกสวยงามดูมีชีวิตชีวากว่าหนังสือทั่วไป ดังนั้นชั้นวารสารจึงควรอยู่ใกล้ทางเข้าหรือเป็นที่ที่คนเข้าถึงได้ง่าย และไม่ไกลจากการควบคุมมากนัก
3. โต๊ะรับ-จ่ายหนังสือ เป็นโต๊ะที่จะมีผู้มาติดต่อยืม และคืนหนังสือเสมอ มักจะจัดวางอยู่ใกล้ทางเข้าออกเพราะเป็นการสะดวกแก่ผู้ใช้ในการยืมและส่งหนังสือ ทั้งยังเป็นการช่วยให้เจ้าหน้าที่ควบคุมดูแลการยืมได้ดียิ่งขึ้น เพราะเมื่อผู้ใช้ได้ยืมหนังสือไปแล้วเจ้าหน้าที่จะได้ตรวจสอบเป็นครั้งสุดท้าย ก่อนออกจากห้องสมุด
4. โต๊ะบัตรรายการ ควรอยู่ในที่ที่เห็นได้ง่ายจากทางเข้า อยู่ตรงกลางระหว่างหนังสือทั่วไปกับหนังสืออ้างอิง หรือให้ใกล้กับเจ้าหน้าที่ที่บริการตอบคำถาม และโต๊ะรับจ่าย ซึ่งทำให้ผู้ใช้สามารถค้นหาหนังสือของห้องสมุดโดยสะดวก
5. ส่วนชั้นหนังสืออ้างอิง ควรอยู่ใกล้บรรณารักษ์ เพื่อจะได้คำอธิบายหรือคำแนะนำแก่ผู้ใช้ ควรจัดให้มีที่นั่งอ่านด้วยในกรณีที่มีเนื้อที่มากพอ
6. โต๊ะเจ้าหน้าที่บริการตอบคำถาม ควรอยู่ในที่ที่มองเห็นได้ง่าย ใกล้กับหนังสือทั่วไป และสะดวกในการติดต่อสอบถาม
7. ส่วนแสดงหนังสือใหม่ หรือเรื่องราวที่น่าสนใจ ควรอยู่ตรงทางเข้าออกให้ผู้ใช้ได้เห็นทันทีเมื่อเข้ามาใช้ห้องสมุด

-รูปแสดงระยะการนั่งอ่านหนังสือที่โต๊ะในห้องสมุด

8. โต๊ะอ่านหนังสือ ควรจัดให้ไม่แน่นจนเกินไป เพื่อความสะดวกในการเดิน ไม่เกะกะ ควรจัดให้มีที่นั่งสอดแทรกตามบริเวณชั้นหนังสือบ้าง เพื่อให้ผู้ใช้ไม่ต้องเดินไกลและสามารถหยิบหนังสืออ่านได้อย่างรวดเร็วเป็นการผ่อนคลายอีกด้วย ระยะห่างระหว่างโต๊ะควรห่างกันประมาณ 1.50 - 1.80 ม. ระหว่างเก้าอี้ตัวหนึ่งถึงอีกตัวหนึ่ง จัดจากกึ่งกลางเก้าอี้ประมาณ 0.75-0.90 ม.

9. เครื่องอัดสำเนา ควรอยู่ที่บริเวณหนังสืออ้างอิงเพื่อความสะดวกในการให้บริการ

ตำแหน่งการวางเฟอร์นิเจอร์ในห้องสมุดนั้น จะต้องคำนึงถึงประโยชน์การใช้สอยเป็นสำคัญ ทั้งยังต้องคำนึงถึงในอนาคตข้างหน้าด้วยว่าต่อไปจะมีหนังสือและผู้ใช้เพิ่มขึ้นอีกมากน้อยเท่าใด ฉะนั้นการจัดวางเฟอร์นิเจอร์ก็ควรไปในลักษณะที่เปลี่ยนแปลงได้เสมอ

การให้แสงสว่างสำหรับห้องสมุด

การให้แสงสว่างเป็นปัญหาสำคัญในการออกแบบ การกำหนดความเข้มของแสง การสะท้อนแสง การตัดแสง การควบคุมการเกิดเงา จะต้องคิดอย่างรอบคอบการใช้แสงธรรมชาติ ควรหลีกเลี่ยงการใช้แสงตรง (DIRECT SUNLIGHT)

การเปรียบเทียบระหว่างหลอดไฟฟ้าธรรมดา กับหลอดเรืองแสงสิ่งที่ต้องพิจารณาที่สุดคือ ค่าใช้จ่ายในความเข้มของแสงที่เท่ากัน การใช้หลอดธรรมดาจะสูญเสียมากกว่าที่ใช้หลอดเรืองแสง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เงา และแสงสะท้อนทำให้เกิดการรบกวนประสาทตา ซึ่งการเลือกใช้วัสดุผนัง เพดาน ที่ดีสามารถช่วยได้เป็นอย่างดี การใช้สี ควรเป็นสีสว่างแต่มีความเข้มของแสงน้อยกว่า บริเวณที่จัดไว้ให้อ่านหนังสือ หากเกิดการตัดกันของแสงขึ้น จะเป็นการเลวร้ายยิ่ง เพราะจะทำให้เกิดการเพ็งและล้าในการใช้สายตาอ่านหนังสือ

ความเข้มของแสงบริเวณที่อ่านหนังสือ ประมาณ 75-85 ฟุตก่าลิ่งเทียน

รูปแบบของการให้แสงสว่าง

1. แสงชนิดส่องโดยตรง เช่น สปอร์ตไลท์ ใช้สำหรับเน้นส่วนใดส่วนหนึ่ง เช่น บริเวณแสดงหนังสือใหม่ หรือผลงานอื่น ๆ
2. แสงจากโคมไฟที่ผ่านวัสดุกรองแสง ก่อนจะเป็นแสงที่กระจายไม่เกิดเงา
3. แสงชนิดซ่อนไฟใต้เพดานได้หลายดวง เป็นแสงกระจายที่ไม่ทำให้เกิดแสงสะท้อน
4. แสงจากโคมไฟชนิดสะท้อนเพดานก่อนจะลงส่วนล่าง จะไม่ทำให้เกิดเงาและความสว่างมากเกินไป
5. แสงที่อยู่ตรงฝ้าเพดาน ทั้งแบบลอยตัวและฝังในฝ้าเพดานเป็นแบบที่เหมาะสมกับการอ่านหนังสือโดยตรง มักจะเป็นแสงที่อ่อนนุ่มเพื่อที่จะให้นวลตาและกระจายใช้สำหรับอ่านหนังสือ และค้นหาหนังสือ

การเก็บรักษาแผ่นเสียง

แผ่นเสียงควรเก็บในที่ที่ห่างจากแหล่งที่อาจทำให้เกิดไฟได้ และต้องไม่ได้รับแสงอาทิตย์โดยตรงเป็นเวลานาน ๆ เพราะจะทำให้เกิดการยืดหดตัวบิดเบี้ยวไปได้ เมื่ออุณหภูมิ 120 องศาฟาเรนไฮต์

แผ่นเสียงควรเก็บโดยการวางตั้งในช่องแผ่นเสียง หรือจัดเป็นอัลบั้ม ไม่ควรวางตามแนวนอน สำหรับแผ่นเสียงแบบสปิด 45 อาจวางตามแนวนอนได้ เพราะมีน้ำหนักเบา ซึ่งนอกจากนี้ควรมีที่เก็บพิเศษสำหรับแผ่นเสียงและต้องรักษาอย่างระมัดระวัง อย่าให้มีรอยนิ้วมือฝุ่น และระวังรักษาร่องด้วย

การรักษาเทป

เทปที่บันทึกแล้วที่มีจำนวนมาก การจัดเก็บรักษาก็เป็นทำนองเดียวกับการเก็บหนังสือ ซึ่งเทปบางม้วนนาน ๆ จะหยิบมาเปิดฟังสักครั้งหนึ่ง การเก็บเทปไว้นาน ๆ ถ้าไม่ระมัดระวังให้ดี กาลเวลาและอุณหภูมิ ความชื้น ก็จะเป็นตัวทำลาย ทำให้เทปเสียหายได้ การเก็บและการป้องกันไม่ให้เกิดการเสื่อมคุณภาพ ควรปฏิบัติดังนี้

1. เก็บไว้ในห้องที่มีระบบปรับอากาศ ไม่ควรเก็บเทปไว้ในที่มีอุณหภูมิค่อนข้างสูงเกินไป เช่น ในห้องที่ถูกแดดตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งห้องที่ถูกแดดตอนบ่าย เพราะแดดในช่วงบ่ายร้อนมาก หรือสถานที่เก็บเทปใกล้กับแหล่งความร้อน
2. ไม่ควรเก็บเทปไว้ในที่ที่มีความชื้นน้อย เพราะสารพลาสติกในเนื้อเทปซึ่งเป็นเซลลูโลส จะระเหยและทำให้สายเทปแตก
3. ไม่ควรเก็บเทปไว้ในที่ที่มีความชื้นมากเกินไปซึ่งจะมีผลต่อออกไซด์ที่หุ้มเนื้อเทปเสื่อมได้
4. ไม่ควรเก็บเทปไว้ในที่ที่มีสนามแม่เหล็ก เพราะจะลบข้อความหมด
5. เทปทุกม้วนควรใส่กล่องที่แข็งแรงทำเป็นชั้น ๆ จะเหมาะที่สุดเพราะสะดวกต่อการหยิบใช้ กล่องจะป้องกันการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิและอากาศได้ดี นอกจากนั้นยังป้องกันแมลงด้วย การเก็บรักษาเทปควรระวังในทางดัง

เพื่อหลีกเลี่ยงการบิดเบี้ยวของม้วนเทปที่เก็บไว้นาน ๆ อุณหภูมิที่ใช้ในการเก็บควรอยู่ระหว่าง 60 - 80 F และมี RH ระหว่าง 40 - 60 %

สำหรับที่เก็บแผ่นเสียงทำให้เป็นชั้นมีช่องสูงประมาณ 14" ลึก 12.5" กว้างช่อง ๆ ละ 6"

วิธีการเก็บแผ่นเสียงขนาดลองเพลย์ ต้องเก็บในช่องกระดาษแข็งก่อน แล้วจึงนำมาเก็บทางตั้งตามช่องอีกทีหนึ่ง ส่วนการเก็บเทป เก็บบนชั้นซึ่งทำเป็นช่องสูง 8" ลึก 7.5" กว้างตามความเหมาะสม

ห้องอาหาร

ห้องอาหาร จะประกอบด้วย 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ

- ส่วนรับประทานอาหาร
- ส่วนครัว

ในส่วนรับประทานอาหารจะมีระบบบริการที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งขึ้นอยู่กับประเภทของร้าน และจำนวนผู้รับประทานอาหาร ระบบการบริการแบ่งเป็น 4 แบบ คือ

1. แบบจัดเป็นร้านอาหาร คือ การจัดแบ่งบริเวณจำหน่ายอาหารภายในห้องอาหารออกเป็นร้าน ๆ แต่ละร้านจะมีบริเวณประกอบอาหาร , ชายอาหารของตัวเองการให้บริการอาหารโดยวิธีสั่งอาหารจะมีคนจัดบริการส่งอาหารให้ถึงที่ การบริการนี้จะสะดวกเมื่อมีจำนวนร้านน้อยและผู้ใช้บริการน้อย

2. จัดแบบขายเป็นช่อง ๆ คือการจัดแบบแบ่งเป็นบริเวณจำหน่ายอาหารออกเป็นช่อง ๆ อาหารที่จำหน่ายเป็นอาหารที่สำเร็จเรียบร้อยแล้ว อาจมีที่ประกอบอาหารเล็ก ๆ เช่น กว๊ายเตี้ยหรือที่สำหรับอุ่นอาหาร และมีบริเวณชำระล้างอยู่ด้านหลังของช่องจำหน่ายอาหาร การให้บริการระบบนี้ ผู้ใช้บริการจะต้องช่วยตัวเอง คือ เดินซื้ออาหาร และชำระเงินเรียบร้อยใน

แต่ละช่อง วิธีนี้เหมาะสำหรับผู้ใช้จำนวนมาก ๆ และมีความต้องการอาหารแตกต่างกัน จึงไม่จำเป็นต้องเสียเวลาเข้าแถว มีความสะดวกในการหาที่นั่ง และผู้จำหน่ายแต่ละช่องจะมีการแข่งขันกันในด้านคุณภาพอาหาร ปริมาณ และราคา

3. **จัดแบบคาเฟ่ที่เรีย** เป็นระบบบริการอาหารโดยให้ผู้รับบริการทุกคนช่วยตนเอง โดยจัดเป็นเคาเตอร์จำหน่ายอาหาร ผู้ใช้บริการจะต้องเข้าแถวกันเดินไปรับอาหารจากเคาเตอร์เริ่มจากตอนต้น และเดินไปจนสุดปลายเคาเตอร์ และชำระเงิน

ในคาเฟ่ที่เรียจะมีเคาเตอร์สำหรับเสิร์ฟอาหาร ซึ่งจะเป็นเครื่องกั้นระหว่างครัวกับส่วนรับประทานอาหาร การบริการอาหารเป็นแบบผูกขาดในการให้บริการอาหารทุกอย่าง จะอยู่ในความรับผิดชอบของผู้จัดการคาเฟ่ที่เรีย ดังนั้น การจัดครัวจึงต้องมีขนาดใหญ่ พอที่จะประกอบอาหารทุกชนิด การใช้บริการเริ่มด้วยผู้ใช้บริการหยิบภาชนะใส่อาหารเวียนถัดไปตามช่องรับอาหารแต่ละชนิดที่ต้องการชำระเงินที่แคชเชียร์ แล้วจึงยกภาชนะอาหารไปยังโต๊ะเครื่องปรุงรับช้อน ช่อม แก้วน้ำ แล้วจึงเลือกที่นั่งรับประทานอาหาร เมื่อรับประทานเสร็จแล้วต้องนำภาชนะและเครื่องใช้ไปวางไว้ยังที่กำหนด

การให้บริการอาหารวิธีนี้ เป็นวิธีที่มีระบบเกิดความระเบียบเรียบร้อย ให้ความเสมอภาคต่อผู้ใช้บริการ ประหยัดเวลา แรงงาน สะดวกสบายแก่ทุกฝ่าย

4. **การจัดแบบแคนทีน (CANTEEN)** คือการบริการอาหารว่าง จำหน่ายได้ตลอดวัน อาหารจะเป็นพวกน้ำและขนม อาจอยู่ตามมุมหนึ่งของร้านอาหาร หรืออยู่ตามจุดต่าง ๆ ของสถานที่ การจัดที่นั่งแบบพับเก็บได้ เหมาะสำหรับสถานศึกษาที่มีชั่วโมงพักระหว่างเรียน หรือสถานที่ที่บุคคลมีเวลาพักไม่พร้อมกัน

จากการศึกษาระบบการให้บริการอาหารทั้ง 4 แบบข้างต้น เมื่อศึกษาเปรียบเทียบถึงจำนวนผู้ใช้โครงการและระยะเวลาของผู้ใช้โครงการ พิจารณาเลือกการจัดห้องอาหารแบบแคนทีนมาใช้ในโครงการ ด้วยเหตุผลดังนี้

- เนื่องจากผู้ใช้มีจำนวนไม่มากและมาไม่เป็นเวลา
- ภายในโครงการไม่จำเป็นต้องบริการอาหารหนัก เนื่องจากมีร้านขายอาหารอยู่ใกล้ๆ ในบริเวณภายนอกโครงการ จึงเลือกบริการเพียงอาหารว่างและเครื่องดื่มเท่านั้น
- เหมาะกับผู้ใช้หลายประเภทคือ เจ้าหน้าที่ นักเรียน ประชาชน

ตำแหน่งที่เหมาะสมของห้องอาหาร

ต้องพิจารณาอย่างรอบคอบ เหมาะสมและสะดวก ตำแหน่งไม่จำเป็นต้องอยู่ศูนย์กลาง แต่ควรอยู่ในที่ที่ทุกคนสามารถไปถึงได้โดยสะดวก ทั้งจากส่วนบริหาร ส่วนห้องเรียน ส่วนห้องประชุม จากห้องนิทรรศการ ส่วนโถงทางเข้าหรือห้องสมุด ส่วนห้องอาหารนี้จะต้องอยู่ในทำเล

ที่เหมาะสมในการรับประทานอาหารและพักผ่อนคลายอารมณ์ จากความตึงเครียดและต้องพอ
จะจัดให้มีการบริการได้อย่างสะดวก

ส่วนลานแสดงกลางแจ้ง

ลักษณะของสถานที่ที่มีความเหมาะสมในการเป็นที่ตั้งของส่วนลานแสดงกลางแจ้งนั้น
ควรมีลักษณะดังนี้

- ตั้งอยู่ในบริเวณที่มีความเงียบสงบ ห่างไกลหรือมีการป้องกันเสียงจากแหล่งกำเนิดของ
เสียงรบกวน เช่น เสียงจากการจราจร หรือ เสียงจากเครื่องมือเครื่องจักรต่าง ๆ

- ควรจะเป็นบริเวณที่ล้อมรอบด้วยเนินตามธรรมชาติ หรือ อาจจะมีการปลูกต้นไม้ล้อม
รอบบริเวณนั้น

- ไม่ควรมีกระแสลมรบกวนมากจนเกินไป และควรมีการวางผังให้มีความสอดคล้องกับ
ทิศทางของกระแสลม

- ความลาดเอียงของที่นั่งควรอยู่ระหว่าง 10-20 องศา ระยะห่างระหว่าง เวทีแสดง
ถึงแถวหลังสุดไม่ควรเกิน 140 ฟุต

- ความจุของ ส่วนลานแสดงกลางแจ้งไม่ควรเกิน 3,000 คน เพื่อผลทาง ACOUSTIC

นอกจากจะต้องเลือกฤดูกาลตามลักษณะภูมิศาสตร์ของพื้นที่แล้วยังต้องคำนึงถึงอุณหภูมิ
และทิศทางลมในแต่ละฤดูกาล และฤดูที่ลมบนมีความเร็วลมกว่าลมล่าง เสียงจะไปได้ไกล
และ อุณหภูมิของอากาศข้างบนควรมากกว่าข้างล่าง เพราะฉะนั้นเวลาในการแสดงควรเป็นเวลา
ตอนเย็นหรือกลางคืน

2.4) ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบโครงการ

ตารางที่ 2-7 แสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ขององค์ประกอบหลัก

ส่วนที่	องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	7
1	ส่วนงานบริหาร							
2	ส่วนงานวิชาการ	2						
3	ส่วนงานบริการทางการศึกษา	2	2					
4	ส่วนงานเทคนิค	2	2	2				
5	ส่วนงานจัดแสดงและคลังพิพิธภัณฑ์	1	1	2	3			
6	ส่วนงานแสดงกลางแจ้ง	0	0	0	3	0		
7	ส่วนบริการสาธารณะ	1	1	1	1	3	3	

ตารางที่ 2-8 แสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของส่วนบริการสาธารณะ

ส่วนที่	องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	7	8
1	ที่จอดรถจักรยานและจักรยานยนต์								
2	โถงทางเข้าหลัก	3							
3	ร้านค้าอาหารและเครื่องดื่ม	3	3						
4	ร้านขายหนังสือและของที่ระลึก	0	3	0					
5	ส่วนบริการโทรศัพท์สาธารณะ	0	3	0	0				
6	แผนผังแสดงส่วนจัดงานและบริเวณเกาะ	0	3	0	0	0			
7	ห้องน้ำ-ส้วม	0	3	2	0	0	0		
8	ห้องงานระบบ	2	0	0	0	0	0	0	0

ตารางที่ 2- 9 แสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของส่วนบริหาร

ส่วนที่	องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	ห้องทำงานผู้อำนวยการ																
2	ห้องทำงานรองผู้อำนวยการ	2															
3	ส่วนทำงานเลขานุการ	3	3														
4	ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายธุรการ	0	0	0													
5	ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่สารบัญ	0	0	0	2												
6	ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่นิเทศ	0	0	0	2	2											
7	ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่การเงินและการบัญชี	0	0	0	2	2											
8	ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายงานอาคารสถานที่	0	0	0	0	0	0	0	0								
9	ห้องพักเจ้าหน้าที่รักษาความสะอาด	0	0	0	0	0	0	0	2	2							
10	ห้องพักเจ้าหน้าที่ดูแลอาคารและสวน	0	0	0	0	0	0	0	2	2							
11	ห้องพักเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย	0	0	0	0	0	0	0	2	2	2						
12	ห้องควบคุมรักษาความปลอดภัย	0	0	0	0	0	0	0	2	2	2	2					
13	โถงทางเข้า	3	3	3	3	3	3	3	3	2	2	2	2				
14	ส่วนรับแขก	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3			
15	PANTRY	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2		
16	ห้องน้ำ-ส้วม	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0

0 = NONESSENTIAL 1 = UNDESIRABLE 2 = DESIRABLE 3 = ESSENTIAL

ตารางที่ 2-10 แสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธะระหว่างองค์ประกอบของส่วนบริการทางการศึกษา

ส่วนที่	องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	โคงทางเข้าออกและรับฝากของ														
2	คู่มือรายการ	2													
3	ส่วนเครื่องถ่ายเอกสาร	3	0												
4	ห้องน้ำ-ส้วม	3	0	0											
5	บริเวณชั้นวางหนังสือ	3	3	0	0										
6	บริเวณส่วนนั่งอ่านหนังสือ	2	2	0	0	3									
7	ห้องซ่อมแซม จิตหมวด และลงทะเบียนหนังสือ	0	0	0	0	3	0								
8	ห้องทำงานบรรณารักษ์	3	0	0	0	0	0	0							
9	ห้องทำงานผู้ช่วยบรรณารักษ์	3	0	0	0	0	0	0	3						
10	ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่ห้องสมุด	3	0	0	0	0	0	3	3	3					
11	ห้องทำงานเจ้าหน้าที่โสตทัศนูปกรณ์	3	0	0	0	0	0	0	3	3	3				
12	ห้องเก็บอุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3			
13	ห้องทำงานเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑ์ภาพและเสียง	3	0	0	0	0	0	0	3	3	3	3	0		
14	คลังภาพและเสียง	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	

0 = NONESSENTIAL 1 = UNDESIRABLE 2 = DESIRABLE 3 = ESSENTIAL

ตารางที่ 2-1 แสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธาระหว่างองค์ประกอบของส่วนงานวิชาการ

ส่วนที่	องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	ส่วนทำงานหัวหน้าฝ่ายงานวิชาการ												
2	ส่วนทำงานนักวิชาการ	3											
3	ส่วนทำงานฝ่ายอบรมและนิคม	3	3										
4	ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่ข้อมูลและสถิติ	3	3	3									
5	ส่วนทำงานฝ่ายส่งเสริมและเผยแพร่	3	3	3	3								
6	ส่วนทำงานเผยแพร่เอกสารทางวิชาการ	3	3	3	3	3							
7	ห้องเก็บเอกสาร	0	0	0	3	3	3						
8	ห้องประชุมและวางแผนงาน	2	2	2	2	2	2	2					
9	ห้องรับแขกและพัสดุ	0	0	0	0	0	0	0	0				
10	โถง	3	3	3	3	3	3	3	3	3			
11	PANTRY	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	
12	ห้องน้ำ-ส้วม	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	0

0- NONESSENTIAL 1 = UNDESIRABLE 2 = DESIRABLE 3 = ESSENTIAL

ตารางที่ 2-12 แสดงการเปรียบเทียบความสัมพัทธ์ระหว่างองค์ประกอบของส่วนงานเทคนิค

ส่วนที่	องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	7
1	ห้องทำงานหัวหน้าฝ่ายเทคนิค							
2	ห้องทำงานช่างศิลปกรรม	3						
3	ห้องทำงานเจ้าหน้าที่ซ่อม สววนและรักษา	3	3					
4	WORKSHOP	3	3	3				
5	ห้องปฏิบัติการทางการถ่ายภาพ	2	2	2	0			
6	ห้องเก็บของ	0	0	0	3	3		
7	ห้องหน้า-ลิ้ม	2	2	2	0	2		

0 = NONESSENTIAL 1 = UNDESIRABLE

2 = DESIRABLE

3 = ESSENTIAL

ตารางที่ 2-13 แสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของส่วนงานจัดแสดงและคลังพิพิธภัณฑ์

ส่วนที่	องค์ประกอบ	1	2	3	4	5	6	7	8
1	โถงทางเข้า จุดขายของ และช่องขายบัตร								
2	ห้องนำ - ส้วม	3							
3	ห้องเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย	3	2						
4	ส่วนจัดแสดงถาวร	3	0	0					
5	ส่วนจัดแสดงชั่วคราว	3	0	0	3				
6	ส่วนจัดแสดงกลางแจ้ง	2	0	0	2	2			
7	ส่วนงานคลังพิพิธภัณฑ์	0	0	3	3	0	0		
8	ส่วนทำงานเจ้าหน้าที่	0	1	0	3	0	0	3	

ตารางที่ 2-14 แสดงการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของส่วนงานกิจกรรมกลางแจ้ง

ส่วนที่	ย.	1	2	3	4	5	6
1	องค์ประกอบ						
1	ลาน PLAZA						
2	ส่วนที่ให้บริการแสดง	3					
3	เวทีการแสดง	0	3				
4	ห้องพักและแต่งตัวนักแสดง	0	0	3			
5	ห้องนำ - ส้วมในส่วนนักแสดง	0	0	0	3		
6	ห้องควบคุมแสง-เสียง	0	3	3	2	0	

บทที่ 3 การพิจารณาที่ตั้งโครงการ

3.1) การพิจารณาเลือกที่ตั้งโครงการ

เนื่องจากในอดีต ชาวมอญได้อพยพมาตั้งพระบรมโพธิสมภารในพระราชอาณาจักรไทย นั้น สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชและสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงโปรดให้มาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ แขวงเมืองสามโคก ปากเกร็ด และนนทบุรี ซึ่งหมายถึงใน ต.เกาะเกร็ดด้วย

ซึ่งในปัจจุบัน ชาวมอญบนเกาะเกร็ด ยังคงรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีของตนเองไว้ อย่างดี เช่น งานวันสงกรานต์ , การแห่ข้าวแช่ , การทำบุญกลางบ้าน , การรำเจ้าพ่อ , การเล่นดนตรี , การฟ้อนรำ , การเล่นลูกหนู , การละเล่นพื้นบ้านต่างๆ , ภาษาพูด และ ยังมีการทำงานเครื่องปั้นดินเผาที่มีชื่อบนเกาะเกร็ดด้วย

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแผนและนโยบายของจังหวัดนนทบุรีในการพัฒนาของแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ดังนั้นจึงเห็นว่า ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมชนชาติมอญในประเทศไทยสมควรที่จะตั้งอยู่บน ต.เกาะเกร็ด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ซึ่งเป็นแหล่งทางวัฒนธรรมโดยตรง

ลักษณะสภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจและสังคมของ ต.เกาะเกร็ด

-สภาพทั่วไป

ต.เกาะเกร็ด เป็นพื้นที่ที่มีแม่น้ำเจ้าพระยาล้อมรอบ ตั้งอยู่ที่ทิศใต้ของอำเภอปากเกร็ด ระยะห่างประมาณ 2 กิโลเมตร

ทิศเหนือ	จดตำบลคลองพระอุดม
ทิศใต้	จดตำบลท่าอิฐ
ทิศตะวันออก	จดตำบลปากเกร็ด
ทิศตะวันตก	จดตำบลอ้อมเกร็ด

เนื้อที่ ต.เกาะเกร็ดมีพื้นที่ 2,820 ไร่ หรือประมาณ 4.12 ตารางกิโลเมตร เป็นเนื้อที่ที่ใช้ทำการเกษตร ประมาณ 44.90 %

ภูมิประเทศ ต.เกาะเกร็ด เป็นพื้นที่ที่มีน้ำล้อมรอบ การใช้พื้นที่ทั่วไปใช้ในการทำการเกษตรกรรม แต่ในบริเวณส่วนกลางของเกาะ เป็นพื้นที่รกร้างว่างเปล่า

-ประชากร

จำนวนประชากร มีทั้งสิ้น 6,205 คน สามารถแยกเป็นชายได้ 2,986 คน แยกเป็นหญิงได้ 3,219 คน มีความหนาแน่นเฉลี่ยประมาณ 1,506 คน/ตารางกิโลเมตร และสามารถทำการแยกการตั้งถิ่นฐานและเชื้อชาติได้ดังนี้

- หมู่ที่ 1,6,7 มีประชากรเชื้อชาติมอญประมาณ 43 % ของประชากรทั้งตำบล
- หมู่ที่ 2,3 เป็นประชากรที่อาศัยอยู่ตามริมแม่น้ำ มีประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามประมาณ 15 % ของประชากรทั้งตำบล
- หมู่ที่ 2,3,4,5 เป็นประชากรเชื้อชาติไทย และไทย-จีน บางส่วน ประมาณ 42 % ของประชากรทั้งตำบล

ด้านสภาพทางสังคม ประชาชนส่วนใหญ่สามารถอ่านออกเขียนได้ จบการศึกษากภาคบังคับ ประมาณ 62% ของประชากรทั้งตำบล และกำลังศึกษาในระดับต่างๆ ประมาณ 23 % ของประชากรทั้งตำบล นับถือศาสนาพุทธประมาณ 85 % ของประชากรทั้งตำบล และนับถือศาสนาอิสลามประมาณ 15 % ของประชากรทั้งตำบล

-สถาบันทางการศึกษา

- โรงเรียนประถมศึกษา 3 แห่ง
- โรงเรียนมัธยมศึกษา 1 แห่ง
- ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน /ห้องสมุดประชาชน 1 แห่ง

-สถาบันและองค์การทางศาสนา

- วัด /สำนักสงฆ์ 5 แห่ง
- ศาลเจ้า 2 แห่ง

-สถาบันทางด้านสาธารณสุข

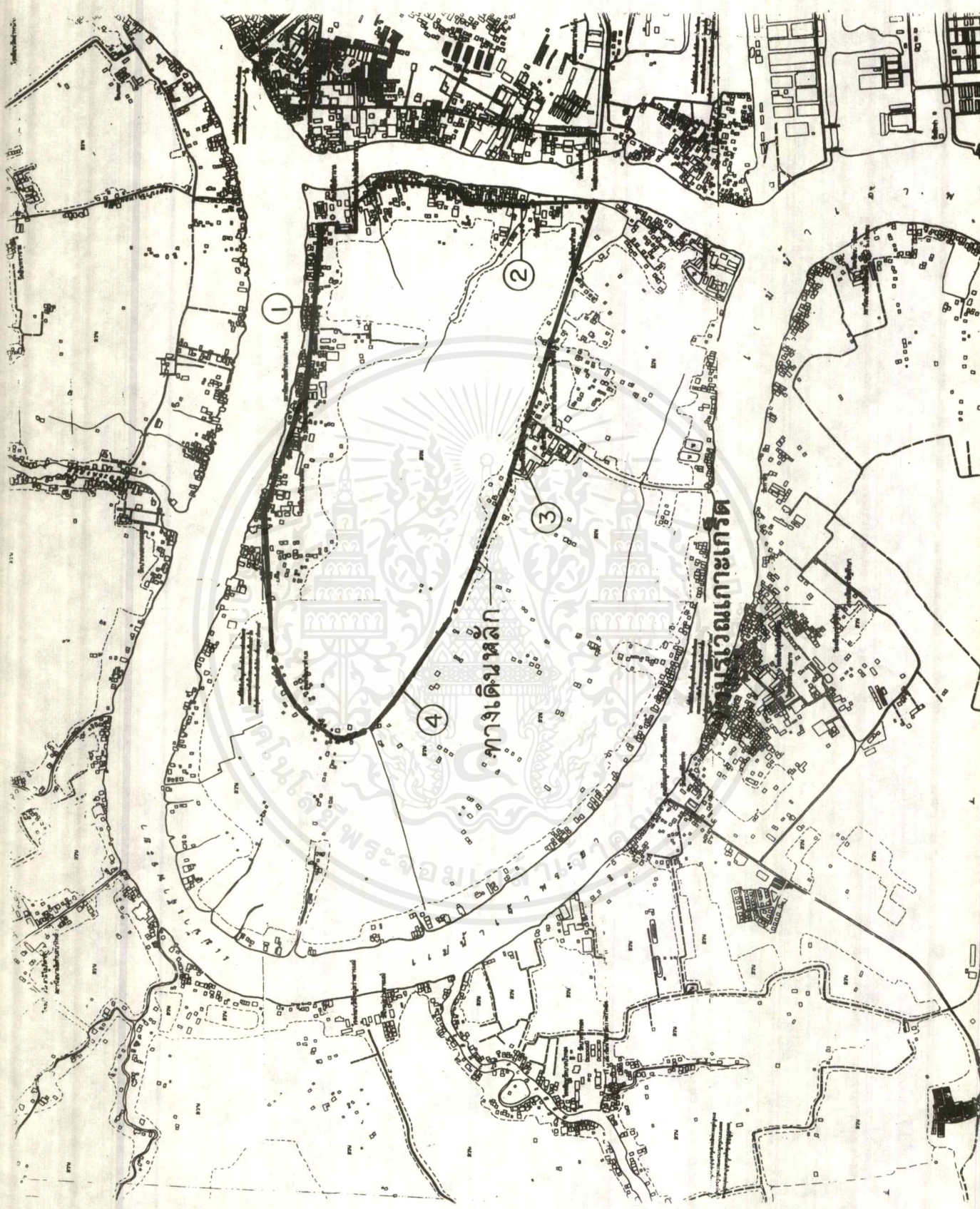
- สถานอนามัยประจำตำบล /หมู่บ้าน 2 แห่ง

-สถาบันเพื่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

- สถานีตำรวจ - แห่ง
- สถานีดับเพลิง - แห่ง

-การบริการขั้นพื้นฐาน

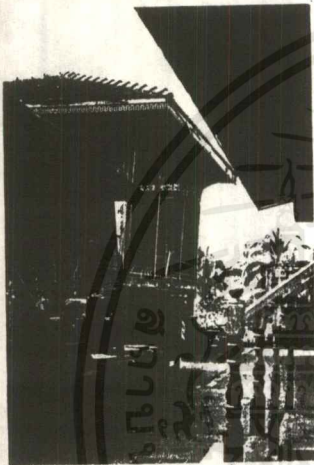
- ด้านการคมนาคม -เส้นทางค.ส.ล. 1 สาย 9 ซอย
- การโทรคมนาคม มีโทรศัพท์เข้าถึง 7 หมู่บ้าน
- การไฟฟ้า มีไฟฟ้าเข้าถึง 7 หมู่บ้าน
- แหล่งน้ำตามธรรมชาติ มีคลอง 10 แห่ง
- แหล่งน้ำที่สร้างขึ้นมีระบบประปาบาดาล 6 แห่ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1-บริเวณหมู่บ้านเครื่องปั้นดินเผา กวานอาม่าน
ในชุมชนมอญ

2-วัดฉิมพลี

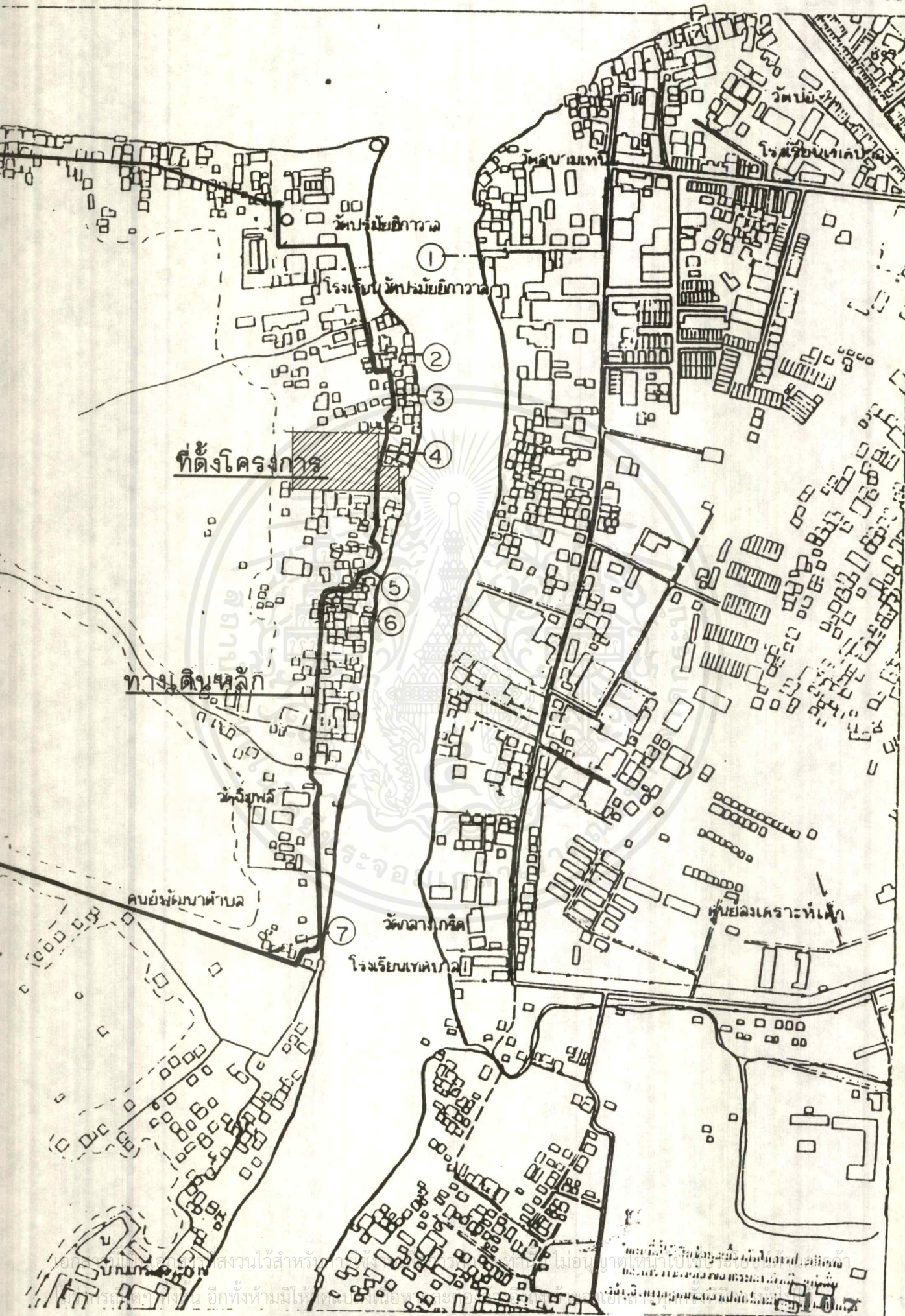

3-วัดศาลากุล

4-ทางเดินรอบเกาะ บริเวณด้านหลังเกาะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ที่ตั้งโครงการ

ทางเดินหลัก

1 วัดบรมโยนิกาฬ
โรงเรียนวัดบรมโยนิกาฬ

2

3

4

5

6

วัดบางพลี

คณบดีวัฒนาตำบล

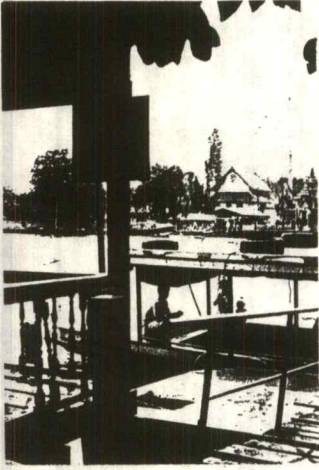
7

วัดลาภกสิณี

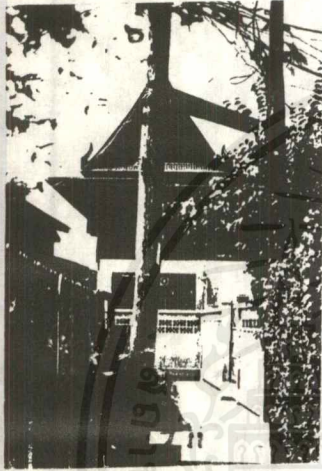
โรงเรียนเทศบาล

ศูนย์ลงเคราะห์น้ำ

สงวนไว้สำหรับ... ไม่อนุญาตให้...
...
...
...
...

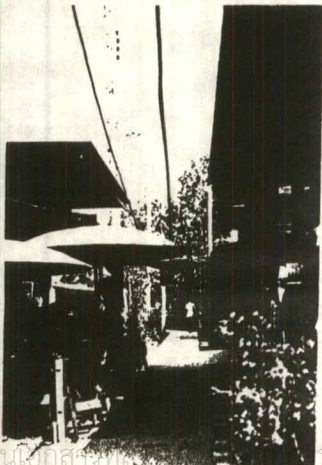
1 - ท่าเรือข้ามฟากวัดสนามเหนือ - วัดปรมย์ยิกาวาส

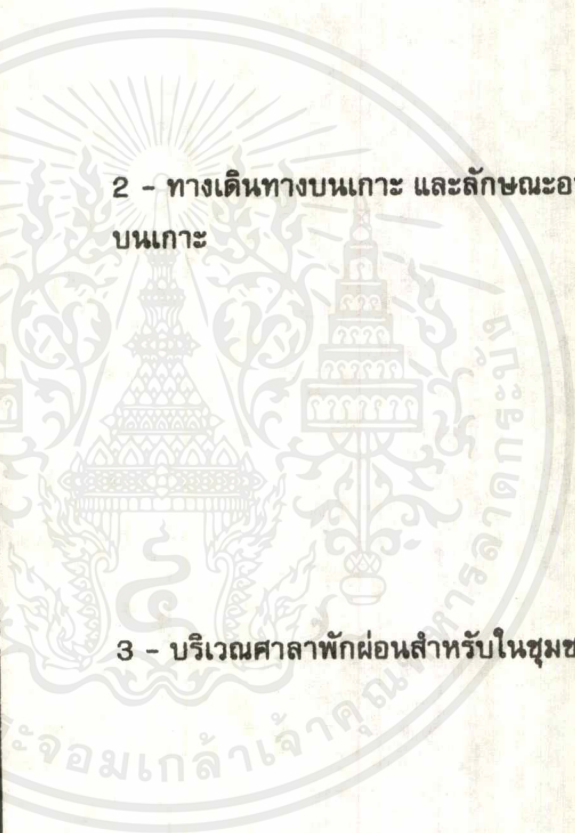
2 - ทางเดินทางบนเกาะ และลักษณะอาคารบนเกาะ

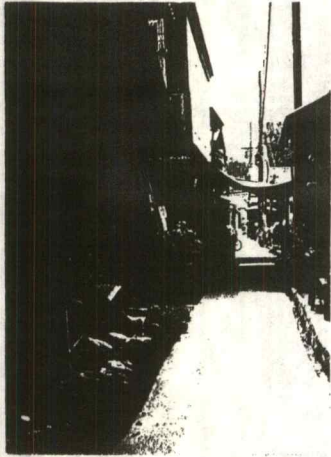
3 - บริเวณศาลาพักผ่อนสำหรับในชุมชน

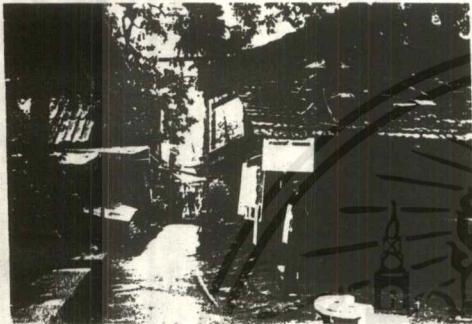
4 - ทางเดินเท้า หน้าที่ตั้งโครงการ

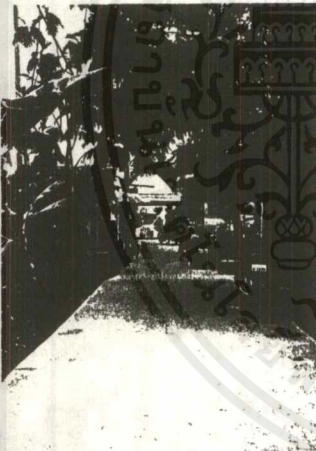
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่... ใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5 - บริเวณหมู่บ้านที่มีการปั้นเครื่องปั้นดินเผา

6 - บริเวณหมู่บ้านที่มีการปั้นเครื่องปั้นดินเผา

7 - ท่าเรือข้ามฟากวัดกลางเกร็ด

การกำหนดปัจจัยการเลือกที่ตั้งโครงการ

การกำหนดปัจจัยในการเลือกที่ตั้งโครงการจะต้องคำนึงถึงประเด็นดังต่อไปนี้

1) ศูนย์จะต้องให้ความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว คือ ไม่ห่างจากศูนย์รวมของนักท่องเที่ยว ง่ายต่อการเข้าถึง และดึงดูดนักท่องเที่ยวพอสมควร ความสะดวกที่มีต่อนักท่องเที่ยว จะได้ช่วยให้นักท่องเที่ยวได้ใช้เวลากับการท่องเที่ยวอย่างคุ้มค่า แล้วยังอาจเป็นเหตุจูงใจให้นักท่องเที่ยวมาใช้บริการด้วย ซึ่งความสะดวกของที่ตั้งโครงการอาจพิจารณาได้หลายด้าน เช่น

1.1) ใกล้ ศูนย์กลางการคมนาคมของเกาะ

1.2) ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ที่มีความสำคัญ

2) ความสัมพันธ์กับพื้นที่ใกล้เคียง เป็นองค์ประกอบที่ควรพิจารณาเพราะจะมีบทบาทในการกระตุ้นในการเกิดการขยายตัว และความเจริญแก่พื้นที่ใกล้เคียง ซึ่งมีความสำคัญที่จะช่วยเสริมสภาพแวดล้อมของศูนย์ให้ดีขึ้น

2.1) เป็นบริเวณที่มีความเจริญและมีนักท่องเที่ยวมาก เช่น ศูนย์กลางของชุมชน และ แหล่งท่องเที่ยวสำคัญ

2.2) เป็นบริเวณที่มีประวัติ และสถานที่สำคัญด้านศิลปวัฒนธรรม

2.3) เป็นสถานที่ที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

2.4) อยู่ใกล้ หรือ เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับชุมชน

2.5) เป็นบริเวณที่ต้องการการพัฒนา โดยให้ศูนย์เป็นตัวกระตุ้นในการพัฒนา

2.6) ความพร้อมทางสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ

ปัจจัยการพิจารณาเลือกที่ตั้งโครงการ

1) เขตที่ตั้งโครงการ (ZONING & ORDINANCE) ต้องสอดคล้องกับแนวการศึกษาผังเมือง และกฎหมายข้อกำหนดผังเมืองรวม

2) สถานภาพทางวัฒนธรรม (CULTURAL) มีความสำคัญทางวัฒนธรรมเหมาะสมแก่การส่งเสริม

3) บรรยากาศที่ตั้งโครงการ (ATMOSPHERE) มีบรรยากาศที่เหมาะสม มีคุณค่าทางทัศนียภาพทางประเพณีและวัฒนธรรม

4) เส้นทางการท่องเที่ยว (ROUTE OF TOURIST) อยู่ในเส้นทางการท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างประเทศ

5) การเข้าถึงบริเวณที่ตั้ง (ACCESSIBILITY)

6) การดึงดูดใจและจูงใจเข้าสู่ที่ตั้ง (APPORCH & INVITATION)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 7) ความเป็นศูนย์กลาง (INSTITUTION CENTER)
อยู่ในกลุ่มสถาบันทางวัฒนธรรมและอื่นๆ
- 8) สภาพแวดล้อม (ENVIRONMENT)
- 9) ระบบสาธารณูปโภค (INFRASTRUCTURE)
- 10) ความปลอดภัย (SAFETY) มีความปลอดภัยสำหรับอาคาร

ซึ่งปัจจัยการพิจารณาเลือกที่ตั้งโครงการที่ได้นี้ จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์และสรุปผล
การเลือกที่ตั้งของโครงการต่อไป

3.2) การวิเคราะห์และสรุปผลการเลือกที่ตั้งของโครงการ

การวิเคราะห์เปรียบเทียบที่ตั้งโครงการ ที่ได้ทำการเลือกมาทั้ง 3 แห่ง จากปัจจัยทั้ง 10
ข้อในการเลือกที่ตั้งโครงการ

ZONING & ORDINANCE

1,2,3 - ตั้งอยู่ในพื้นที่อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ตามข้อกำหนดผังเมืองรวมนนทบุรี

CULTURAL

- 1-อยู่ในบริเวณรอบนอกของกลุ่มชุมชนชาวมอญ
- 2-อยู่ในบริเวณกลุ่มชุมชนชาวมอญ
- 3-อยู่ในบริเวณกลุ่มชุมชนชาวมอญ

ATMOSPHERE

- 1-ตั้งอยู่ในเขตความหนาแน่นของชุมชนค่อนข้างน้อย แต่เป็นลักษณะการสัญจรหลักคือ ท่าเรือ
ข้ามฟาก จึงมีปริมาณคนผ่านไปมามาก
- 2-ตั้งอยู่ในเขตชุมชนที่ค่อนข้างมีความหนาแน่น มีกิจกรรมของชุมชน การสัญจรไม่วุ่นวายมาก
- 3-ตั้งอยู่ในเขตชุมชนที่มีความหนาแน่นปานกลาง ไม่เป็นการสัญจรหลัก ไม่ค่อยมีกิจกรรมมาก

ROUTE OF TOURIST

- 1-อยู่ในเส้นทางการเดินทางทางแม่น้ำเจ้าพระยาที่จะไปท่าเรือปากเกร็ดและเลยไป จ.อยุธยา
- 2-อยู่ในเส้นทางการเดินทางทางแม่น้ำเจ้าพระยาที่จะไปท่าเรือปากเกร็ดและเลยไป จ.อยุธยา
- 3-ไม่อยู่ในเส้นทางการเดินทางทางแม่น้ำเจ้าพระยาที่จะไปท่าเรือปากเกร็ดและเลยไป จ.อยุธยา

๕.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ACCESSIBILITY

- 1-เข้าถึงพื้นที่ได้สะดวก เนื่องจากอยู่ใกล้ท่าเรือหลักข้ามฟากไปวัดกลางเกร็ด
- 2-อยู่ห่างจากท่าเรือหลักข้ามฟากที่วัดปรมย์ยิกาวาส ประมาณ 200 เมตร
- 3-เข้าถึงพื้นที่ได้สะดวก เนื่องจากอยู่ใกล้ท่าเรือวัดไผ่ล้อม

APPROCH & INVITATION

- 1-ไม่มีอะไรเป็นที่ดึงดูดและจูงใจ
- 2-มีสภาพความเป็นอยู่ คือมีการปั้นเครื่องปั้นดินเผา เป็นที่จูงใจ
- 3-มีสภาพความเป็นอยู่ คือมีการปั้นเครื่องปั้นดินเผา และ วัดไผ่ล้อม เป็นที่จูงใจ

INSTITUTION

1-ห่างจากวัดฉิมพลีและวัดป่าเลไลย์	200	เมตร
ห่างจากวัดปรมย์ยิกาวาส	800	เมตร
ห่างจากวัดไผ่ล้อม	1,320	เมตร
ห่างจากวัดเสาชิงช้า	1,670	เมตร
ห่างจากวัดศาลากุน	680	เมตร
ห่างจากบริเวณการปั้นดินเผา	600	เมตร
2-ห่างจากวัดฉิมพลีและวัดป่าเลไลย์	400	เมตร
ห่างจากวัดปรมย์ยิกาวาส	200	เมตร
ห่างจากวัดไผ่ล้อม	720	เมตร
ห่างจากวัดเสาชิงช้า	1,070	เมตร
ห่างจากวัดศาลากุน	1,280	เมตร
ห่างจากบริเวณการปั้นดินเผา	-	เมตร
3-ห่างจากวัดฉิมพลีและวัดป่าเลไลย์	1,200	เมตร
ห่างจากวัดปรมย์ยิกาวาส	400	เมตร
ห่างจากวัดไผ่ล้อม	-	เมตร
ห่างจากวัดเสาชิงช้า	400	เมตร
ห่างจากวัดศาลากุน	2,000	เมตร
ห่างจากบริเวณการปั้นดินเผา	-	เมตร

ENVIRONMENT

- 1,2,3-มีสภาพแวดล้อมเป็นลักษณะสวน ยังไม่ถูกบิบบพื้นที่จากอาคารมาก

INFRASTRUCTURE

1,2,3-มีระบบโทรศัพท์ น้ำประปาบาดาลในบริเวณบนเกาะและไฟฟ้า มีระบบการกำจัดขยะ ด้วยระบบการเผาและการเก็บทางเรือเก็บขยะ

SAFETY

- 1-ตั้งอยู่ในพื้นที่โล่ง ไม่ค่อยมีชอกหลืบ
- 2-ตั้งอยู่ในชุมชน มีชอกหลืบเยอะ และทางคดเคี้ยว
- 3-ตั้งอยู่ในพื้นที่โล่ง ไม่ค่อยมีชอกหลืบ

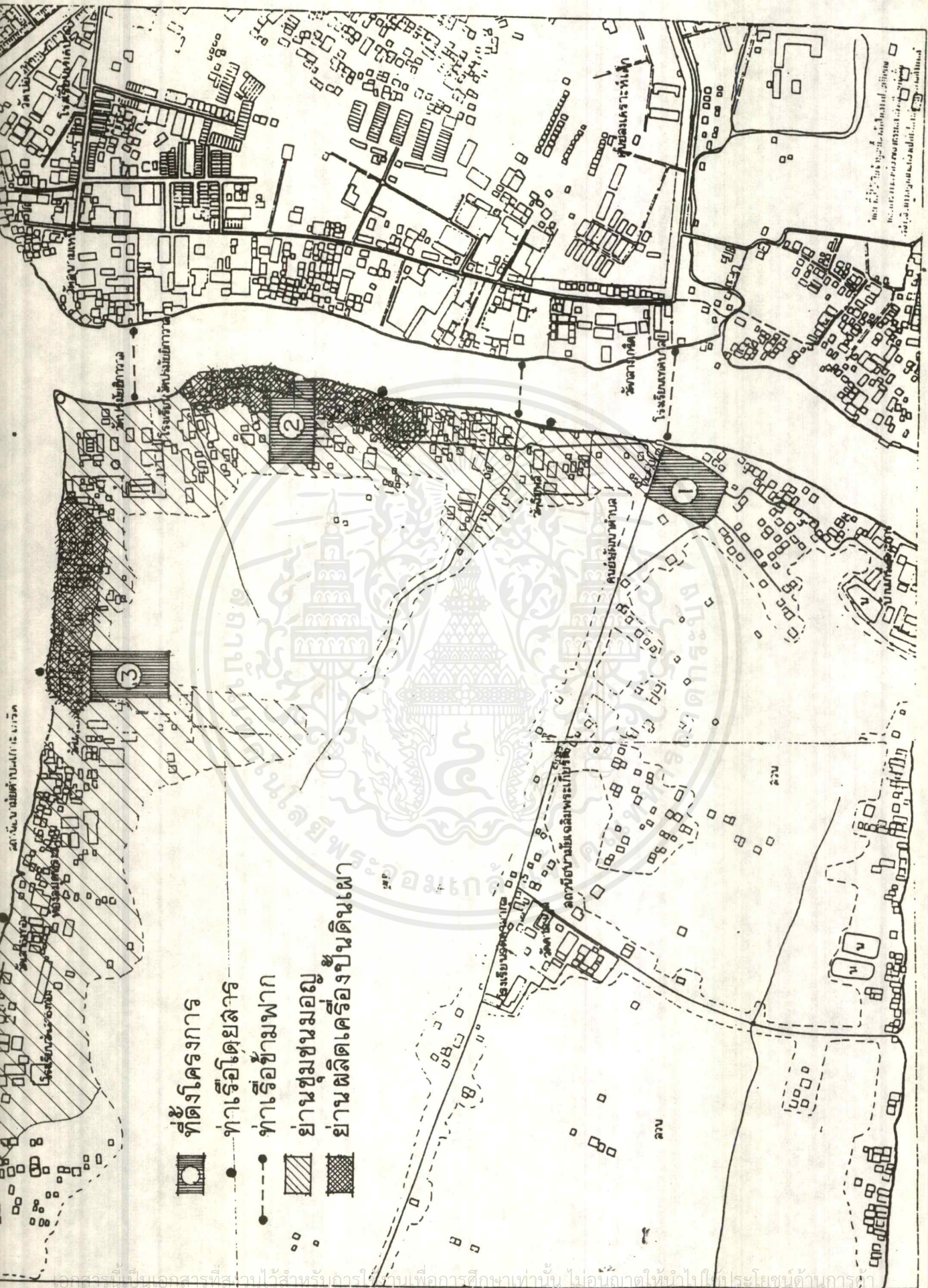
ข้อกำหนดการใช้ที่ดิน

เนื่องจาก ต.เกาะเกร็ด มีลักษณะที่ดินตาม ข้อกำหนดผังเมืองรวมเมืองนนทบุรี (พ.ร.บ.ผังเมือง 2518 ขยายเวลาถึง 13 ตุลาคม 2540 กรมการผังเมืองกระทรวงมหาดไทย) ให้เป็นลักษณะที่ดินประเภท อนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ซึ่งมีข้อกำหนดในการใช้ที่ดิน ดังนี้ ที่ดินประเภทอนุรักษ์ชนบทและเกษตรกรรม ให้ใช้ประโยชน์เพื่อเกษตรกรรมหรือเกี่ยว ข้องกับเกษตรกรรม สถาบันราชการ การสาธารณูปโภคและการสาธารณูปการเป็นส่วนใหญ่ สำหรับการใช้อย่างอื่นให้ใช้เพิ่มเติมอีกไม่เกินร้อยละ 10 ของที่ดินประเภทนี้ในแต่ละ บริเวณ

- 1) ที่ดินประเภทนี้ห้ามใช้ประโยชน์ในที่ดินเพื่อทำกิจการตามที่กำหนด ดังต่อไปนี้
 - ก. จัดสรรที่ดินเพื่อการอยู่อาศัย ประกอบการพาณิชย์ หรือ ประกอบการ อุตสาหกรรม
 - ข. การอยู่อาศัย และหรือการประกอบพาณิชย์กรรมประเภทห้องแถว ตึกแถว หรือบ้านแถว
 - ค. การอยู่อาศัยประเภทห้องชุด อาคารชุด หรือหอพัก
 - ง. การอยู่อาศัย และหรือการประกอบพาณิชย์กรรม ประเภทอาคารขนาดใหญ่
 - จ. สถานที่เก็บน้ำมันเชื้อเพลิง ที่ต้องได้รับอนุญาตตามกฎหมายว่าด้วยการเก็บ รักษา น้ำมันเชื้อเพลิง แต่ไม่หมายความรวมถึง สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง ที่มีสถานที่เก็บน้ำมันเชื้อเพลิงไม่เกิน 150,000 ลิตร
 - ฉ. โรงแรม
 - ช. โรงงานทุกจำพวกตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน เว้นแต่โรงงานปรับปรุงคุณภาพของเสียรวมของชุมชน และโรงงานจำพวกที่ 1
 - ซ. สุสานหรือฌาปนสถาน ตามกฎหมายว่าด้วยสุสานหรือฌาปนสถาน
 - ณ. กำจัดมูลฝอย

- 2) การใช้ประโยชน์ในที่ดินประเภทนี้เพื่อการปลูกสร้างอาคาร จะต้องเป็นดังต่อไปนี้
- ก. การปลูกสร้างอาคารเพื่อการอยู่อาศัย ให้มีพื้นที่อาคารปกคลุมดินในอาคาร หลังเดียวกันหรือหลายหลัง รวมกันไม่เกินร้อยละ 50 ของแปลงที่ดิน ที่ยื่นขออนุญาต
 - ข. การปลูกสร้างอาคารให้มีระยะถอยร่นไม่น้อยกว่า 6.00 เมตร จากริมฝั่งแม่น้ำ คลอง ลำราง หรือแหล่งน้ำสาธารณะตามธรรมชาติ เว้นแต่เป็นการก่อสร้างเพื่อการคมนาคมทางน้ำหรือการสาธารณูปโภค

ที่ตั้งโครงการ

ท่าเรือโดยสาร

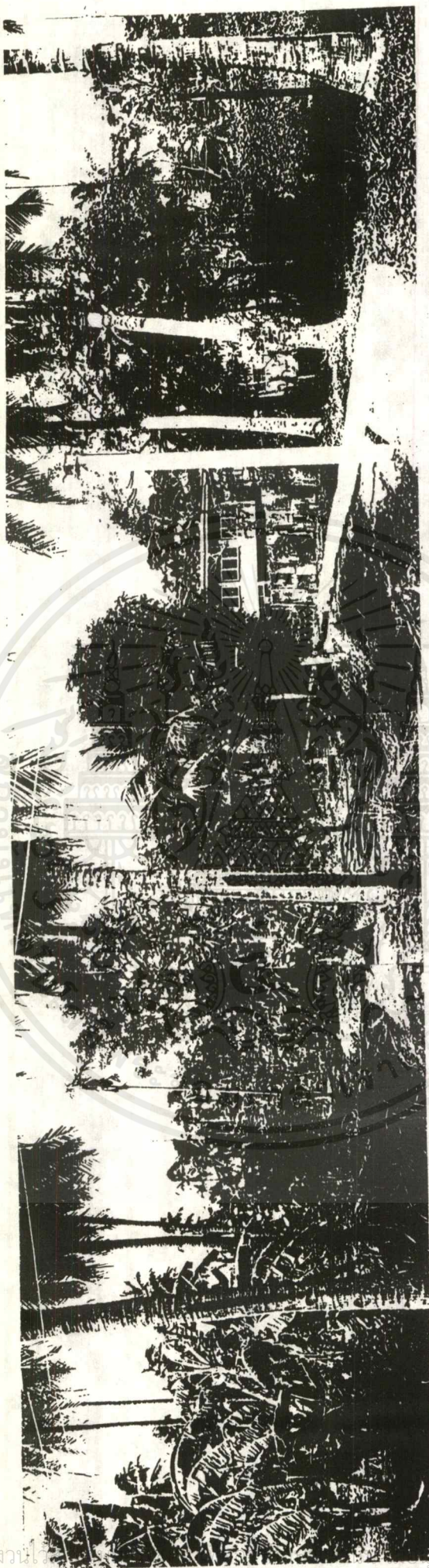
ท่าเรือข้ามฟาก

ย่านชุมชนมอญ

ย่านผลิตเครื่องปั้นดินเผา

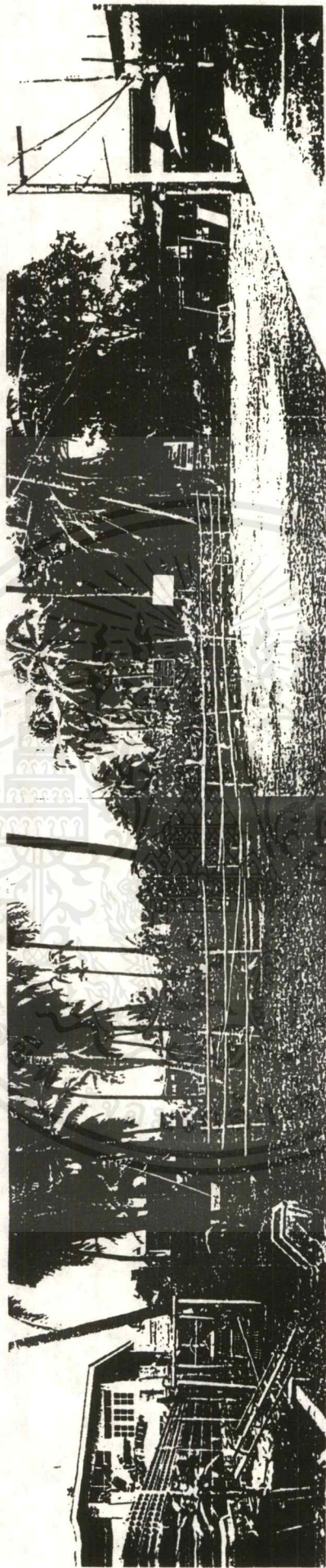
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบริการให้ความรู้เพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

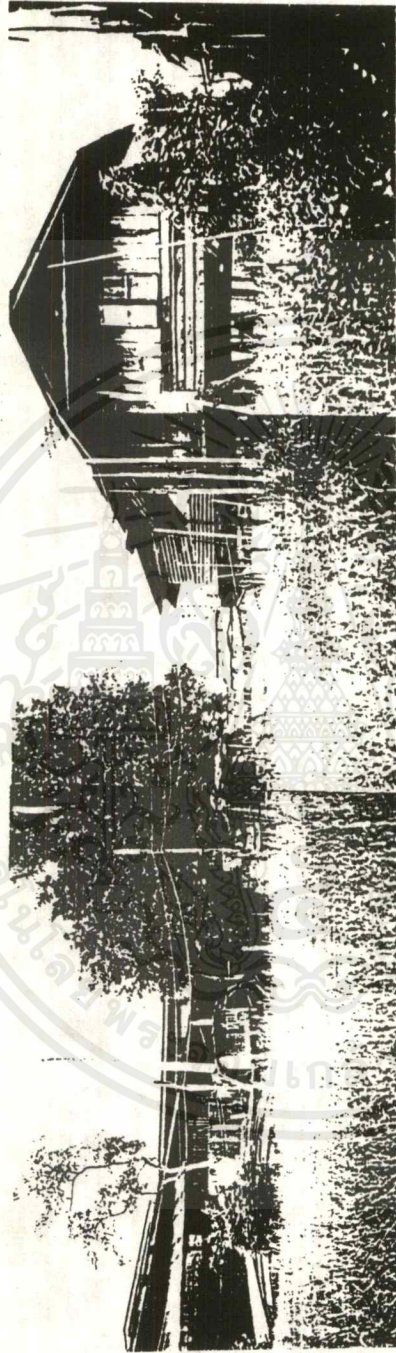
รูปที่ 3-1 ที่ตั้งโครงการหมายเลขที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้เพื่อใช้เฉพาะในโครงการเท่านั้น ไม่สามารถนำออกเผยแพร่ได้ หากมีข้อสงสัยหรือต้องการข้อมูลเพิ่มเติม กรุณาติดต่อเจ้าหน้าที่โครงการ

รูปที่ 3-2 ที่ตั้งโครงการหมายเลขที่ 2 มองจากทางเดินหลักเข้าไปยังที่ตั้ง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 3-3 ที่ตั้งโครงการหมายเลขที่ 2 มองจากทางเดินหลักออกไปยังแม่เจ้าพระยา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 3-4 ที่ตั้งโครงการหมายเลขที่ 3 มองจากข้างวัดไผ่ล้อมเข้าไปยังที่ตั้ง

เอกสารนี้เป็น
ไม่ว่ากรณีใดๆ

ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
เจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 3-1 แสดงการเปรียบเทียบความสำคัญและเหตุผลในการพิจารณาเลือกที่ตั้งโครงการ

ความสำคัญ	เหตุผลในการพิจารณา	ที่ตั้ง 1	ที่ตั้ง 2	ที่ตั้ง 3
-	ZONING & ORDINANCE	-	-	-
-	CULTURAL	-	-	-
3	ATMOSPHERE	2	3	2
3	ROUTE OF TOURIST	2	2	1
2	ACCESSIBILITY	4	3	4
2	APPORCH & INVITATION	3	3	2
3	INSTITUTION CENTER	2	3	3
2	ENVIRONMENT	3	4	3
2	INFARSTRUCTURE	2	2	2
3	SAFETY	3	2	2
	รวม	51	54	46

ผลการเลือกที่ตั้งโครงการ - เลือกที่ตั้งโครงการที่ 2

- หมายเหตุ -
- 1 - ไม่ดี
 - 2 - พอใช้
 - 3 - ดี
 - 4 - ดีมาก

3.3) การศึกษาและวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของที่ตั้งโครงการ

-สภาพทั่วไปของที่ตั้ง

ตั้งอยู่บริเวณส่วนที่มีความหนาแน่นของชุมชน และชุมชนยังคงดำรงการประกอบอาชีพ ด้วยการทำงานเครื่องปั้นดินเผา

ทางทิศเหนือ ติดบริเวณบ้านพักอาศัยในชุมชน

ทางทิศใต้ ติดบริเวณบ้านพักอาศัยในชุมชน

ทางทิศตะวันออก บางส่วนติดแม่น้ำเจ้าพระยา บางส่วนติดบริเวณบ้านพักอาศัย

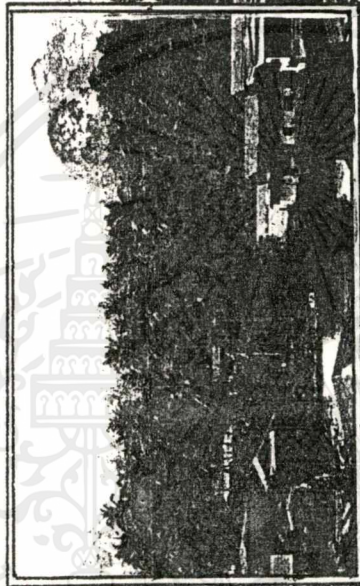
ทางทิศตะวันตก ติดพื้นที่ที่เป็นสวนการเกษตรกรรม

มีทางเดินทางกว้าง 4 เมตรผ่านด้านหน้าโครงการ มีการสัญจรด้วยการเดิน รถจักรยาน และ รถจักรยานยนต์ เท่านั้นเพราะรถยนต์ไม่สามารถเข้าถึงโครงการได้

การเข้าถึงที่ตั้งโครงการ หากมาทางรถยนต์ จะต้องจอดรอไว้ที่ วัดสนามเหนือ และข้าม ฟากมาด้วยเรือบริการ มาขึ้นที่ท่าวัดปรมย์ยิกาวาส หรือ จะต้องจอดรอไว้ที่ วัดกลางเกร็ด และข้ามฟากมาด้วยเรือบริการ ถ้ามาทางเรือโดยสารก็ต้องขึ้นที่ 2 ท่าหลักนี้เช่นกัน

เมื่อขึ้นจากท่าเรือจะสามารถมาถึงที่ตั้งโครงการได้โดยการเดิน หรือการนั่งจักรยานยนต์รับจ้าง เวลาในการเดินมาจากท่าเรือถึงที่ตั้ง โครงการ จะใช้เวลาประมาณ 5 - 10 นาที ระหว่างทางจะมีหมู่บ้านเครื่องปั้นเกือบลดตลอดระยะทาง นอกจากนี้หากต้องการเดินชมรอบเกาะเพื่อชมสถานที่สำคัญต่างๆ จะใช้เวลาเดินประมาณ 1 ชั่วโมง

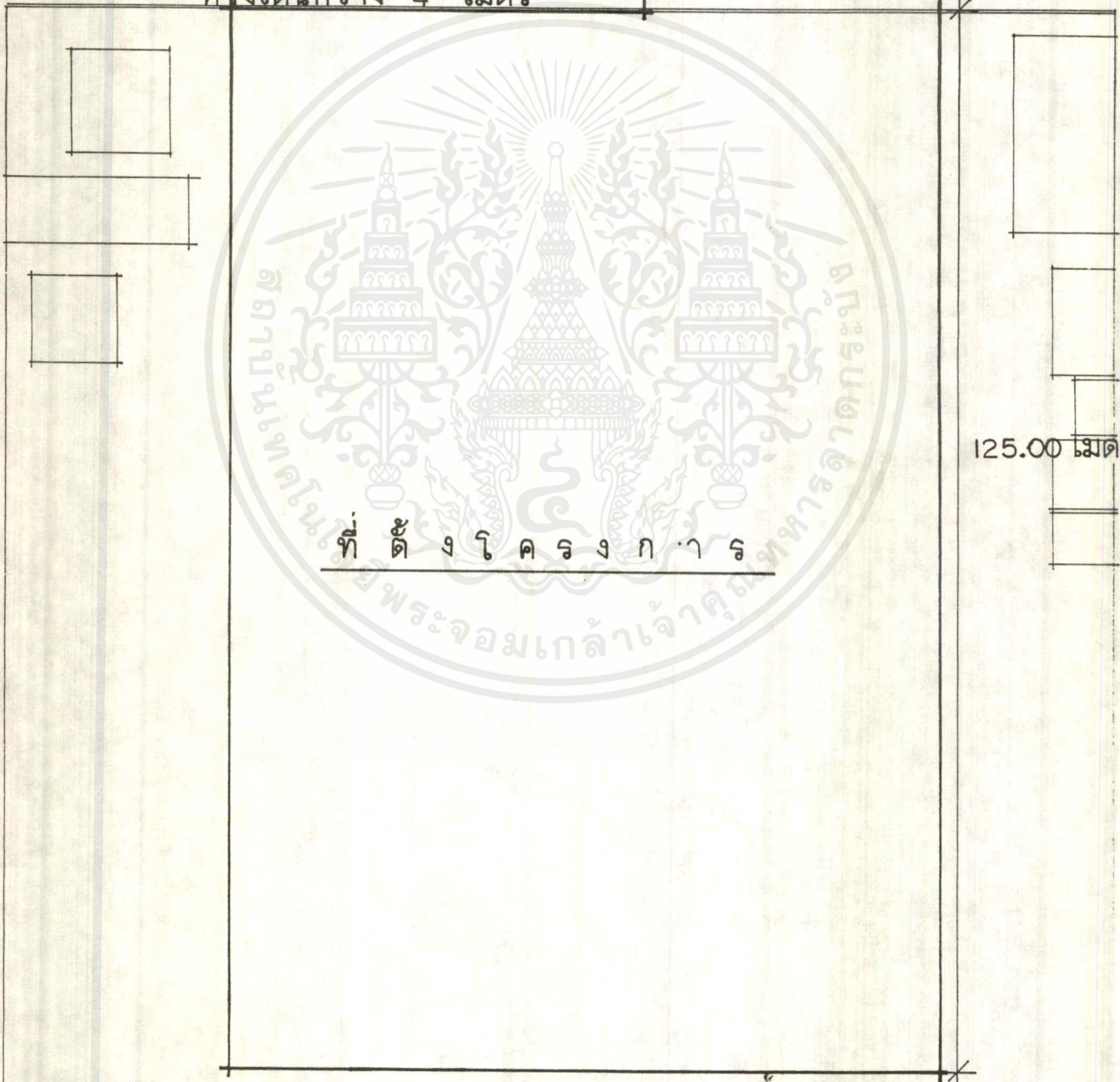
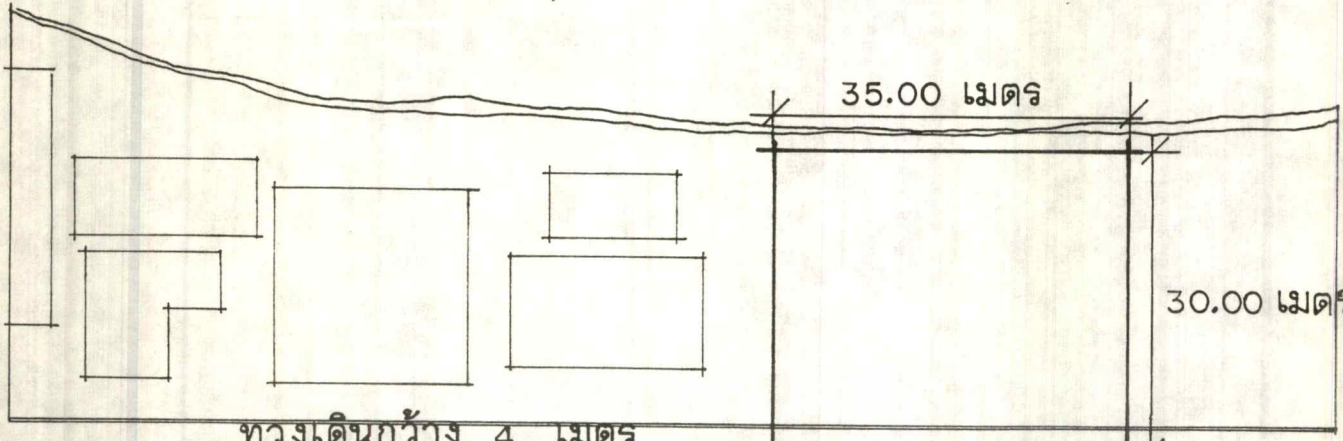

รูปที่ 3-5 ที่ตั้งโครงการ มองจากตึกสูงฝั่งตรงข้ามเข้าไปยังที่ตั้ง จะเห็นลักษณะของอาคารข้างเคียงและบรรยากาศชัดเจน

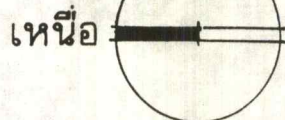
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลง

กตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
เอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

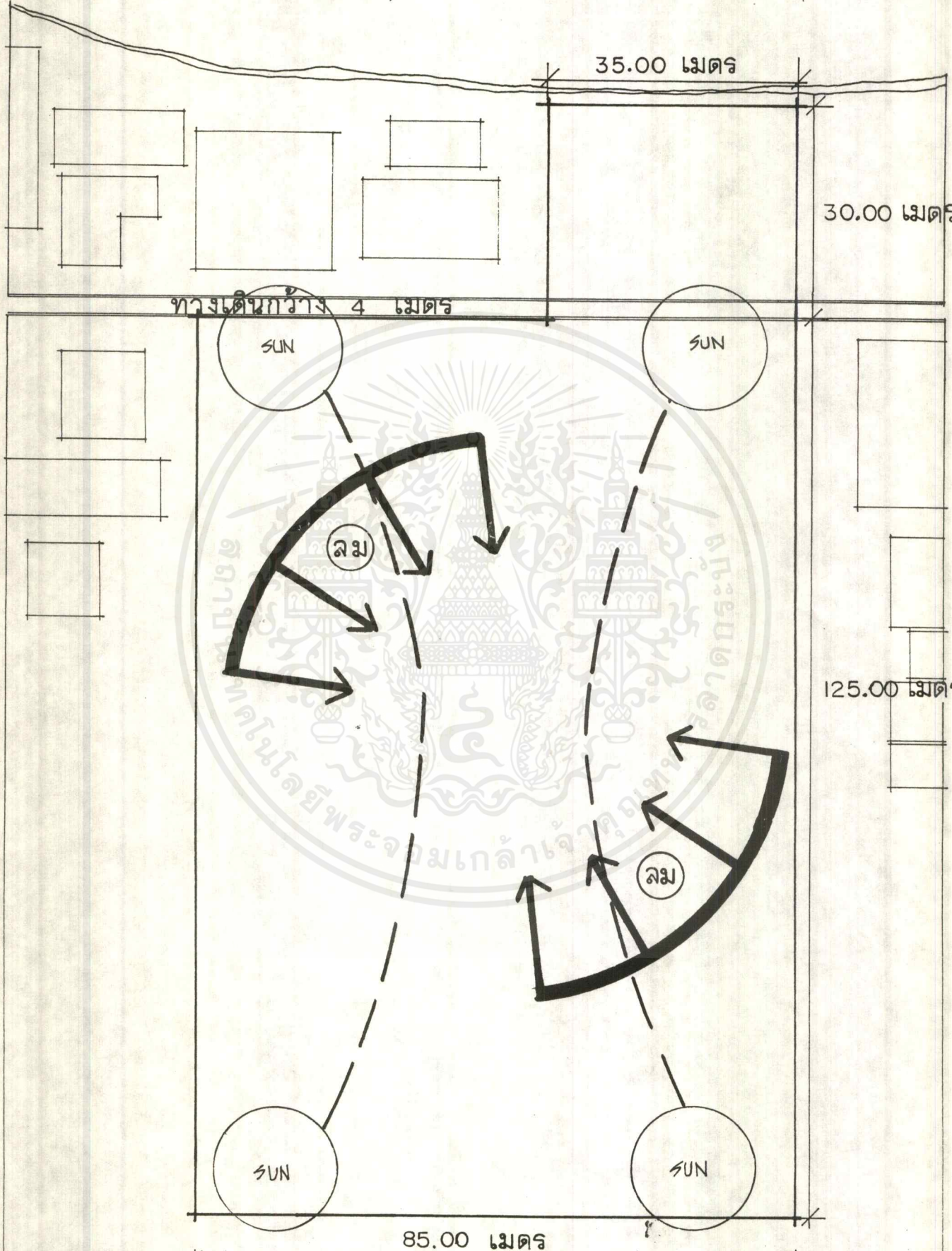
แม่น้ำเจ้าพระยา

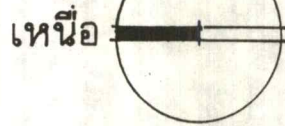
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการ

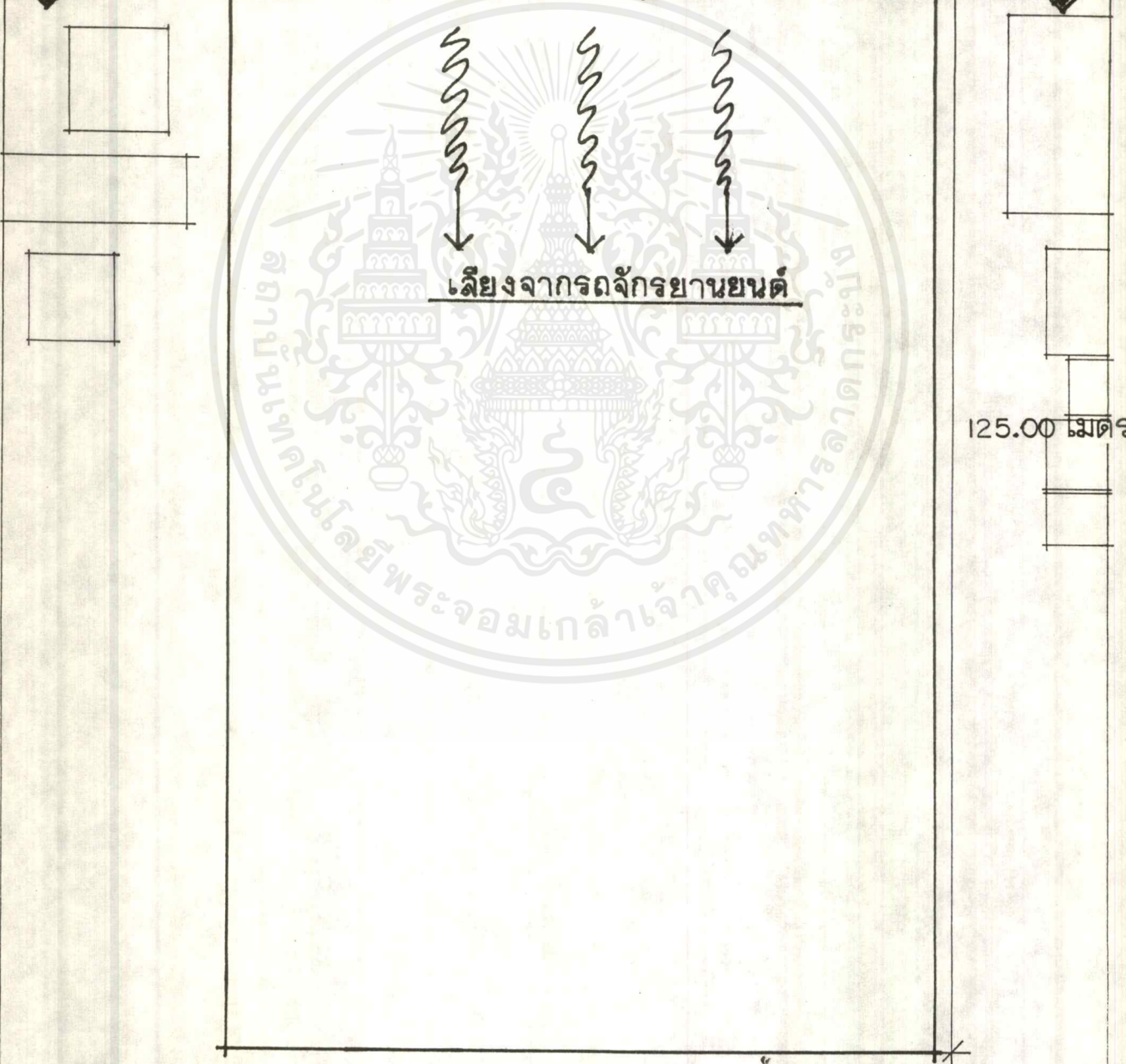
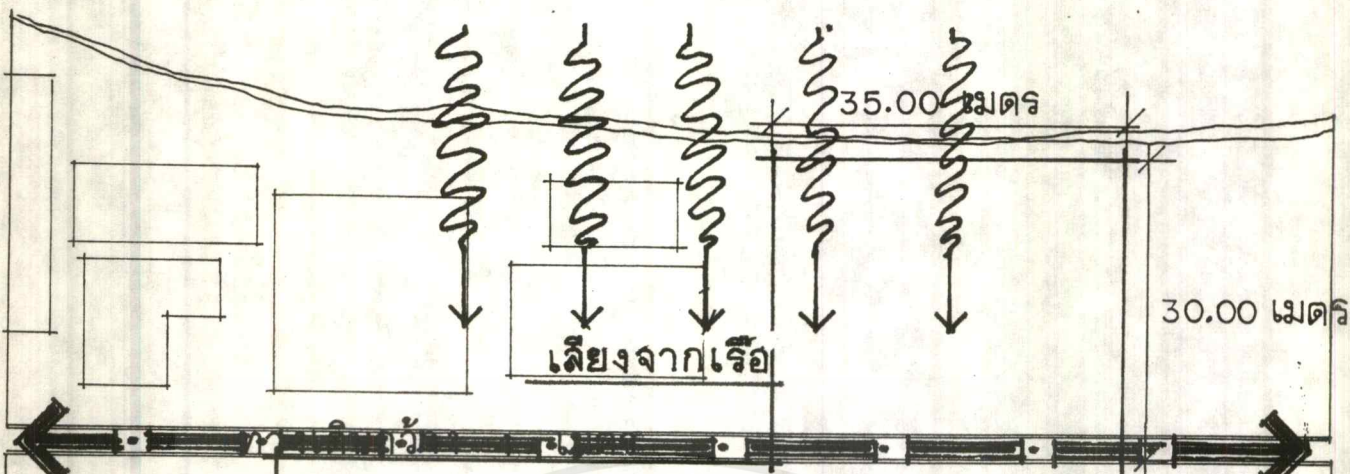
แม่น้ำเจ้าพระยา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แม่น้ำเจ้าพระยา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 4

อิทธิพลที่มีผลต่อการออกแบบโครงการ

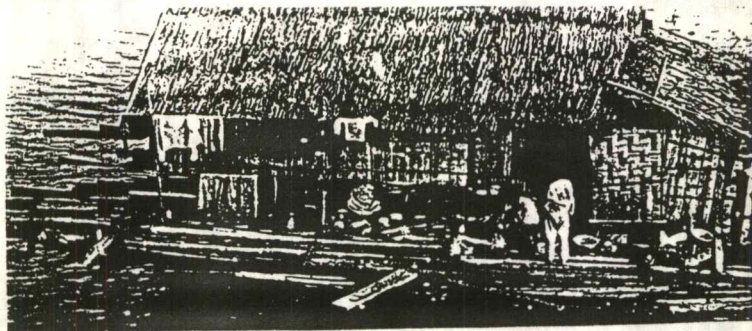
4.1) ลักษณะและเอกลักษณ์ของงานสถาปัตยกรรมของชาวมอญในประเทศไทย

การตั้งถิ่นฐานของชาวมอญที่อพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารในประเทศไทยนั้น ชาวมอญส่วนใหญ่จะเลือกที่ตั้งถิ่นฐานคล้ายชาวไทย คือพยายามยึดที่ตั้งชุมชนอยู่ตามแหล่งน้ำ เนื่องจากต้องอาศัยแหล่งน้ำในการประกอบกิจการเกษตรกรรม เช่น ชุมชนแถบแม่น้ำแม่กลอง ของ อ.บ้านบัวโป่ง และอ.โพธาราม จ.ราชบุรี แถบแม่น้ำเจ้าพระยา แถว อ.สามโคก จ.ปทุมธานี อ.พระประแดง จ.สมุทรปราการ และ ต.เกาะเกร็ด อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี และยังมีที่ตั้งถิ่นฐานในที่ต่างๆ กระจายไปทั่วประเทศ

จากกรณีศึกษาเรือนพื้นถิ่นชาวไทย-มอญ ที่ หมู่บ้านมอญพลัดถิ่น ต.หนองลู อ.สังขละบุรี จ.กาญจนบุรี ได้มีการแบ่งประเภทของบ้านตามลักษณะของการใช้สอยได้เป็น 2 ประเภท คือ เรือนพักอาศัย และ เรือนร้านค้าผสมพักอาศัย แต่ถ้าแบ่งด้วยวัสดุในการก่อสร้างจะสามารถแบ่งได้เป็น เรือนเครื่องผูก สร้างด้วยไม้ไผ่ผสมไม้จริง และ เรือนไม้จริงแปรรูปหรือเรือนเครื่องสับ ซึ่งในกลุ่มของเรือนเครื่องผูกผสมเรือนเครื่องสับ นี้ยังสามารถแบ่งเป็น เรือนแพ เรือนริมน้ำ ซึ่งมีลักษณะเรือนเครื่องบุงครึ่งน้ำ คือ สามารถอยู่ในน้ำเมื่อตอนหน้าน้ำ และอยู่บนบกเมื่อตอนหน้าแล้ง ซึ่งจะมีรายละเอียดดังนี้

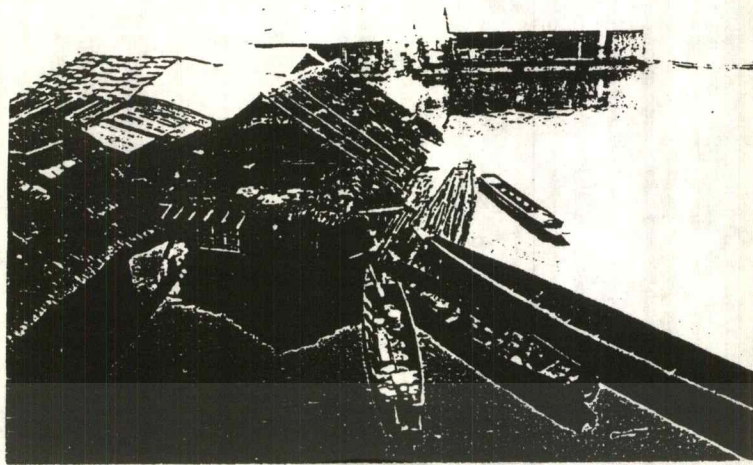
เรือนแพ

ลักษณะของเรือนแพที่หมู่บ้านมอญพลัดถิ่นนี้ เป็นเรือนแพขนาดเล็กแบบเรือนไม้ไผ่ วางลงบนแพลูกบวบไม้ไผ่ ลูกบวบไม้ไผ่ที่ใช้ในส่วนใหญ่มัดเป็นมัดละ 20-30 ลำ แล้วนำมาผูกโยงกันอีกทีเพื่อรองรับตัวเรือนแพ เรือนแพหลังหนึ่งต้องใช้แพลูกบวบประมาณ 5-6 มัด และจะต้องทำการเปลี่ยนลูกบวบไม้ไผ่ทุก 4-5 ปี พื้นที่ใช้สอยในเรือนประมาณ 20-30 ตารางเมตร

รูปที่ 4-1 แสดงลักษณะของเรือนแพที่วางลงบนแพลูกบวบไม้ไผ่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4-2 แสดงลักษณะของโครงหลังคาไม้ไผ่และมุงด้วยตับหญ้าคา

ห้องภายในจะจัดแบ่งสัดส่วนเป็น ส่วนนอน-พักผ่อน และเก็บของ ส่วนครัวมักใช้ที่โล่งนอกแพ ซึ่งใช้ประโยชน์เอนกประสงค์ ในการนั่งเล่น ทำครัว ชักล้าง อาบน้ำ และทานอาหาร ส่วนส้วมทำไว้เป็นส่วนเล็กๆท้ายแพและถ่ายของเสียลงในน้ำ

ลักษณะโครงสร้าง วางคานไม้บนโครงยึดลูกบวบไม้ไผ่ ตั้งเสาบนคานและยึดเข้าด้วยกันด้วยอะเส โครงหลังคาเป็นโครงไม้ไผ่ หลังคามุงด้วยตับหญ้าคา ผนังไม้ไผ่ขัดแตะ โครงคร่าไม้ไผ่ บางส่วนที่กั้นห้องพักผ่อนใช้ผนังแบบระเบียงไม้ไผ่ขัดแตะเดี่ยวๆ เพื่อให้ลมผ่านสะดวก

เรือนแพที่นี้ไม่นิยมการเปิดช่องบริเวณห้องนอนเนื่องจากมีอากาศหนาว ส่วนในหน้าร้อนชาวบ้านจะนอนในส่วนที่เปิดโล่งด้านนอกแทนห้อง สำหรับโรงรวมที่เปิดโล่งในหน้าร้อนมักจะติดบานกระทุ้งไม้ไผ่ขัดแตะไว้เพื่อกันลม บายกระทุ้งนี้มีลักษณะเฉพาะ คือจะกระทุ้งเข้าในอาคารและแขวนเก็บเป็นผ้าเพดาน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของเรือนมอญที่สังขละบุรี

เรือนเครื่องผูกกริมน้ำ

เรือนริมน้ำไม่ใช่เรือนแพเป็นลักษณะเรือนที่มีการเตรียมรับสภาพสะเทือนน้ำสะเทือนบก เนื่องจากในหน้าน้ำระดับน้ำขึ้นสูง แต่ถ้าปลูกสูงบนเนินที่ห่างออกไป ก็จะมีผลต่ออาชีพประมง ดังนั้นบ้านที่อยู่อาศัยริมน้ำจะยกใต้ถุนให้พอดีพื้นน้ำในหน้าน้ำและไม่ใช้ทำกิจกรรมที่ใต้ถุน

กลุ่มบ้านประเภทนี้จะปลูกอย่างแออัด ไม่กั้นอาณาเขตเฉพาะ และมีทางเดินต่อยาวกันเป็นแนวนอน โครงสร้างหลักจะเป็นไม้จริงทึบเปลือก โครงสร้างหลังคาและผนังเป็นโครงไม้ไผ่ หลังคามุงตับหญ้าคา ความชันประมาณ 35-45 องศา นิยมหันหน้าจั่วลงน้ำ ส่วนที่เป็นจั่วหลักห้องนอน ส่วนพักผ่อน รับประทานอาหาร และครัวไฟมักจะต่อชายปีกนกทางด้านหน้า มีลักษณะเปิดโล่งและปีกนกด้านหลังของจั่ว จะยื่นออกมาและกั้นผนังทึบผสมระเบียง ซึ่งจะใช้เป็นที่ชักล้าง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

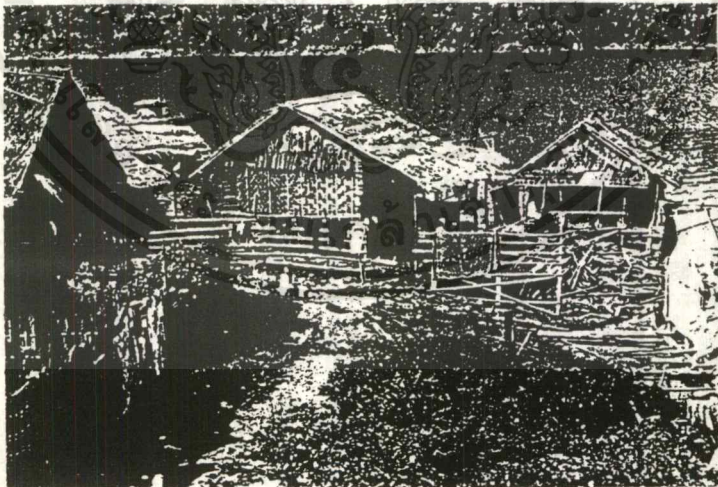

รูปที่ 4-3 แสดงการยื่นชายคาปีกนกออกจากหน้าจั่ว

ผนังบ้านเป็นไม้ไผ่ขัดแตะ พื้นชานหน้าและหลังเป็นฟากไม้ไผ่ ด้านหน้าจั่วส่วนใหญ่จะปิดด้วยฝาไม้ไผ่ขัดแตะ ถ้าหากต้องการการระบายอากาศด้วยช่องลมเหนือผนัง ก็จะมีการยื่นชายคาปีกนกออกจากหน้าจั่วเพื่อกันแดดกันฝนให้กับส่วนนี้ อีกทั้งบ้านไม่นิยมการเปิดช่องขนาดใหญ่ เพราะจะเป็นการนำลมเข้าสู่อาคารมากเกินไปซึ่งอาจจะทำให้บ้านพัง ซึ่งตามปกติลมจะพัดผ่านตามช่องขัดแตะเล็กๆ ได้ทั่วถึงอยู่แล้ว และไม่เป็นการต้านแรงลมด้วย

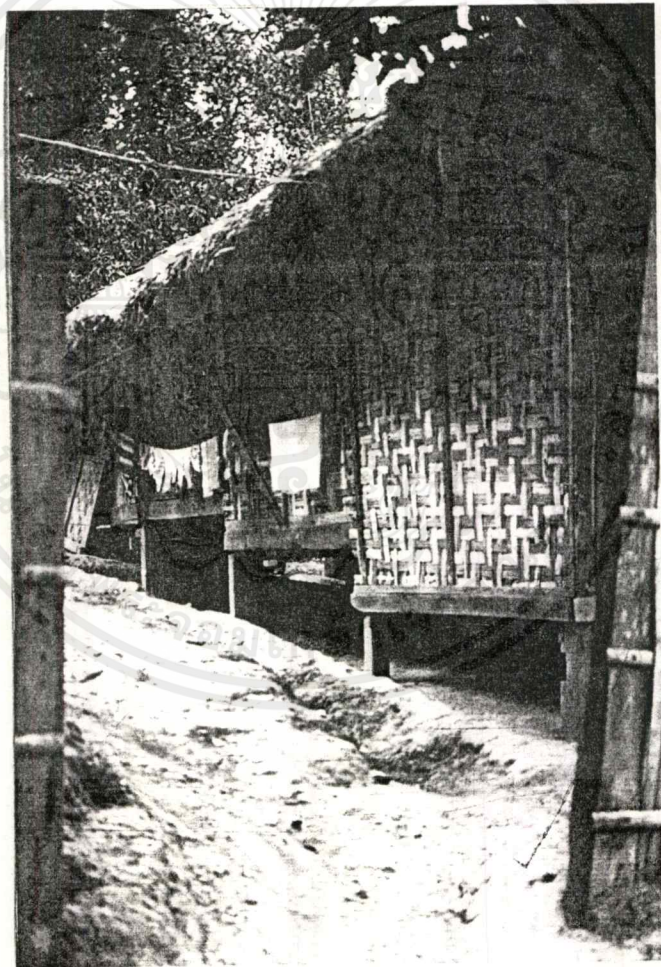
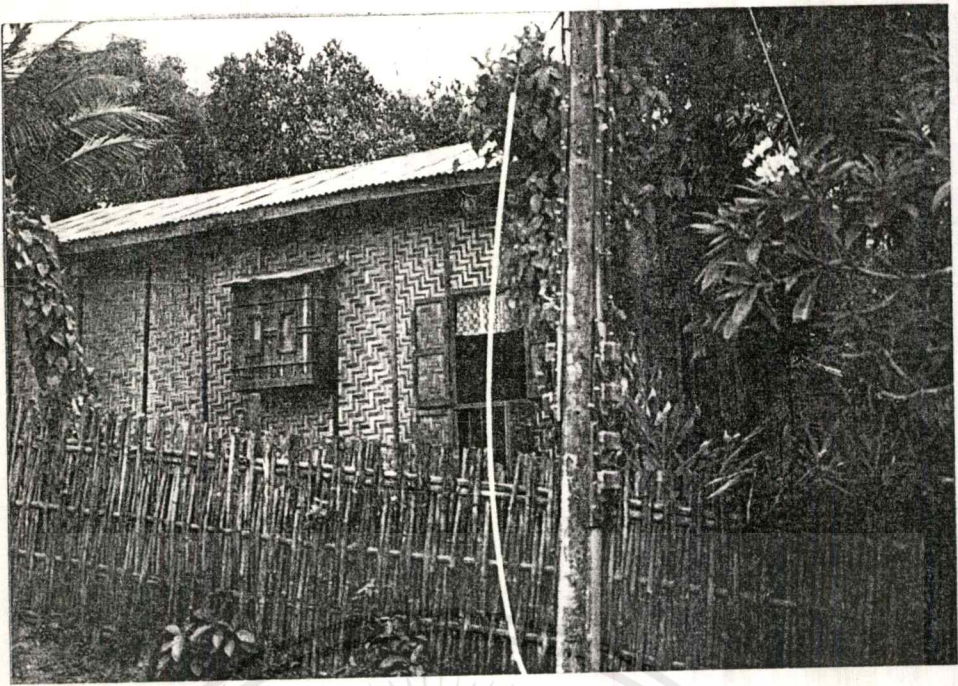
เรือนเครื่องผูกบนบก

ส่วนใหญ่เป็นเรือนผสมเครื่องผูกและเครื่องสับยกพื้นไม้สูง ขนาดคนลอดได้ ประมาณ 0.90-1.20 เมตร เพื่อใช้ในการเก็บของเท่านั้น ถ้าเป็นไม้พื้น หญ้าหรือแพก จะวางไว้ใต้ถุนธรรมดา แต่ถ้าเป็นเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ จะมีการกันผนังห้องใต้ถุน เพื่อความมิดชิด

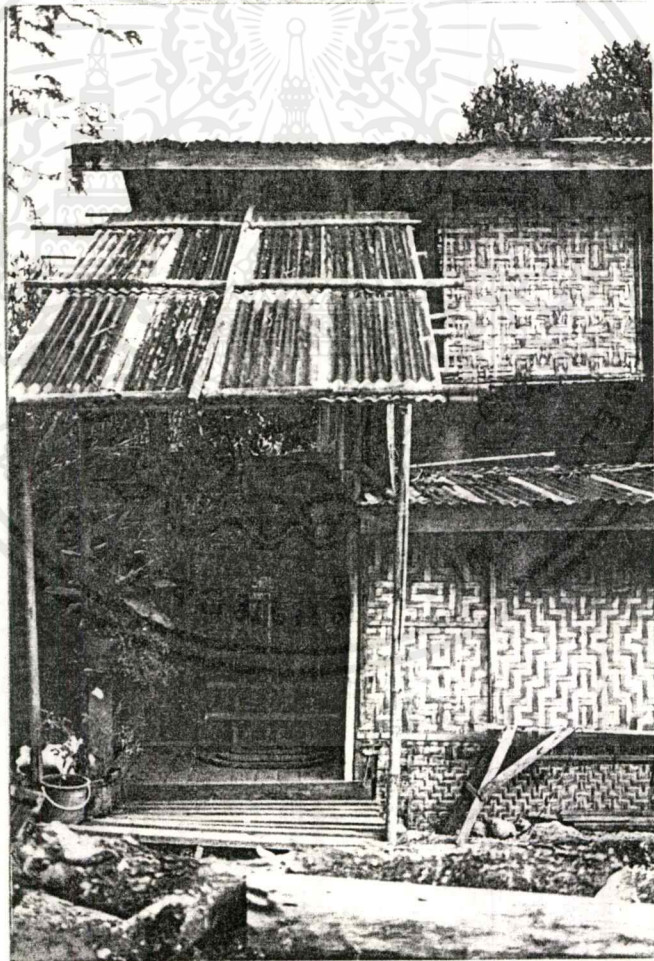
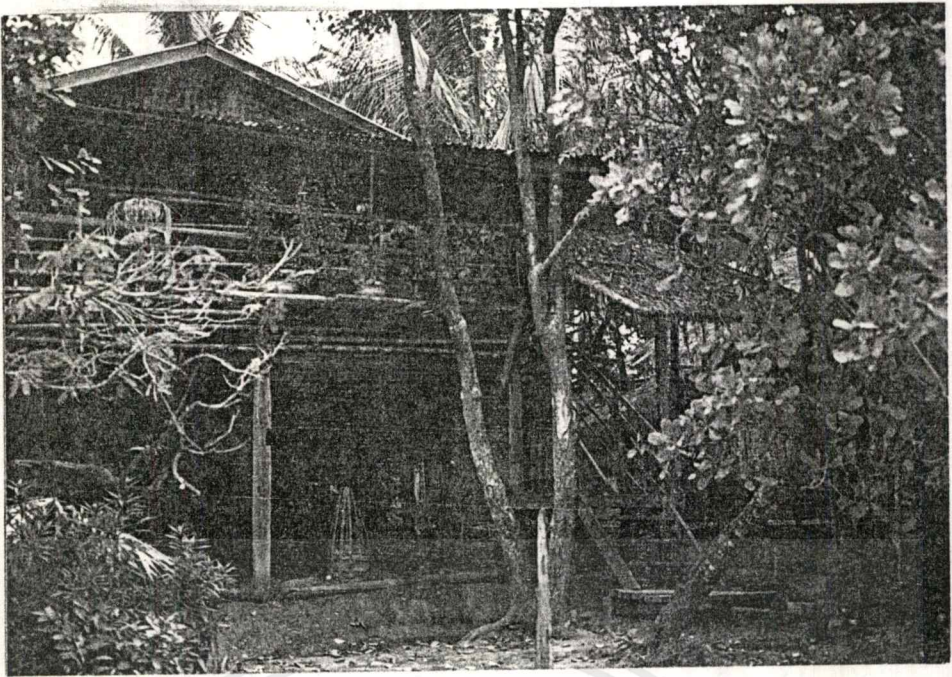
รูปที่ 4-4 แสดงเรือนผสมเครื่องผูกและเครื่องสับยกพื้นไม้สูง เพื่อเก็บของ

ลักษณะโครงสร้างผนัง และหลังคามีลักษณะเหมือนกับเรือนเครื่องผูกริมน้ำ สำหรับทางขึ้นบันไดบ้านของเรือนมอญทุกหลังจะอยู่ใต้ชายคาบ้าน สิ่งที่ขาดไม่ได้ในเรือนพื้นบ้านมอญคือ ชานหน้าบ้าน ชานชักร้าง และโถงกลางบ้าน ซึ่งจะมีการเปลี่ยนระดับภายใน 4-7 ระดับคือ ชานหน้าบ้าน ชานเข้าบ้าน โถงกลาง โถงห้องนอน ห้องนอน ครัว และชานชักร้าง

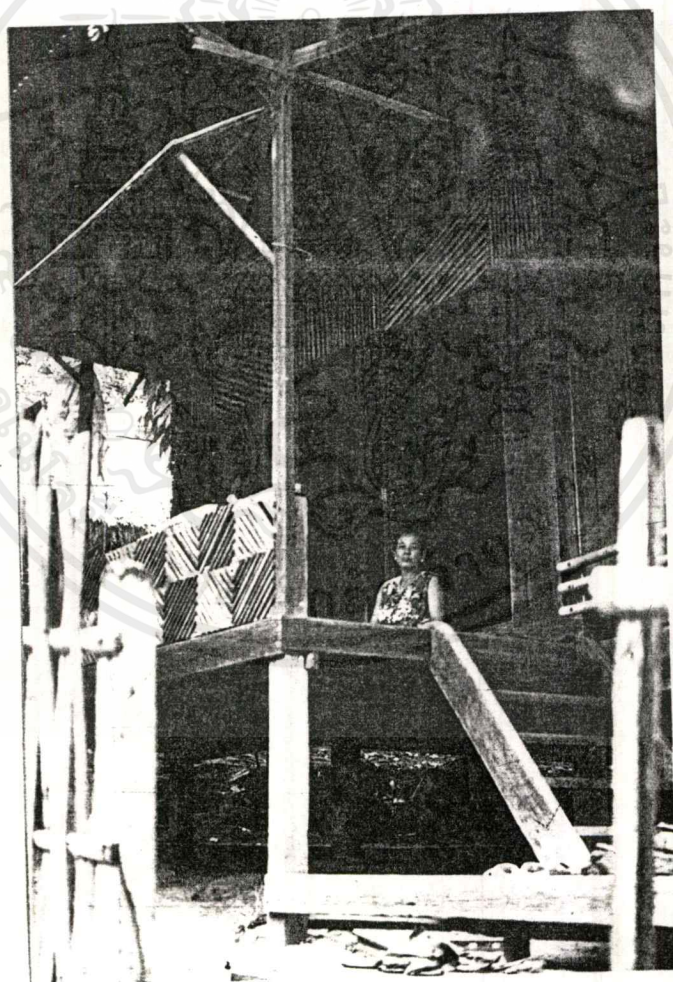
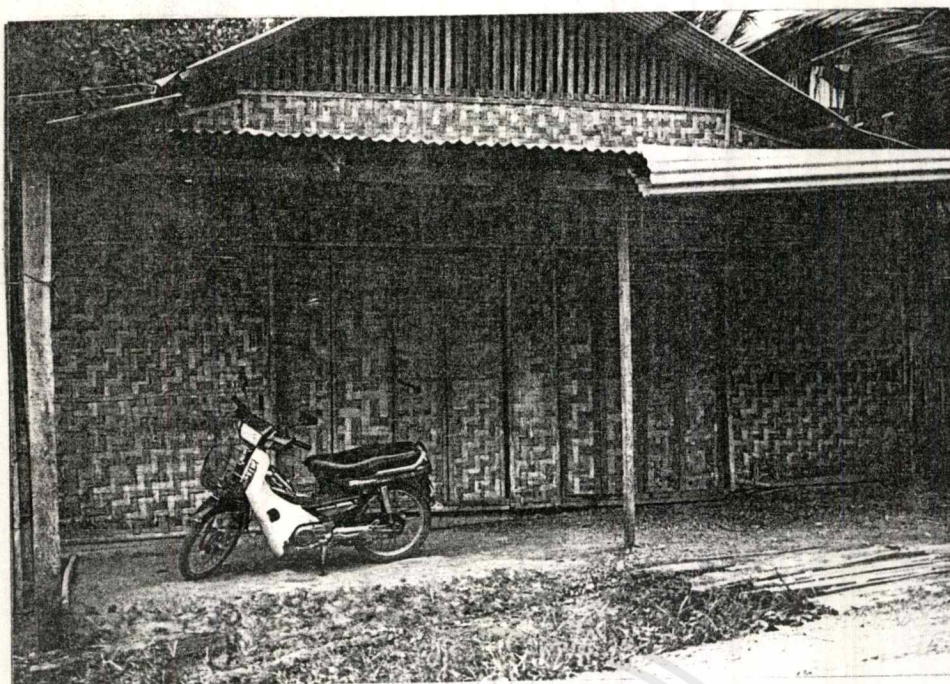
รูปที่ 4-5 แสดงลักษณะการเปลี่ยนระดับภายในบ้าน และการยื่นหิ้งพระออกมาที่ผนัง ซึ่งเป็น ลักษณะอีกอย่างที่เด่นชัดในชุมชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4-6 แสดงลักษณะทางขึ้นบันไดบ้านของเรือนมอญทุกหลังจะอยู่ใต้ชายคาบ้าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4-7 แสดงลวดลายของฝาไม้ไผ่และการเล่นเส้นทแยงแบบก้างปลา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะที่ต่างจากเรือนเครื่องผูกของไทย

เรือนพื้นดินไทย-มอญ ถึงจะมีการใช้สอยพื้นฐานแบบเรือนไทยพื้นดินทุกภาคของไทย แต่ก็มีลักษณะเฉพาะบางประการ เช่น

- บ้านโตเข้าบ้านทุกหลังอยู่ใต้ชายคาบ้าน
- ระเบียบบ้านอยู่ใต้ชายคาบ้าน แม้แต่ระเบียบชก้างหลังบ้าน
- ผนังภายในจะกันเฉพาะผนังห้องนอน และห้องผีบรรพบุรุษ กันแบบผนังลอยโครงคร่ำ

ไม้ไผ่ มีความสูงประมาณ 1.80 - 2.00 เมตร

-มีความต่างระดับมากมายในการใช้สอยภายในบ้าน คือ การเปลี่ยนระดับทุกการใช้สอย ดังนั้นจึงมีการเปลี่ยนระดับ 6-7 ระดับด้วยเหตุผลทางความเชื่อต่างๆ

-ไม่นิยมเจาะช่องหน้าต่าง จะเจาะช่องเปิดเป็นแบบประตูทั้งด้านนอก และส่วนผนังภายในเช่น ห้องนอน แต่จะกระทุ้งเข้าไปแขวนไว้กับซื่อเสมือนผ้าเพดาน ดังนั้นเวลามองเข้าไปจะไม่เห็นประตู แต่จะเห็นวงกบและช่องเปิด อาจจะเป็นผลทางด้านอากาศ เนื่องจากอากาศในจังหวัดกาญจนบุรี ตอนกลางวันมีความร้อนอย่างมาก และตอนกลางคืนมีอากาศที่หนาวเย็นจัด

เหตุผลของการเปลี่ยนระดับในบ้าน

-เหตุผลเกี่ยวกับความเชื่อและโชคลาง

เนื่องจากกลุ่มชนชาวมอญมีความเชื่อในพระพุทธศาสนา ผี วิญญาณ และโชคลางต่างๆ ซึ่งความเชื่อในการอยู่อาศัยในบ้านก็มีมากมายและได้มีการบันทึกต่อมา จึงพบว่า การเปลี่ยนระดับต่างๆในบ้านจะมีความพ้องกับความเชื่อในสมัยโบราณ

ระดับต่างๆในบ้านที่เปลี่ยนแปลงตามการใช้สอย คือ

ระดับที่หนึ่ง	คือ	ชานหน้าบ้าน
ระดับที่สอง	คือ	ชานรับแขก
ระดับที่สาม	คือ	โถงกลางบ้าน ซึ่งเป็นที่ประดิษฐานของหิ้งพระของบ้าน
ระดับที่สามหรือสี่	คือ	ห้องนอนซึ่งอยู่ทางทิศใต้ และเป็นที่เก็บผ้าและเครื่องใช้ของผีบรรพบุรุษ ซึ่งจะเป็นระดับที่สูงที่สุดในบ้าน
ระดับที่ห้า	คือ	ระดับที่ต่ำกว่าระดับสี่ 1 ระดับ จะเป็นที่ตั้งของตู้เสื้อผ้า
ระดับที่หก	คือ	ระดับที่ต่ำกว่าระดับที่ห้า จะเป็นส่วนระดับครัว
ระดับที่เจ็ด	คือ	ระดับที่ต่ำกว่าระดับที่หก จะเป็นส่วนลานชก้าง

๕.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เรือนมอญพื้นบ้านใช้โถงกลางแบบเอนกประสงค์ทั้ง การพักผ่อน รับแขก คลอดลูกและ
ตั้งศพด้วย ดังนั้นกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องจะมีระดับของความแตกต่างที่เกี่ยวกับความเป็นสิริ
มงคล ดังนั้นห้องพระ และห้องนอนซึ่งเป็นที่ประดิษฐานสัญลักษณ์ของบรรพบุรุษ จึงอยู่สูงสุด
ระดับที่ต่ำจากระดับนี้คือ ที่ไว้ตู้เสื้อผ้าของสตรีภายในบ้าน ชาวมอญถือมากในเรื่องเสื้อ
ผ้าของบุรุษและสตรี ของที่เป็นของสตรีจะต้องอยู่ต่ำกว่าเสมอไม่ควรนำมาปนกัน จะทำให้อิทธิ
อำนาจของบุรุษลดลง ดังนั้นระดับที่ไว้เครื่องแต่งกายของสตรีจึงไม่อยู่ระดับเดียวกับห้องนอน
และห้องโถง ซึ่งประดิษฐานทั้งพระ และทั้งผีบรรพบุรุษ

-เหตุผลเกี่ยวกับโครงสร้างและวัสดุก่อสร้าง

เนื่องจากวัสดุส่วนใหญ่ที่ทำเรือนเครื่องผูกเป็นฟากไม้ไผ่ หากใช้พื้นระดับเดียวกันทั้ง
หมดเวลาเดินจะยวบยาบ รบกวนผู้ที่นอนอยู่ในห้อง หรือถ้ามีการทำกับข้าว ตำน้าพริกก็จะสั่น
สะเทือนไปทั่ว การเปลี่ยนระดับพื้นในส่วนต่างๆ จำเป็นจะต้องมีคานและตงในการรองรับในจุด
ที่เปลี่ยนระดับทำให้แยกความต่อเนื่องของพื้นเรือนออกเป็นส่วนๆ ไม่ต่อเนื่องและไม่รบกวนกัน
ในกรณีที่สมาชิกในบ้านทำกิจกรรมต่างกัน

สูตรบ้านจากคัมภีร์โบราณภาษามอญโบราณ

สูตรใบดั่ง

ส่วนใบดั่งของบ้านนั้น ท่านให้เอาความยาวของตัวชื่อบ้าน แบ่งออกเป็น 8 ส่วน เอา 3
ส่วนตัดทิ้งออกเสีย เหลือไว้ 5 ส่วน นั่นคือสูตรใบดั่ง โบราณท่านตั้งสูตรนี้ไว้ ขอได้อย่าละเลย
สูตรใบดั่งนี้หากนำมาวิเคราะห์ตัวเลขจะพบว่า ถ้าหากใช้ความสูงของใบดั่งเท่ากับ $\frac{5}{8}$
ของชื่อบ้าน เราจะได้ความเอียงลาดเอียงหลังคาประมาณ 50-52 องศา ซึ่งเป็นสัดส่วนของ
หลังคาเรือนไทย-มอญ ที่เป็นแบบเรือนไทย เป็นสัดส่วนที่สวยงาม และนำฝนไหลผ่านสะดวก
แต่สำหรับเรือนมอญที่สังขละบุรี จะไม่พบหลังคาที่มีความลาดชันเกิน 45 องศา ส่วน
มากจะอยู่ระหว่าง 35-40 องศา ที่เป็นเช่นนั้นเพราะว่าเรือนเครื่องผูกเป็นเรือนใต้ถุนเดี่ยวไม่ใช่
ใต้ถุนสูงแบบ 2 ชั้น การให้ความเอียงลาดหลังคาสูงเหมาะสมกับสัดส่วนของเรือน 2 ชั้น มาก
กว่าชั้นเดียว ถ้าหากเป็นเรือนชั้นเดียว ใช้ความลาดเอียงหลังคามากๆ จะเห็นว่าช่วงหลังคามาก
กว่าผนังบ้าน ซึ่งทำให้สัดส่วนผิดไป

สูตรความกว้างยาวของบ้าน

ด้านยาว 8 ศอก ด้านกว้าง 4 ศอก 6 นิ้ว ถ้าหนุ่มสาวคู่ใดครองเรือนอยู่บ้านนี้ จะได้รับ
มรดกทรัพย์สินจากพ่อแม่เป็นสูตรอุสสะกะ เข้าสูตรเบญจะ วิเศษแม้เศรษฐีก็ต้องนำทรัพย์สิน
มาให้สบาย คล้ายเท่าไม่ต้องเหยียบดิน

๕.

ด้านยาว 7 ศอก 12 นิ้ว ด้านกว้าง 4 ศอก 12 นิ้ว วัตถุประสงค์ให้คลาดเคลื่อน ก็เข้าสู่ตร
เบญจระสี จะมีข้าทาสบริวาร เพราะได้รับคุณประโยชน์จากบ้าน

พิจารณาจากสูตรความกว้างยาวของบ้านนี้ไม่น่าจะเป็นไปได้ เพราะจะเป็นบ้านขนาด
เล็กมาก ขนาดประมาณ 4.00 * 2.125 เมตร และ 3.75 * 2.25 เมตร ถ้าจะเป็นไปได้ก็อาจ
เป็นเรือนเครื่องผูกขนาดเล็กเพียงห้องเดียว

ตำแหน่งของห้อง

ตำแหน่งของห้องที่ระบุไว้แน่นอน คือห้องนอน ซึ่งต้องหันหัวนอนไปทางทิศเหนือลม
(ทักษิณ) ซึ่งเหมือนกับของคนไทย ตำแหน่งของฝับริพบุรุษ คือทิศตะวันออก ดั้งนั้นเสาซึ่งไว้
แขวนหรือเก็บเครื่องใช้ของบริพบุรุษ จะอยู่เสมอด้านตะวันออก คือผนังมุมห้องนั่นเอง

ตำแหน่งครกตำข้าวที่ดี คือทิศเหนือ (อุดร) ซึ่งตรงข้ามกับทิศหัวนอน และถ้าวางครัว
ไฟไว้ที่ต่อเนื่องกับที่ตำข้าว และโถงกลางก็คือ สุตทางทิศตะวันออก ทางเข้าบ้านจะอยู่ตรงข้าม
กับครัวไฟ ก็จะอยู่ทางทิศตะวันตก ถ้าบันไดเอาครัวไฟไว้ทางทิศตะวันตกทางเข้าบ้านก็จะอยู่
ทางทิศตะวันออก ทั้งนี้เพราะตำแหน่งห้องนอน ห้องฝับริพบุรุษ และที่วางครกตำข้าวเป็น
ตำแหน่งตายตัว ดั้งนั้นจึงเป็นสูตรสำเร็จ แต่จะใช้กับบ้านที่มีขนาดเล็กเท่านั้น ถ้ามีการขยาย
ครอบครัวออกไปเรื่อยๆ สูตรนี้ก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนไปด้วย

แต่ในวิถีชีวิตของชาวมอญ ถ้าบ้านใดมีลูกสาวมากบ้านจะไม่ขยายตัว เพราะเมื่อลูกสาว
แต่งงานออกเรือนไปแล้ว จะไม่กลับมาอยู่กับพ่อแม่อีก การต่อเติมขยายบ้านจะมีเฉพาะแต่ลูก
ชายของบ้าน ซึ่งจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับทอดการดูแลฝับริพบุรุษของบ้านต่อไป

ประวัติศาสตร์ศิลปกรรมในพม่า

ประวัติศาสตร์พม่าเริ่มมาจากเมื่อพวกพยู ซึ่งเป็นเชื้อสายพม่าที่เก่าแก่ที่สุด มาตั้งรกรากที่เมืองศรีเกษตร บริเวณตอนกลางลุ่มแม่น้ำอิรวดี ในพุทธศตวรรษที่ 13 และเป็นเวลาเดียวกับที่มอญตั้งอาณาจักรอยู่ทางตอนใต้

จนกระทั่งพระเจ้าอโนรธามังซอ ซึ่งเป็นกษัตริย์ที่รวมดินแดนพม่าให้เป็นหนึ่งเดียว และเข้าตีเมืองสะเทิม ราชธานีของอาณาจักรมอญตอนใต้ เพื่อทำการยึดพระไตรปิฎก กวาดต้อนคนไปที่พุกาม แม้ว่าอาณาจักรมอญจะล่มสลาย แต่ผู้พ่ายกลับเป็นผู้ชนะทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมของมอญเป็นที่ยกย่องในราชสำนักพุกาม ภาษาเขียนของพม่าก็ใช้ภาษามอญ และที่สำคัญ คือ ในงานสถาปัตยกรรม ไม่ว่าจะวิหาร หรือ เจดีย์ ก็ได้รับอิทธิพลแบบมอญ

เนื่องจากชนชาติมอญมีอาณาจักรและประวัติศาสตร์ร่วมกันมาในดินแดนของประเทศพม่าในปัจจุบัน งานทางด้านศิลปวัฒนธรรมของชนชาติมอญจึงมีลักษณะที่ผสมผสานกับแบบพม่า จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำการศึกษารายละเอียดประวัติศาสตร์พอลังเซป ซึ่งจะสามารถแบ่งเป็นยุคสมัยได้ดังนี้

1) สมัยพระพุทธศาสนา จากอินเดีย ซึ่งเข้ามาเผยแพร่ในพม่า ทำให้พม่าได้รับอิทธิพลทางศาสนาและศิลปจากอินเดีย และนำมาพัฒนาและปรับปรุงจนมีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง จนสามารถกล่าวได้ว่า ศิลปะพม่าเป็นศิลปะที่เก่าแก่ที่สุดในบรรดาศิลปะต่างๆในเอเชียอาคเนย์ที่ได้รับอิทธิพลจากอินเดีย

2) สมัยอาณาจักรแรกเริ่ม ซึ่งมีบทบาทในการก่อกำเนิดศิลปะพม่า คือ

- อาณาจักรพยู (PYU) พยู หรือ ศรีเกษตร ตั้งอยู่ทางตอนกลางของลุ่มแม่น้ำอิรวดี ศูนย์กลางอยู่ที่ เมืองแปร (PROME)
- อาณาจักรมอญ หรือ รามัญเทศ (RAMANNADESA) อยู่ทางตอนใต้ของประเทศพม่าศูนย์กลางอยู่ที่ เมืองสะเทิม (THATON)

3) สมัยประเทศพม่า หรือ อาณาจักรพุกาม (PAGAN) ซึ่งเป็นยุคที่ศิลปะพม่ารุ่งเรือง

3.1) ราชวงศ์พุกาม ศูนย์กลางอยู่ที่เมืองพุกาม แบ่งเป็น 2 สมัย คือ

- สมัยมอญ เมื่อราชวงศ์พุกามมีชัยเหนืออาณาจักรมอญ ทำให้ศิลปวัฒนธรรมของมอญหลั่งไหลเข้ามา ผสมผสานกับสถาปัตยกรรมแบบพยู ดังนั้นงานสถาปัตยกรรมที่สร้างขึ้นมาในช่วงนี้ (พ.ศ. 1587-1656) จะแสดงออกถึงอิทธิพลผสมระหว่างงานศิลปะพื้นเมืองกับงานศิลปะของอินเดียภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังตัวอย่าง เช่น วิหารอานันตะ (ANANDA)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

-สมัยพม่า (พ.ศ. 1656-1830) อิทธิพลมอญเสื่อมลงการพัฒนาทางศิลปะแบบพม่าเริ่มมีเอกลักษณ์ของตัวเองอย่างชัดเจน จะสามารถสังเกตได้จาก วิวัฒนาการของวิหารที่เป็นชั้นๆ มีห้องและระเบียงทางเดินที่โปร่งกว่า , สว่าง , อบอุ่น (ในงานยุคสมัยรูปแบบมอญ วิหารจะค่อนข้างมืดทึบ) ดังตัวอย่าง เช่น วิหารถัดบิณฑุ (THATBYINNYU)

จะเห็นได้ว่างานสถาปัตยกรรมในสมัยนี้จะก่อสร้างด้วยอิฐ และหินทราย เน้นสิ่งก่อสร้างทางพุทธศาสนา สร้างให้มีขนาดใหญ่ หรือ จำนวนมากเพื่อบุญกุศล

3.2) ราชวงศ์คองอู ศูนย์กลางอยู่ที่เมืองพะโค (PEGU) หรือหงสาวดี ปลายสมัยย้ายศูนย์กลางไปอยู่ที่เมืองอังวะ เป็นสมัยฟื้นฟูงานศิลปกรรม หลังจากมองโกลเลียทำการยึดครองพุกาม

3.3) ราชวงศ์คองบอง หรือ ราชวงศ์อลองพญา มีศูนย์กลางที่เมืองอังวะ , อมรปุระ และมัณฑะเลย์

-เมืองอังวะ แผนผังของเมืองอังวะ และลวดลายการประดับงานสถาปัตยกรรมแสดงถึงการได้แรงบันดาลใจจากงานศิลปกรรมที่สร้างขึ้นด้วยไม้

-เมืองอมรปุระ และเมืองมัณฑะเลย์ (พ.ศ. 2326-2428) หันไปเลียนแบบศิลปะแบบประเพณีของเมืองพุกาม จัดว่าเป็นสมัยที่งานศิลปกรรมก่อสร้างด้วยเครื่องไม้รุ่งเรือง และมีลวดลายประดับในงานสถาปัตยกรรมปราณีตวิจิตร (ซึ่งงานสถาปัตยกรรมถูกทำลายไปมากในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2) ส่วนในงานประติมากรรมไม้แกะสลัก ทั้งที่เป็นแบบลอยตัวและภาพสลักนูน มักจะปิดทองหรือทาสีหลากสี และในสมัยของเมืองมัณฑะเลย์ก็เป็นเมืองหลวงสุดท้ายในระบบกษัตริย์ ก่อนที่จะตกเป็นประเทศอาณานิคมของอังกฤษ

4) เมืองย่างกุ้ง (YANGON) เดิมชื่อเมือง ดากอง อยู่ในอาณาจักรมอญ มีความสำคัญเป็นเมืองท่าและค้าขาย ต่อมาพระเจ้าอลองพญา รัชชนมมอญและทำการรวบรวมประเทศพม่า เมืองย่างกุ้งจึงถูกสถาปนาในปี พ.ศ. 2248 ในฐานะเมืองเจริญทางการค้า และเปลี่ยนชื่อเป็น ยางโกง (แปลว่า อริราชศัตรูมลายูสิ้น) มีพระเจดีย์ชเวดากองที่กษัตริย์พม่าทุกพระองค์ให้ความเคารพ และสร้างเสริมตกแต่งมาเรื่อยหลายสมัย บริเวณโดยรอบของเจดีย์จึงแสดงให้เห็นถึงศิลปะร่วมสมัยของชาวพม่า

-พ.ศ. 2395 จักรวรรดินิยมอังกฤษ ยึดครองดินแดนลุ่มแม่น้ำอิรวดีตอนล่าง จึงทำให้เมืองย่างกุ้งมีความเจริญเต็มที่ในทางด้านธุรกิจการค้า

-พ.ศ. 2428 ประเทศพม่าตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษทั้งประเทศ อังกฤษตั้งย่างกุ้งเป็นเมืองหลวง เป็นศูนย์กลางความเจริญทางการค้าและการปกครอง ทำให้งานสถาปัตยกรรม

ส่วนใหญ่ในเมืองนี้มีรูปแบบของอาณานิคมอังกฤษ (COLONIAL STYLE) หรือบางที่ก็ผสมกับงานในรูปแบบพม่า

งานสถาปัตยกรรม

ลักษณะงานสถาปัตยกรรมประเภทศาสนสถานของเมืองพุกาม ส่วนใหญ่ใช้วัสดุตามประเพณี คือ อิฐ และมีการเสริมความมั่นคงด้วยศิลา (หินทราย) ตามมุมและคานฉาบปูน ส่วนลวดลายงานประดับสถาปัตยกรรมโดยทั่วไปใช้ปูนปั้นเป็นหลัก รูปแบบของสถาปัตยกรรมที่มีการเรียกรวมว่า เจดีย์ (PAGODA) นั้นมีการจำแนกเป็น 2 ประเภทคือ

1) วัด (TEMPLE) หรือในภาษาพม่าเรียกว่า พญา (PHYA)

วิหารของเมืองพุกาม มีแผนผัง 2 แบบ แบบที่ 1 คือ วิหารที่มีแผนผังรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสหรือผืนผ้าและมีห้องอยู่ตรงกลาง มีทางเดินรอบและมีมุขด้านหน้ายื่นออกมา เช่น ที่วิหาร APEYADANA ส่วนแบบที่ 2 คือ วิหารที่มีแผนผังเป็นรูปกากบาท เช่นที่วิหาร ANANDA

วิหารจะมืองค์ประกอบเป็นชั้นลดหลั่นกันลงมา หลังคาทำเป็นชั้นจกมีรูปทรง ลีซร ประดับเป็นยอด ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากงานสถาปัตยกรรมในแคว้นโอริสสา ของอินเดีย และเทคนิคการก่อสร้างงานสถาปัตยกรรมในสมัยแรกเริ่มของศิลปะแบบพม่า ที่ไม่เป็นที่รู้จักของประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เลย ก็คือ การก่อสร้างสันหลังคาเป็นวงโค้งอย่างแท้จริง (TRUE ARCH OR ROMAN ARCH) หรือ ชุ่มโค้งรูปโบไม้ และการใช้เสาติดผนัง

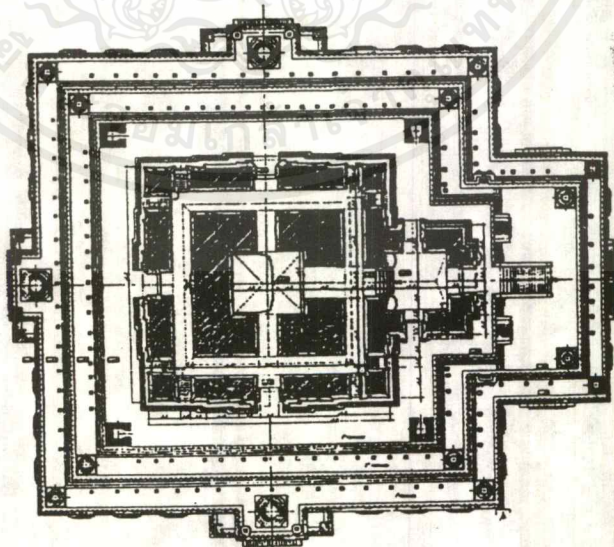
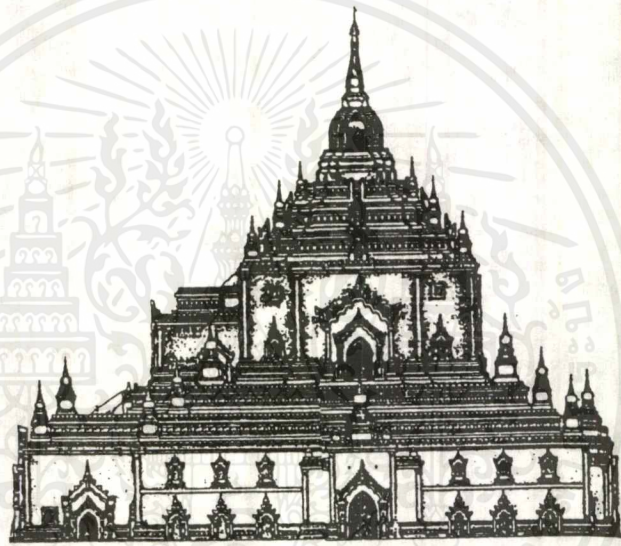
2) สถูป (STUPA) หรือในภาษาพม่าเรียกว่า เซติ (ZEDI)

สถูปในสมัยแรกเป็นรูปทรงกระบอก ทรงยอดแหลม หรือทรงกลมพาง ซึ่งพัฒนาต่อไปเป็นสถูปซึ่งตั้งบนฐานเป็นชั้น ฐานเป็นชั้นนี้มีทั้งเป็นแบบแผนผังรูปทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัส และทรงหลายเหลี่ยม โดยยอดสถูปมีฉัตร (หติ-HTI) ตั้งอยู่บนฐานนั้น เช่น ขเวกอนเซติ ตั้งอยู่บนฐานสี่เหลี่ยมจัตุรัส 3 ชั้น รอบฐานมีแผ่นดินเผาเคลือบประดับ แสดงชาดกเรื่องต่างๆ และตรงกลางเป็นองค์ระฆัง มีเครื่องประดับลวดบัวรดซ้อนกันหลายชั้นจนถึงยอดฉัตร ถือว่าเป็นเจดีย์ต้นแบบของเจดีย์พม่ารุ่นต่อมา

ซึ่งข้อแตกต่างของศาสนสถานทั้ง 2 ประเภท คือ วัด หรือ พญา จะเป็นที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาโครงสร้างทางสถาปัตยกรรมจึงทำให้คนเข้าไปข้างในได้ แต่ถ้าเป็นสถูปหรือเซติ จะไม่สามารถเข้าไปด้านในได้ ผู้คนจะกราบไหว้บูชาอยู่รอบๆ เท่านั้น

อาคารที่สำคัญ

วิหารถัดบิณหยุด (THATBYINNYU) หมายถึงการรู้แจ้งเห็นจริง ตรงกับภาษาบาลีว่า สัพพัญญู ตั้งอยู่ที่ทิศตะวันตกเฉียงใต้ของวิหารอานันตะ มีความสูงจากพื้นดิน 67 เมตร จัดได้ว่าเป็นวิหารที่มีความสูงที่สุดในพุกาม เป็นวิหารที่มีผังรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีมุขทางด้านทิศตะวันออกเท่านั้นที่ยื่นออกมานอกตัววิหาร วิหารมีความสูง 5 ชั้น ชั้นล่างสำหรับคฤหัสถ์พัก , ชั้นที่ 2 สำหรับพระสงฆ์พัก , ชั้นที่ 3 มีมุขด้านหน้าเป็นที่ตั้งพระพุทธรูปปางมารวิชัย , ชั้นที่ 4 สำหรับเป็นที่เก็บพระไตรปิฎก , ชั้นที่ 5 เป็นองค์พระสถูป

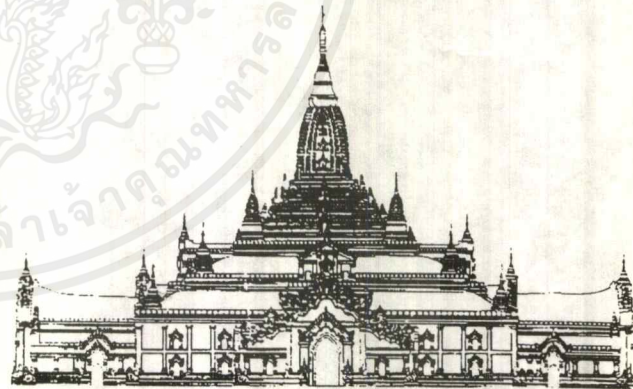
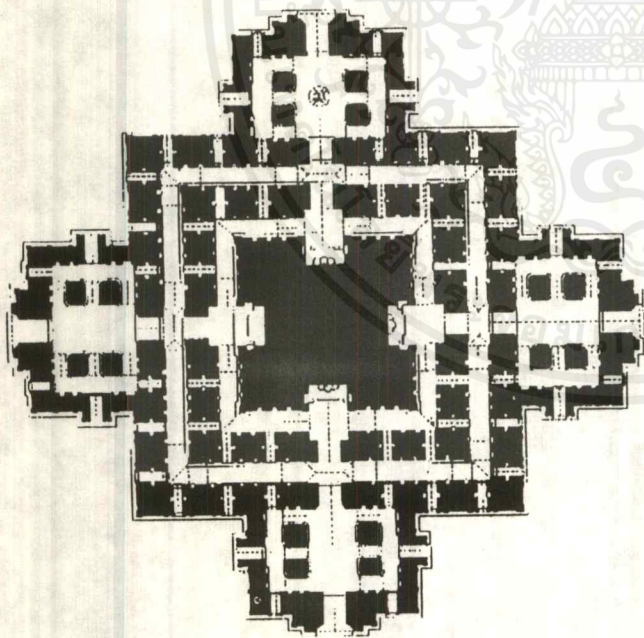
รูปที่ 4-8 แสดงผังวิหารถัดบิณหยุด

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วิหารมีบันไดกลางซึ่งมีรูปทวารบาลยืนเฝ้าอยู่ 2 รูป ตรงข้ามกับห้องทางทิศตะวันออก และทางเข้า บันไดนี้นำไปสู่ระเบียงสำหรับการเดินประทักษิณโดยรอบวิหาร การตกแต่งประดับภายนอกของวิหาร ส่วนใหญ่จะเป็นผนังที่เรียบเกลี้ยงแต่มีการสร้างจันทระด้วยซุ้มประตู , เสา ซุ้มหน้าต่าง , เจดีย์บริวาร และแนวระเบียง ส่วนฐานและชั้นต่างๆของหลังคาไม่มีการประดับตกแต่งด้วยกระเบื้องเคลือบเลย ส่วนผนังภายในก็ไม่มีการตกแต่งใดๆ แต่บนเพดานทางเข้าทิศตะวันตก มีการเขียนสีปูนเปียก (FRESCO) เป็นรูปรอยพระพุทธรูป

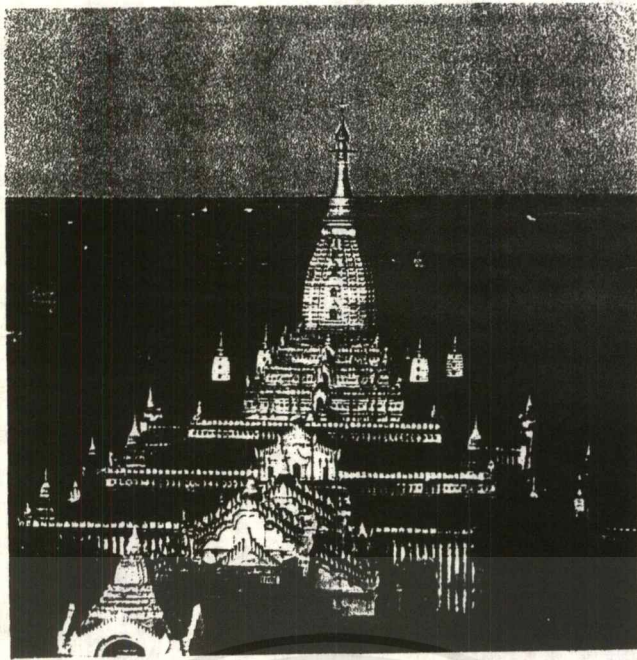
วิหารถัดมาคือ วิหารกัณฑ์บุญ แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าในการก่อสร้างวิหารสูง ซึ่งเป็นวิหารที่แสดงภูมิปัญญาทางช่างของชาวพม่า ได้รับการยกย่องว่าเป็นวิหารที่มีอากาศถ่ายเทได้ดีและมีแสงสว่างมากกว่าวิหารอื่น

อาเนันทวิหาร เป็นวิหารทรงสี่เหลี่ยมจัตุรัสกว้าง 135 ฟุต สูงจากฐานถึงยอดฉัตร 172 ฟุต ตัววิหารที่เป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัส มีมุขเด็จยื่นออกไปเท่ากัน 4 ด้าน แบบได้รับอิทธิพลมาจากวิหารนันทมูล ในอินเดีย แถบเทือกเขาหิมาลัย กลางวิหารก่อเป็นแกนทึบสี่เหลี่ยมขึ้นไปรับยอดวิหาร แกนทึบแต่ละด้านจะมีซุ้มประทับของพระพุทธรูปยืนทั้ง 4 ทิศ

รูปที่ 4-9 แสดงผังของอาเนันทวิหาร แกนกลางเป็นเสารับน้ำหนัก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 4-10 แสดงมุมมองทางอากาศของอาณันทวิหารซึ่งเป็นวิหารที่สวยงามที่สุดในพุกาม เป็นสถาปัตยกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากมอญ

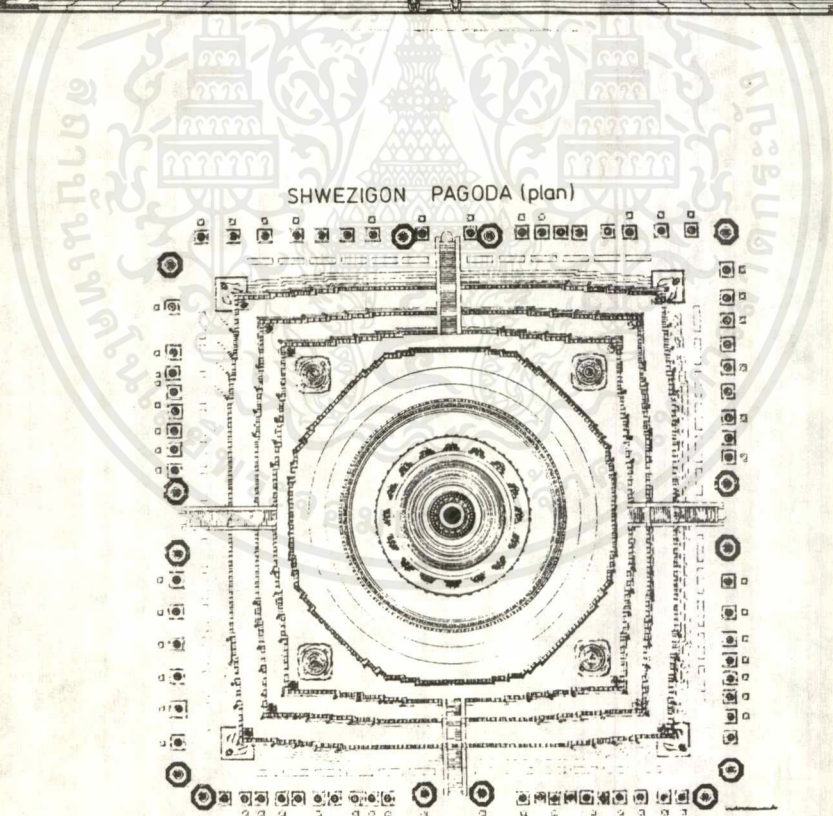
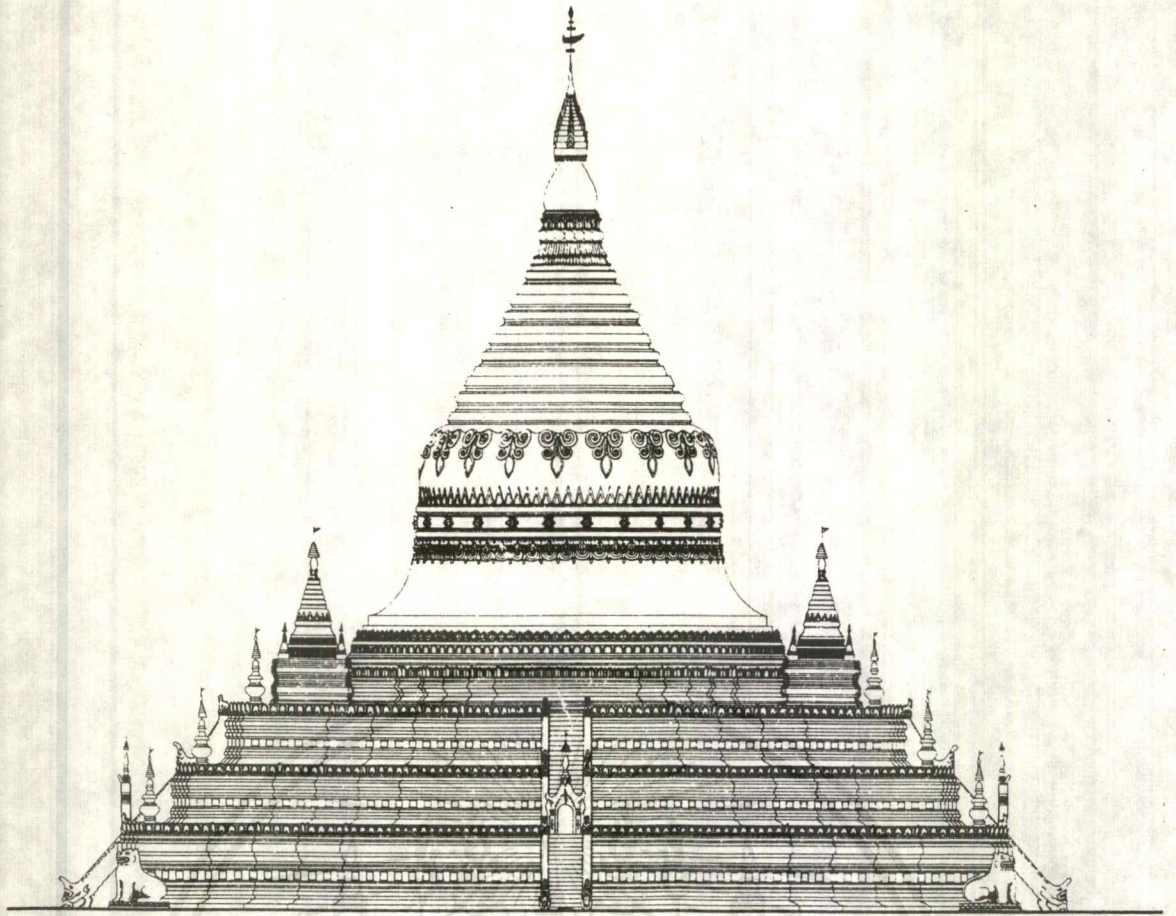
ภายในมีทางเดินรอบ 2 ชั้นตามฝาผนังมีซุ้มคูหาเรียงราย ภายในเป็นพระพุทธรูป ประมาณ 1,800 องค์

มหาเจดีย์ชเวชีกอน อยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของพุกาม สร้างสมัยพระเจ้าอโนรธา มหาเจดีย์ชเวชีกอน เป็นเจดีย์ทรงระฆังกลม ตั้งบนฐาน 3 ชั้น ยอดฉัตรเป็นบัวกลีบตลา ก่อเป็นรูปกรวยแหลมกลมไปถึงยอด รอบระเบียงมีภาพเคลือบแผ่นปั้นเป็นรูปชาดก รอบฐานเจดีย์มีวิหาร 4 ทิศ ถือว่าเป็นเจดีย์รุ่นแรกที่ได้รับอิทธิพลจากมอญ และใช้เป็นแม่แบบในการสร้างมหาเจดีย์ชเวดากอง

รูปที่ 4-11 มหาเจดีย์ชเวชีกอน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

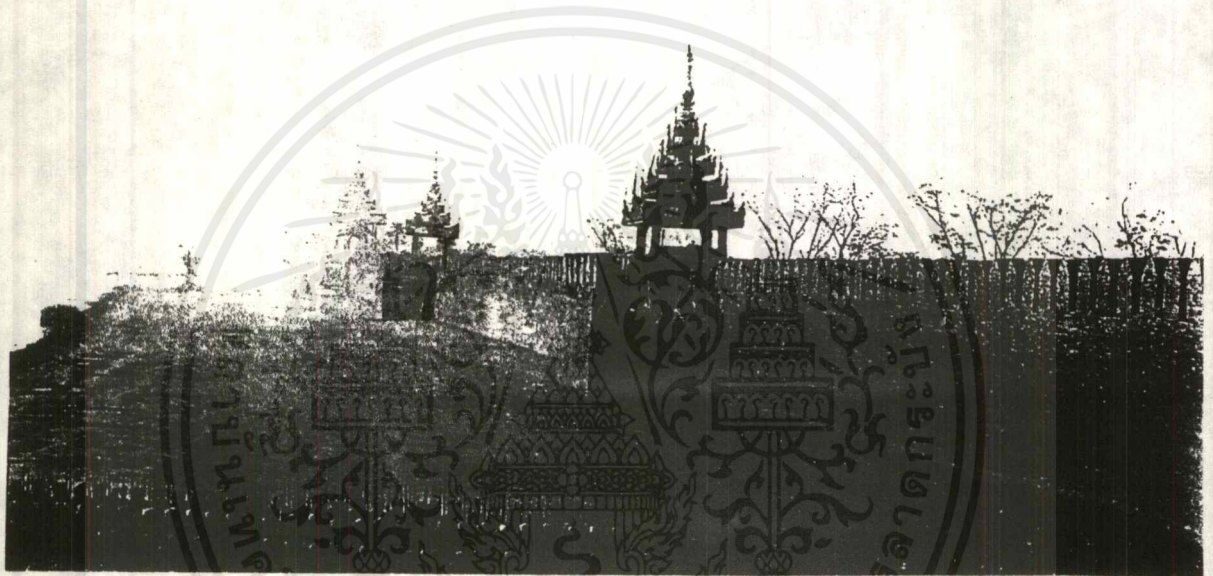
รูปที่ 4-12 แสดงผังของมหาเจดีย์ชเวชิกอน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ลักษณะสถาปัตยกรรมของเมืองมณฑลเศ

ลักษณะของงานสถาปัตยกรรมส่วนใหญ่ในเมืองมณฑลเศเป็นงานที่ก่อสร้างด้วยเครื่องไม้ ทั้งงานสถาปัตยกรรมและงานเครื่องประดับตกแต่ง สถาปัตยกรรมในเมืองมณฑลเศจัดว่าเป็นยุคเลียนแบบศิลปะแบบประเพณีพุกาม ซึ่งมีงานที่น่าสนใจดังนี้

-ประตูกำแพงเมืองมณฑลเศ

รูปที่ 4-13 ประตูกำแพงเมืองมณฑลเศ

เป็นกำแพงก่ออิฐ มีใบเสมาล้อมอยู่ด้านบน กำแพงสูง 2 เมตร และมีเชิงเทินดินอยู่ด้านใน มีประตูเมือง 12 ประตู ทิศละ 3 ประตู ตั้งอยู่ระยะห่างเท่าๆกัน และมีปราสาทหรือเรียกว่าพลับพลาไม้อยู่ทั้ง 4 มุมเมือง และมีอีก 32 หลังขนาดเล็กคั่นอยู่ระหว่างกลาง รวมทั้งหมด 48 หลัง พลับพลาไม้ที่มีหลังคาซ้อนชั้นเป็นปราสาทยอดแหลมนี้เป็นโครงสร้างไม้ที่เป็นเอกลักษณ์ของพม่าอย่างหนึ่ง (จะเห็นลักษณะการซ้อนชั้นนี้จากตรงท้องพระโรงใหญ่ภายในพระราชวังมณฑลเศ ซึ่งเป็นที่ตั้งของพระมหาปราสาทยอดแหลม เรียกว่า มเยนานเปี้ยตัด สลักเสลาด้วยทองสูง 7 ชั้น เป็นสัญลักษณ์ของการติดต่อของอำนาจจักรวาล สืบทอดความรู้ และภูมิปัญญาของจักรวาลสู่แผ่นดินราชธานีของกษัตริย์) กำแพงมีคูน้ำล้อมรอบและมีสะพานข้าม

-พระราชวังมณฑลเศ

แม้ว่าในปัจจุบันจะเป็นการจำลองพระราชวังขึ้นมาใหม่ อาจมีการใช้เส้นสายที่เชิงกระต่างกว่าเดิม แต่สิ่งที่น่าสนใจและน่าศึกษา คือ พระราชวังสร้างด้วยไม้สักบนขสาอิฐ ยกพื้นเดี่ยว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ในส่วนท้องพระโรงมีการยกระดับพื้นเพื่อเน้นความสำคัญ และในส่วนที่ต้องการความเป็นสัดส่วนมากขึ้น จะมีระเบียงเตี้ยที่ใช้งานไม้แกะสลัก และกลึง เป็นอาณาเขต

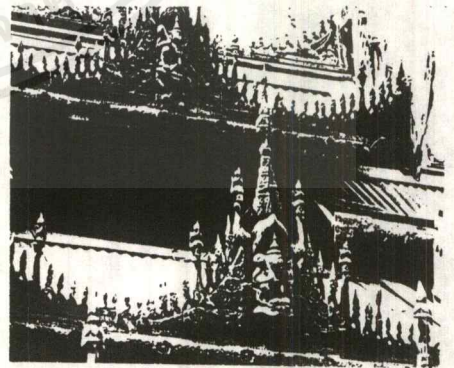
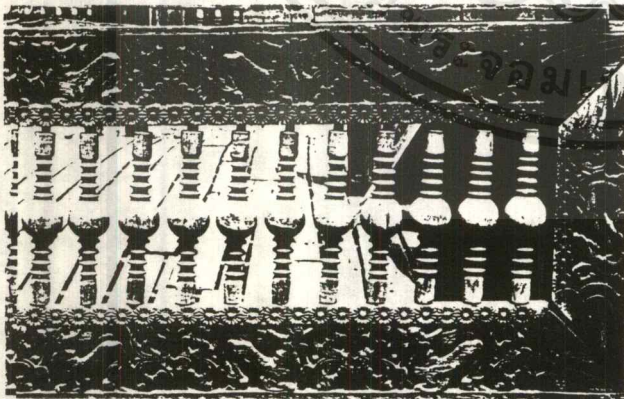
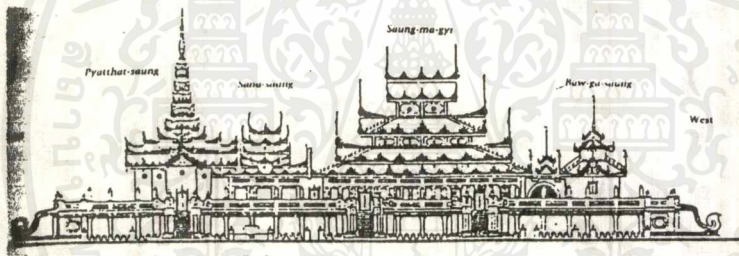
นอกจากนี้ภายในท้องพระโรงใหญ่ของอาคารทรงปราสาทยอดแหลม 7 ชั้น เป็นที่ประทับของสี่บัลลังก์ กษัตริย์ใช้ประทับเวลาเสด็จออกมหาสมาคม ลักษณะของซุ้มบัลลังก์ที่มีลักษณะการวัดแหลมขึ้นคล้ายเขาสัตว์ ในปัจจุบันได้กลายเป็นตัวอย่างในการแกะสลักไม้เป็นซุ้มประตูวัด , ซุ้มหน้าต่าง หรือทำขึ้นมาเพื่อการประดับอื่นๆ

-วัดของเมืองมณฑลทะเลย์

วัดในเมืองมณฑลทะเลย์ที่มีสภาพสมบูรณ์ของการก่อสร้างด้วยเครื่องไม้ และการประดับด้วยไม้อย่างวิจิตรมีดังนี้

-วัดชเวอินบิน (SHWE-INBIN MONASTERY OR SHWE INBIN KYAUNG)

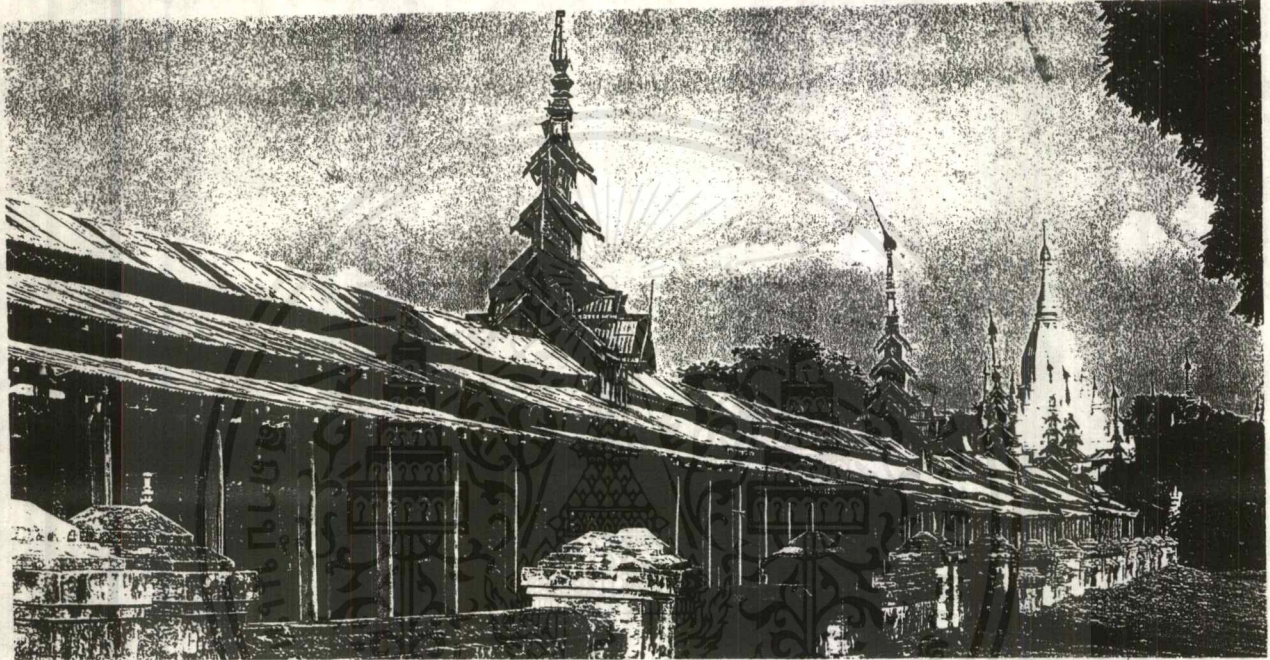
อาคารไม้นี้พม่าเรียกว่า จอง เป็นอารามไม้ ยกพื้นใต้ถุนโล่ง รอบอารามมีกำแพงเตี้ย และบันปุนบอกอาณาเขต บันโคทางขึ้นมีบันปุนเป็นรูปตัวหงา และมีชานพัก โดยรอบอารามไม้เป็นทางเดินโดยรอบ ปูพื้นไม้ และมีแนวระเบียงไม้แกะสลักประกอบด้วยไม้กลึง

รูปที่ 4-14 แสดงรูปด้านทิศเหนือ และการตกแต่งด้วยไม้แกะสลักที่วัดชเวอินบิน

อาคารไม้แห่งนี้มีจุดเด่น คือเมื่อเดินขึ้นบันไดตัวเหงาทางทิศตะวันออก ถึงทางเดินรอบอาคาร จะพบกับแผงผนังไม้ตีตะแคงพื้นปลา ตรงกลางเป็นซุ้มประตูแกะสลัก บานประตูมีลวดลายแกะสลักนูนสูงของเทวดายืนบนฐานดอกบัวบาน ในมือถือดอกบัวตูม อันเป็นดอกไม้ที่เป็นสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา ในส่วนอาคารไม้นี้เรียกว่า PYATTHAT SAUNG (MAIN IMAGE ROOM)

การสลักลวดลายที่มีมิติ ความคมลึก ชัดเจน จะทำให้ตัวงานสถาปัตยกรรมมีพลังมากขึ้น จัดว่าเป็นวัดที่มีการจำหลักไม้ที่มีเอกลักษณ์พม่า และมีความสวยงามมาก

รูปที่ 4-15 แสดงการคลุมหลังคาทางเดินที่มีความยาวถึง 450 เมตร

-ลักษณะการตกแต่งประดับประดาของชาวบ้านสามัญชน

-มักจะใช้วัสดุหลักคือ ไม้ไผ่และไม้ ฝาผนังอาจใช้ไม้ตีซ้อนเกล็ด หรือใช้เป็นไม้ไผ่สาน เป็นลายอยู่ในกรอบไม้อีกชั้นหนึ่ง

-หากหน้าบ้านหันไปทางทิศตะวันออก จะมีการตกแต่งด้วยแผงกันแดดไม้ หรือไม้ฉลุ รวมทั้งมีระเบียงลูกไม้ ถ้ามีระเบียงก็จะตกแต่งด้วยไม้กลึงหรือฉลุ

4.2) การป้องกันความร้อนเข้าสู่ภายในอาคาร

เนื่องจากภายในโครงการ ต้องการใช้แสงและการระบายอากาศแบบธรรมชาติ เพื่อผลทางด้านการประหยัดพลังงาน และการได้สัมผัสกับสภาพภูมิอากาศที่เป็นธรรมชาติ จึงต้องมีการศึกษาเรื่องการป้องกันความร้อนภายในอาคาร ให้มีความเหมาะสมแก่โครงการ

การถ่ายเทความร้อน

ความร้อนสามารถถ่ายเทได้จากหลักใหญ่ 3 ประการ คือ

- 1) การนำพาความร้อน เกิดขึ้นจากการที่ความร้อนไหลผ่านจากวัตถุอย่างหนึ่งไปสู่วัตถุอีกอย่างหนึ่งซึ่งสัมผัสกัน
- 2) การพาความร้อน เกิดขึ้นในของเหลวและก๊าซ ซึ่งมีความหนาแน่นแตกต่างกัน ในเมื่อระดับความร้อนที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของของเหลว หรือก๊าซนั้น และการเคลื่อนไหวนั้นเอง ทำให้เกิดการถ่ายเทความร้อน
- 3) การแผ่รังสีความร้อน เป็นขบวนการที่เกิดขึ้นเมื่อความร้อนแผ่ออกจากวัตถุและเคลื่อนที่ไปในอากาศสู่วัตถุอีกชนิดหนึ่ง เรียกว่า การแผ่รังสีความร้อน สสารทุกชนิดสามารถแผ่รังสีความร้อนออกมา และการแผ่รังสีความร้อนนี้จะมากหรือน้อย ขึ้นอยู่กับอุณหภูมิของวัตถุและจากธรรมชาติของผิววัตถุนั้น

วัสดุต่างชนิดกันมีความสามารถในการดูดซึมและปล่อยความร้อนได้ไม่เท่ากัน เนื่องจากไม่สามารถหยุดการถ่ายเทความร้อน วิธีการที่ดีที่สุดก็คือ การทำให้ความร้อนผ่านได้ช้าลงซึ่งสามารถทำได้ 3 วิธี คือ

- 1) ใช้ที่ว่างของอากาศเป็นตัวกันความร้อนหรือพาความร้อนออกไป โดยการทำผนังหรือหลังคา 2 ชั้น โดยมีช่องว่างระหว่างกลางเป็นตัวช่วยดักความร้อน วิธีนี้เป็นวิธีที่เหมาะสมกับเมืองร้อน เพราะอากาศที่ได้รับความร้อนจะถูกระบายออกไป
- 2) ใช้วัสดุที่มีผิวสะท้อนความร้อน
- 3) ใช้สีหรือวัสดุที่ซึมความร้อนได้น้อย

๕.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

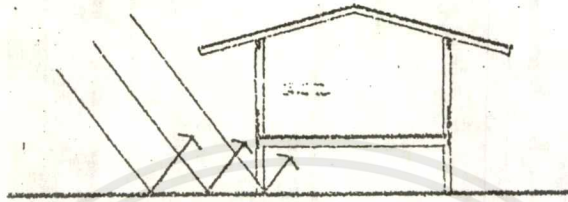
ตารางที่ 4-1 แสดงความสามารถในการสะท้อนรังสีจากดวงอาทิตย์ของวัสดุ
(REFLECTIVITY OF MATERIAL)

สี	วัสดุ	เปอร์เซ็นต์การสะท้อน
ขาว	ปูนปลาสเตอร์	93
	แผ่นอลูมิเนียมสมัยใหม่	87
	ทาสี	75
	กระดาษแข็ง	65-70
	แอสเบสตอส ซีเมนต์	58
	แผ่นเหล็ก	57
	อลูมิเนียม	46
	หินอ่อน	45
เหลือง	อิฐ	48
	หินทราย	31
สีทราย	แอสเบสตอส ซีเมนต์	31
	กระเบื้องดินเผา	38
แดง	อิฐ	30
	แผ่นเหล็ก	19
แดงเข้ม (เลือดหมู)	อิฐ	64
	ทาสี	60
ครีม	อิฐ	11
	ทาสี	50
ฟ้า	อิฐ	24
	ทาสี	34
เขียวอ่อน	แผ่นเหล็ก	25
	หินอ่อน	6
เขียว	ต้นไม้	15
	หญ้า	21
เขียวแก่	กระเบื้องคอนกรีต	25
	หินกระดานชนวน	11
น้ำตาล	ทาสี	8
	หินกระดานชนวน ชัดผิวเรียบ	7
เทาอ่อน	หินกระดานชนวน	9
	ทาสี	3
เทา	กระเบื้องคอนกรีต	
	เสื่อ	
เทาแก่		
ดำ		

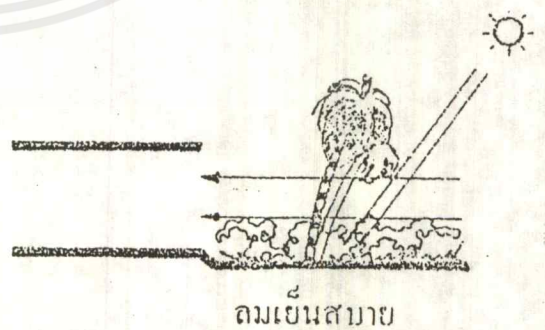
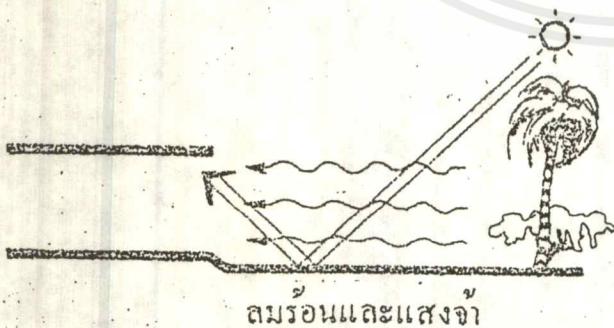
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การทำพื้นที่ดินบริเวณอาคารเพื่อลดความร้อน

1) ยกอาคารให้สูงจากพื้นดินเพื่อพยายามหลีกเลี่ยงการสะท้อนความร้อนจากพื้นดินบริเวณอาคาร เพราะ ดินมีคุณสมบัติที่ดูดความร้อนได้เร็วและสามารถสะท้อนความร้อนได้

2) ใช้พุ่มไม้ หรือต้นไม้ เพื่อมิให้ดินบริเวณใกล้อาคารถูกแสงแดดโดยตรง และเลี่ยงการทำคอนกรีตโดยรอบหรือทางเดินที่ติดอาคาร เพราะจะทำให้ร้อนมากและเกิดการสะท้อนแสงเข้าตาได้

3) ถ้ามีความต้องการลานหรือเฉลียงควรทำดังนี้

-ห้ามเงาให้กับเฉลียง

-พยายามใช้วัสดุที่มีผิวด้านและสีทึบๆ เพราะสามารถสะท้อนความร้อนได้

น้อยกว่า

4) ใช้หน้าแทนดินเป็นบางส่วน เพราะน้ำมีคุณสมบัติดูดความร้อนได้ช้า น้อยกว่าดิน และสะท้อนความร้อนได้น้อยกว่า ทั้งการระเหยของน้ำยังช่วยให้อากาศเย็นลง

การป้องกันความร้อนจากดวงอาทิตย์

1) โดยใช้ที่กำบังแดด ซึ่งที่บังแดดนี้จะป้องกันแสงแดดที่ตกลงมาตรงส่วนต่างๆ ของอาคาร และผ่านเข้าไปในอาคาร

2) ความสามารถในการสะท้อนแสงและความร้อน โดยการใช้วัสดุที่มีคุณสมบัติในการสะท้อนได้ดี เช่น วัสดุที่มีผิวมัน หรือมีสีอ่อน

3) ความจุความร้อน โดยการใช้วัสดุที่ไม่เก็บสะสมความร้อนจากดวงอาทิตย์

4) การระบายอากาศ โดยการให้มีช่องว่าง หรือพื้นที่สำหรับการถ่ายเทได้สะดวกตามพื้นผิว เช่น ให้มีการอากาศถ่ายเทไปตามช่องลมบนหลังคาหรือผนัง เพื่อให้อากาศเป็นตัวพาความร้อน

วิธีการและเครื่องมือป้องกันแสงแดด (Method & Device of Sun Control)

การลดแสงแดดและความร้อน

- 1) จากธรรมชาติ ได้แก่การนำเอาภูมิประเทศเข้าช่วย เช่น ต้นไม้ ป่าไม้ และภูเขา
- 2) ออกแบบบริเวณโดยรอบและเหนือหน้าต่าง เช่น

การทำหลังคายื่นยาวออกมา

อาคาร การทำระเบียง การยื่นอาคารชั้นบนออกเพื่อให้เงาแก่ผนัง การยื่นกันสาดไม้หรือผ้าใบ

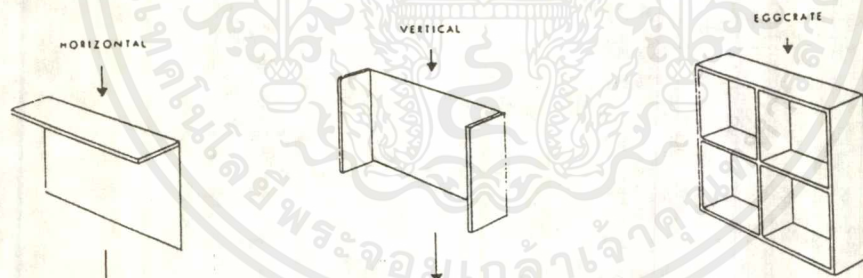
3) ชนิดของหน้าต่าง เช่น การทำหน้าต่างบานเกล็ดทั้งชนิดติดตายและปรับได้ การทำหน้าต่างบานเลื่อนและพับ การทำหน้าต่างเปิดปิดทางตั้งและทางนอน

- 4) การบังแดดด้านในหน้าต่าง เช่น ม่าน มู่ลี่ลูมิเนียม

5) การจัดภายในเพื่อลดการสะท้อนแสง ทำให้สบายตา เช่น การทำฉาก ผนังภายใน การใช้เครื่องเรือน การใช้สีและผิวที่หยาบด้าน

ลักษณะโดยทั่วไปของแผงบังแดด

- 1) ทางนอน (Horizontal Overhangs)
- 2) ทางตั้ง (Vertical Louvers)
- 3) แบบตาราง (Eggcrate types)

จากการทดลองหามุมต่างๆจากตำแหน่งของดวงอาทิตย์ที่ทำกับผนังอาคารในพื้นที่ทางซีกโลกแทบเหนือ จะได้ลักษณะการใช้แผงบังแดดที่เหมาะสมดังนี้

- 1) ทางทิศใต้และบริเวณโดยรอบทิศใต้ของอาคาร แผงบังแดดชนิดทางนอนจะได้ผลดี
- 2) ทางทิศตะวันออกและตะวันตกของอาคาร ใช้แผงบังแดดทางตั้งจะได้ผลดี ถ้าเป็นแผงบังแดดที่ปรับมุมได้ก็จะสามารถบังแดดได้ทุกเวลา
- 3) ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้และตะวันตกเฉียงใต้ ใช้แบบตารางจะได้ร่มเงามากขึ้น
- 4) ด้านทิศเหนือใช้แผงบังแดดทางตั้ง และควรมีชายคาบังแดดทางนอนในบางเดือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

VERTICAL TYPES

VIEW:	PLAN AND SECTION:	MASK:	EXAMPLE:	CHARACTERISTIC:
				Vertical fins serve well toward east and west and near these orientations. Their mask characteristic is segmental.
				Vertical fins oblique to wall will result in asymmetrical mask. Separation from wall will avoid heat transmission.
				Movable fins can shade the whole wall, or open up in different directions according to the sun's position.

EGGCRATE TYPES

				Eggcrate types are combinations of horizontal and vertical types and their mask is a superimposed diagram of the two masks
				Solid eggcrate with slanting vertical fins results in asymmetrical mask.
				Eggcrate device with movable horizontal elements shows flexible mask characteristics. Because of their high shading ratio, eggcrates are efficient in hot climates.

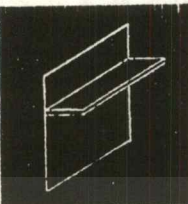
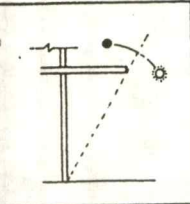
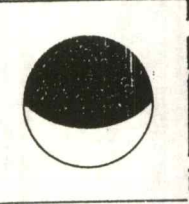
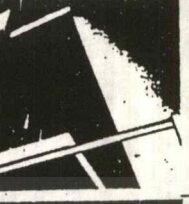
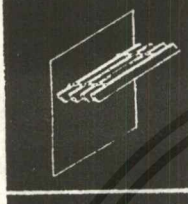
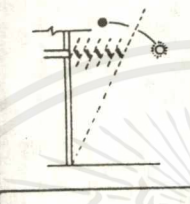

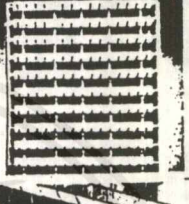
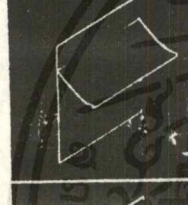

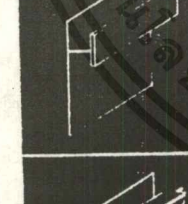
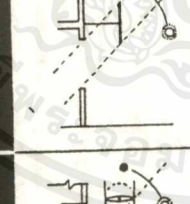

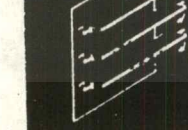

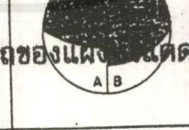

170.

83

ลักษณะและความสามารถของแผงบังแดดแบบต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

HORIZONTAL TYPES

VIEW:	SECTION:	MASK:	EXAMPLE:	CHARACTERISTIC:
				Horizontal overhangs are most efficient toward south or around southern orientations. Their mask characteristic is segmental.
				Louvers parallel to wall have the advantage to permit air circulation near to the elevation. Slanted louvers give better protection than vertical ones.
				Canvas canopies will have the same characteristics as solid overhangs, and can be made retractable.
				Where protection is needed for low sun angles, louvers hung from solid horizontal overhangs are efficient.
				A solid, or perforated screen strip parallel to wall cuts out the lower rays of the sun.
				Movable horizontal louvers change their mask characteristics according to their positioning.

82 169. Examples of various types of shading devices.

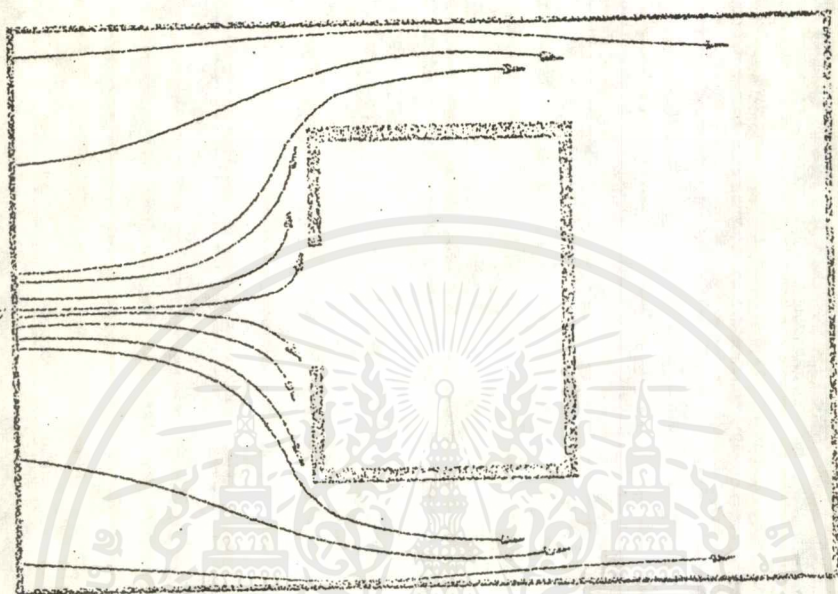
ลักษณะและความสามารถของแผงบังแดดแบบต่างๆ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

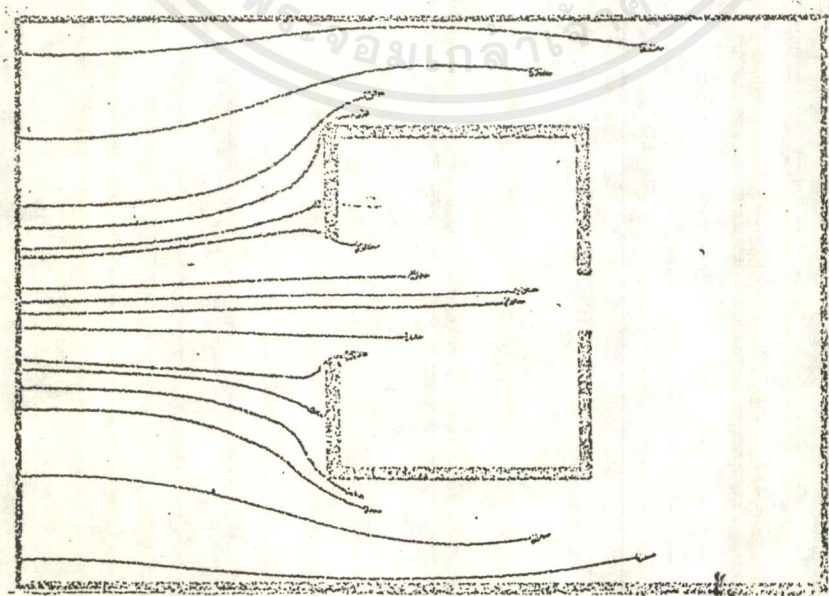
กระแสลมและการระบายอากาศ

ความกว้างของช่องเปิด

-การออกแบบให้มีช่องเปิดทางลมเข้าทางเดียว จะไม่สามารถทำให้ลมเข้าอาคารได้

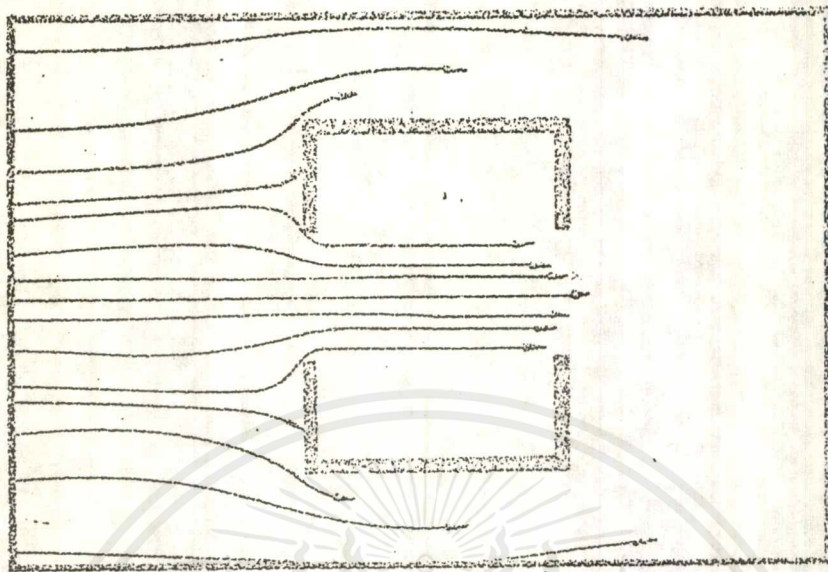

-ช่องเปิดทางลมเข้าที่กว้างกว่าทางลมออก จะทำให้แรงลมสูงขึ้นในบริเวณหน้าห้อง

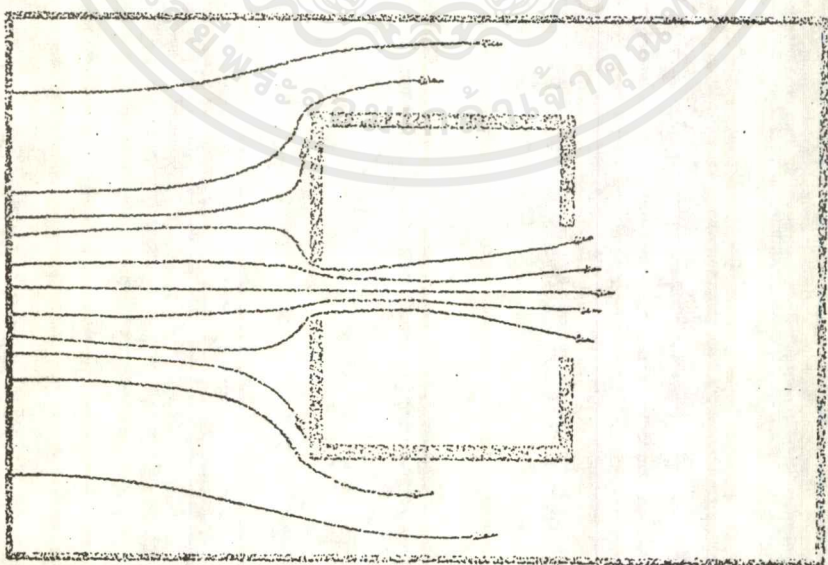

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

-ช่องเปิดทางลมเข้าที่เท่ากับทางลมออก จะทำให้จำนวนลมเข้ามาในห้องมากที่สุด

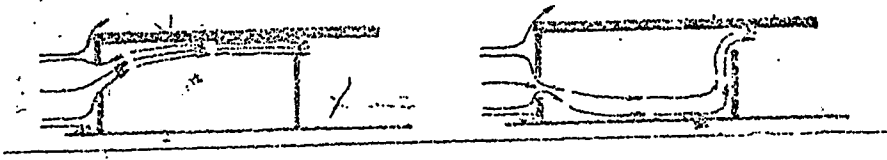

-ช่องเปิดทางลมเข้าที่แคบกว่าทางลมออก จะทำให้แรงลมที่เข้ามาในห้องสูงขึ้น

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การออกแบบช่องเปิดทางลมเข้าเพื่อควบคุมทิศทางลมที่จะผ่านเข้ามาในห้อง

แบบที่ 1 แสดงผนังที่ทำให้ลมพัดขึ้นเพดาน

แบบที่ 2 แสดงผนังที่ทำให้ลมพัดลงที่พื้น

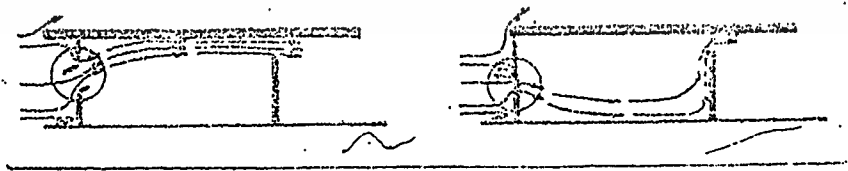
ขนาดของส่วนที่ทับันของผนังบริเวณโดยรอบอาคาร จะทำให้เปลี่ยนทิศทางลมที่เข้ามาในห้อง เมื่อลมมาปะทะกับผนังส่วนกว้างก็จะมีแรงดันมากกว่า

แบบที่ 1 การยื่นหลังคามายช่วยในการเปลี่ยนทางลมซึ่งจะพัดขึ้นให้เป็นพัดลง

แบบที่ 2 การเปลี่ยนทิศทางลมซึ่งควรจะพัดลงเป็นพัดขึ้น

ส่วนประกอบอื่นๆของอาคารก็จะทำให้ทิศทางลมเปลี่ยนไป

แบบที่ 1 การเพิ่มหน้าต่างบานเกล็ด เปลี่ยนทิศทางลมให้พัดขึ้น

แบบที่ 2 การเพิ่มหน้าต่างบานเกล็ด เปลี่ยนทิศทางลมขึ้นเป็นลง

หน้าต่างบานเกล็ดมีส่วนช่วยในการบังคับทิศทางลม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3) ระบบการป้องกันเสียงรบกวน

เสียงรบกวน คือเสียงที่ดังเกิน 100 เดซิเบลขึ้นไปเป็นเสียงที่เราไม่ต้องการ เสียงรบกวนนี้ทำให้ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง ทำให้ประสาทหูเสื่อมลง อาจทำให้เป็นผลเสียทางด้านอารมณ์ ซึ่งในโครงการอาจจะได้รับผลกระทบทางเสียงจาก เสียงของเรือที่มาจากแม่น้ำ หรือเสียงของงานระบบต่างๆภายในโครงการ จึงต้องมีการศึกษาเรื่อง ระบบการป้องกันเสียงรบกวน

ต้นกำเนิดของเสียง

-เสียงภายนอก

ได้แก่ เสียงจากรถยนต์ เครื่องบิน เครื่องจักรต่างๆ เป็นต้น

วิธีการแก้ไขปัญหา

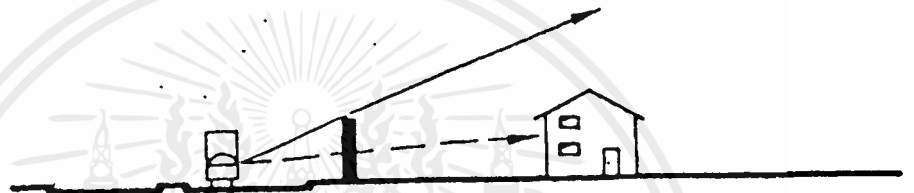
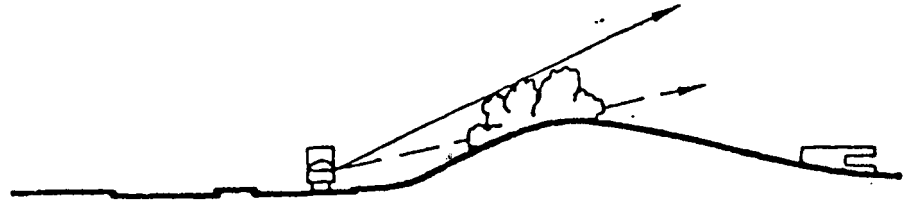
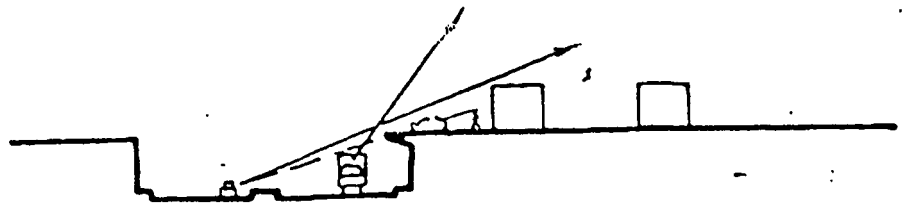
- 1) การวางผังอาคาร ควรตั้งให้ที่ตั้งอาคารอยู่ลึกเข้าไป โดยการห่างจากแหล่งกำเนิดเสียงให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ส่วนที่อยู่ในย่านที่จอแจ ควรใช้กระจกปิด แล้วใช้เครื่องปรับอากาศ
- 2) การทำสนามหญ้า ปลุกต้นไม้ เป็นกลุ่ม เป็นแถว เพื่อช่วยดูดซับเสียง
- 3) เอาอาคารที่มีขนาดเล็กและไม่ต้องการความเงียบไว้ทางด้านหน้า หรือทำเป็นเนินดินเพื่อป้องกันเสียง

-เสียงภายใน

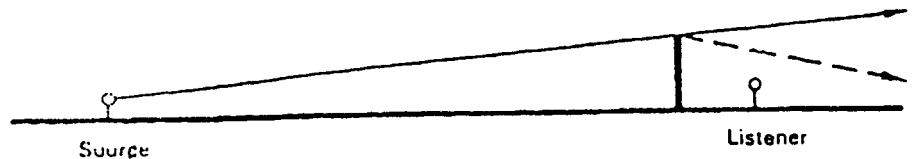
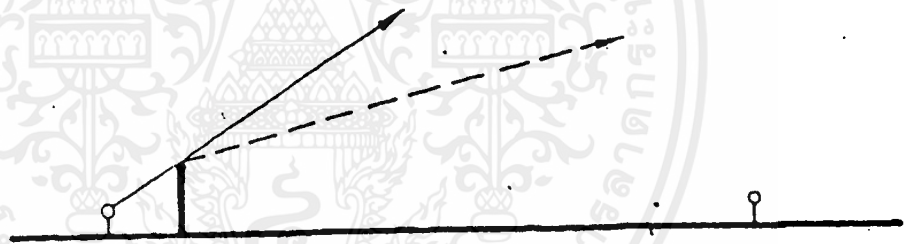
ได้แก่ เสียงที่เกิดจากการทำงานที่ใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ ภายในอาคาร เช่น เครื่องปรับอากาศ พัดลมดูดอากาศ หรือเสียงจากห้องครัว

วิธีการแก้ไขปัญหา

- 1) การวางที่ตั้งของห้อง แยกห้องที่ต้องการความเงียบให้ห่างจากห้องที่มีเสียงรบกวน สำหรับห้องที่มีการสันสะเทือนอาจจะตั้งอยู่ชั้นใต้ดิน , บนหลังคา หรือแยกออกไปจากอาคาร และใช้แท่นวางรองรับเครื่องเพื่อลดการสันสะเทือน
- 2) ควรทำฝ้าเพดานชนิดแขวน ควรให้มีจุดแขวนน้อยที่สุด และในยึดหยุ่นได้ เช่น เหล็ก , ลวด เพื่อไม่ให้เป็นสื่อในการถ่ายทอดการสันสะเทือนมาสู่อาคาร
- 3) ป้องกันเสียงทางหลังคา โดยให้หลังคาสูงมีช่องว่างระหว่างหลังคาและฝ้าเพดานมาก หรือทำหลังคา 2 ชั้น หลังคาคอนกรีตสามารถป้องกันเสียงได้ 45-50 เดซิเบล หลังคามุงกระเบื้องสามารถกันเสียงได้ 25-40 เดซิเบล และกระเบื้องแผ่นเล็กสามารถป้องกันเสียงได้ดีกว่ากระเบื้องแผ่นใหญ่

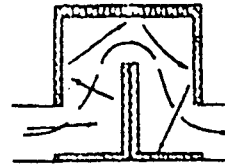
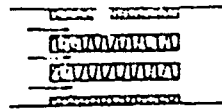
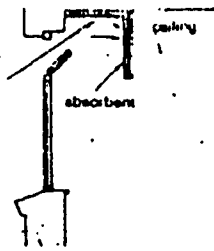
Broken line indicates without barrier

Broken line indicates the same degree of diffraction.
 Best position for barrier : nearest to the source.
 Worst position : half-way between source and listener

ผลกระทบบางเสียงกำบังเสียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

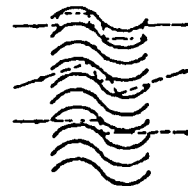

3.20 แสดงการออกแบบช่องเปิดแบบต่างๆ เพื่อลดเสียงรบกวนเข้าสู่อาคาร

3.21 การบุวัสดุดูดซับเสียงที่กันลาดชั้นบนของอาคาร

3.22 การบุวัสดุดูดซับเสียงที่หน้าต่างบานเกล็ด

3.23 ลักษณะบานเกล็ดที่ลดเสียงรบกวนเข้าสู่อาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.4) เทคนิคการป้องกันภัย

การป้องกันอันตรายจากผู้เข้าชม

เป็นธรรมชาติของผู้เข้าชมที่อยากจะสัมผัสวัตถุแสดง เพื่อชื่นชมในความงามหรือเมื่อมีความสนใจเป็นพิเศษ ในการจัดแสดงนั้นจะต้องมีการจัดแสดงทั้งในและนอกตู้ ของนอกตู้มักจะมีการถูกสัมผัสเสมอ ซึ่งการสัมผัสนั้นจะทำให้มีการชำรุดเสียหายหรือเสื่อมสภาพของงาน

ดังนั้นในการจัดแสดงจึงต้องมีการหาทางป้องกัน เช่นการทำกรงกั้นหรือการใช้เชือกกั้นเพื่อไม่ให้เกิดการเอื้อมเพื่อสัมผัสวัตถุได้สะดวก ยิ่งโดยวัตถุที่ประชาชนนับถือเคารพบูชา จึงมักจะปรากฏว่า พระพุทธรูป ที่จัดแสดงกลางห้อง จะมีดอกไม้หรือพวงมาลัยบูชา ถ้าไม่มีพนักงานเห็นก็จะเอาทองมาปิด หรือมีการโยนเหรียญลงไปในวัตถุโบราณ เป็นต้น

การป้องกันสามารถ ทำได้ด้วยการจัดพนักงานดูแลอย่างเข้มงวด หรือการออกแบบการจัดแสดงที่คำนึงถึงการวางแผนป้องกันความปลอดภัยของวัตถุแสดง

การจัดทำทะเบียนวัตถุ

เพื่อป้องกันการทุจริตหรือการทำงานที่บกพร่องของเจ้าหน้าที่ ในกรณีที่วัตถุหายไปจะได้มีหลักฐานในการแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นหลักฐานในการดำเนินทางคดีกฎหมาย
หน้าที่ของนายทะเบียนและเจ้าหน้าที่แผนกทะเบียนนั้น ไม่เพียงการจัดทำทะเบียนและระวางรักษา จะต้องตรวจตราสิ่งของวัตถุตามทะเบียนนั้นอยู่เสมอ และยังคงรับผิดชอบในการเคลื่อนย้ายวัตถุ การบรรจุและการแกะหีบห่อด้วย

ในทางปฏิบัติทั่วไป เมื่อสิ่งของเข้ามาในศูนย์เจ้าหน้าที่แผนกทะเบียน จะเป็นคนแกะหีบห่อ เมื่อตรวจสอบบันทึกเรื่องราวแล้ว จะให้เลขประจำตัววัตถุ ซึ่งจะต้องเขียนเลขลงบนวัตถุเจ้าหน้าที่ที่จับต้องเคลื่อนย้ายวัตถุต้องเป็นผู้มีคุณสมบัติพิเศษและมีความรอบคอบ ระวังภัยอันจะเกิดกับวัตถุ

การป้องกันการขโมย

เครื่องมือที่จำเป็นอย่างมากที่ใช้ในการป้องกันการขโมยวัตถุ คือ สัญญาณแจ้งภัยซึ่งเป็นปัญหาที่ยุ่งยากมาก ในปัจจุบันระบบทางอิเล็กทรอนิกส์ทันสมัยและมีเครื่องมือก้าวหน้าทางเทคโนโลยี แต่อย่างไรก็จะต้องทำงานประสานร่วมกับเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยด้วย
ระบบการป้องกันภัยสมัยใหม่นั้น สามารถแบ่งได้โดยย่อดังนี้

4.4.1) เทคนิคทางกลศาสตร์ คือ การป้องกันรักษาความปลอดภัยที่ใช้กันอยู่ทั่วไป

- การสร้างรั้วล้อมที่แข็งแรง
- ใช้ระบบกุญแจ ใส่ประตูห้องและตู้แสดง
- ใช้ตู้กระจก กันสั่นสะเทือน กันกระสุน
- ใช้พลาสติกหนา
- สร้างห้องนิรภัย ตู้นิรภัย เพื่อป้องกันโจรภัยและอัคคีภัย
- การใช้ประตูบานเหล็กสำหรับห้องสำคัญ

4.4.2) เทคนิคทางไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ (ELECTRONIC DEVICES)

- เครื่องตรวจจับเสียง (SOUND DETECTOR) ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์จับเสียง ถ้ามีคนร้ายลักลอบเข้าไปในสถานที่ที่ติดเครื่องเสียงไว้ หรือถ้ามีการจัดกระทำให้เกิดเสียงขึ้นแล้วเครื่องจับเสียงจะรายงานสัญญาณแจ้งภัย โดยการทำให้กริ่งสัญญาณดังขึ้นทันที
- เครื่องจับโดยอาศัยหลักการเปลี่ยนแปลงของความจุไฟฟ้า วิธีนี้ใช้จับโดยอาศัยหลักการเปลี่ยนแปลงของความจุไฟฟ้าภายในห้อง ถ้ามีคนเข้าไปในเขตที่มีการติดตั้งเครื่องนี้ ประจุไฟฟ้าจะถูกรบกวน เพราะคนเป็นตัวนำไฟฟ้า จึงทำให้ความจุไฟฟ้าเปลี่ยนแปลงไปเครื่องจับสัญญาณก็จะทำให้เกิดเสียงกริ่งขึ้น
- รั้วไฟฟ้า วิธีนี้ใช้เดินไฟฟ้าไว้ที่รั้วถ้าหากเกิดการกระทบกระทั่ง ทำให้วงจรไฟฟ้าขาดก็จะเกิดกริ่งสัญญาณขึ้น
- เครื่องตรวจจับคลื่นเสียงสูง วิธีนี้ใช้การติดตั้งคลื่นเสียง (ULTRASONIC WAVE) เมื่อมีการเคลื่อนไหวผ่านคลื่นเสียง ก็จะทำให้คลื่นเสียงถูกตัดลงทำให้ค่า ULTRASONIC WAVE ที่ตั้งไว้ลดลง ก็จะมีสัญญาณเสียงกริ่งเกิดขึ้น วิธีนี้มีประสิทธิภาพสูงมาก แต่เมื่อกริ่งดังขึ้นก็ต้องมีการตั้งเครื่องใหม่ทุกครั้ง

นอกจากนี้เครื่องนี้ยังสามารถป้องกันไฟไหม้ได้ คือ เมื่อเกิดความร้อนขึ้นก็จะมีผลต่อ ULTRASONIC WAVE เช่นเดียวกับที่มีคนผ่านเข้ามาเช่นกัน

- เครื่องกีดขวางไฟฟ้า คล้ายกับรั้วลวดไฟฟ้าแต่ใช้ไฟฟ้าแรงสูง ถ้ามีคนไปถูกเข้า อาจเป็นอันตรายถึงตายได้

4.4.3) เทคนิคทางด้านกลศาสตร์และอิเล็กทรอนิกส์ (ELECTROMECHANICAL DEVICES)

- เครื่องตรวจจับการกระทบกระเทือน มักใช้ป้องกันวัตถุ ตู้แสดง กำแพงประตูหน้าต่าง ถ้ามีการกระทบกระเทือนก็จะเกิดสัญญาณเสียงขึ้น

- เครื่องตรวจจับด้วยลวด (WIRE DETECTORS) มี 2 วิธี คือ

ก) ระบบกลศาสตร์ ใช้ลวดติดกับวัตถุหรือที่ที่ต้องการการคุ้มกัน แล้วส่งต่อไปยังสัญญาณเสียง เมื่อลวดถูกดึงหรือขาดก็จะเกิดเสียงสัญญาณขึ้น มักจะใช้ภายในอาคาร

ข) ระบบไฟฟ้าผ่านไปบนลวดซึ่งมีฉนวนหุ้มห่อ ถ้าวงจรไฟฟ้าขาด จะเกิดสัญญาณเสียงดังขึ้น มักจะใช้ภายนอกอาคาร

- ระบบพรมลวดไฟฟ้า (WIRE CARPETS) ใช้ซ่อนอยู่ภายใต้พรมและเดินกระแสไฟฟ้า ถ้ามีคนเดินเหยียบพรม วงจรไฟฟ้าและแรงกดจะทำให้เกิดสัญญาณเสียงขึ้น

- วงจรสัมผัส ใช้เป็นโลหะหรือแผ่นปุ่มสัมผัสกันอยู่ แล้วเดินไฟฟ้าถ้าปุ่มโลหะเกิดแยกออกจากกันจะทำให้วงจรไฟฟ้าขาด ทำให้เกิดสัญญาณดังขึ้น

- เครื่องตรวจจับความร้อน (HEAT DETECTOR) วิธีนี้ใช้ติดตั้งในที่ที่เป็นโลหะ เช่น ห้องนิรภัยเพื่อป้องกันการใช้เครื่องมือหรือเจาะเหล็กด้วยความร้อน โดยมีเครื่องวัดอุณหภูมิ ถ้าความร้อนถึงขีดก็จะเกิดสัญญาณดังขึ้น

- การควบคุมประตูทางเข้า-ทางออก เป็นวิธีการที่สำคัญมากในการตรวจจับคนร้าย โดยใช้เครื่องควบคุมไฟฟ้า หรือเครื่องตรวจจับไฟฟ้ามารับควบคุมประตู ซึ่งจะทำให้ประตูปิดอัตโนมัติเมื่อเกิดสัญญาณดังขึ้น หรือสามารถใช้คนกดสวิทช์ปิด-เปิดก็ได้

- เครื่องจับ (TRAP DEVICE) วิธีการใช้คือใช้เครื่องจับติดตั้งที่วัตถุที่ต้องการคุ้ม ครองมีหลายแบบคือ แบบเส้นลวด แบบสำเร็จรูปในตัว เมื่อมีคนสัมผัสวัตถุที่ติดตั้งเครื่องจับทำให้เกิดการสั้นสะเทือน สัญญาณแจ้งภัยก็จะดังขึ้น

4.4.4) ระบบ ELECTROMAGNETIC ได้แก่ เครื่องเรดาร์ ความเปลี่ยนแปลงของกริ่งแม่เหล็กที่สะท้อนจากการที่มีวัตถุเคลื่อนผ่านเข้าใกล้แรงคลื่นของแม่เหล็ก กริ่งแม่เหล็กที่สะท้อนกลับจะถูกส่งเข้าเครื่องรับสัญญาณและเกิดเป็นสัญญาณเสียงแจ้งภัย

4.4.5) เทคนิคทางด้านทัศนยะ

- เครื่องกันด้วยแสงสว่าง (VISIBLE LIGHT FAXRIER) มีระบบการทำงานโดยการใช้ลำแสงพุ่งไปยัง PHOT-ELECTRICCELL ถ้ามีสิ่งกีดขวางทางเดินแสง ก็จะมีสัญญาณแจ้งภัยดังขึ้น อาจจะใช้แสงกันบริเวณทางเดินหรือทางเข้า แต่ควรอยู่ในอาคาร

- เครื่องกันด้วยแสงชนิด INFRARED เหมาะที่จะใช้ตรงที่ทางเดินเข้า-ออก แต่ไม่เหมาะสมสำหรับภายนอกอาคาร เพราะอาจมีสัตว์หรือแมลงรบกวนสัญญาณได้

- เครื่องโทรทัศน์ เป็นการใช้กล้องโทรทัศน์จับวัตถุที่ต้องการการคุ้มครอง กล้องโทรทัศน์มีหลายแบบทั้งใช้งานภายในและภายนอกอาคาร โดยมากใช้กับทางเข้า-ออก แต่ต้องมีเจ้าหน้าที่คอยดูแลที่จอโทรทัศน์หรืออาจจะต่อกับเครื่องรับส่งสัญญาณเสียงก็ได้

- การใช้แสงสว่างควบคุม คือการใช้แสงไฟธรรมดา ส่องไปยังวัตถุที่ต้องการการคุ้มครอง
- เครื่องถ่ายภาพ วิธีนี้ใช้กล้องถ่ายรูปตั้งไว้ที่จุดที่ต้องการการคุ้มครอง เป็นกล้องที่ใช้ระบบอัตโนมัติ เมื่อมีคนเข้ามาก็จะถ่ายโดยอัตโนมัติและเกิดแสงสว่างขึ้น

4.4.6) เทคนิคทางเคมี

- ใช้แสงหรือควันทันเป็นสัญญาณ ติดตั้งเครื่องดักโดยใช้ส่วนผสมของสารเคมี เมื่อมีสิ่งผิดปกติเกิดขึ้นจะเกิดเป็นควันทันหรือแสงสว่างที่เครื่องรับ
- ใช้แรงระเบิด โดยติดตั้งเครื่องดักที่มีส่วนผสมของสารเคมีให้เกิดเสียงระเบิดเมื่อมีสิ่งผิดปกติเกิดขึ้นในที่ที่ต้องการคุ้มครอง
- ลีเยียม ใช้สารเคมีที่เป็นลีเยียม ใช้ป้องกันของที่มีค่า ถ้าคนร้ายจับต้องจะทำให้เกิดเป็นรอยและสิ่งประดิษฐ์ที่มีหรือเสื้อผ้าของคนร้าย จะช่วยในการจับตัวคนร้ายได้

4.4.7) เจ้าหน้าที่รักษาการณ์

การดูแลรักษาความปลอดภัยของอาคารจะต้องคำนึงถึงการคุ้มครองป้องกันทั้งกลางวันและกลางคืนตลอดเวลา 24 ชั่วโมง จะต้องจัดเวรยามรักษาการณ์ในเวลากลางวันที่เปิดให้มีคนเข้าชม เพราะอาจจะมีบุคคลเข้าไปก่อความเสียหายหรือขโมยวัตถุที่จัดแสดง

-การรักษาความปลอดภัยในเวลาเปิดทำการ

ในเวลาเปิดทำการจะมีพนักงานเฝ้าห้อง ,เจ้าหน้าที่รักษาการณ์ และยาม ทำหน้าที่ดูแลรักษาความปลอดภัย ตามกฎระเบียบต้องมีการฝากของก่อนเข้าไปชมการแสดงและห้ามพนักงานเฝ้าห้องพูดคุยกับผู้ชม และมียามรักษาการณ์ที่ประตูทางเข้าออก รวมทั้งมีการใช้อุปกรณ์เตือนภัยช่วยพนักงานตามความจำเป็นของแต่ละห้อง

-การรักษาความปลอดภัยนอกเวลาเปิดทำการ

หลังเวลาปิดทำการแล้วจะต้องมีเวรยามรักษาการณ์รอบบริเวณ ผลัดเวรกันตลอดทั้งคืนจะต้องวางระเบียบปฏิบัติ ผลัดหนึ่งอาจจะเป็น 3-4 ชม.หรือ 6 ชม. แต่ละผลัดอาจจะมีมากกว่า 1 คน

ในโครงการจะเลือกใช้ระบบการป้องกันการขโมยด้วย เทคนิคทางกลศาสตร์ , เทคนิคทางกลศาสตร์และอิเล็กทรอนิกส์ , เทคนิคทางด้านทัศนศาสตร์ และระบบการวางเจ้าหน้าที่รักษาการณ์ โดยใช้ร่วมกันทั้ง 4 ระบบตามความเหมาะสม

4.5) ระบบการป้องกันอัคคีภัย

ถ้ามีการเกิดอัคคีภัย ก่อนอื่นจะต้องกดสัญญาณแจ้งเหตุ เพื่อให้ผู้อื่นทราบและพร้อมที่จะผจญเพลิง พร้อมทั้งแจ้งหน่วยดับเพลิงมาช่วย ในช่วงเวลาที่รอการช่วยเหลือนั้น สามารถจะช่วยระงับเพลิงได้โดย การใช้เครื่องดับเพลิง

ซึ่งเครื่องดับเพลิงสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ชนิด ตามชนิดเพลิง 4 CLASS ได้แก่

1) **CLASS A** เป็นเพลิงที่จากเสื้อผ้า ไม้ กระดาษ เศษขยะและอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายวัสดุดังกล่าว การดับเพลิงชนิดนี้สามารถดับด้วยน้ำได้ เครื่องดับเพลิงชนิดนี้บรรจุก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ สามารถใช้ได้แค่เพลิงที่เกิดไม่มากนัก

สัญลักษณ์ของเครื่องดับเพลิงแบบนี้เป็นรูป สามเหลี่ยมสีเขียว

2) **CLASS B** เป็นเพลิงที่เกิดจากของเหลว เช่น น้ำมันเบนซิน น้ำมันเชื้อเพลิง น้ำมันจารบี ทินเนอร์ และสี เครื่องดับเพลิงชนิดนี้จะออกแบบให้สามารถดับเพลิงได้โดยการทำให้้อากาศโดยใช้สารเคมีปิดทับหน้าเพลิงที่กำลังลุกไหม้ ซึ่งกระทำได้โดยใช้โฟมและก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เพลิงชนิดนี้ห้ามใช้น้ำดับ

สัญลักษณ์ของเครื่องดับเพลิงแบบนี้เป็นรูป สี่เหลี่ยมสีแดง

3) **CLASS C** เป็นเพลิงที่เกิดจากเครื่องมือไฟฟ้า หรืออุปกรณ์ไฟฟ้าต่างๆ เครื่องดับเพลิงที่ใช้กับเพลิงชนิดนี้จะต้องไม่เป็นตัวนำไฟฟ้า และสามารถที่จะกลบเพลิงให้ดับได้ เครื่องดับเพลิงชนิดนี้บรรจุก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เพลิงชนิดนี้ห้ามใช้น้ำดับเด็ดขาด

สัญลักษณ์ของเครื่องดับเพลิงแบบนี้เป็นรูป วงกลมสีน้ำเงิน

4) **CLASS D** เป็นเพลิงที่เกิดจากการเผาไหม้โลหะที่ไหม้ไฟได้ เช่น แมกนีเซียม โซเดียม โททาเนียม และลิเทียม การดับเพลิงชนิดนี้ต้องใช้แบบผงแห้ง ซึ่งผงแห้งนี้จะเป็นตัวกลบเพลิง อาจใช้เครื่องดับเพลิงชนิดบรรจุก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในการดับเพลิง เพลิงชนิดนี้ห้ามใช้น้ำดับเด็ดขาด

สัญลักษณ์ของเครื่องดับเพลิงแบบนี้เป็นรูป ดาวสีเหลือง

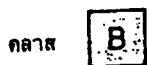

เครื่องดับเพลิง
สถานที่ติดตั้งมีสีแดง

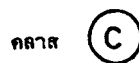
สัญลักษณ์แสดงชนิดของเพลิง

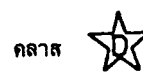
เพลิงธรรมดา
(สีเขียว)

เพลิงจากของเหลว
(สีแดง)

เพลิงจากเครื่องมือไฟฟ้า
(สีน้ำเงิน)

เพลิงจากโลหะที่ไหม้ไฟ
(สีเหลือง)

ชนิดของเพลิง	เครื่องดับเพลิงที่ใช้ได้						วิธีการใช้
	FM	ชนิดของเหลว	ชนิดของผง	ชนิดของแก๊ส	ชนิดของน้ำ	ชนิดของโฟม	
A ความร้อนที่ความถูกต้องของค่าต่าง ๆ ความร้อนเพลิงที่จับ							โฟม ดัดละอองโฟมไปบนเปลวเพลิงชนิดเพลิงจากของเหลวอย่างฉีด โฟมตรงไปที่ของเหลวขณะกำลังไหม้ไฟ
A เพลิงกลาส A ใช้เครื่องดับเพลิงชนิดนี้ เพลิงขรรคยา เช่น เพลิงที่เกิดจากไม้ กระดาษ ผ้า							การร่อนใบออกไซด์ ฉีดให้ใกล้เปลวเพลิงมากที่สุด ให้ฉีดครั้งแรกริมขอบของเพลิง แล้วฉีดเต็มหน้าขึ้น ๆ ลง ๆ
B เพลิงกลาส B ใช้เครื่องดับเพลิงชนิดนี้ เพลิงที่เกิดจากของเหลว เช่น น้ำมัน เบนซิน สี น้ำมันเครื่อง							ไซตามเอซิด ก็เซการ์ควิซ ฉีดตรงไปที่ฐานของเปลวเพลิงโดยตรงเลย
C เพลิงกลาส C ใช้เครื่องดับเพลิงชนิดนี้ เพลิงที่เกิดจากอุปกรณ์เครื่องมือที่ใช้ไฟฟ้า เช่น มอเตอร์ สวิตช์							ใช้น้ำที่ฉีดใช้ที่เหนือโดยตรงที่เหนือบนแล้วฉีดตรงไปที่ฐานของเปลวเพลิงเลย
							เคมเท้ง ฉีดตรงไปที่ฐานของเปลวเพลิง ในกรณีที่เป็นเพลิงกลาส A ให้ใช้เคมเท้งดับเพลิงฉีดลงที่วัสดุส่วนที่เหลือที่กำลังไหม้ไฟ

การนำเครื่องดับเพลิงไปใช้ดับเพลิงชนิดกลาสของเพลิงอาจจะเป็นอันตรายได้

ชนิดของเครื่องดับเพลิงซึ่งแสดงโดยตัวอักษร สัญลักษณ์ และสี

การป้องกันอัคคีภัยภายในโครงการ

- 1) วางระเบียบมิให้มีการสูบบุหรี่ในศูนย์หรือสูบบุหรี่ได้ในบริเวณที่จัดไว้
- 2) มีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับกระแสไฟตรวจตราสายไฟ เปลี่ยนหรือซ่อมสายไฟ
- 3) วางกฎข้อบังคับสำหรับเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ และให้ปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด
- 4) ออกแบบเตรียมการป้องกันอัคคีภัยไว้ เช่น การใช้ประตูล็อกกันไฟไม่ให้ลุกลามไปยังห้องอื่นๆ
- 5) ติดตั้งสัญญาณแจ้งไฟไหม้ในห้องแสดง เช่น SMOKE - DETECTOR และ HEAT - DETECTOR
- 6) การเตรียมหัวสูบลและสายสูบล สำหรับฉีดน้ำเมื่อเกิดไฟไหม้ ไว้เป็นระยะ
- 7) การเตรียมสารเคมีไว้ดับไฟ ในห้องจัดแสดงต่างๆ ของศูนย์
- 8) ฝึกเจ้าหน้าที่ให้รู้จักระวังและป้องกันอัคคีภัย และมีการซ้อมการป้องกันเป็นระยะ

4.6) ระบบไฟฟ้า

นอกจากจะใช้ระบบไฟฟ้าในเครือข่ายภูมิภาคโดยการแปลงกระแสไฟฟ้าแรงสูงให้เป็นแรงต่ำแล้ว ศูนย์ยังจัดเตรียมให้มีเครื่องกำเนิดไฟฟ้าฉุกเฉินในกรณีที่มีความจำเป็นอีก

โดยพิจารณาถึงความสำคัญในแต่ละกิจกรรม และแบ่งประเภทของเครื่องกำเนิดไฟฟ้าออกเป็น 2 แบบ คือ

- เครื่องกำเนิดไฟฟ้ากลาง (GENERATOR SET) จะจ่ายไฟฟ้าไปยังส่วนกิจกรรมที่มีผู้ใช้อยู่มาก และมีความจำเป็นที่จะต้องทำกิจกรรมต่อไปอย่างไม่ขาดตอน เช่น ส่วนระบบรักษาความปลอดภัย เป็นต้น

- เครื่องกำเนิดแสงสว่างฉุกเฉิน (EMERGENCY LIGHTING) จะเป็นเครื่องให้แสงสว่างแบบจุด เพื่อใช้ป้องกันโจรภัยในกรณีที่ไฟฟ้าขัดข้อง

4.7) ระบบปรับอากาศ

หลักการเลือกใช้ระบบปรับอากาศ

- 1) สามารถให้อากาศเย็น บริสุทธิ์ และกระจายสม่ำเสมอทั่วทั้งห้อง
- 2) มีความเย็นเพียงพอที่จะไล่ความร้อนได้ทั้งหมด
- 3) เครื่องเดินเงียบไม่มีเสียงรบกวน หรือเกิดการสั่นสะเทือน
- 4) สามารถควบคุมอุณหภูมิได้ตามความต้องการ
- 5) มีความแข็งแรงทนทาน และสามารถใช้งานได้นาน
- 6) ราคา ค่าติดตั้ง และค่าซ่อมแซม เหมาะสมกับคุณภาพ
- 7) ใช้ไฟฟ้าน้อย และประหยัดค่าบำรุงรักษา

ระบบเครื่องปรับอากาศ สามารถแบ่งได้เป็น 3 ระบบ

- UNIT AIR - CONDITIONER ได้แก่ WINDOW UNIT และ PACKING UNIT เป็นเครื่องที่ทำมาสำเร็จรูปและสามารถติดตั้งได้รวดเร็ว ไม่ต้องเตรียมวางท่อต่างๆในอาคาร มีราคาถูก แต่มีข้อเสียคือเสียงค่อนข้างดังเนื่องจากระบบทุกส่วนรวมอยู่ในเครื่องโดยเฉพาะ คอมเพรสเซอร์ ระยะห่างจากผู้ใช้ 3 เมตรก็มีเสียงรบกวนได้ และถ้ามีการติดตั้งไม่ดีก็จะมี การสั่นสะเทือนระบบนี้เหมาะกับการปรับอากาศขนาด 3-10 ตัน อายุการใช้งานประมาณ 5 ปี

- SPLIT SYSTEM เป็นระบบที่แยกคอมเพรสเซอร์ออกจาก FANCOIL UNIT เพื่อมิให้ เกิดเสียงดังภายในห้อง โดยการแยกส่วนคอมเพรสเซอร์ไว้นอกอาคาร แต่ระยะห่างระหว่าง คอมเพรสเซอร์ กับ FANCOIL UNIT ค่อนข้างจำกัด คือประมาณ 12 เมตร ระบบนี้เหมาะกับการ ปรับอากาศขนาด 10-40 ตันการออกแบบต้องมีการเตรียมพื้นที่สำหรับวางเครื่องให้เหมาะสม ข้อดีของ SPLIT SYSTEM ก็คือไม่มีเสียงรบกวนสามารถควบคุมอุณหภูมิในแต่ละห้องให้แตกต่างกันได้ และสามารถเปิดใช้งานเพียงบางส่วน

- CENTRAL AIR - CONDITIONER SYSTEM เป็นระบบ**ใช้น้ำเย็นเป็น*ต้องมีห้อง สำหรับติดตั้งขนาดใหญ่ ระบบการทำงานเหมือน SPLIT SYSTEM เพราะมีการแยกคอมเพรส เซอร์ออกไปเช่นกันระบบนี้เหมาะกับการปรับอากาศตั้งแต่ 40 ตันขึ้นไป

ระบบปรับอากาศนี้มีข้อดีหลายด้านคือ มีความเงียบ มีความทนทาน 20-25 ปี มีการ ใช้ค่าบำรุงรักษาและกินไฟฟ้าน้อย

จากการพิจารณาระบบต่างๆแล้วเห็นว่าระบบ SPLIT SYSTEM เป็นระบบที่มีความ เหมาะสมกับโครงการ เนื่องจากความเงียบของเครื่อง และสามารถแยกเครื่องส่งลมเย็นไว้ตาม

จุดต่างๆได้ เครื่องปรับอากาศระบบ SPLIT SYSTEM มีส่วนประกอบดังนี้

-เครื่องระบายความร้อน บริเวณที่จะทำการติดตั้งนั้นควรจะเป็นบริเวณที่ระบายความร้อนได้ดี ไม่ควรให้ด้านใดด้านหนึ่งติดผนังน้อยกว่า 30 ซม. ไม่ควรมีส่วนใดมาบังที่เป่าลมออกของเครื่อง

-เครื่องทำความเย็น ทำความเย็นโดยการส่งลม ซึ่งจะมี 2 ส่วนคือ ลมส่งจะเป็นลมเย็นซึ่งเป่าออกจากเครื่อง และลมกลับ คือ ดูดเข้าเครื่อง แล้วทำให้เย็นแล้วเป่าออกไป ตำแหน่งที่ตั้งควรอยู่ที่ซึ่งสามารถเป่าลมเย็นกระจายได้ทั่วห้อง

-ท่อน้ำยาและสายไฟฟ้า ควรมีวัสดุหุ้มด้วยปลอก พีวีซีหรือปลอกสังกะสี การเดินท่อน้ำยาไม่ควรยาวเกิน 15 เมตร และการเดินท่อไม่ควรหักงอมาก การติดตั้งจะต้องมีการยึดให้มีความมั่นคงแข็งแรง

-ท่อน้ำทิ้ง เป็นท่อที่ต่อลงไปท่อน้ำทิ้งของอาคารที่ใกล้ที่สุด

-การติดตั้ง ตำแหน่งการติดตั้งเครื่องส่งลมเย็นโดยทั่วไปมีลักษณะ 2 แบบ คือ แบบตั้งพื้น และ แบบแขวน การพิจารณาที่ตั้งเครื่องเป่าลมเย็นควรพิจารณาเครื่องระบายความร้อนควบคู่กันไปด้วย ระยะห่างระหว่างทั้งสองเครื่องควรอยู่ใกล้กัน ท่อน้ำยาและท่อน้ำทิ้งจะต้องเดินได้โดยสะดวก

4.8) ระบบสุขาภิบาล

ระบบการจ่ายน้ำใช้

สามารถแบ่งได้เป็น 2 ระบบ

4.8.1) ระบบจ่ายน้ำขึ้น (UP FEED SYSTEM)

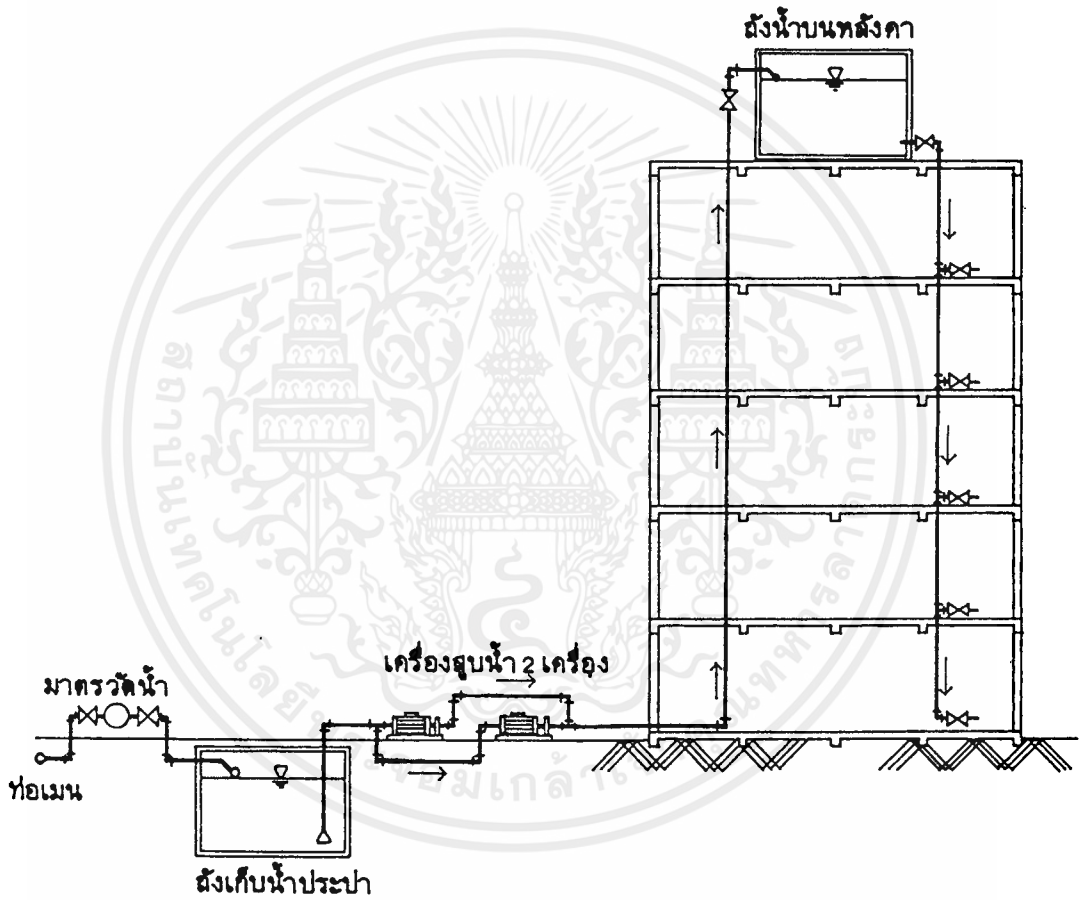
- การจ่ายน้ำโดยอาศัยแรงสูง ใช้กับอาคารที่มีความสูงไม่มาก อาศัยแรงโน้มถ่วงเป็นตัวจ่าย ความดันของน้ำจะลดลงตามระยะทางที่ส่งและความสูงของอาคาร
- การใช้เครื่องสูบน้ำเพิ่มความดันในท่อโดยตรง ใช้หลักการอัดความดันส่งน้ำในท่อให้ขึ้นไปเอง มีข้อเสียคือ เปลืองค่าไฟและปั๊มจะเสื่อง่าย เนื่องจากมีการเปลี่ยนความดันบ่อย
- การใช้ถังอัดความดัน ทำให้มีการปั๊มเป็นช่วงๆ จะช่วยลดการใช้ปั๊มลง เฉลี่ยมีการใช้ปั๊ม 6 ครั้งต่อชั่วโมง

4.8.2) ระบบจ่ายน้ำลง (DOWN FEED SYSTEM)

- ระบบดังสูง คือ การนำน้ำไปเก็บบนหลังคาแล้วปล่อยมาใช้ในแต่ละวัน
- ระบบดังอัดความดัน ใช้ในกรณีที่ต้องการให้ถึงน้ำติดหลังคา ซึ่งชั้นบนสุดจะมีปัญหาเรื่องแรงดันในท่อ จะต้องมีการเพิ่มความดันด้วยระบบนี้
- ระบบผสม

ข้อควรระวังในการออกแบบ

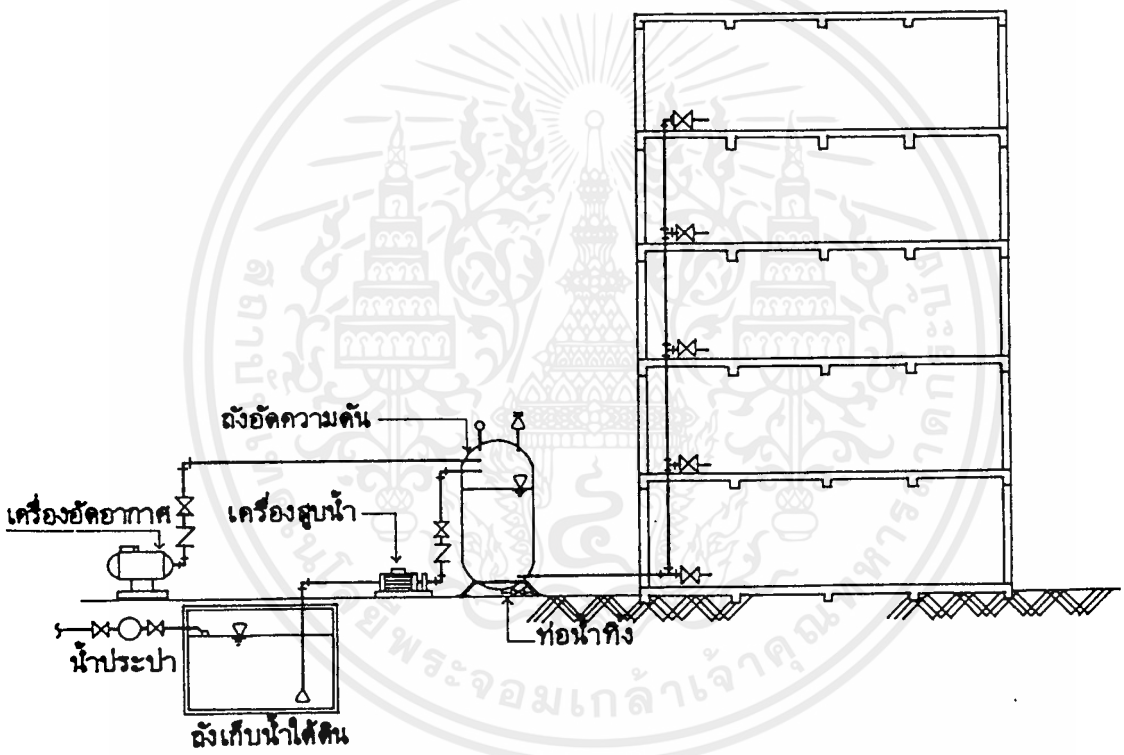
- ถังน้ำบนคาตฟ้า สำหรับอาคารสูงเกิน 4 ชั้นขึ้นไปจะพบว่าถังน้ำบนคาตฟ้ามีความจำเป็นอย่างมากต่อการจ่ายน้ำของอาคาร (DOWN FEED SYSTEM) ต้องพิจารณาที่ตั้งและความสูงของถัง เนื่องจากมีผลต่อแรงดันการใช้งานของวาล์วสุญญากาศต่างๆ ซึ่งบางกรณีอาจจะใช้อุปกรณ์เพิ่มความดัน หากถังไม่สามารถยกสูงได้
- ถังน้ำใต้ดิน ใช้สำหรับเก็บน้ำไว้ส่งขึ้นถึงคาตฟ้า จ่ายใช้ในอาคาร หรือการใช้เป็นถังเก็บน้ำเพื่อการดับเพลิง
- ปล่องช่องท่อ ควรมีขนาดใหญ่เหมาะแก่การบำรุงรักษา และวางตำแหน่งเหมาะสมกับการที่ท่อต่างๆจะวิ่งมารวม ขนาดไม่ควรต่ำกว่า 70*150 ซม.
- การจัดเตรียมห้องเครื่องสูบน้ำ การออกแบบอาคารควรมีการกำหนดพื้นที่ใช้สอยของห้องเครื่องสูบน้ำไว้ ซึ่งถ้าไม่มีการเตรียมพื้นที่ไว้อาจจะต้องบริเวณที่คับแคบหรือยากแก่การดูแลรักษา เช่น บริเวณใต้บันได เป็นต้น

ระบบเครื่องสูบน้ำและถังน้ำบนหลังคา

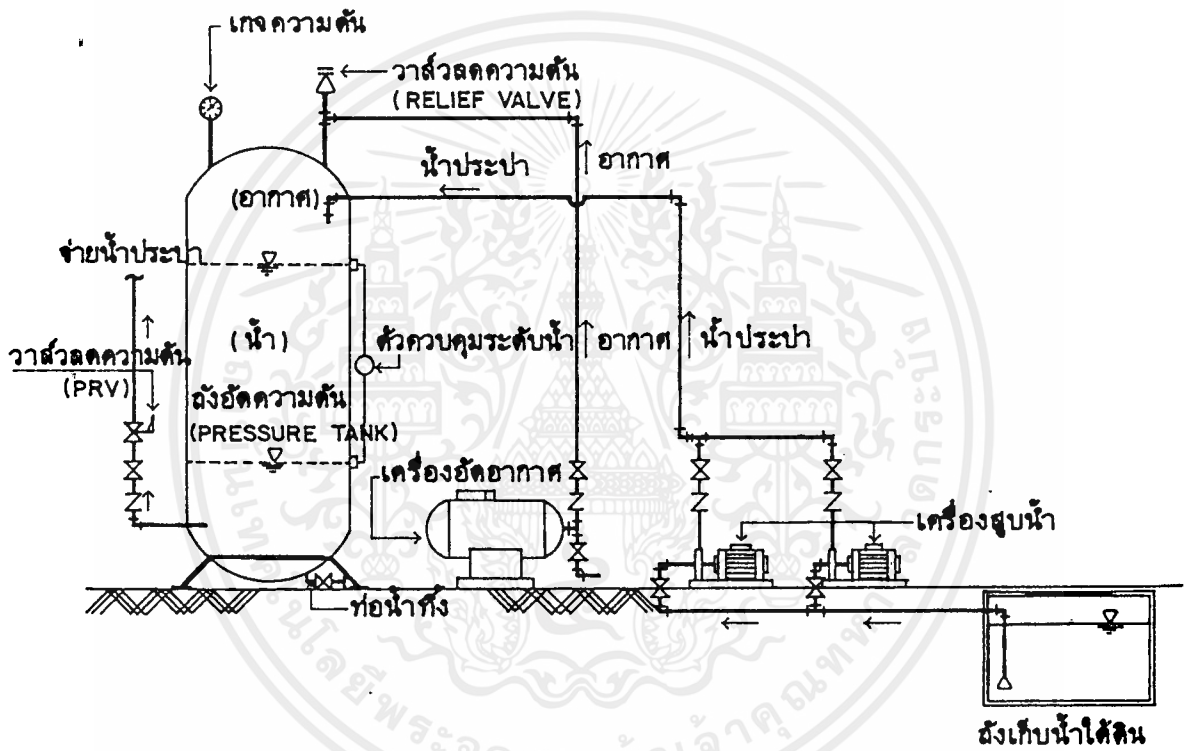
๕.

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระบบถังอัดความดันภายในอาคาร

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รายละเอียดระบบถังอัดความดัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ระบบการกำจัดน้ำโสโครก

น้ำโสโครก เป็นน้ำจากส้วม และที่ปัสสาวะ ซึ่งไม่สามารถระบายออกสู่ระบบระบายน้ำ สาธารณะได้โดยตรง น้ำโสโครก จะต้องผ่านกรรมวิธีทำให้น้ำสะอาดเสียก่อนที่จะระบายไปทิ้ง หรือปล่อยให้ซึมออกสู่ดิน ระบบการกำจัดน้ำโสโครกที่เลือกใช้ในโครงการคือ ระบบ AEROBIC

ถึง SATS ย่อมาจาก SEWAGE AERATION TREATMENT SYSTEM เป็นระบบบำบัดน้ำ ปฏิบัติด้วยแรงอัดอากาศ ใช้บำบัดน้ำปฏิกลจากส้วมแทนระบบบ่อเกรอะ-บ่อซึมแบบเดิม ใช้ กรรมวิธีตามแบบชีวเคมีในการทำให้สิ่งปฏิกลกลับมาเป็นน้ำดี โดย จุลชีพแบบ AEROBIC

AEROBIC เป็นระบบที่ใช้เครื่องจักรกลและสารเคมีช่วยในการย่อยสลายสิ่งปฏิกลต่างๆ หลักการคือ ใช้เครื่องอัดอากาศให้ละลายในน้ำ ทำให้แบคทีเรียย่อยสลายสิ่งปฏิกลได้ดีและเร็ว ขึ้น และใช้น้ำยาฆ่าเชื้อช่วยทำความสะอาดน้ำอีกทีก่อนระบายทิ้ง ระบบนี้ใช้เนื้อที่ในการก่อสร้างน้อยกว่าระบบ ANAEROBIC แต่ก็มีกรรมวิธียุ่งยากกว่า และมีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่า

ผลการบำบัดด้วยขบวนการนี้จะได้น้ำที่ดีและไม่มีกลิ่น และสามารถทำการฆ่าเชื้อโรค โดยหลอดคลอรีนในถัง ก่อนที่จะระบายออกสู่ท่อระบายน้ำสาธารณะได้ทันที เหมาะกับเมือง ไทยที่มีพื้นที่ดินไม่เหมาะสมกับการขีมน้ำ

ระบบการป้องกันน้ำท่วม

มาตรการป้องกันน้ำท่วม แบ่งได้เป็น 2 ประการ คือ

1) มาตรการใช้การก่อสร้าง ส่วนใหญ่ใช้ในพื้นที่ชุมชนหนาแน่น

ในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีระดับพื้นที่ดินบางแห่งต่ำกว่าระดับน้ำภายนอก ใช้ระบบพื้นที่ปิดล้อมซึ่งประกอบด้วย

1.1) การป้องกันน้ำไหลจากภายนอกเข้าพื้นที่ปิดล้อม

- ส่วนที่เป็นพื้นดิน ใช้คันกันน้ำในรูปของถนน ทางรถไฟ คันดิน

- ส่วนที่เป็นทางระบายน้ำ ใช้ประตูระบายน้ำ ประตูท่อ ทานบจุดอุดกัน เป็นต้น

1.2) การระบายน้ำออกจากพื้นที่ปิดล้อม

- ระบายออกโดยธรรมชาติใช้ ประตูน้ำ ประตูท่อ เป็นต้น

- ระบายออกโดยใช้เครื่องสูบน้ำ

1.3) ระบายน้ำในพื้นที่ปิดล้อม

- ระบบระบายน้ำ น้ำใช้จากอาคารบ้านเรือน ถนน ซอย ไปสู่ท่อระบายน้ำ คู

และ คลอง

- การชะลอเก็บกักน้ำ เพื่อเก็บกักน้ำไว้ระยะหนึ่ง โดย คลอง สระบึงที่ลุ่มต่างๆ

2) มาตรการไม่ใช้การก่อสร้าง ส่วนใหญ่ใช้ในพื้นที่ชุมชนเบาบางและพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งจะเรียกว่า การบริหารพื้นที่น้ำท่วม ประกอบด้วย

2.1) การควบคุมผังเมืองและการใช้ที่ดิน เพื่อจัดให้มีที่ว่างในการรับน้ำ และเก็บกักน้ำ

2.2) การควบคุมอาคาร ให้อาคารที่อยู่ในพื้นที่น้ำท่วม มีความคงทนไม่เสียหายต่อ

น้ำท่วม

2.3) การประชาสัมพันธ์รายละเอียดเกี่ยวกับน้ำท่วมให้กับประชาชนทราบ และเรียนรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ที่กำลังจะเกิดขึ้น เพื่อการปฏิบัติการป้องกันตัวเองเมื่อจำเป็น

2.4) การตั้งระบบพยากรณ์และแจ้งเตือนภัยน้ำท่วม เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติการและการตักเตือนประชาชน

2.5) การตั้งหน่วยงานเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วม

ระบบการเก็บกักจัดขยะ

จัดเตรียมห้องไว้เพื่อการเก็บขยะ เพื่อป้องกันการส่งกลิ่น การแพร่กระจายของเชื้อโรค การป้องกันการรื้อคุ้ยของสัตว์ต่างๆ และการป้องกันไม่ให้มีการไหลนองของน้ำขยะ ควรมีการแยกประเภทขยะเตรียมไว้ เพื่อการสะดวกในการจัดเก็บและจำแนกประเภทขยะเพื่อการทำลายหรือการนำกลับมาใช้ใหม่

4.9) การป้องกันและกำจัดสัตว์ที่ทำความรบกวนแก่ผู้อยู่อาศัยและทำความเสียหายให้กับอาคาร

ในภาคพื้นเขตร้อนมีสัตว์หลายชนิดที่ทำความรบกวนและเสียหายมาให้อาคาร นำเชื้อโรคและความเจ็บป่วยมาไห้มนุษย์ วิธีการป้องกันที่ดีที่สุดคือการป้องกันตั้งแต่ปลูกสร้างอาคารและถ้ายังมีปัญหาในภายหลังก็ต้องมีการกำจัดในภายหลัง

ยุงและแมลงอื่น ๆ

ในเขตร้อนชื้นจะมียุงชุกชุม จะมีในเวลากลางคืนมากกว่ากลางวัน และแสงไฟในตอนกลางคืนจะทำให้มีแมลงอื่นๆโดยเฉพาะหน้าฝนตกรุก เช่น แมลงมีปีก แมลงเม่า วิธีแก้ไขคือติดตั้งไฟที่สว่างไสวไว้ภายนอกอาคาร โดยมีให้ห่างจากอาคารมากน้กเพื่อให้แมลงมาเล่นไฟดวงนั้น

การป้องกันที่แน่นอน คือการใช้มุ้งลวด ซึ่งทำให้กระแสลมพัดเข้ามาในห้องได้น้อยลง จึงควรให้มีบานเปิดมากที่สุด หน้าต่างหรือประตูมุ้งลวดนี้อาจจะเปิดได้ในตอนกลางวัน และควรมีการระวังไม่ให้เกิดช่องว่างระหว่างประตูหรือหน้าต่างกับวงกบเพื่อป้องกันไม่ให้ยุงและแมลงสามารถลอดเข้ามาได้

สำหรับการป้องกันยุงในที่โล่ง เช่น สนามหรือเฉลียง อาจจะใช้ควันจากธูปที่มีกลิ่นไล่ยุง น้ำยาทากับยุง หรือใช้ไฟฟ้าพิเศษที่มีแสงสว่างเหมือนหลอดไฟฟ้าธรรมดา แต่ใช้ไล่ยุงและแมลงได้ นอกจากนี้ไม่ควรปล่อยให้บริเวณรอบอาคารมีบ่อน้ำสกปรก ไม่ควรมีพื้นลอยที่มีความสูงไม่มากนัก เพราะจะทำให้อากาศมีการถ่ายเทไม่สะดวก ทำให้ได้ยุงสกปรกและเป็นบ่อเกิดของ ยุงและเชื้อโรค

ปลวก

ปลวกเป็นสัตว์ที่มีหลายพันธุ์มีทั้งบินได้และไม่ได้ ชนิดทำรังอยู่ใต้ดินและบนดิน และบางชนิดอาศัยอยู่ในต้นไม้และไม้แห้ง 95% ของปลวกทั้งหมดชอบกัดกินไม้ สามารถเดินผ่านคอนกรีตซึ่งเป็นส่วนล่างของอาคาร โดยไปตามผนังและรอยร้าวขึ้นไปทำลายไม้ได้ แต่จะหลีกเลี่ยงวัสดุประเภทโลหะ กระจก และพลาสติก

วัสดุที่จะถูกทำลายให้เสียหายโดยปลวกคือ ส่วนต่างๆของอาคารที่เป็นไม้และไยพืช เครื่องเรือน พรม กระจดาษ หนังสือ ทึบห่อต่างๆ และเสื้อผ้า

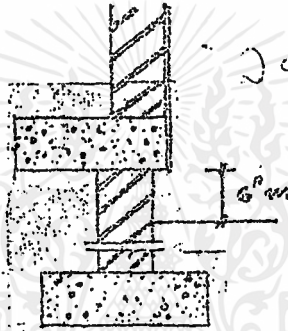
การป้องกันปลวก

1) สํารวจที่ดินบริเวณที่ตั้งอาคาร ถ้าพบว่ามีปลวกให้ทุบทำลายกองดิน และรังปลวกเสีย ไรยผงยาฆ่าปลวกหรือนํายาฆ่าปลวกก่อนที่ทำการก่อสร้าง แต่นํายาฆ่าปลวกนี้จะทำให้ดินเป็นพิษและไม่สามารถปลูกต้นไม้ได้ ควรใส่เฉพาะที่ที่มีกาช่อสร้างเท่านั้น

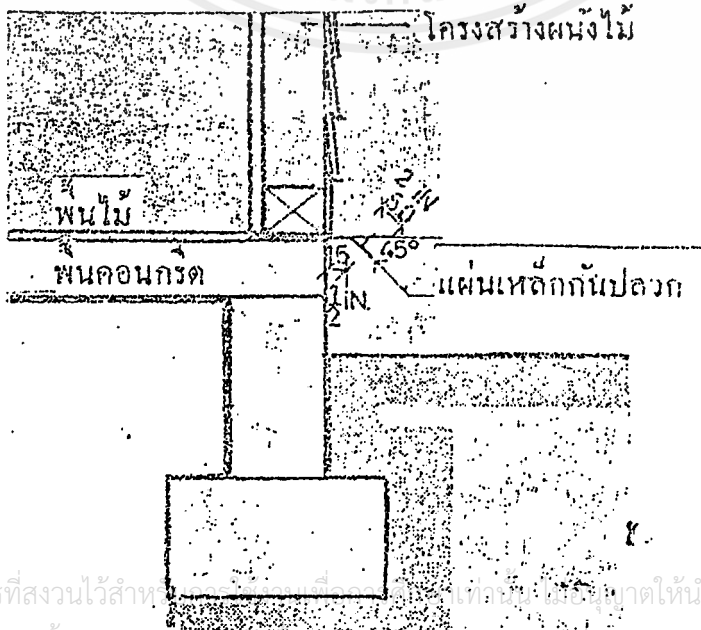
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- 2) การทำรากฐานคอนกรีตให้มั่นคงแข็งแรง
- 3) ไม่ควรปล่อยให้ไม้ผุ วางในบริเวณบ้านหรือภายใต้อาคาร
- 4) บนพื้นทุกชั้นให้ใส่น้ำยาฆ่าปลวกตามที่ที่ถูกซ่อนเร้น และที่ที่ถูกปิดล้อม เช่น ตามเคร่าฝา และโคนเสา เป็นต้น
- 5) อาคารไม้ควรจะทำสื้ออย่างดี ไม้ที่ใช้ควรจะเป็นไม้ที่ตากหรือแห้งสนิท ควรจะใช้ไม้เนื้อแข็ง เช่น ไม้เต็งรัง และไม้ที่มึกลื่น เช่น ไม้สัก
- 6) วิธีการก่อสร้าง โดยใช้วัสดุที่กันปลวกมิให้ขึ้นอาคารได้

-พื้นชั้นล่างของอาคาร (Ground floor slab) จะยกสูงจากพื้นดินด้านนอกอาคาร และยื่นพื้นออกไปเพื่อป้องกันปลวกไต่ขึ้นมา

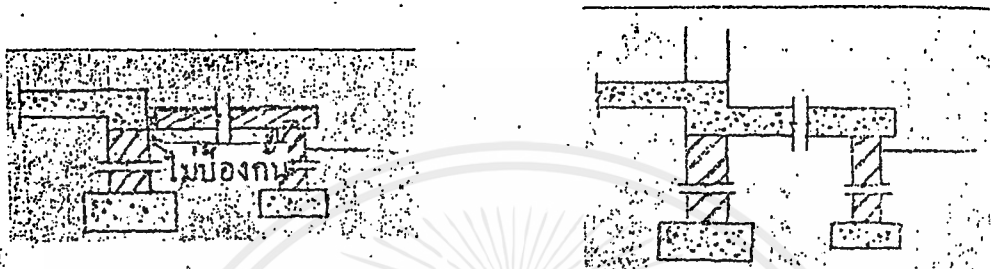

-อาคารพื้นไม้จะต้องใช้แผ่นโลหะ ปิดตรงรอยต่อระหว่างส่วนที่เป็นคอนกรีตกับไม้ ปลายแผ่นเหล็กหักย่นไว้ประมาณ 45 องศา

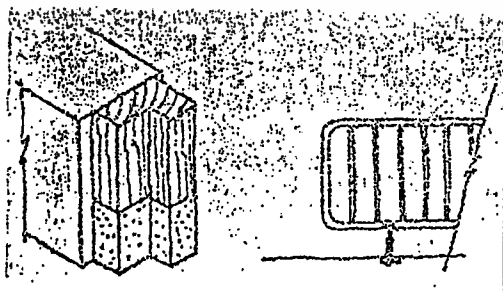

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับ... ไม่ควรคัดลอก... หากต้องการนำออกไปใช้... โปรดติดต่อ...
 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับ... ไม่ควรคัดลอก... หากต้องการนำออกไปใช้... โปรดติดต่อ...

-พยายามหลีกเลี่ยงการแยกตัวของพื้นกับคานชั้นล่าง โดยทำพื้นคอนกรีตเชื่อมต่อกับคานเป็นเนื้อเดียวกัน

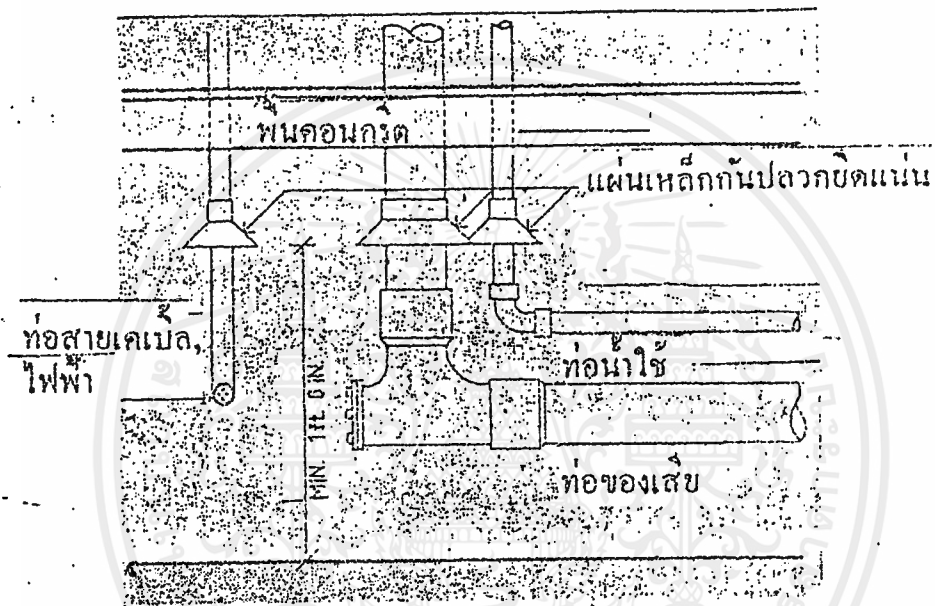

-ส่วนอื่นๆในอาคารที่มีกรอบหรือโครงสร้างเป็นไม้ เช่น ลูกกรง ชาติ์เชิงบันได วงกบประตูหน้าต่าง ควรจะหุ้มด้วยโลหะพลาสติก หรือมีซาเป็นโลหะ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ท่อน้ำและท่อสำหรับเดินสายไฟฟ้าภายใต้อาคาร ซึ่งทำด้วยเอสเบสทอสซีเมนต์ ควรฝังแผ่นเหล็กสวมติดโดยรอบ โดยหักเป็นมุม 45 องศา เพื่อป้องกันปลวกไต่ไปตามรอยแยกของคอนกรีต

บริเวณโดยรอบหรือภายใต้อาคาร แม้ว่าจะมีการกำจัดแล้วแต่เมื่อทิ้งไว้เป็นเวลานานๆ ปลวกจะแพร่พันธุ์เกิดขึ้นมาอีกมาก จึงควรหมั่นตรวจตราและกำจัดอยู่เสมอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รา

รามืออยู่ทั่วไป สามารถอยู่อาศัยและเจริญเติบโตบนผิวของวัสดุต่างๆ สามารถทำลายผิวหน้าของอาคารได้ โดยปรากฏเป็นลักษณะหย่อมๆ คล้ายดินดำๆ

- 1) การเจริญเติบโตของรา เราจะสามารถเจริญเติบโตภายใต้สถานการณ์ ดังนี้
 - ความชื้นที่
 - สถานที่ที่เหมาะสม
- 2) พื้นที่ผิวที่เหมาะสมแก่การเจริญเติบโตของเชื้อรา
 - สิ่งสกปรก และฝุ่นที่เกาะอยู่ตามผิวผนังทั่วไป
 - ส่วนประกอบที่ฉาบผิวหน้า
 - วัสดุธรรมชาติที่ยังไม่ได้รับการป้องกันรา
- 3) วัสดุต่างๆที่เป็นที่กำเนิดของรา
 - การทาสีบนซีเมนต์ เราไม่ค่อยจะมีการเจริญเติบโตเว้นแต่ว่าในทรายที่ขึ้นมาก
 - การทาน้ำปูนขาว ซึ่งมีได้ผสมกาวหรือน้ำมันใดๆ จะเป็นการป้องกันราได้ดี
 - แผ่นแอสเบสทอสซีเมนต์ เป็นที่ที่รามีการเจริญเติบโตได้ดี นอกจากการทาสีหรือเคลือบด้วยวิธีการที่เหมาะสม
 - ผิวไม้ที่ยังไม่ได้รับการตกแต่ง เป็นที่ที่ราเจริญเติบโตได้ดีที่สุด เพราะยางไม้ นั่นเอง โดยเฉพาะรูต่างๆบนผิวไม้
- 4) การระวังป้องกันรักษา สามารถกระทำได้โดย
 - ต้องระวังไม่ให้เกิดความชื้นที่เหมาะสมแก่การเจริญเติบโตของเชื้อรา
 - กำจัดราออก ด้วยวิธีการใช้ยากำจัดเชื้อรา

4.10) กฎหมายและเทศบัญญัติ

การศึกษาข้อบัญญัติกรุงเทพมหานคร เรื่อง การควบคุมการก่อสร้างอาคาร พ.ศ. 2522

หมวดที่ 1 วิเคราะห์ศัพท์

- (6) อาคารสาธารณะ หมายความว่า สถานที่ที่กำหนดให้เป็นที่ชุมนุมชนทั่วไป เช่น โรงมหรสพ หอประชุม โรงแรม โรงเรียน ภัตตาคาร หรือโรงพยาบาล เป็นต้น
- (49) ทางสาธารณะ หมายความว่า ที่ดินที่ประชาชนมีสิทธิใช้เป็นทางคมนาคมได้
- (50) ถนนสาธารณะ หมายความว่า ทางสาธารณะที่ยวดยานผ่านได้
- (52) ทางระบายน้ำสาธารณะ หมายความว่า ช่องน้ำไหลตามทางสาธารณะและถนนสาธารณะ ซึ่งกำหนดไว้ให้ระบายออกจากอาคารได้
- (55) ทางน้ำสาธารณะ หมายความว่า ทางน้ำที่ประชาชนมีสิทธิใช้เป็นทางคมนาคมได้

หมวดที่ 5 ส่วนต่างๆของอาคาร

- (33) ช่องทางเดินภายในอาคารสำหรับบุคคลใช้สอยหรือพักอาศัย จะต้องกว้างไม่น้อยกว่า 1.80 เมตร กับมีให้มีเสากีดกันส่วนหนึ่งส่วนใดแคบกว่าที่กำหนดนั้น ทั้งให้มีแสงสว่างแลเห็นได้ชัด
- (34) ยอดหน้าต่างและประตูในอาคาร ให้ทำสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.80 เมตร และบุคคลซึ่งอยู่ในห้องต้องสามารถเปิดประตูหน้าต่าง และออกจากห้องนั้นได้โดยสะดวก
- (35) ระยะตั้งจากพื้นถึงเพดาน ยอดฝ้า หรือยอดผนังของอาคาร ตอนต่ำสุดต้องไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ตามตารางดังนี้

ประเภทการใช้อาคาร	มีระบบปรับอากาศ (เมตร)	ไม่มีระบบปรับอากาศ (เมตร)
-สำนักงาน ห้องพักในโรงแรม ห้องคนใช้พิเศษ	2.40	3.00
-ห้องเรียน ห้องอาหาร ห้องโถง ภัตตาคาร	2.70	3.00
-ห้องขายสินค้า เก็บสินค้า โรงงาน ห้องประชุม โรงครัว ห้องคนใช้รวม	3.00	3.50
-ห้องน้ำส้วมและระบายช่องทางเดินในอาคาร	2.00	2.00

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(37) ห้ามมิให้มีประตูหน้าต่างหรือช่องลม จากครัวไฟเปิดเข้าสู่ห้องส้วมหรือห้องนอนของอาคารได้โดยตรง

(39) ประตูทางเข้าสำหรับอาคารสาธารณะ โรงงานอุตสาหกรรมหรืออาคารพาณิชย์ ถ้ามีธรณีประตูต้องเรียบเสมอกับพื้น

(41) บันไดสำหรับอาคารสาธารณะ โรงงานอุตสาหกรรมหรืออาคารพาณิชย์ ต้องทำขนาดกว้างไม่น้อยกว่า 0.50 เมตร ช่วงหนึ่งสูงไม่เกิน 4.00 เมตร ลูกตั้งสูงไม่เกิน 19 เซนติเมตร ลูกนอนกว้างไม่น้อยกว่า 24 เซนติเมตร

(42) บันไดซึ่งมีช่วงระยะสูงกว่าที่กำหนดไว้ ให้ทำที่พักมีขนาดกว้างยาวไม่น้อยกว่าส่วนกว้างของบันไดนั้น ถ้าตอนใดต้องทำเลี้ยว มีบันไดเวียนส่วนแคบที่สุดของลูกนอนต้องกว้างไม่น้อยกว่า 10 เซนติเมตร

หมวดที่ 6 กำลังวัตถุและน้ำหนักบรรทุก

(62) หน่วยน้ำหนักบรรทุกของอาคารประเภทต่างๆนอก เหนือจากน้ำหนักของตัวอาคารหรือส่วนต่างๆของเครื่องจักร หรืออุปกรณ์อย่างอื่นที่แนบชัด ให้คำนวณเป็ฯประมาณไม่ต่ำกว่าอัตราดังต่อไปนี้

ประเภทการใช้อาคาร	น้ำหนักบรรทุก (กิโลกรัมต่อตารางเมตร)
-หลังคา	50
-กันสาดหรือหลังคาคอนกรีต	100
-ที่พักอาศัย โรงเรียนอนุบาล ห้องน้ำ ห้องส้วม	150
-สำนักงาน ธนาคาร	250
-คลังสินค้า โรงกีฬา พิพิธภัณฑ์ ห้องเก็บเอกสารและพัสดุ	500
-ห้องโถง บันได ช่องทางเดิน ของตลาด ห้างสรรพสินค้า หอประชุม โรงมหรสพ ภัตตาคาร และห้องสมุด	500
-ที่เก็บหนังสือของห้องสมุด	600

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาดให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หมวดที่ 7 แนวอาคารและระยะต่าง ๆ

(69) ห้ามมิให้บุคคลใดปลูกสร้างอาคาร หรือส่วนของอาคารยื่นออกมาในหรือเหนือทางหรือที่ดินสาธารณะ

(70) ดึกแถว ห้องแถว อาคารพาณิชย์ โรงงานอุตสาหกรรม และอาคารสาธารณะที่ไ้ร่นแนวห่างจากเขตทางสาธารณะไม่เกิน 2.00 เมตร ท้องกันลาดของพื้นชั้นแรกต้องสูงจากระดับทางเท้าที่กำหนด 3.25 เมตร ระยะยื่นด้านหน้าอาคารมิได้ตั้งแต่ระดับชั้นที่ 3 ขึ้นไปและยื่นได้ไม่เกินส่วนยื่นสถาปัตยกรรม

(72) อาคารปลูกสร้างริมทางสาธารณะที่มีความกว้างไม่ถึง 6.00 เมตร ให้ร่นแนวอาคารห่างจากศูนย์กลางทางสาธารณะอย่างน้อย 3.00 เมตร

ดึกแถว ห้องแถว อาคารพาณิชย์ โรงงานอุตสาหกรรม และอาคารสาธารณะที่ไ้ปลูกสร้างริมทางสาธารณะที่มีความกว้างน้อยกว่า 10.00 เมตร ให้ร่นแนวอาคารห่างจากศูนย์กลางทางสาธารณะอย่างน้อย 6.00 เมตร

ดึกแถว ห้องแถว อาคารพาณิชย์ โรงงานอุตสาหกรรม และอาคารสาธารณะที่ไ้ปลูกสร้างริมทางสาธารณะที่มีความกว้างมากกว่า 10.00 เมตร ให้ร่นแนวอาคารห่างจากแนวถนนอย่างน้อย 1 ใน 10 ของความกว้างถนน สำหรับริมทางสาธารณะที่กว้างกว่า 20.00 เมตร ให้ร่นแนวอาคารห่างจากถนนอย่างน้อย 2.00 เมตร

(76) อาคารประเภทต่างๆจะต้องมีที่ว่างอันปราศจากหลังคาหรือสิ่งปกคลุม ไม่น้อยส่วนกว่าส่วนที่กำหนดไว้ดังต่อไปนี้

-อาคารพาณิชย์ โรงงานอุตสาหกรรม และอาคารสาธารณะ ซึ่งไม่ได้ใช้เป็นอาคารพักอาศัย ให้มีที่ว่างอยู่ใน 10 ใน 100 ส่วนของพื้นที่ แต่ถ้าใช้เป็นส่วนพักอาศัยด้วย ให้มีที่ว่างอยู่ 30 ใน 100 ส่วนของพื้นที่

-ห้องแถว ดึกแถว อาคารพาณิชย์ โรงงานอุตสาหกรรม และอาคารสาธารณะสูงไม่เกิน 3 ชั้น และไม่อยู่ริมทางสาธารณะต้องมีที่ว่างด้านหน้าอาคารไม่น้อยกว่า 6.00 เมตร ถ้าสูงเกิน 3 ชั้น ต้องมีที่ว่างด้านหน้าอาคารไม่น้อยกว่า 12.00 เมตร

ในกรณีที่หน้าเข้าหากันให้มีที่ว่างร่วมกันได้ ในกรณีที่ยื่นหน้าตามกันให้มีที่ว่างด้านหน้าอาคารแถวหลังเป็นทางเดินหลังอาคารของอาคารแถวหน้าด้วย

หมวด 8 การสุขาภิบาล

(84) อาคารที่ปลูกสร้างต้องมีระบบระบายน้ำฝนและน้ำที่ใช้แล้วออกจากอาคารไปได้สะดวกและเพียงพอ

(85) ทางระบายน้ำจากอาคารไปสู่ทางระบายน้ำสาธารณะ จะต้องมีส่วนเอียงลาดไม่ต่ำกว่า 1 ใน 200 ตามแนวตรงที่สุดที่จะทำได้ ถ้าจะใช้ท่อกลมเป็นทางระบาย ต้องมีปอดตรวจ

ทุกระยะ 12.00 เมตร ทุกมุมเหลี่ยมและที่จุดก่อนออกจากที่ดินเอกชนไปสู่ทางระบายน้ำ
สาธารณะ

(86) ทางระบายน้ำที่ใช้แล้วในบริเวณอาคาร ต้องมีความกว้างไม่น้อยกว่า 10 เซนติ-
เมตร ก่อนระบายลงสู่ทางระบายน้ำสาธารณะ ต้องมีบ่อตรวจระบายน้ำและตะแกรงดักขยะอยู่
ในที่ที่ตรวจสอบได้สะดวก และเจ้าของอาคารต้องจัดเปลี่ยนให้มีสภาพดีเสมอ

(89) ห้องส้วมต้องมีขนาดเนื้อที่ไม่ต่ำกว่า 0.90 ตารางเมตร และต้องมีความกว้าง
ภายในไม่น้อยกว่า 0.90 เมตร ถ้าเป็นห้องอาบน้ำด้วยต้องมีเนื้อที่ภายในไม่น้อยกว่า 1.50
ตารางเมตร มีลักษณะที่จะรักษาทำความสะอาดได้ง่าย และต้องมีช่องระบายอากาศไม่น้อยกว่า
ร้อยละ 10 ของพื้นที่ห้องหรือมีพัดลมระบายอากาศ

(90) ส้วมต้องเป็นชนิดชำระสิ่งปฏิกูลด้วยน้ำลงบ่อเกรอะบ่อซึม การสร้างส้วมภายใน
ระยะ 20.00 เมตร จากเขตคูคลองสาธารณะ ต้องสร้างเป็นส้วมถึงเก็บน้ำชนิดที่ซึมไม่ได้

บทที่ 5 การศึกษาอาคารตัวอย่าง

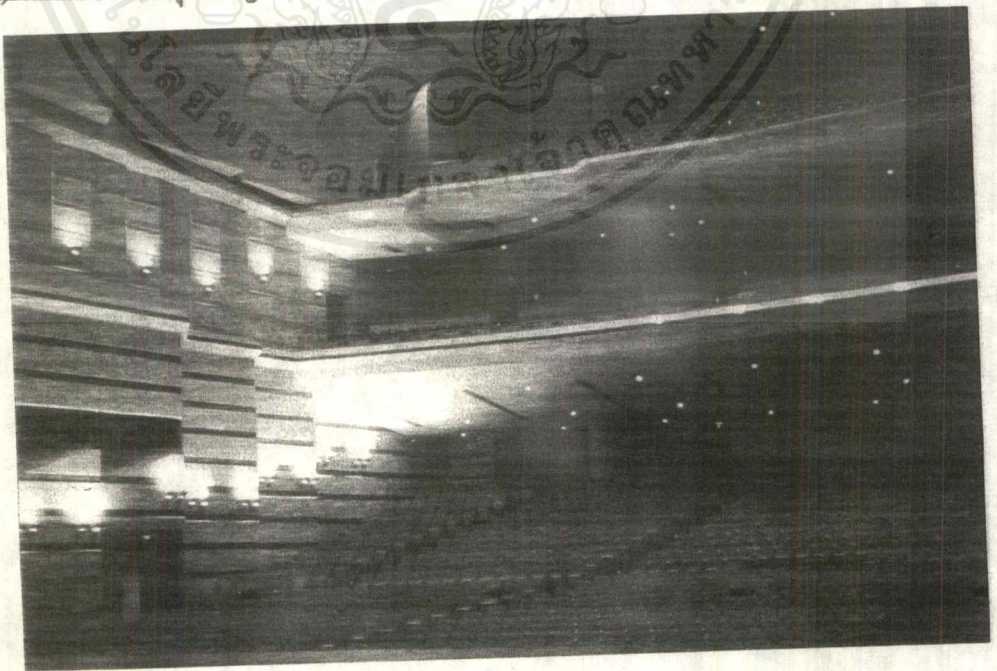
5.1) อาคารตัวอย่างภายในประเทศ

5.1.1) อาคารศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

โครงการศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย เป็นลักษณะอาคารแบบไทยประยุกต์ มีลักษณะการวางอาคารเป็นกลุ่ม หน้าที่ของอาคารศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย คือใช้เป็นที่จัดแสดงงานเกี่ยวกับทางด้านศิลปวัฒนธรรมไทยในสาขาต่างๆ ให้ประชาชนได้ศึกษา เป็นสถานที่ให้บริการทางด้านวัฒนธรรมแก่ ประชาชน หน่วยราชการ และเอกชน เป็นที่สำหรับจัดกิจกรรมต่างๆ เช่น การประชุมสัมมนา การสาธิต และงานแสดงดนตรีต่างๆ นอกจากนั้นยังเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน ในการชมการแสดง การอ่านหนังสือบทความ ทางด้านศิลปวัฒนธรรม และวารสารต่างๆ รวมทั้งการพักผ่อนนั่งเล่น หรือการรับประทานอาหารภายในร้านที่ศูนย์จัดไว้

ส่วนประกอบของโครงการอาคารศูนย์วัฒนธรรมแห่งประเทศไทย

1) ส่วนหอประชุมใหญ่

รูปที่ 5-1 ห้องประชุมขนาด 2,000 ที่นั่ง จัดแบ่งเป็น 3 ระดับ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประกอบด้วยห้องประชุมขนาด 2,000 ที่นั่ง จัดแบ่งเป็น 3 ระดับ มีเวทีขนาดใหญ่ พร้อมด้วยอุปกรณ์ประกอบฉาก แสง และเสียง อย่างครบถ้วน ในส่วนบริเวณทางด้านหน้าหอประชุม จะมีโถงทางเข้าและส่วนห้องรับรองพิเศษ และชุดห้องประทับ มีส่วนเตรียมอาหาร ส่วนบริการปฐมพยาบาล

ส่วนทางด้านหลังเวที จะมีห้องพักและแต่งตัวของนักแสดง มีห้องฝึกซ้อม ห้องควบคุมแสงและเสียง ห้องแปลภาษา นอกจากนี้ยังมีส่วนห้องฉาย ระบบแผงสะท้อนเสียง ระบบป้องกันอัคคีภัย และระบบการสื่อสาร ด้วยระบบวงจรปิด

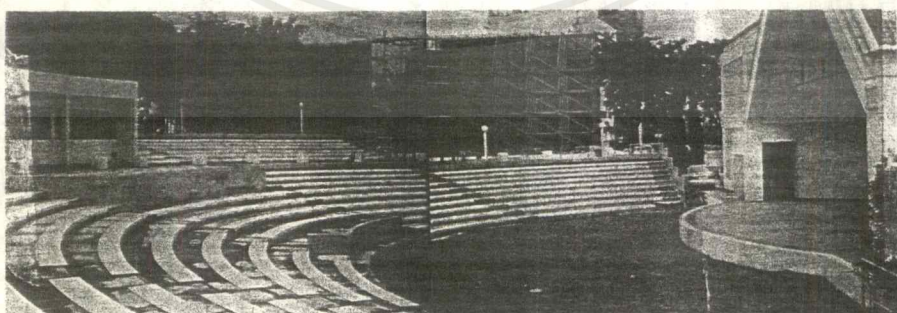
ส่วนหอประชุมใหญ่นี้ ใช้เปิดบริการทางด้านการแสดงต่างๆได้ประมาณปีละ 20-30 รายการ นอกจากนี้ยังใช้จัดการประชุมทางวัฒนธรรมอีกด้วย

2) ส่วนหอประชุมเล็ก และโรงละครกลางแจ้ง

เป็นอาคารเอนกประสงค์ ประกอบด้วยห้องประชุมขนาด 500 ที่นั่ง พร้อมด้วยส่วนบริเวณโถงและห้องรับรอง ภายในห้องประชุม มีที่นั่งชมแบบอัมฟิเธียเตอร์ ที่สามารถพับเก็บได้ ซึ่งทำให้ภายในสามารถปรับเปลี่ยนการใช้สอยได้มีความหลากหลายขึ้น นอกจากนี้ยังมีฝ้าเพดานพิเศษสามารถปิด-เปิดได้อัตโนมัติ เพื่อประโยชน์ทางระบบเสียง หรือการปรับปริมาณห้องให้เหมาะสมกับการปรับอากาศ

หอประชุมเล็กใช้ในการจัดงานแสดงทางวัฒนธรรม จัดการประชุมสัมมนา การจัดงานนิทรรศการและงานประกวด และงานเลี้ยงทั่วไปได้ประมาณปีละ 150 รายการ

ส่วนทางด้านหลังหอประชุมเล็ก เป็นส่วนของโรงละครกลางแจ้ง มีขนาดรองรับผู้ชมได้ประมาณ 1,200 คน มีเวทีสำหรับการจัดแสดงดนตรีหรือการเล่นพื้นเมืองต่างๆประมาณปีละ 20 -30 รายการ และใช้ส่วนที่พักนักแสดงร่วมกับหอประชุมเล็ก

รูปที่ 5-2 ส่วนของโรงละครกลางแจ้ง มีขนาดรองรับผู้ชมได้ประมาณ 1,200 คน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

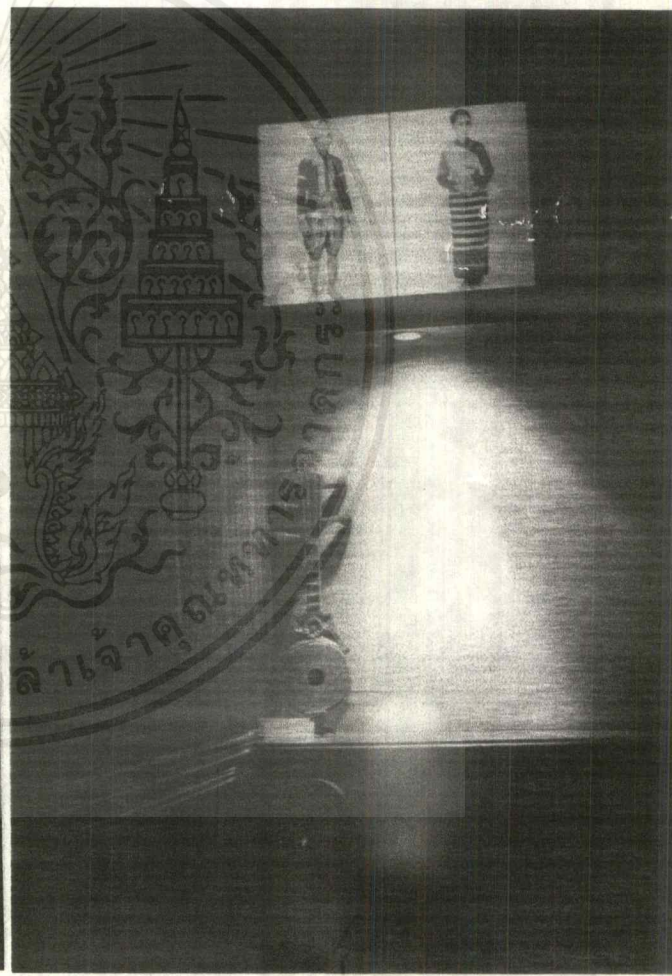
3) ส่วนอาคารนิทรรศการและบริการทางด้านการศึกษา ประกอบด้วย

ส่วนห้องสมุด สำหรับประชาชนที่สนใจ วารสารและนิตยสารทางศิลปวัฒนธรรม และมีบริการทางการฟังและมีเทปโทรทัศน์ทางสารคดีและบันเทิง

ส่วนบริการทางการศึกษา ประกอบด้วยห้องบรรยาย ห้องประชุม ห้องโสตทัศนอุปกรณ์ ห้องปฏิบัติการงานสอนภาษา ศูนย์ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เยาวชน และส่วนสำนักงานบริหาร ศูนย์สารนิเทศ และศูนย์รักษาความปลอดภัย

รูปที่ 5-3

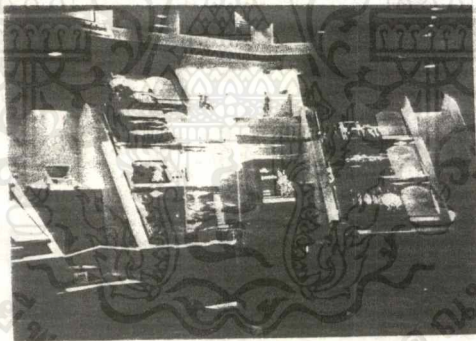

รูปที่ 5-4

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

รูปที่ 5-5

รูปที่ 5-6

รูปที่ 5-3 ถึง 5-6 แสดงการจัดงานนิทรรศการในหอไทยนิทัศน์ โดยการใช้สื่อในการจัดการแสดงต่างๆ เพื่อช่วยเพิ่มความเข้าใจแก่ผู้ชม

ส่วนงานแสดงนิทรรศการหอไทยนิทัศน์ เป็นสถานที่จัดแสดงเรื่องราวของอารยธรรมไทยเพื่อเสริมความรู้ ตามหลักสูตรการเรียนการสอนในวิชาประวัติศาสตร์ ภาษาและวรรณคดี ของนักเรียน นักศึกษา โดยใช้สื่ออันทันสมัย เช่น หุ่นจำลอง วัตถุจำลอง แผงวงจรไฟฟ้า คอมพิวเตอร์ สไลด์มัลติวิชชั่น วิดีทัศน์ เป็นต้น ห้องนิทรรศการมีเนื้อที่ประมาณ 1,200 ตารางเมตร โดยมีหัวข้อการจัดแสดงดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตารางที่ 5-1 แสดงการจัดงานแสดงส่วนนิทรรศการในหอไทยนิทัศน์

ส่วนงานแสดง	เนื้อหาการจัดแสดง	วิธีการแสดง
หัวข้อที่ 1 ความเป็นมาของชาติไทย ส่วนที่ 1 ความเป็นมาของวัฒนธรรม ต่างๆในประเทศไทย ส่วนที่ 2 การตั้งถิ่นฐานในประเทศไทย -สมัยสังคมล่าสัตว์และหาพืชในป่า -สมัยสังคมหมู่บ้านเกษตรกรรม -การตั้งถิ่นฐานชุมชนเมือง -การติดต่อกับต่างประเทศ	-เรื่อง ประเทศไทย -เรื่องชาติพันธุ์ ภาษา กายภาพ ของกลุ่ม ชนต่างๆที่อาศัยในประเทศไทย -แหล่งอารยธรรมของโลก และแหล่งโบราณคดีในประเทศไทย -มนุษย์ถ้ำและการใช้เครื่องมือหิน -ภาพเขียนสีถ้ำเขาปลาร้า อ.บ้านไร่ จ.อุทัย ธานี แสดงสังคมเลี้ยงสัตว์ -เครื่องมือหินจำลอง -เครื่องมือโลหะจำลอง -ภาชนะดินเผาก่อนประวัติศาสตร์ -หลุมการขุดค้นทางโบราณคดี -ชุมชนเกษตรกรรม -เรื่องราว ร่องรอยอดีต (5 นาที) -ซากเมืองโบราณคูบัว จ. ราชบุรี -ซากโบราณสถานเมืองคูบัว จ. ราชบุรี -ซากเมืองโบราณ 4 ภาค -เส้นทางการติดต่อระหว่างตะวันตก และ ตะวันออก พุทธศตวรรษที่ 7-15 -วัตถุจำลอง ที่ได้รับอิทธิพลจาก อินเดีย และจีน -การติดต่อรับอารยธรรมภายนอก (3 นาที)	-สไลด์มัลติวีชัน -แผนที่ -คอมพิวเตอร์ -แผนที่ -หุ่นจำลอง -ภาพจำลอง -หุ่นจำลอง -หุ่นจำลอง -หุ่นจำลอง -หุ่นจำลอง -หุ่นจำลอง -หุ่นจำลอง -สไลด์มัลติวีชัน -หุ่นจำลอง -หุ่นจำลอง -ภาพถ่ายทางอากาศ -แผนที่ -แผนที่ -วีดิทัศน์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนงานแสดง	เนื้อหาการจัดแสดง	วิธีการแสดง
-สภาพการเมือง เศรษฐกิจและสังคม	-การพัฒนาของเมือง 4 ภาคโบราณสถาน ในพุทธศตวรรษที่ 11-18 -เรื่อง จากระฐ..สู่อาณาจักรไทย (9.5 นาที) -แสดงการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ของ 4 อาณาจักรไทย -โบราณวัตถุ แสดงการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ของ 4 อาณา จักรไทย -เรื่อง อาณาจักรไทย 4 สมัย	-ภาพเรืองแสง -หุ่นจำลอง -สไลด์มัลติวิชชั่น -ภาพเรืองแสง -หุ่นจำลอง -คอมพิวเตอร์
หัวข้อที่ 2 ข้าวกับชีวิตไทย ส่วนที่ 1 ข้าวในประเทศไทย ส่วนที่ 2 กระบวนการผลิตข้าวในประเทศไทย ส่วนที่ 3 วัฒนธรรมข้าวในสังคมไทย	-ต้นข้าวชนิดต่าง ๆ -แผนผังแสดงสายพันธุ์ข้าวและการกระจาย ของข้าวชนิดต่าง ๆ พุทธศตวรรษ 11-23 -เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนาขนาดใหญ่ -เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำนาที่มีคม -กระบวนการผลิตข้าว และการนำมาปรุง เป็นอาหาร -ความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม ที่เกี่ยว กับข้าว -โรงสีข้าว -หมู่บ้านชาวนา 4 ภาค -การขนส่งและการค้าข้าว -พระราชพิธีจรดพระนังคัลแรกนาขวัญ -ภาษาในวัฒนธรรมข้าว -สมุดไทยเรื่อง ข้าวกับกฎหมาย	-หุ่นจำลอง -แผนผัง -เครื่องเล่นภาพนิ่ง PHOTO CD -วัตถุจริง -คอมพิวเตอร์ -คอมพิวเตอร์ -หุ่นจำลอง -หุ่นจำลอง -วีดิทัศน์ -คอมพิวเตอร์ -หุ่นจำลอง -วีดิทัศน์ -ประติมากรรมหุ่นสูง -คอมพิวเตอร์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนงานแสดง	เนื้อหาการจัดแสดง	วิธีการแสดง
ส่วนที่ 4 ข้าวกับชีวิตคนไทย หัวข้อที่ 3 ภาษาและวรรณคดีไทย ส่วนที่ 1 เรื่องราววิวัฒนาการของภาษาไทย ส่วนที่ 2 เรื่องดอกไม้ ต้นไม้ และสัตว์ ในวรรณคดีไทย ส่วนที่ 3 ภาพตรงตราจากวรรณคดี ส่วนที่ 4 เรื่องราวเพลงกล่อมเด็ก ส่วนที่ 5 ห้องฝึกอ่านทำนองเสนาะ ส่วนที่ 6 เรื่องภาษาถิ่นไทย	-มาตราซึ่งดวงวัด ตามประเพณี -ปฏิทินการทำนา 4 ภาค -อาหาร 4 ภาค และอาหารประกอบพิธี -ปัญหาและการแก้ปัญหาของชาวนา -เรื่อง ข้าวคือชีวิต -ป้ายความสำคัญของภาษาไทย -การวิวัฒนาการของตัวอักษรไทย -ศิลาจารึก ใบลาน เครื่องเขียนต่างๆ -การวิวัฒนาการของตัวอักษรไทย ความสัมพันธ์ของภาษาไทยและต่างประเทศ -ภาพ ดอกไม้ ต้นไม้ และสัตว์ ในวรรณคดีไทย -สวนดอกไม้ประดิษฐ์ -เรื่องราววรรณคดี ประกอบทำนองเสนาะ -หุ่นกระบอกไทย -นิทานพื้นบ้านไทย -เปลและเด็ก -เปล 4 ภาค -เพลงกล่อมเด็ก -แผนผังฉันทลักษณ์ร้อยกรอง -ภาพประกอบคำประพันธ์ร้อยกรอง -ทำนองเสนาะ โคลง ฉันท์ กาพย์ -วรรณกรรมพื้นบ้าน 4 ภาค	-คอมพิวเตอร์ -หุ่นจำลอง -คอมพิวเตอร์ -วีดิทัศน์ -ภาพเรื่องแสง -หุ่นจำลอง -คอมพิวเตอร์ -ภาพเรื่องแสง -สวนจำลอง -หุ่นจำลองไดโอรามา -วีดิทัศน์ -หุ่นจำลอง -ภาพเรื่องแสง -หุฟังเพลง -วีดิทัศน์และเครื่องโสตทัศนูปกรณ์ -ภาพเรื่องแสง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ส่วนงานแสดง	เนื้อหาการจัดแสดง	วิธีการแสดง
ส่วนที่ 7 เรื่องคุณค่าวรรณคดีไทย	- การแต่งกาย 4 ภาค - เครื่องดนตรี และเสียงประกอบ - คุณค่าวรรณคดีไทย - ภาษาถิ่น สำนวน สุภาษิต - ราชศัพท์ และคำบัญญัติ	- ภาพเรื่องแสง - หุ่นจำลอง - คอมพิวเตอร์ - หุ่นจำลอง - คอมพิวเตอร์ - คอมพิวเตอร์

4) ส่วนศาลาไทย และศาลาญี่ปุ่น
เป็นส่วนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมไทยและญี่ปุ่น ซึ่งเป็น
เอกลักษณ์แสดงถึงสัมพันธไมตรีอันดีของรัฐบาลไทยและญี่ปุ่น

5.1.2) อาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา

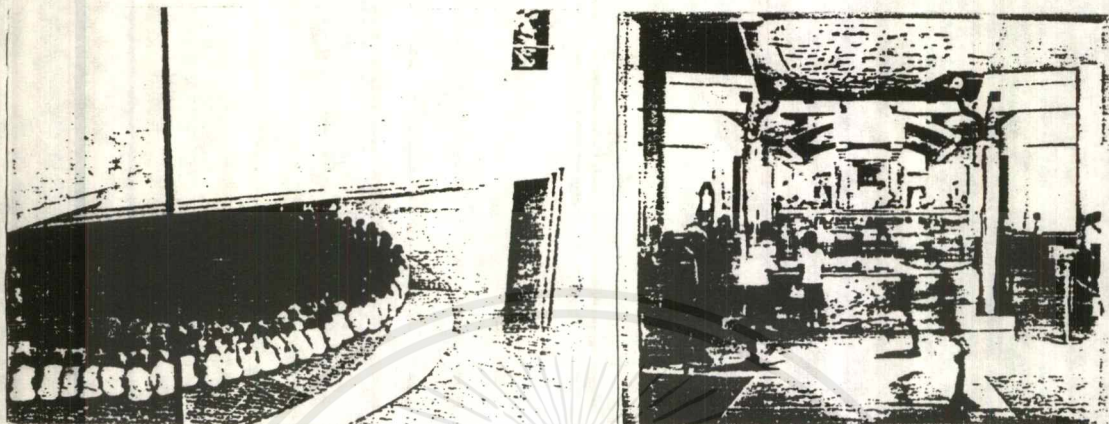

รูปที่ 5-7 ทางเข้าโครงการอาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา
วัตถุประสงค์ของอาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา

- 1) อาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา เป็นสถาบันวิจัยระดับชาติด้านอยุธยา ทำการศึกษาโดยเฉพาะประวัติศาสตร์ไทยสมัย พระนครศรีอยุธยาเป็นราชธานี
- 2) อาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา เป็นพิพิธภัณฑ์ประวัติศาสตร์ มุ่งให้ความรู้แก่ประชาชนโดยไม่เป็นทางการ การจัดนิทรรศการเป็นลักษณะการพยายามฟื้นฟูชีวิตและวัฒนธรรมสมัยอยุธยา ด้วยการจำลองอาคารสถานที่ ชุมชน กิจกรรมและสิ่งของที่สูญหายไป
- 3) อาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา เป็นห้องสมุด และศูนย์ข้อมูลทางประวัติศาสตร์โดยเฉพาะประวัติศาสตร์อยุธยา โดยเป็นที่รวบรวมค้นคว้าข้อมูล บทความ บันทึก วัตถุ

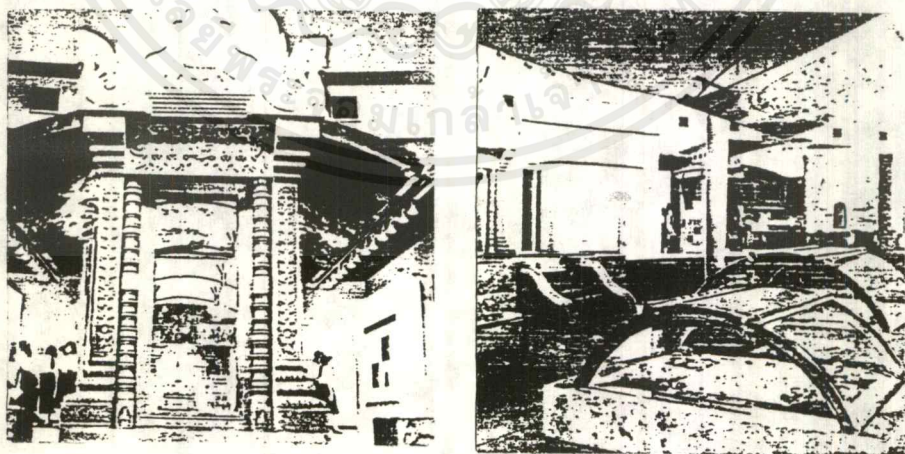
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพเขียน และมีหนังสือบริการประมาณ 3,000 เล่ม

รูปที่ 5-8 แสดงกิจกรรมที่เกิดในโครงการอาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา

ลักษณะพิเศษของการจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ของอาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา การจัดแสดง พิพิธภัณฑ์ของอาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยานี้ มีลักษณะที่แตกต่างกับ พิพิธภัณฑ์อื่นๆในประเทศไทย คือ เป็นพิพิธภัณฑ์ที่ไม่ได้มุ่งเน้นในการรวบรวมจัดแสดงสิ่งของ มีค่าโบราณ เช่น พระพุทธรูป เครื่องประดับ ถ้วยชาม แล้วในผู้ชมจินตนาการเองตามภาพของ สิ่งของที่ตั้งเรียงรายอยู่นั้น ซึ่งอาจขาดความต่อเนื่องและความเข้าใจในการชม

รูปที่ 5-9 แสดงการจัดนิทรรศการในโครงการอาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การจัดแสดงพิพิธภัณฑ์ในอาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา จึงเน้นการสร้างภาพชีวิต สังคม วัฒนธรรม ของอยุธยา ในอดีตกลับขึ้นมาใหม่ โดยการจำลองอาคาร สถานที่ ชุมชน กิจกรรม และสิ่งของที่หายไปขึ้นมาใหม่ ให้ปรากฏในแบบที่คล้ายจริงตามประวัติศาสตร์ เพื่อให้ผู้ชมสามารถเข้าใจภาพในอดีตได้ง่าย โดยใช้วิธีการและเทคโนโลยีทางการจัดพิพิธภัณฑ์และการจัดนิทรรศการสมัยใหม่เข้ามาช่วยด้วย

โครงการอาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา ประกอบด้วยอาคาร 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ตั้งอยู่ที่บนถนนโรจนะ ใกล้กับวิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา ในตัวเกาะเมืองพระนครศรีอยุธยา ตัวอาคารเป็นอาคาร 2 ชั้น ชั้นล่างเป็นที่ทำงาน ห้องสมุด ห้องเตรียมการแสดง และเก็บของ ชั้นบนเป็นส่วนงานจัดแสดง และห้องเอนกประสงค์ เพื่อการจัดแสดงชั่วคราว หรือการบรรยาย ประมาณ 100 ที่นั่ง ภายนอกมีสระน้ำอยู่ข้างหน้าอาคาร บางส่วนของอาคารด้านใต้เป็นใต้ถุนโล่ง

เนื้อหาทางงานนิทรรศการใน อาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา ได้แบ่งเนื้อหาเป็น 5 หัวข้อ คือ

1) พระนครศรีอยุธยาในฐานะราชธานี แสดงความรุ่งโรจน์ของอยุธยาในฐานะเมืองหลวง มีการจำลองพระราชวังโบราณ และสถานที่สำคัญในอดีตต่างๆ

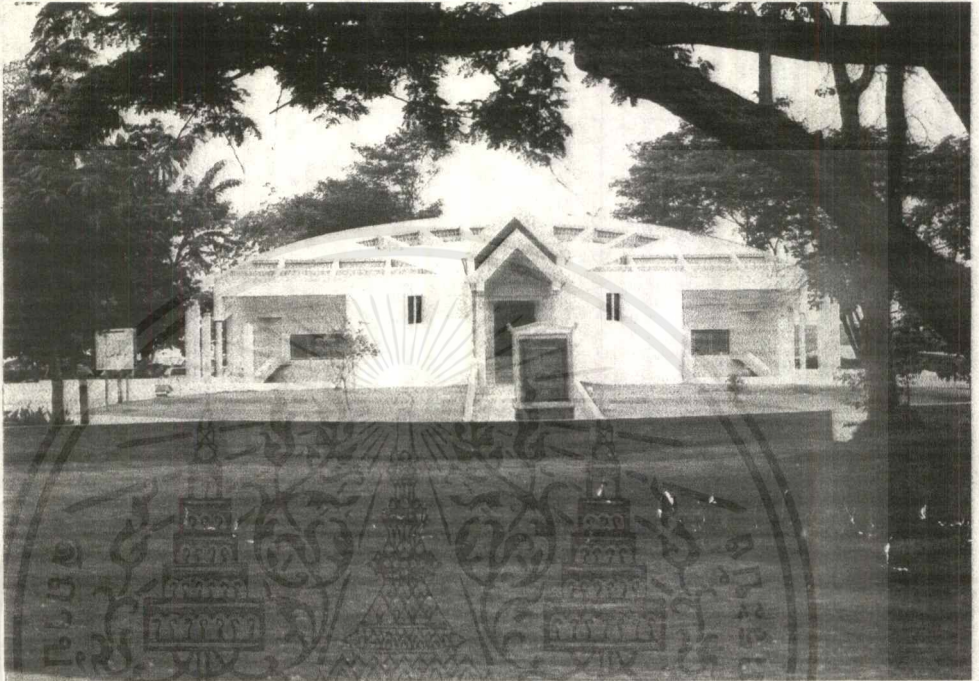
2) พระนครศรีอยุธยาในฐานะเมืองท่า แสดงความสัมพันธ์ของอยุธยากับต่างประเทศ โดยมีเรือสำเภาไทยจำลอง สมัยอยุธยา และจำลองบริเวณป้อมเพชร ซึ่งแสดงวิถีชีวิต ตลาด และการค้าในเมืองอยุธยา

3) พระนครศรีอยุธยาในฐานะศูนย์กลางอำนาจและการเมืองการปกครอง แสดงพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ ความสัมพันธ์ระหว่างพระมหากษัตริย์กับประชาชน อิทธิพลความเชื่อในเรื่องไตรภูมิ และทศชาติชาดก

4) ชีวิตชาวบ้านไทยในสมัยก่อน แสดงความเป็นอยู่ ความเชื่อ พิธีกรรม มีการแสดงหมู่บ้านไทยจำลอง จิตรกรรมฝาผนัง ชีวิตชุมชน การโกนจุก แต่งงานและการละเล่นของเด็ก

5) ความสัมพันธ์ระหว่างพระนครศรีอยุธยากับต่างประเทศ แสดงภาพแผนที่เมืองอยุธยาที่วาดโดยชาวต่างชาติ และเอกสารการติดต่อกับต่างชาติ

ส่วนที่ 2 ตั้งอยู่บริเวณที่เคยเป็นหมู่บ้านญี่ปุ่น ตำบลเกาะเรียน อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอยุธยากับญี่ปุ่น

รูปที่ 5-10 แสดงอาคารส่วนที่ 2 ของโครงการอาคารศูนย์ศึกษาประวัติศาสตร์อยุธยา

อาคารทั้ง 2 หลังนี้ออกแบบตามแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่ เน้นประโยชน์ใช้สอยของอาคาร และสนองต่อลักษณะภูมิอากาศแบบร้อนชื้น

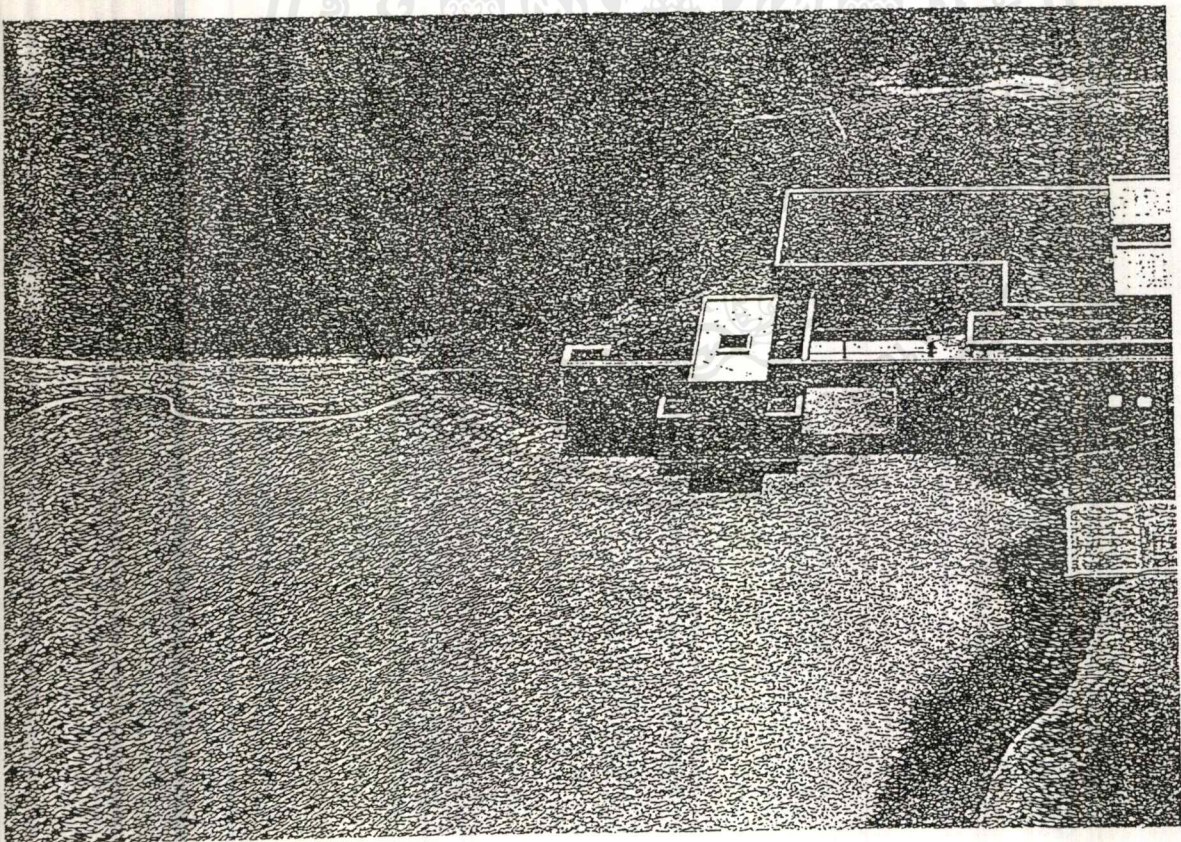
อาคารตัวอย่างต่างประเทศ

Ken Domon Museum of Photography

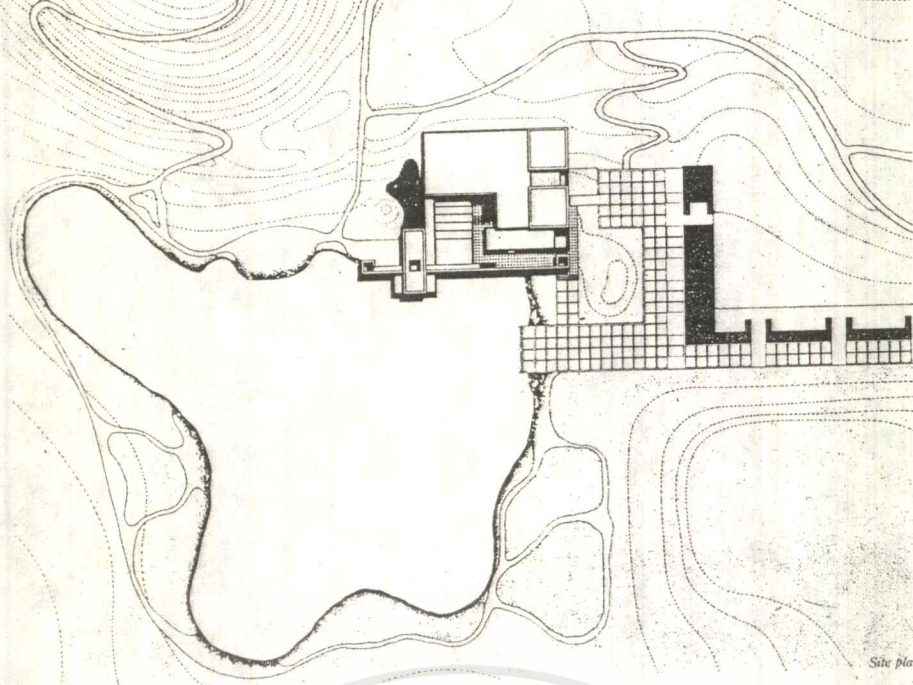
Site	Sakata Yamagata
Architect	Yoshio Taniguchi
Design	1981-1982
Construction	1982-1983

แนวความคิดที่จะทำการก่อสร้างอาคารพิพิธภัณฑ์หลังนี้ เกิดจากการที่ Ken Domon นักถ่ายภาพ ได้นำงานภาพถ่ายของเขามาเก็บไว้ที่ Sakata Yamagata ซึ่งเป็นบ้านเกิดของเขา อาคารหลังนี้ได้รับความร่วมมือในการทำการก่อสร้าง จากบุคคลหลายฝ่ายที่รู้จัก Ken Domon ที่ตั้งของอาคารอยู่ในบริเวณรอบนอกของ Sakata Yamagata ในบริเวณ Imoriyama Cultural Park ใกล้กับภูเขาและแม่น้ำ Mogami

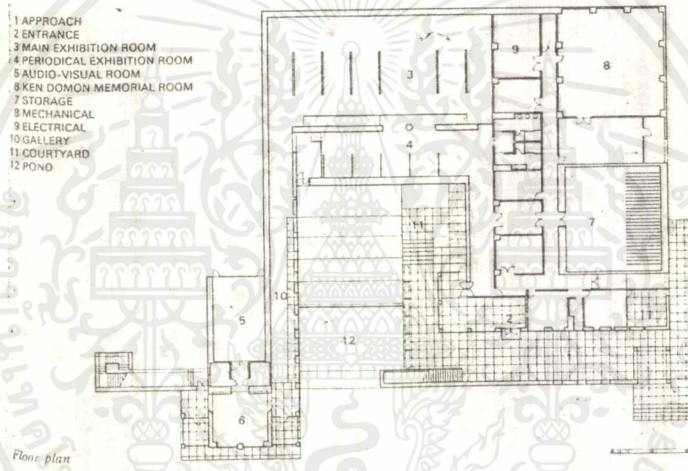
ซึ่งในวันที่มีแดดออกและอากาศแจ่มใส จะสามารถมองเห็นทัศนียภาพของ Mt. Chokai ในฤดูใบไม้ร่วง จะสามารถมองเห็นทัศนียภาพของทุ่งนาที่เต็มไปด้วยรวงข้าวสีทอง ในฤดูหนาว จะเห็นทัศนียภาพของลานหิมะบนลานสกี บริเวณผิวของทะเล

ในการออกแบบอาคาร มีข้อกำหนดในการออกแบบ คือ จะต้องจัดเตรียมฉากหลังในการแสดงงานศิลปะภาพถ่ายต่าง ๆ ซึ่งจะต้องแสดงถึงความสวยงามและการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติในฤดูกาลต่าง ๆ โดยให้มีความสัมพันธ์กับงานแสดงของ Ken Domon เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะวิธีใด ๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Site plan

Floor plan

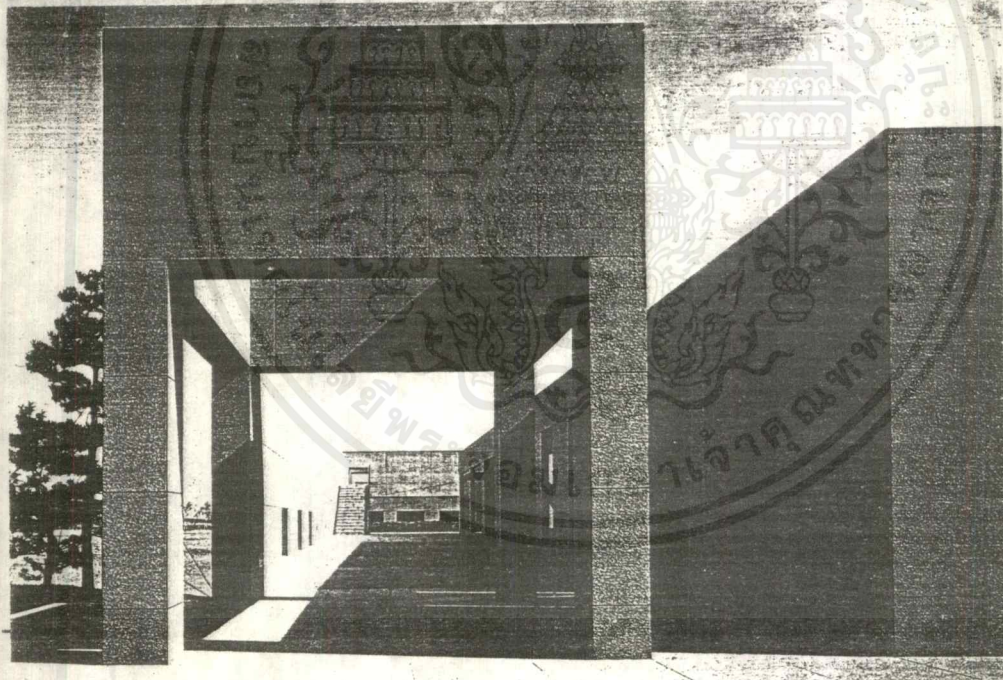
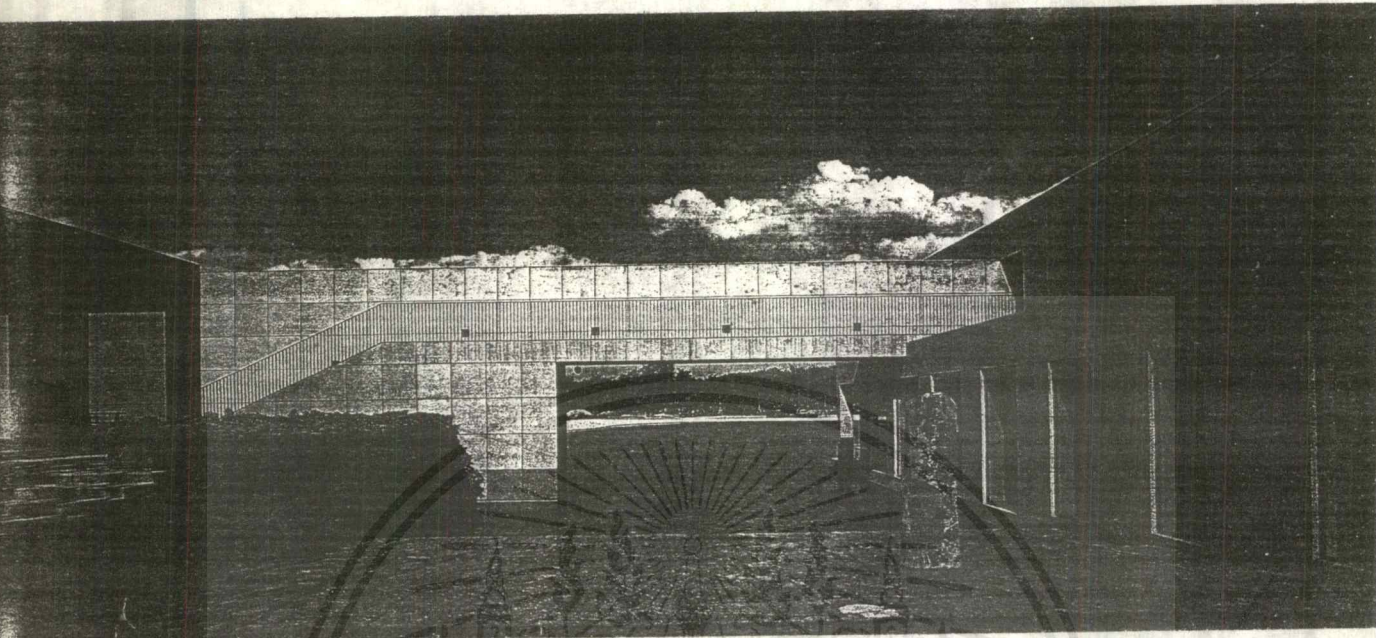
- 1 APPROACH
- 2 ENTRANCE
- 3 MAIN EXHIBITION ROOM
- 4 PERIODICAL EXHIBITION ROOM
- 5 AUDIO-VISUAL ROOM
- 6 KEN DOMON MEMORIAL ROOM
- 7 STORAGE
- 8 MECHANICAL
- 9 ELECTRICAL
- 10 GALLERY
- 11 COURTYARD
- 12 POND

ในการออกแบบจึงมีความมุ่งหมายที่จะผสมผสาน ความเป็นเอกลักษณ์ของญี่ปุ่นในงานของ Ken Domon ซึ่งมีการทะลุระหว่างที่ของช่องว่าง ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับประเพณีของการจัดสวนแบบญี่ปุ่น ซึ่งเน้นถึงการล่องผ่านของกาลเวลา มีการหลีกเลี่ยงลักษณะหรือองค์ประกอบเน้นในลักษณะของญี่ปุ่นที่ชัดเจนมาก ๆ

การใช้กำแพงขนาดยาววางตามแนวเส้นของทางเข้า เพื่อเป็นการเน้นทางเข้านั้น ไม่ได้มีความต้องการเพียงแค่การทำตามลักษณะปกติของอาคารประเภทนี้เท่านั้น แต่มีความต้องการที่จะใช้เป็น การปิดล้อมและสร้างความเป็นส่วนตัวให้กับ courtyard ซึ่งอยู่ทางด้านใน และเป็นการป้องกันลมที่จะพัดผ่านเข้ามาในฤดูหนาวด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมื่อเดินผ่านเข้าไปจากทางเข้าหลัก แล้วเลี้ยวขวาผ่านส่วน courtyard ก็จะถึงส่วนงานจัดแสดงซึ่งมีการปิดกั้นด้วยกระจกเป็นบางส่วน และในการปรับปรุงทรงของอาคารเพื่อการรับแสงนั้น ก็มีในส่วน gallery ไปสู่ส่วน memorial room ซึ่งมีการเปิดช่องแสงในทางแคบและยาว นอกจากนี้ยังมีการใช้แสงสะท้อนจาก courtyard เข้ามาในอาคารเพื่อใช้ประโยชน์ด้วย

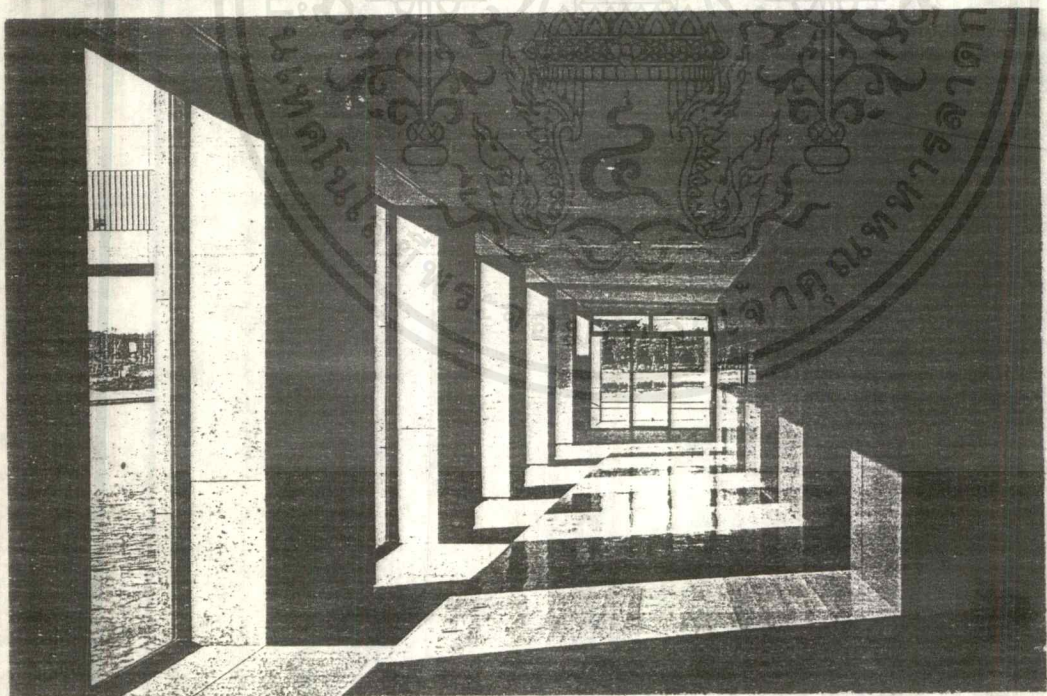
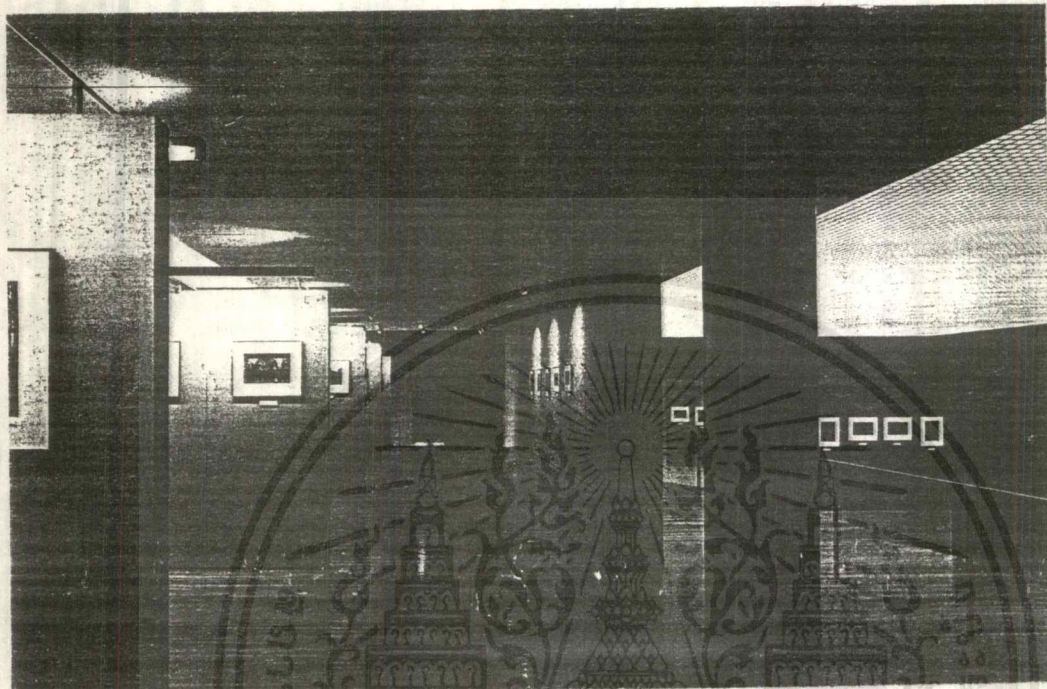

ลักษณะของส่วนประกอบของอาคารโดยรวมแล้ว มีลักษณะง่าย ๆ ธรรมดา แต่ในการใช้วัสดุ รายละเอียดต่างๆ และโครงสร้างนั้น เป็นรายละเอียดที่เฉพาะพิเศษ วัสดุปิดผิวภายนอกอาคารใช้เป็น คอนกรีตและแผ่นแกรนิตที่นำมาติดตั้ง วัสดุปิดผิวภายในอาคารใช้เป็นคอนกรีตและ Japanese Oak ในส่วนที่เป็นโครงสร้างเหล็ก ใช้เหล็กพิเศษที่สามารถจะทนแดดและฝนได้ ซึ่งจะใช้ในบริเวณที่ต้องการเน้นมุมที่เฉียบคมและมีความเฉียบขาดขัดกับลักษณะของสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติที่มีความโค้งมน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

นอกจากนี้ยังมีงานศิลปะที่นำมาตกแต่งอาคารจากศิลปิน 3 ท่านที่เป็นผู้ร่วมงานกับ Ken Domon เพื่อแสดงความทรงจำในการทำงานของพวกเขา คือ

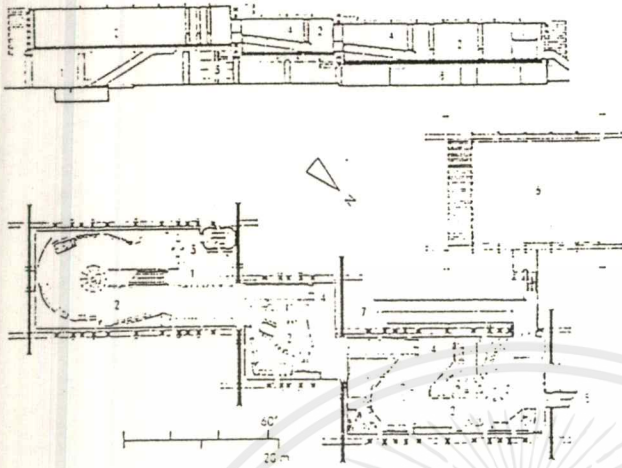
- แผ่นโลหะสลักภาพ ของ Yusaku Kamekura
- งานประติมากรรม ของ Isamu Noguchi
- สวนแบบ kare-sansui ของ Hiroshi Teshigahara

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

Japanese Pavillion World Exhibition , Montreal 1967

Architect Yoshinobu Ashihara

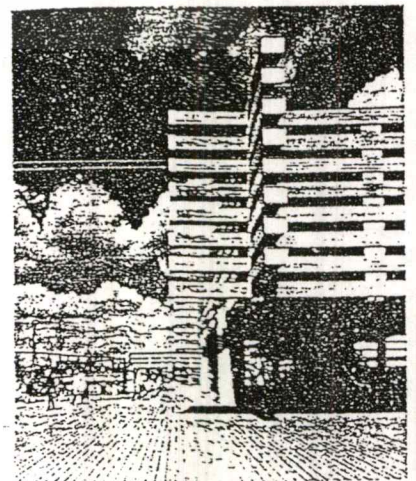
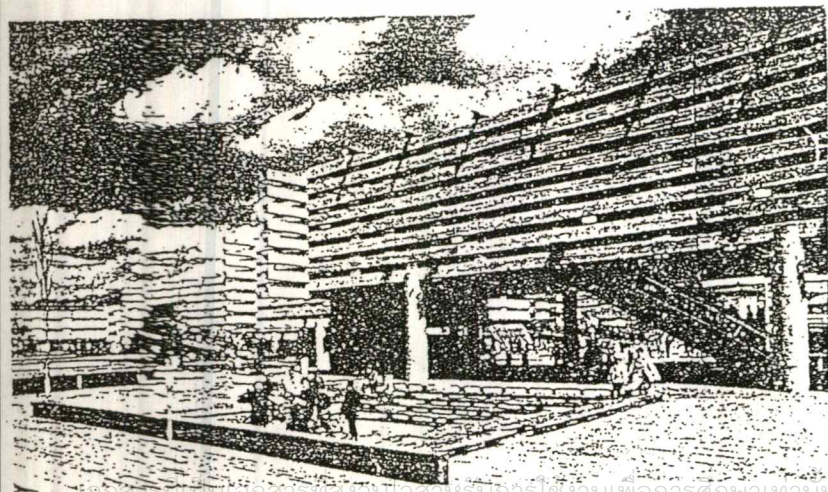

การเน้นเส้นทางนอนอย่างรุนแรง ซึ่งเกิดมาจากการแปลความหมายของประเพณีที่สืบเนื่องกันมาของญี่ปุ่นในการใช้ ชุดของอาคาร และวิธีการใช้แสงในอาคารสมัยใหม่

ลักษณะของอาคารมีความตั้งใจที่จะให้มีความแตกต่างระหว่างเส้นตั้ง เพื่อจะเป็นการเน้นเส้นของขอบฟ้าซึ่งเป็นเส้นนอน มีการยกตัวอาคารที่วางเหลี่ยมกันไว้บนเสาขนาดใหญ่เพื่อเปิดส่วนใต้ถุน ให้เกิดความต่อเนื่องระหว่างการจัด Landscape ของ St. Helen's Island

ผู้เข้าชมจะสามารถขึ้นไปสู่ชั้นบนสุดของอาคารโดยบันไดเลื่อน และลงมายังส่วนต่างๆ ของอาคารโดยผ่าน ramp ไปยังชั้นที่ลดระดับลงมา โดยจะไปสิ้นสุดที่บริเวณ ส่วนรับประทานอาหาร ซึ่งอยู่ตรงข้ามโดยมีส่วนแบบญี่ปุ่นชั้นระหว่างกลาง

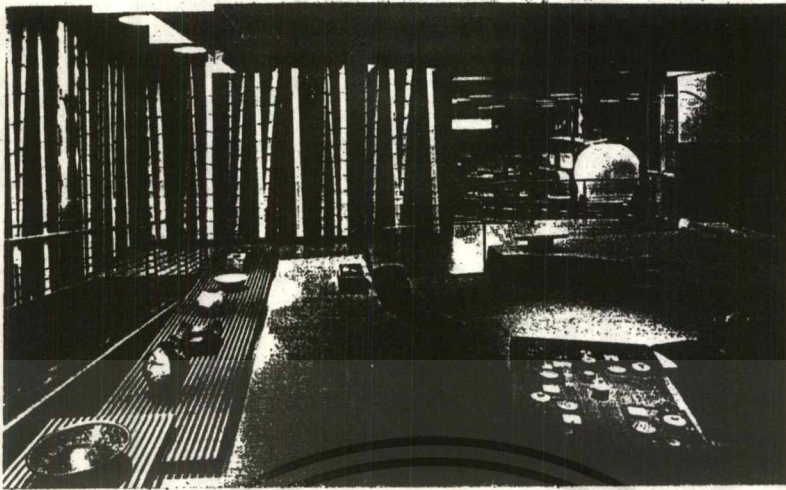
-ในเส้นทางเข้าของอาคารพื้นที่ด้านใต้ใช้เป็นส่วนจัดแสดงและติดตั้ง board

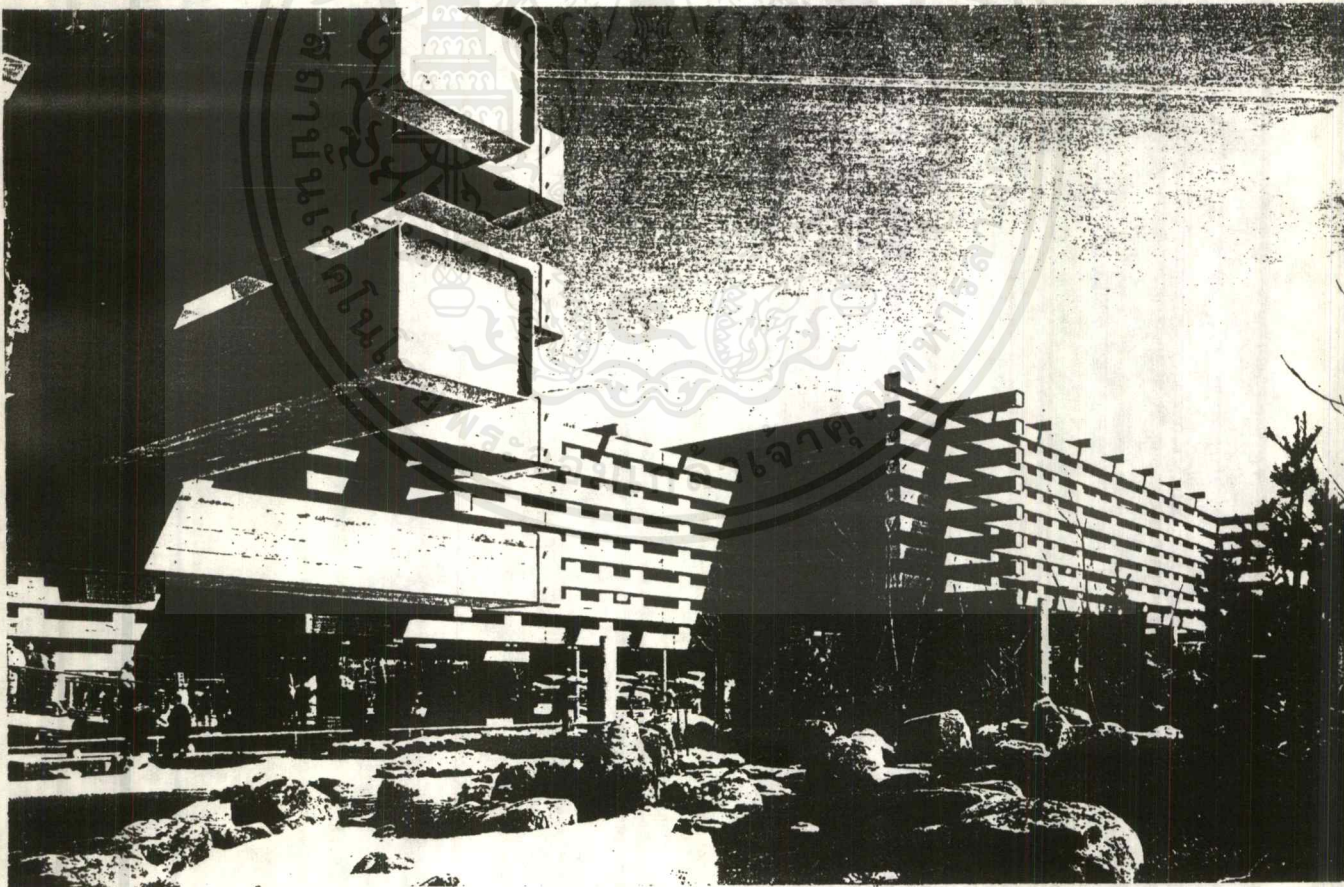
เอกภพนี้เป็นเอกภพที่ส่งมอบเวลาให้กับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นานญาติให้ไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- การขึ้นไปบนส่วนที่สูงที่สุดของอาคารโดยการใช้บันไดเลื่อน และผนังด้านหลังคานแนวนอน เป็นชิ้นส่วนประกอบสำเร็จของคอนกรีตอัดแรง โดยมีการตีฝ้ายพอดี้กับแนวเส้นนอนในรูปด้าน

ที่บริเวณส่วนปลายของคานคอนกรีต ยาว 113 ฟุต ที่ได้ทำการหล่อมาจากญี่ปุ่น จะมีปลอกกอลูมิเนียมหุ้มไว้ และตรงบริเวณรอยต่อของคานจะเชื่อมด้วย epoxy cement มีสายเคเบิลเหล็กรับแรงในแนวตั้ง ผนังและฝ้ายพอดี้ในส่วนหลังจากคานแนวนอนเป็นชิ้นส่วนประกอบสำเร็จของคอนกรีตอัดแรง โดยมีการตีฝ้ายพอดี้กับแนวเส้นนอนในรูปด้าน

เนื่องจากการก่อสร้างทำโดยชิ้นส่วนสำเร็จรูป ทำให้อาคารสร้างเสร็จและสามารถทำการรื้อถอนได้รวดเร็ว โดยใช้เวลาในการสร้าง 6 เดือน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 6

แนวความคิดในการออกแบบ

6.1) แนวความคิดในการวางผังบริเวณ

คติความเชื่อ

ตามคติความเชื่อ และประเพณีของชาวมอญ จะสังเกตเห็นว่าการปลูกบ้านของชาวมอญ ริมน้ำเจ้าพระยาจะปลูกขวางลำน้ำ หันหน้าบ้านไปทางทิศตะวันออก-ตะวันตก ซึ่งชาวมอญถือว่าด้านกว้างเป็นด้านหน้าของบ้าน แต่คนไทยถือว่าด้านยาวเป็นด้านหน้าของบ้าน จะเห็นว่ามี การวางอาคารตามแนวแกน ตะวันออก-ตะวันตก อาคารจึงรับแดดในด้านกว้างซึ่งจะช่วยลด ความ ร้อนในอาคารส่วนใหญ่ด้วย ในการวางผังโครงการจึงพยายามนำหลักการวางอาคารมา ใช้ในส่วนที่สามารถทำได้

นอกจากนี้การวางผังอาคารยังแสดงถึงความรักต่อลูกหลานของชาวมอญ ซึ่งมีการสงวน พื้นที่ในการใช้สอยไว้ให้ลูกหลานโดยการปลูกอาคารให้สุดพื้นที่ทางทิศเหนือ-ใต้ เว้นที่ว่างตรง กลางไว้ให้ลูกหลาน ซึ่งเป็นการกีดกัน หรือ ขวางไม่ให้ผู้อื่นมารุกล้ำใช้ที่ ซึ่งในการวางผังอาคาร ในโครงการก็ได้มีการเว้นพื้นที่ในการใช้สอยในส่วนกลางของพื้นที่ดิน เพื่อการบริการแก่ส่วน สาธารณะด้วย

ประโยชน์ในการใช้สอย

มีการวางผังอาคารตามกลุ่มประเภทการใช้สอยของอาคารอย่างชัดเจน โดยแต่ละกลุ่ม การใช้สอยจะมีลานหรือพื้นที่โล่ง เป็นของตัวเองเพื่อการทำกิจกรรมตามความเหมาะสมและ เป็น การเชื่อมความสัมพันธ์กันระหว่างอาคาร

การแสดงออกถึงลักษณะของการเชื่อเชิญและการให้ความรู้สึกเป็นกันเองแก่ผู้ใช้อาคาร

การวางผังโดยการจัดพื้นที่หน้าโครงการเป็นลานสาธารณะ ปลูกต้นไม้ และจัดที่นั่งไว้ เพื่อรองรับกิจกรรมการพักผ่อน เนื่องจากการสัญจรบนเกาะนั้นต้องอาศัยการเดินเป็นหลัก จึง เป็นการเชื่อเชิญให้มาหยุดแหวะที่โครงการเพื่อพักผ่อน หรือเข้าเยี่ยมชมโครงการต่อไป

การวางกลุ่มอาคารขนาดเล็กไว้ทางด้านหน้าเพื่อให้มีความรู้สึกเชื่อเชิญและเป็นกันเอง โดยจะยังไม่พบกับการเก็บค่าเข้าชม ซึ่งผู้ใช้โครงการอาจจะเลือกใช้บริการของโครงการใน ส่วนที่ไม่ต้องเสียค่าบริการการเข้าชมก็ได้

มีการเปิดโล่งของพื้นที่โดยให้มีการเชื่อมต่อของพื้นที่โล่งนั้น เพื่อให้มีการมองเห็นกิจ

กรรมของส่วนต่างๆของโครงการได้ทั่วถึง และในการเชื่อมอาคารในโครงการได้มีการเชื่อมโดยใช้ทางเดินที่แนบไปกับตัวอาคาร เพื่อใช้ความรู้สึกต่อเนื่องและเป็นกันเอง ไม่รู้สึกว่าอาคารเป็นส่วนที่สำคัญจนเกินไป

ความปลอดภัยของโครงการ

การวางอาคารแบบแยกเป็นหลังนั้นในบางส่วนมีผลเพื่อการป้องกันการลุกลามของอัคคีภัยที่สามารถเกิดขึ้นได้ ซึ่งการวางอาคารแบบแยกกันนั้นอาจช่วยลดเวลาของการลุกลามได้บ้าง

6.2) แนวความคิดในการออกแบบงานสถาปัตยกรรม

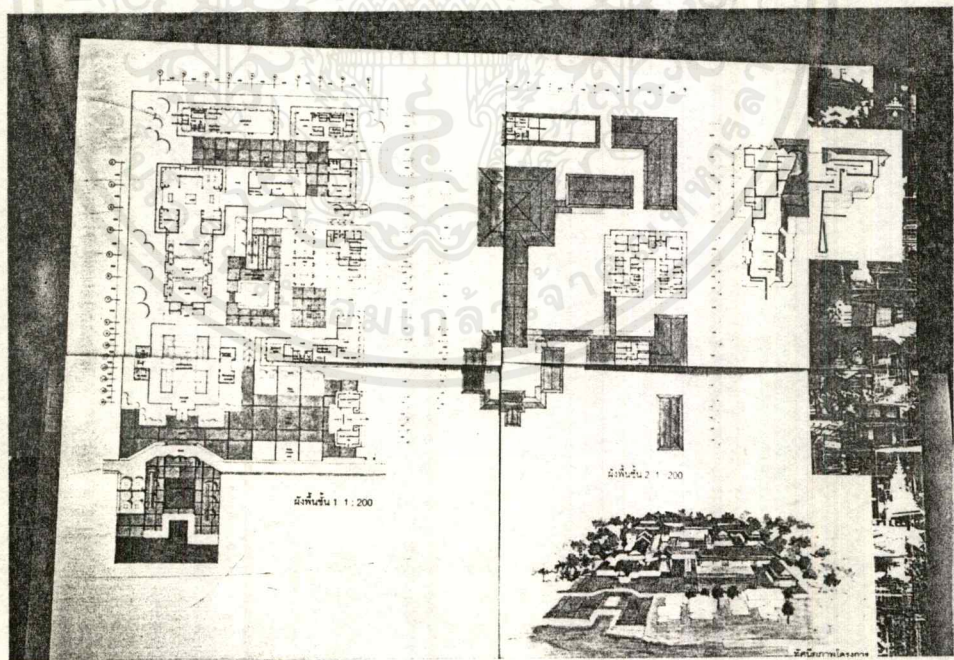
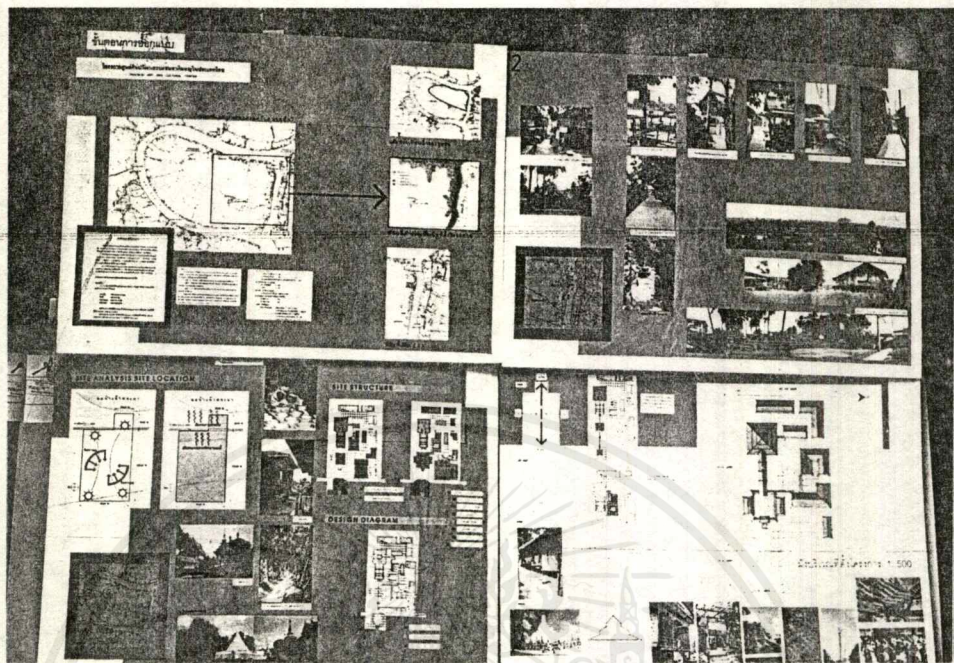
การออกแบบสถาปัตยกรรม ได้นำเอารูปทรงของเจดีย์ทรงมอญที่มีลักษณะฐานที่กว้างใหญ่ และมีความโค้งของรูปทรงชัดเจน มาใช้ในการออกแบบตัวอาคารจัดแสดงถาวร ซึ่งต้องการ

การใช้พื้นที่ภายในที่มีลักษณะออกทางสูง

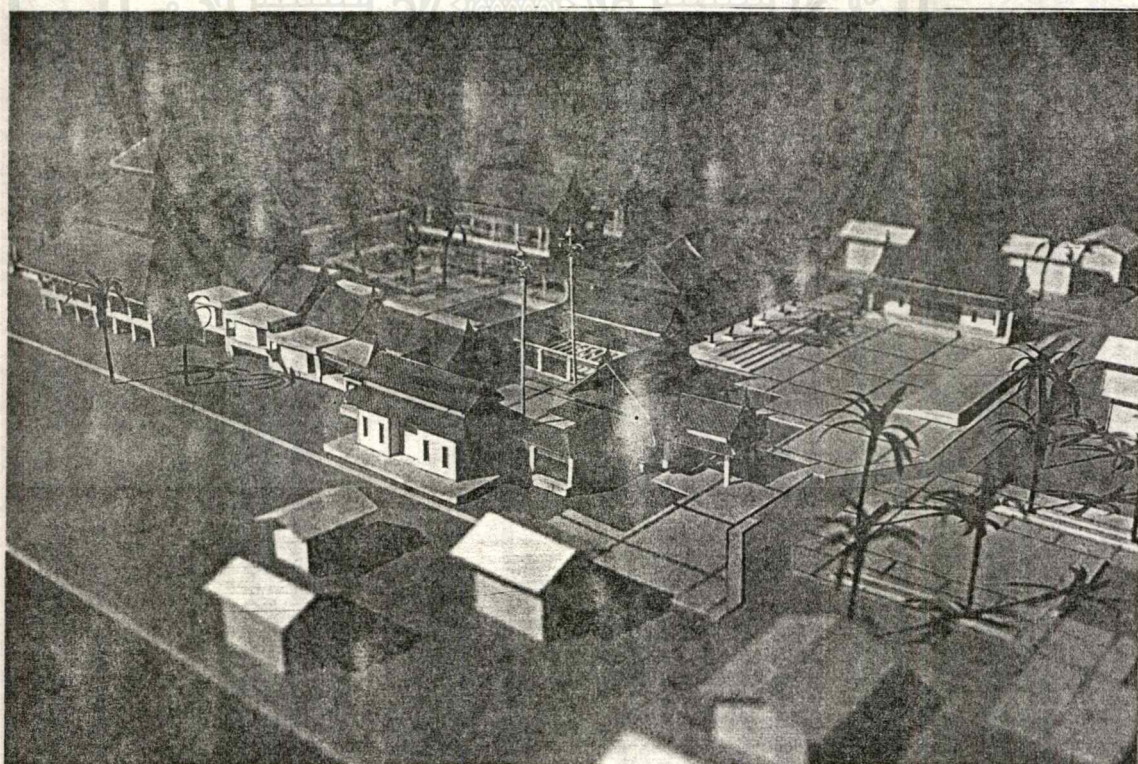
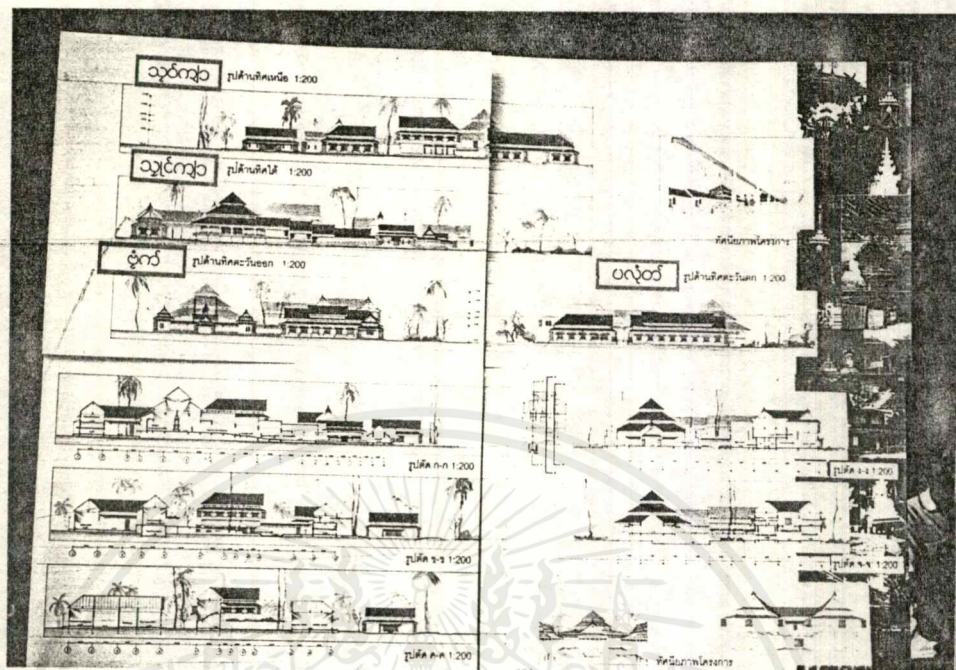
นำการเล่นระดับของอาคารตามความเชื่อของชาวมอญที่เล่นระดับภายในบ้าน ซึ่งระดับภายในจะยกขึ้นตามความสำคัญของห้องภายในบ้าน และการยกระดับในโครงการก็เพื่อให้ความสำคัญและเพิ่มความน่าสนใจแก่นิทรรศการ นอกจากนี้ยังเป็นการยกระดับเพื่อการป้องกันน้ำท่วม และเพื่อให้มีลมสามารถผ่านไปในพื้นที่ว่างกลางโครงการด้วย

ในการออกแบบได้ถือตามแบบงานสถาปัตยกรรมแบบมอญ คือจะมีขนาดหลังคาใหญ่กว่าขนาดของห้องภายในได้หลังคา และมีการใช้ความชันของหลังคาซึ่งตามคัมภีร์สูตรตั้งของชาวมอญจะมีความชันประมาณ 40 องศา

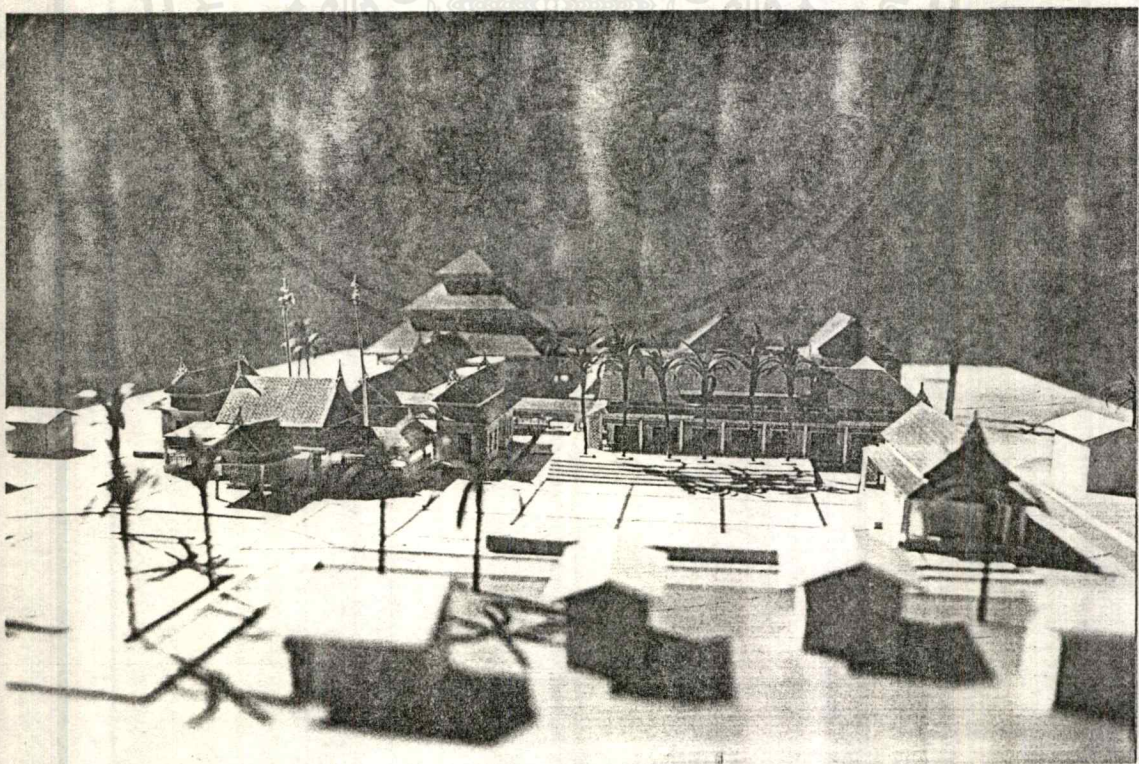
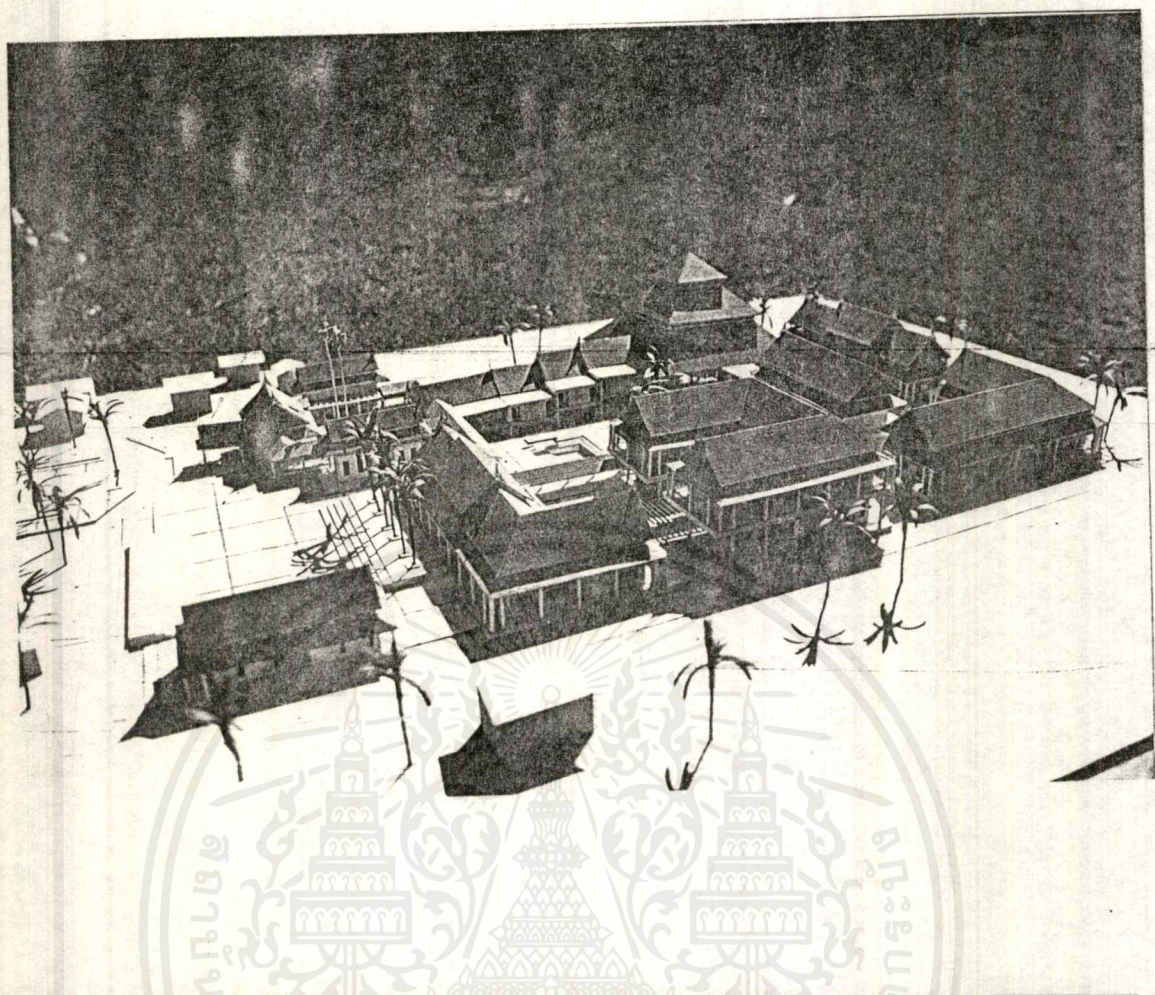
ในการออกแบบส่วนประกอบต่างๆก็ได้มาจากส่วนประกอบของอาคารบนเกาะ เช่น หน้าต่าง ลักษณะของหลังคา การใช้วัสดุ เป็นต้น เพื่อให้มีความกลมกลืนกับอาคารบนเกาะ มีการจัดท่าระแนงเพื่อการปลูกต้นไม้แทรกไปตามอาคารเพื่อให้เกิดความสดชื่นและร่มเงาด้วย

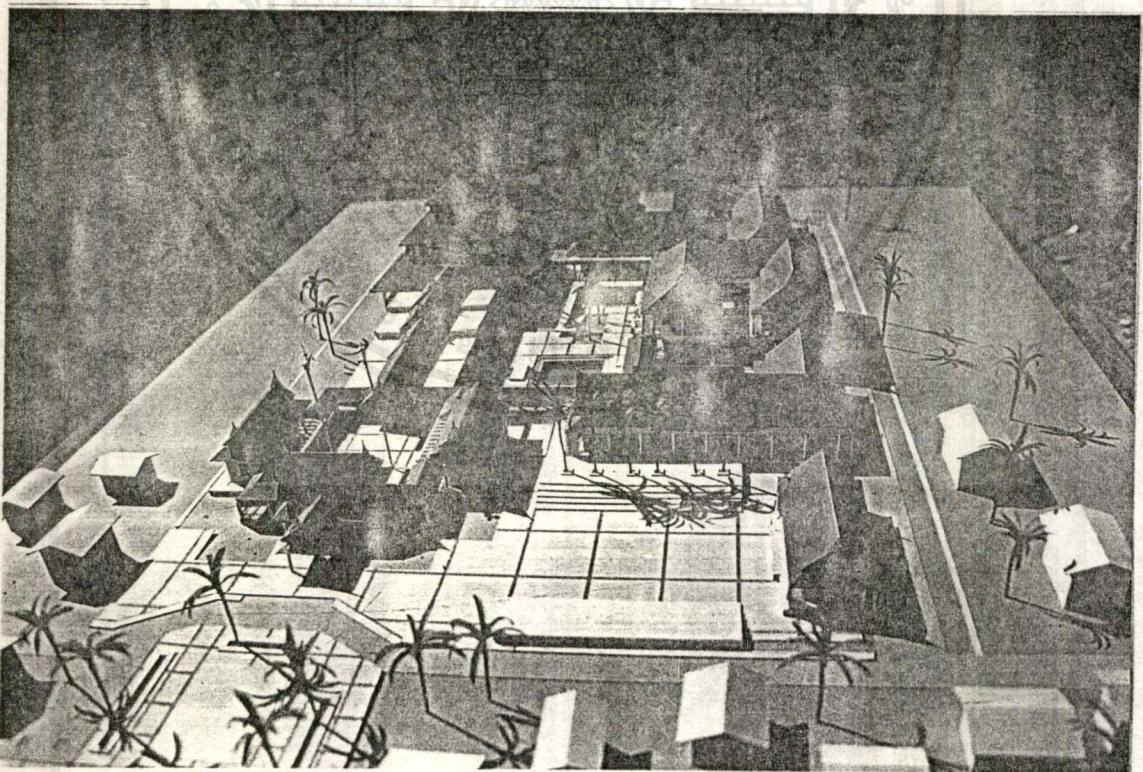
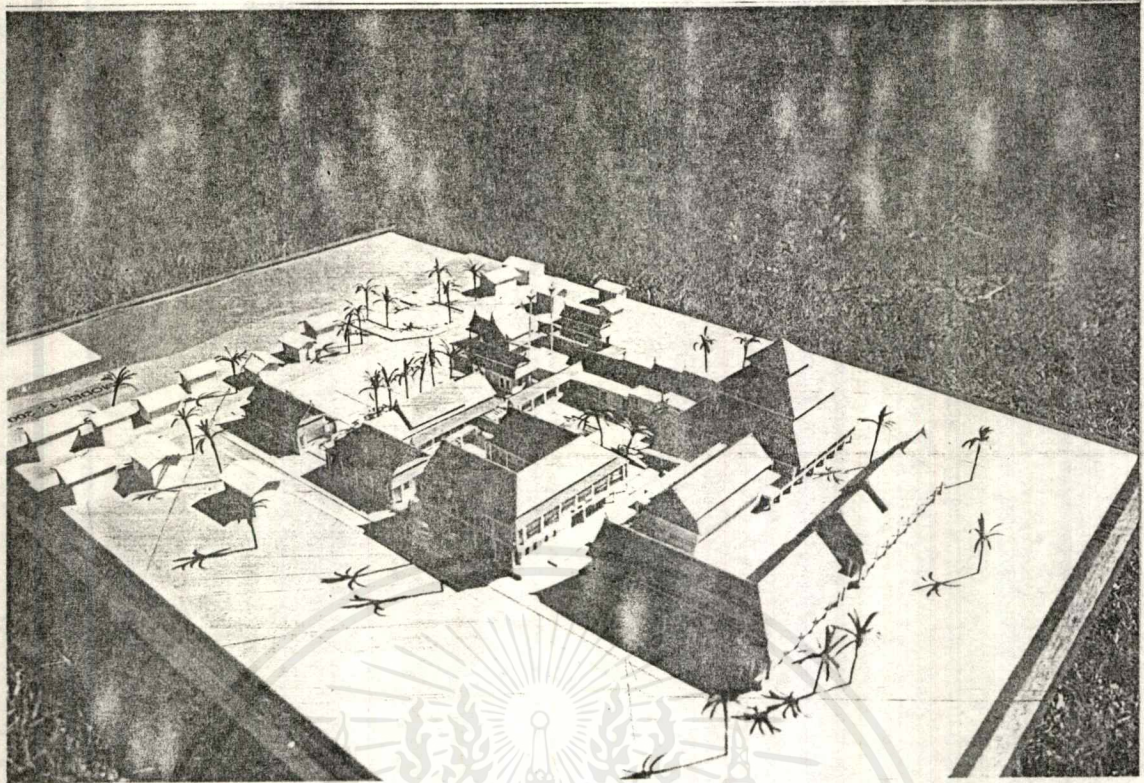
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ห้าสิ่ง อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

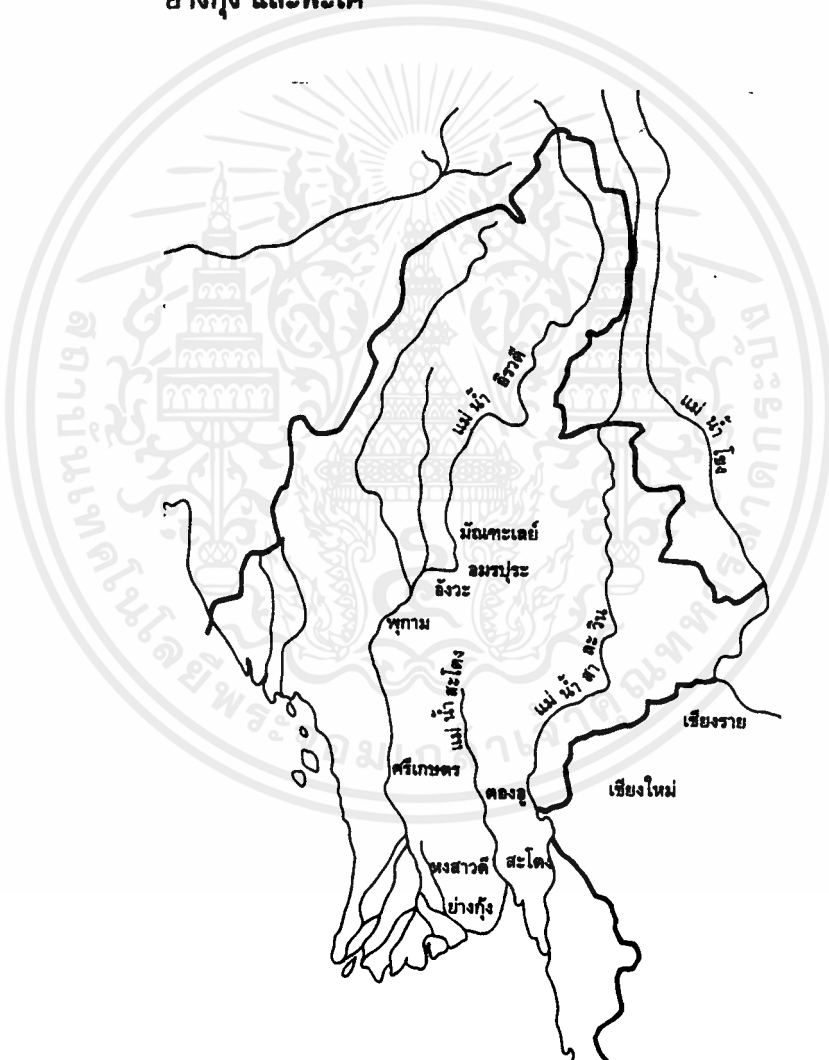

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาคผนวก

แผ่นดินมอญในปัจจุบัน (ไม่รวมดั้งเดิมในอดีต)

ภาคเหนือ	จรดพะโคตอนบน , มณฑลทะเลย์ , ยีรวดี และ รัฐกระเหรี่ยง
ภาคตะวันออก	จรดรัฐกระเหรี่ยง , ประเทศไทยตลอดแนว จนถึงภาคใต้สุดที่แหลมทวาย จนถึงเกาะสอง
ภาคตะวันตก	จรดอ่าวเมาะตะมะในทะเลอันดามัน , ภาคตะวันตกเฉียงเหนือจรดย่างกุ้ง และพะโค

สาธารณรัฐมอญ (The Mon Republic - Replublic of Rehmonya) ที่จะเสนอเข้าสู่องค์การสหประชาชาติ ปัจจุบันประกอบด้วย 5 จังหวัดคือ มะริต , ทวาย , เมาะละหม่ง , สะเทิม และพะโค รวมเนื้อที่ 36,698 ตารางไมล์ (สหภาพพม่าทั้งหมด 261,789 ตารางไมล์)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

วัฒนธรรมและประเพณีของชนชาติมอญ

ประเพณีสงกรานต์

1) การหุงข้าวสงกรานต์วันที่ 13,14 และ 15 เมษายนทุกปี มีการหุงข้าวสงกรานต์ และส่งถวายพระสงฆ์ตามวัดในระแวกหมู่บ้านตอนเช้าตรู่ โดยมีสาวๆเดินเป็นคู่ๆถือโถใส่ข้าวสงกรานต์และถาดอาหารไปส่งตามวัด ในตอนขากลับก็จะมีหนุ่มๆ มาถือโอกาสร่อนน้ำอวยพรสาวมาตลอดทาง และเป็นการเล่นน้ำโดยสุภาพ

2) ข้าวสงกรานต์ มีประเพณีการหุงข้าวสงกรานต์ตามหมู่บ้าน ข้าวสงกรานต์ก็คือข้าวสุกล้างสะอาด แห้งและอบด้วยน้ำดอกมะลิ เหมือนข้าวแช่ทางภาคเหนือ แต่มีกรรมวิธีในการหุงข้าวแตกต่างกันตามท้องถิ่น เช่น การหุงข้าวสงกรานต์ของชาวปากเกร็ดจะใช้ข้าวเปลือก 1 กำ ผัด 7 ครั้ง ล้างน้ำ 7 ครั้ง ข้าวสงกรานต์นั้นถือว่าถ้าได้ทานจะเป็นสิริมงคลแก่ผู้นั้น

กับแก้มที่ทำทานกับข้าว ก็จะเป็นอาหารที่ทำจากพืชของเค็ม และบ้านที่มีการหุงข้าวสงกรานต์จะมี บ้านสงกรานต์ สร้างไว้บริเวณหน้าบ้าน

3) บ้านสงกรานต์ เป็นศาลเพียงตา สร้างชั่วคราวตามแบบฉบับของไทย-รามัญ เพื่อนำเอาข้าวสงกรานต์และขนมมมเนย บวงสรวงท้าวมหาสงกรานต์ การบวงสรวงจะทำ 3 วัน คือ 13,14,15 เท่านั้น เป็นการบวงสรวงเพื่อขอพรและความเป็นสิริมงคลแก่เจ้าของบ้านและญาติ

บ้านสงกรานต์นั้นสูงเพียงตา (ระดับตาเจ้าของบ้าน) กว้างยาวประมาณ 1 ศอก ตกแต่งด้วยกระดาษสีต่างๆ มีใบมะพร้าวประกอบเส้า 4 เส้า และมีพื้นสำหรับวางข้าวสงกรานต์กับขนมมมเนยด้วย

ประเพณีมอญคั่ง

มอญคั่ง เป็นประเพณีที่ชาวไทยรามัญเมืองปทุมธานีปฏิบัติสืบต่อกันมานาน ตั้งแต่ครั้ง สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์

เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่า จังหวัดปทุมธานี มีมอญหรือที่เรียกว่า ชาวไทยรามัญอยู่เป็นจำนวนมาก คำว่า "คั่ง" ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2493 แปลว่าอัดแน่น, แน่น, มากมาย ฉะนั้นในที่จึงหมายถึงมีมอญเป็นจำนวนมาก

สาเหตุที่เกิดประเพณีมอญคั่ง ก็เนื่องจากพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง รัชกาลที่ 5 ได้เสด็จโดยทางเรือไปประทับ ณ พระราชวังบางปะอินทุกปีไปตามแม่น้ำเจ้าพระยาทางทิศเหนือ ซึ่งต้องเสด็จผ่านจังหวัดปทุมธานี อำเภอสามโคก

ครั้งหนึ่งตรงกับวันขึ้น 8 ค่ำ เดือน 11 สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ได้ทรงพระมหากรุณาเสด็จขึ้นประทับที่บ้านท่าควาย ซึ่งปัจจุบันนี้อยู่ในเขตบ้านม่วง ตำบลบ้านกลาง อำเภอเมือง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปทุมธานี บรรดาชาวรามัญ จังหวัดปทุมธานีเมื่อทราบข่าวต่างพากันพายเรือมาเฝ้าชมพระ
บารมี และถวายสิ่งของกันอย่างคับคั่งตลอดเวลามิได้ขาด และได้จัดการเล่นต่าง ๆ เพื่อเป็น
การเฉลิมฉลองพระเกียรติของพระองค์กันอย่างมโหฬาร ตูสนุกสนานครึกครื้นที่สุด

ครั้นตกสายัณห์ตะวันตกเย็นยามค่ำคืน ได้จุดประทีปโคมไฟลอยเรือถวายความอารักขา
จุด ดอกไม้ไฟสว่างไสวโชติช่วงไปทั่วลำน้ำเจ้าพระยาในช่วงนั้นเป็นปลายฤดูฝน เริ่มต้นฤดูหนาว
และยามข้างขึ้นเดือนหงาย ผู้คน ลอยเรือ เป็นแพเต็มแม่น้ำยาวเหยียดสุดสายตา ในท้องน้ำ
นั้นจะตามประทีปแวววับเต็มตาชวยงามมาก ประกอบกับเป็นฤดูเดือน 11 น้ำล้นฝั่งชุ่มฉ่ำ
เพิ่มความสวยงามประทับใจเป็นพิเศษ สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงทรงพอพระทัยมาก ถึงกับตรัส
ชมว่า ชาวรามัญมีความจงรักภักดีต่อพระองค์

ตั้งแต่ครั้งนั้นเป็นต้นมา ชาวไทยรามัญจังหวัดปทุมธานี ต่างระลึกถึงพระบาทสมเด็จพระ
พระปิยมหาราชเจ้าพระองค์นั้น ได้พากันมาลอยเรือเล่นเพลงทะเลญ จุดดอกไม้ไฟและจุด ตะไล
ณ สถานที่เดิม เพื่อระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณของล้นเกล้าล้นกระหม่อมพระพุทธเจ้าหลวง
เป็นประจำทุกปีมิได้ขาดเลย

จะเห็นได้ว่าพอเริ่มขึ้น 8 ค่ำ เดือน 11 ไปจนถึงวันขึ้น 15 ค่ำเดือน 11 ตกเวลา ปาย
จะมี บรรดาหนุ่มสาวแต่งตัวสวยงามนั่งเรือลอยลำตามลำแม่น้ำเจ้าพระยา จากบ้านกลางปล่อย
ให้เรือลอยคู่กัน เล่นเพลงกันอย่างสนุกสนานไปตามน้ำจนถึงบ้านม่วง เป็นระยะทาง 1
กิโลเมตร แล้วก็ ช่วยกันพาย บางทีก็พ่วงเกาะกันเป็นทิวแถวทวนน้ำขึ้นมาจนถึงบ้านกลาง แล้ว
ก็ปล่อยให้เรือลอย คู่กันไปจนถึงบ้านม่วงอีก ทำอย่างนั้นจนถึงกลางคืนถึง 2 ยาม (24
นาฬิกา) จึงจะเลิกแล้วพากัน

เวลานี้การลอยเรือหรือประเพณีมอญคั้งนี้ได้แยกออกไปทำตามหน้าวัดที่อยู่ริมน้ำ ซึ่งจะ
กำหนดวันลอยเรือไว้เป็นที่ทราบกันว่าวันไหนจะลอยเรือที่หน้าวัดใด เอาการศาสนาเข้ามาเกี่ยว
ข้องด้วย เช่น ตอนเช้าหรือตอนเพลจะมีการทำบุญเลี้ยงพระ และมีการปิดทองไหว้พระกันก่อน
พอตกตอนบ่ายก็จะมีการลอยเรือไปจนถึงกลางคืน

วัดที่มีการลอยเรือ (มอญคั้ง) ที่ทำเป็นประจำได้แก่วัดมะขาม จะเริ่มวันแรก 1 ค่ำ
เดือน 11 วัดทอง-ปทุมवास แรม 2 ค่ำ วัดลำแล แรม 3 ค่ำ วัดบางหลวง แรม 4 ค่ำ
วัดไผ่ล้อม แรม 5 ค่ำ วัดไก่อี้อย่าง แรม 6 ค่ำ วัดบางนา แรม 7 ค่ำ วัดดาวเรือง แรม 8 ค่ำ

ฉะนั้น พอถึงวันเวลาดังกล่าวข้างต้น ผู้คนไม่ว่าหนุ่มสาวเฒ่าแก่และเด็กเล็กจะพากัน
ทยอยมาร่วมลอยเรือกันสนุกสนานนับว่าเป็นประเพณีที่ควรจจะรักษาไว้อย่าให้สูญ เพราะเป็น
การรำลึกถึงพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงคุณอย่างใหญ่หลวงต่อประเทศชาติ
และ ได้มาพบปะสังสรรค์กันในระหว่างเพื่อนฝูงญาติพี่น้อง ทั้งได้ร่วมทำบุญตักบาตรปิดทอง
ไหว้พระเป็นการเสริมสร้างสืบแต่อายุพระพุทธศาสนาให้ถาวรต่อไปอีกด้วย

ประเพณีจุดลูกหนู

จังหวัดปทุมธานี มีประเพณีอีกอย่างหนึ่งที่เรียกว่า ลูกหนู ที่จังหวัดอื่นไม่มี ประเพณีการเล่นแข่งขันลูกหนูนี้ จะจัดให้มีในงานศพพระเท่านั้น ซึ่งชาวปทุมธานีถือเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีสืบทอดกันมาช้านาน

คำว่า "ลูกหนู" ในที่นี้มิได้หมายถึงสัตว์สี่เท้าชนิดหนึ่งที่แมวชอบจับกินเป็นอาหาร แต่เป็น วัตถุที่ประกอบขึ้นด้วยกรรมวิธีที่ชำนาญของช่าง ด้วยใช้ดินระเบิดชนิดเดียวกับดอกไม้เพลิง ทำเป็นรูปคล้ายจรวด หรือบั้งไฟม้าของชาวตะวันออกเฉียงเหนือ

ตัวลูกหนูเขาทำด้วยลำไม้ไผ่ขนาดใหญ่ ยาวประมาณสองปล้องครึ่ง มีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 12 เซนติเมตร หรือบางทีก็ทำด้วยไม้เนื้อแข็งถึงเป็นรูปทรงกระบอก

เจาะข้างในให้กลวง บางครั้งก็ใช้กระบอกเหล็ก แต่กระบอกเหล็กไม่ค่อยนิยมกันนัก เพราะมีอันตราย ข้างในกระบอกอัดดินปืนเข้าไปให้แน่นแล้ว อุดหัวอุดท้ายด้วยดินเหนียว และ เจาะรูตรงกลางให้พอดี สำหรับติดสายชนวนไว้จุดไฟให้ลามเข้าไปไหม้ดินปืนในกระบอก ครั้นไฟ กระแทกดินปืนในกระบอก จะเกิดระเบิดเป็นเปลวเพลิง พุ่งออกมาจากรูท้ายกระบอก ลูกคล้ายดอกไม้ไฟหรือไฟพะเนียงหรือผีพุ่งไต้ด้วยความแรงของดินระเบิด

มันจะขับเคลื่อนตัวกระบอกลูกหนูให้วิ่ง ไปข้างหน้า ตามลวดสลิงที่ซึ่งไว้โดยเร็ว เพราะตัวลูกหนูเขาผูกติดไว้กับลวดสลิง ระหว่างที่ลูกหนูวิ่ง จะมีเสียงดังแฉืด ๆ นำตื่นตื้นน้าดูมาก เมื่อลูกหนูวิ่งไปสุดลวดสลิงมันจะพุ่งเข้าชนปราสาท ซึ่งตั้งอยู่ห่างประมาณ 40 เมตร ถ้าของใครถูกที่สำคัญของปราสาท ตามที่คณะกรรมการกำหนด ก็จะได้รับรางวัลอย่างงาม

ตามปรกติการแข่งขันลูกหนู จะกระทำเฉพาะในงานประชุมเพลิงศพพระ หากวัดใดมีพระมรณภาพ เขาจะเก็บศพนั้นไว้ก่อน รอจนถึงหน้าแล้ง ชาวบ้านว่างจากการทำนาแล้ว ก็จะมาช่วยจัดงานประชุมเพลิงศพพระ แต่ก่อนที่จะถึงกำหนดวันงาน วัดที่เป็นเจ้าภาพจะประกาศให้วัดต่าง ๆ ทราบ และเชิญให้จัดทำลูกหนูมาเข้าแข่งขันด้วย เมื่อชาวบ้านเสร็จกิจจากการทำนาก็จะช่วยกันทำลูกหนูเพื่อเตรียมไปแข่งขัน ลูกหนูที่จะนำไปแข่งขันนั้น จะต้องจัดตกแต่งภายนอกให้ดูสวยงาม เพื่อประกวดกันด้วยเขาจะประดับประดาตกแต่งด้วยกระดาษสีต่าง ๆ จนดูสวยงาม

ครั้นถึงวันกำหนด แต่ละวัดจะจัดขบวนแห่ลูกหนู คล้ายขบวนพาเหรดของนักกีฬา การแต่งกายของคนในขบวนก็ต้องเหมือนกัน อาจจะทำเป็นขบวนประเภทสวยงามหรือขบวนประเภทความคิด หรือขบวนประเภทตลกขบขันก็แล้วแต่จะจัดมา เพราะขบวนเหล่านี้คณะกรรมการเจ้าภาพจะจัดให้คะแนนไปด้วย ขบวนแห่ลูกหนูจะนำด้วยกลองยาวหรือแตรวง และจะมีป้ายบอกชื่อ คณะวัดนำหน้าขบวนแห่ และมีนางรำแต่งตัวสีฉูดฉาดเดินรำตามจังหวะเพลงเรื่อยไปจนถึงงาน

ส่วนทางวัดที่เป็นเจ้าภาพจะต้องจัดตั้งเมรุศพหลอก มีปราสาทยอดแหลมครอบเมรุศพไว้กลางทุ่งนา เหนือสูงตระหง่าน แล้วปักเสาซึ่งลวดสลิงให้ปลายลวดพุ่งตรงไปยังปราสาทที่เมรุศพนั้นตั้งอยู่ สายลวดสลิงที่จัดไว้ นั้น จะต้องให้ครบตามจำนวนของวัดที่ส่งลูกหนูเข้าแข่ง เช่น มีลูกหนู เข้าแข่ง 10 วัด ก่อนจะทำการแข่งขัน คณะกรรมการจะให้หัวหน้าคณะวัดต่าง ๆ ที่นำลูกหนูมา จับสลากเลือกสายกันก่อน ว่าใครจะได้สายหนึ่ง หรือสายสอง หรือสายที่ 10 เมื่อจับหมายเลข ได้แล้วจึงจะชิงลวดสลิงที่คณะเตรียมมา แล้วจึงจะนำลูกหนูเข้าประจำสายของตน โดยผูกลูกหนูติดกับสายลวดสลิงเตรียมไว้ทุกสาย แล้วให้จุดเรียงกันไปตามลำดับ เวียนกันอยู่เช่นนี้จนกว่าลูกหนูที่ เตรียมมาแข่งขันจะหมด ตามที่คณะกรรมการกำหนดไว้ว่าจะแข่งขันกันก็ลูก

วิธีจุดลูกหนูเขาใช้คบเพลิงไปจุดสายขนวนตรงท้ายตัวของลูกหนู เมื่อไฟลามเข้าไปถึงดินปืนก็จะเกิดระเบิดขับเคลื่อนตัวลูกหนูให้วิ่งไปข้างหน้าอย่างแรง พอสุดลวดสลิงจะพุ่งเข้าชนปราสาททันทีแล้วกรรมการจะให้คะแนนไว้ ของใครชนที่สำคัญก็จะได้คะแนนมากและได้รับรางวัล ส่วนลูกหนูวัดใดแพ้ไม่ได้รางวัล เจ้าภาพก็จะมอบเงินให้เป็นค่าพาหนะเลี้ยงดูกันพอสมควร

ในขณะที่ลูกหนูวิ่งเข้าชนปราสาท กองเชียร์ของแต่ละคณะจะเชียร์กันดังกระหึ่ม จะร้องรำทำเพลงเต้นรำกันอย่างสนุกสนาน

การแข่งขันลูกหนูนาน ๆ จะมีครั้งหนึ่ง ถ้ามีศัพพะจึงจะได้ชม ฉะนั้น บรรดาชาวบ้านไม่ว่าใกล้ไกลจะหอบลูกจูงหลานพากันไปชมอย่างล้นหลามแน่นชนิดแทบทุกงาน

ประเพณีสงฆ์ข้าวแช่

ประเพณีของชาวปทุมธานีที่แตกต่างไปจากจังหวัดอื่น ก็ได้แก่ประเพณีการสงฆ์ข้าวแช่ในเทศกาลวันสงกรานต์

ก่อนที่จะถึงวันสงกรานต์ทุกปีประมาณ 1 สัปดาห์ชาวปทุมธานีจะไปประกอบอาชีพทำมาหากินในที่อื่นจนพากันทยอยกลับบ้านของตน เพื่อเตรียมทำความสะอาดบ้านเรือน บริเวณสถานที่อยู่อาศัย และเตรียมจัดซื้อข้าวของที่จะต้องทำบุญ ดูเป็นการเอิกเกริกกว้างงานอื่น ทั้งเด็กผู้ใหญ่ หนุ่มสาวเฒ่าแก่จะร่วมมือช่วยเหลือกันอย่างเต็มที่ และทั่วทุกครัวเรือนจะเป็นอย่างนี้ บ้างก็กวาด ข้าวเหนียวแดง กวนกาละแม ทำข้าวต้มขนมอื่น ๆ ด้วยความสาละวน และทำกับข้าวที่จะใช้รับประทานกับข้าวแช่ มีเนื้อเค็มผัด กะปิตอด ไข่เค็ม หัวผักกาดหวาน หัวผักกาดเค็ม ปลาผัด

ครั้นเตรียมการเสร็จแล้ว พอรุ่งเช้าของวันที่ 13 เมษายน ก็จัดการหุงข้าวพอสุก แล้วเอามาชอนน้ำให้หมดคาง เสร็จแล้วเอาผ้าขาวบางห่ออบด้วยดอกมะลิ ต้มน้ำเปล่าให้เดือด

เวลาจะรับประทานก็เอาข้าวอบดอกมะลิใส่ชาม ตักน้ำเดือดที่ทิ้งไว้ให้เย็นแล้วใส่ลงไปในชาม จะแล คุณสะอาดกลิ่นก็หอมหวานรับประทานเรียกน้ำย่อยได้อย่างดียิ่ง ตอนนั้นแหละหนุ่มสาว เฒ่าแก่ และเด็กเล็กทั้งญาติพี่น้องและเพื่อนฝูง จะร่วมรับประทานกันอย่างเอร็ดอร่อยความสุข สดชื่นจะมี อยู่ทั่วหน้าได้พูดคุยและพบปะกันนานที่ปีครั้งด้วยความสุขใจ

ส่วนข้าวแช่ที่จะนำไปทำบุญ และส่งญาติผู้ใหญ่จะกันไว้ต่างหาก แล้วเขาจะเอาหม้อข้าว แช่ที่ทำด้วยดินเผาที่เรียกว่า หม้อตาล หรือ หม้อขนน นำหม้อนั้นมาล้างให้สะอาดแล้วลนไฟ กาบมะพร้าว เพื่อให้หม้อนั้นหอมด้วยกลิ่นควันของกาบมะพร้าว เมื่อเวลานำไปใส่ข้าวแช่จะทำให้ ข้าวแช่มีรสโอชาดียิ่งขึ้นไปอีก

หนุ่มสาวจะชวนกันนำหม้อข้าวแช่และสำหรับกับข้าวที่จะรับประทานร่วมกับข้าวแช่ ไปถวายพระตามวัดที่ใกล้เคียง และส่งบ้านญาติผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ ส่งกันไปกันมาตั้งแต่เช้า จนเพล ในระหว่างวันที่ 3-15 เมษายนทุกปี ผู้คนจะแต่งตัวด้วยเสื้อผ้าสีดูจืด เดินส่งข้าวแช่ กันช่วงเช้า หนาวตา ดูเป็นการสนุกครึกครื้น หนุ่มสาวขณะที่เดินไปส่ง จะพูดจาหยอกเอิน กันไปด้วยใบหน้า ยิ้มแย้มสนุกสนาน บ้างก็ลงเรือพายส่งข้าวแช่กันทั่วไป

พอตกถึงตอนบ่ายจะพากันไปรวมกันที่วัด มีการก่อพระทราย ปล่อยนก ปล่อยปลา และสงฆ์เจ้าอาวาสและพระรูปอื่น ๆ ตามลำดับอาวุโสจนหมดวัด ครั้นเสร็จพิธีสงฆ์แล้ว พระจะมานั่งลำดับ ประชาชนหนุ่มสาวเฒ่าแก่จะมาประนมมือรับพรจากพระ เสร็จพิธีรับพรพระกลับเข้ากุฏิ

ตอนนั้นแหละจะเป็นโอกาสและเรื่องสนุกสนานของผู้ที่มาร่วมทำบุญ โดยทุกคนจะสาด น้ำคำหัวกันอย่างสนุกสนานจริง ๆ สิมความทุกซัด ๆ ทั้งสิ้น างคนจะเอาแป้งละลายน้ำเทียว สาดศีรษะและหน้า ดูชาวโพลนตลกดี

เมื่อสนุกสนานจากการสาดน้ำที่วัดกันพอสมควรแล้ว ก็พากันกลับบ้านด้วยใบหน้า อิ่มเอิบ แต่เสื้อผ้าดูเปียกปอนมอมแมมน่ารัก พอกลับมาถึงบ้านก็จะมาอาบน้ำ ผู้ใหญ่มีพ่อแม่ ปู่ย่า ตายาย แล้วเอาน้ำอบประพรมเปลี่ยนเสื้อผ้าให้ใหม่ ซึ่งลูกหลานที่มาอาบน้ำได้จัดซื้อ เตรียมไว้ให้เรียบร้อยแล้ว ครั้นอาบน้ำเสร็จเรียบร้อยญาติผู้ใหญ่ จะให้ศีลให้พรลูกหลาน

ประเพณีส่งข้าวแช่ในวันสงกรานต์ของชาวปทุมธานีได้กระทำติดต่อกันมานาน นับว่า เป็นประเพณีที่ดีคือ ทำให้คนไม่ลืมถิ่น รักบ้านเกิดเมืองนอนของตน รู้จักทำบุญมีเมตตากรุณา ที่ปล่อยนกปล่อยปลาเป็นการอนุรักษ์สัตว์ไปในตัวด้วย ทั้งได้พบปะญาติพี่น้องเพื่อนฝูง ทำให้ เกิดความรัก ความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและเป็นการกตัญญูต่อกตเวทิต่อญาติผู้ใหญ่ของ ตนอีกด้วย สมควรรักษาประเพณีนี้ไว้สืบต่อไปอย่าให้สูญ

๕

ประเพณีแห่ปลา

ความเป็นมาของประเพณีนี้ก็สืบเนื่องมาจากตำนานของมอญที่เล่าต่อ ๆ กันมาว่า มีพระอาจารย์องค์หนึ่งมีลูกศิษย์อยู่หลายคน เพราะอาจารย์องค์นี้มีความเชี่ยวชาญในการทำนายโชคชะตาเป็นยิ่งนัก วันหนึ่งพระอาจารย์ได้ตรวจดวงชะตาของลูกศิษย์คนหนึ่งซึ่งบวชเป็นสามเณรอยู่ ปรากฏว่าสามเณรองค์นั้นอยู่ในเกณฑ์ชะตาขาด จะต้องถึงความตายในไม่ช้า

พระอาจารย์มีความสงสารเป็นอย่างยิ่ง แต่ไม่อาจจะช่วยเหลือได้ จึงบอกสามเณรกลับไปเยี่ยมญาติโยมที่บ้าน เพื่อจะได้มีโอกาสพบปะกันก่อนตาย สามเณรเข้าอำลาพระอาจารย์แล้วเดินทางกลับไปบ้าน

ระหว่างทางเดินผ่านไปตามทุ่งนาจนถึงหนองน้ำแห่งหนึ่ง น้ำแห่งขุดมีปลาตกชุกจมอยู่ในโคลนรังแต่จะรอความตาย สามเณรเกิดความสงสารจึงได้จับปลาไปปล่อยในลำคลองแล้วเดินทางต่อไปจนถึงบ้านเมื่อสมควรแก่เวลาแล้วก็เดินทางกลับวัด ฝ่ายพระอาจารย์เมื่อเห็นสามเณรกลับมา ก็แปลกใจ เพราะยังเชื่อมั่นในความสามารถของตนเองอยู่ จึงสอบถามจนได้ความว่า ขณะที่เดินทางกลับบ้านไปนั้นได้ช่วยเหลือปลาที่รอความตายให้กลับมีชีวิตยืนยาวอยู่ต่อไป พระอาจารย์จึงเข้าใจว่ากุศลที่สามเณรสร้างในครั้งนั้นก็กลับเป็นผลานิสงส์หนุนนำให้สามเณรมีชีวิตยืนยาวต่อไป

จากตำนานดังกล่าวทำให้ชาวรามัญยึดถือเป็นตัวอย่างและปฏิบัติกันอยู่เสมอมา ส่วนประเพณีแห่ปลาที่ทำความคู่กับแห่ปลาในปัจจุบันนั้นเกิดขึ้นที่หลัง

ประเพณีแห่ทางหงส์

ประเพณีแห่ทางหงส์ เป็นประเพณีเนื่องมาจากประวัติศาสตร์ ชนชาติมอญซึ่งนับถือบรรพบุรุษไม่แพ้ชนชาติจีน จากประวัติศาสตร์พม่ากับมอญได้ทำสงครามกันมาเป็นเวลานาน ใช้ยุทธวิธีชิงไหวพริบกันตลอดเวลา ถ้าจะเรียกการรบสมัยนี้ก็เรียกได้ว่า ใช้วิธีการทุกรูปแบบอย่างครบเครื่องทีเดียว

พื้นภูมิประเทศแต่ดั้งเดิมของหงสาวดีนั้นเป็นที่ลุ่ม ตูจะเป็นทะเลสาบกว้างใหญ่มาก่อน ต่อมาทะเลตื้นเขินกลายเป็นที่ดอน ได้มีหงส์ผู้เมียคู่หนึ่งมาหากินในทะเลสาบใหญ่แห่งนั้น ชาวมอญจึงถือเป็นนิมิตดีจึงได้ตั้งเมืองขึ้น เรียกว่า เมืองหงสาหรือ หงสาวดีในปัจจุบัน

ฉะนั้นมอญจึงได้นับถือหงส์ เพราะเชื่อว่าเป็นสัตว์ชั้นสูงที่ให้คุณ ไม่ว่าจะมอญจะอพยพไปอยู่ใน เมืองใดที่ไหนก็ตามจะต้องสร้างรูปหงส์ไว้บนยอดเสาเป็นเครื่องหมายเหมือนกับคนไทย นับถือครุฑ เพราะเชื่อว่าเป็นนกชนิดหนึ่งตามนิยายเรากล่าวว่า ครุฑเป็นหัวหน้าของสัตว์ปีก และเป็นศัตรูของพวคนาค เป็นพาหนะของพระวิษณุ มีรูปร่างอย่างในตราแผ่นดินของไทยเราทุกวันนี้

ส่วนหงส์นั้นมอญก็เชื่อว่าเป็นนกชนิดหนึ่งเหมือนกัน มีรูปร่างคล้ายท่านแต่บินแข็ง หงส์ในนิยามถือกันว่าเป็นนกที่อยู่ในตระกูลสูง มีเสียงขันไพเราะ และเป็นพาหนะของพระพรหม เมื่อหงส์เป็นสัตว์อยู่ในตระกูลสูง จึงมีคำศัพท์ที่เขียนยอหงส์อยู่หลายคำ เช่น

หงส์สุคติ หมายถึง มีท่าทางเดินอย่างหงส์ คือ งามเป็นสง่า

หงส์บาท หมายถึง สีคล้ายเท้าหงส์ คือสีแดงปนเหลือง ถือว่าเป็นสีที่สดสวยน่าดู

หงส์ราญ หมายถึง พญาหงส์

โคลงโลกนิติ พระนิพนธ์ของสมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร

กล่าวถึงหงส์บทหนึ่งว่า

เสียดินสงวนศักดิ์ไว้	วงศ์หงส์
เสียดักดิ์สู่ประสงค์	สิ่งรู้
เสียวร่งดำรง	ความสัตย์ วิชา
เสียดัตถ์อย่าเสียดู	ชีพม้วยมรณา

ประเพณีการแห่ทางหงส์ มอญเรียกว่าแห่ชะตะโน้ คำว่า ชะตะโน้ เป็นภาษามอญแปลว่าทางหงส์ ส่วนคำว่าโน้แปลว่า หงส์ แล้วแต่นิยมเรียกกันสั้น ๆ ว่า “แหโน้” หมายถึงแห่หงส์

ก่อนจะถึงวันสงกรานต์ ชาวไทยรามัญหนุ่มสาวเฒ่าแก่ ตลอดจนผู้ถือศีลจะนัดกันไปที่วัด เพื่อช่วยกันเย็บผ้าที่จะทำให้เป็นทางหงส์ และช่วยกันประดิษฐ์ดอกไม้ที่เรียกว่า ดอกชบา เพื่อนำไปประดับที่ทางหงส์ให้สวยงาม

ขนาดของผ้าที่ใช้ทำทางหงส์ จะเป็นผ้าอะไรก็ได้ ยาวประมาณ 3 เมตร กว้างประมาณ 1 เมตร ตัดให้เป็นรูปลักษณะหัวท้ายมน ส่วนทางหัวใหญ่กว่าทางหางเล็กน้อยแล้วขอบผ้าเย็บเข้ากับเชือกโดยตลอดทั้งผืน เสริมแล้วเหลาไม้ไผ่ ผูกขวางผืนผ้าจำนวน 9 อัน เพื่อให้ผ้ากางออก และเอาดอกไม้ที่ประดิษฐ์ด้วยเศษผ้าสีต่าง ๆ ประดับตามไม้ข้างละ 9 ดอก และติดที่ไม้ตรงกลางผืนผ้าอีก 9 ดอก ตรงหัวมีตะกร้อสานด้วยหวาย 1 ใบ ที่ลูกตะกร้อติดดอกไม้อีก 4 ดอก ส่วนที่หางมีลูกตะกร้อติดดอกไม้อีก 4 ดอก ส่วนที่หางมีลูกตะกร้อ 2 ใบ ผูกเรียงติดห้อยไว้ มีดอกไม้ที่ลูกตะกร้ออีกลูกละ 4 ดอก และที่ ตะกร้อใบสุดท้ายเขานิยมเอาด้ายสีต่าง ๆ ผูกให้ยาวประมาณ 30 เซนติเมตร ถ้าไม่ใช้ด้ายสี จะใช้ผมคนผูกก็ได้ เพื่อให้เกิดความสวยงามเวลาลมพัดจะดูพริ้วสำหรับลูก ตะกร้อที่ติด เป็นการถ่วงหางให้ผ้ากางออกทั้งเป็นการประดับให้สวยงามอีกด้วย ส่วนทางท่อนหัวและทางท่อนหางแต่ละด้านสีต่างกัน เช่น ซ้างหนึ่งเป็นสีแดงอีกด้านหนึ่งก็จะเป็นสีเขียว เป็นต้น ตามผืนผ้าเจาะรูช่องลมไว้ไม่ผ้าขาดเวลาพัดแรง ๆ ไม้ที่ทำเป็นกระดูกขวางผืนผ้าทั้ง 9 อันนั้น เป็นคติหมายถึงความเจริญก้าวหน้าในการทำมาหากิน ส่วนลูกตะกร้อทั้ง 3 ลูก ก็หมายถึงพระรัตนตรัย ส่วนดอกไม้ที่ประดับเป็นเครื่องบูชา

การเย็บผ้าทางหงส์ ถ้าไม่ทำที่วัดทำที่บ้านก็ได้ แต่ถ้าทำที่วัดดีกว่าเพราะสถานที่กว้างทำสะดวก และเป็นศูนย์กลางที่เป็นรวมคน ทางหงส์จัดทำ 2 วันก็เสร็จ เมื่อทำเสร็จแล้วก็จัดการแห่

มีหนุ่มสาวเฒ่าแก่จึงจัดเป็นขบวนร้องรำทำเพลงสนุกสนาน ให้คนหนึ่งถือบาตร แห่โห่ไปตามหมู่บ้านชาวบ้านเห็นเข้าก็ยินดีศรัทธาบริจาคเงินร่วมทำบุญใส่บาตร ครั้นแห่เสร็จแล้วจะนำเงินและทางหงส์ไปถวายพระที่วัด พระท่านจะให้ศีลพรและท่านจะถามว่าจะเอาทางหงส์ไปแขวนเมื่อไร

ผู้เป็นหัวหน้าขบวนแห่จะเป็นผู้กำหนดเอาสุดท้ายของวันสงกรานต์ทุกปี โดยนำไปแขวนไม่ได้ตัวหงส์ใกล้ กับยอดหงส์ การที่ต้องแห่ทางหงส์ทุกปี เพราะถือเป็นประเพณีว่า หงส์ปีหนึ่งจะต้องถ่ายชน โดยเฉพาะทางหงส์จะหลุดหมด ทางเป็นสิ่งสำคัญเป็นผู้กำหนดทิศทาง เหมือนทางเสือเรือ ถ้าเรือไม่มีทางหรือทางเสือยอมไปไม่ตรงทิศทางที่ต้องการ จำเป็นจะต้องมีทาง ฉะนั้นชาวไทยรามัญจึงกำหนดให้มีการแห่ทางหงส์ขึ้นในวันสงกรานต์ทุกปี อีกประการหนึ่งเมื่อได้เงินจากการแห่ทางหงส์ก็จะนำไปถวายพระเพื่อบำรุงวัดต่อไป

การสร้างเสาหงส์กิติ การแห่ทางหงส์เป็นพุทธบูชาที่ดี ย่อมได้อานิสงส์มากทั้งนั้น เพราะได้น้อมนำให้รำลึกถึงพระรัตนตรัย จึงถือเป็นประเพณีสืบมาจนทุกวันนี้

ประเพณีการแต่งงานและการปลูกเรือน

ประเพณีหนุ่มสาวและการแต่งงานนั้น อาจกล่าวได้ว่ามีหลักการคล้ายคลึงกับชนชาติอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียงกัน เช่น ไทยเป็นต้น อย่างเช่นเริ่มต้นด้วยการทำความรู้จักกัน การขอร้องการแต่งงาน การกินเชือกซึ่งเน้นหนักทางโหราและภาษาเช่นเดียวกับการโกนจุกที่กล่าวมาแล้ว

การปลูกเรือนใหม่ของผู้ใดต้องมีเกณฑ์ที่ถูกต้องนานาประการ เริ่มตั้งแต่การเลือกเวลาที่จะลงมือปลูก เลือกตำแหน่งที่จะปลูก ชุดเสาเรือนตั้งเสาเรือน ขนาดของส่วนประกอบของบ้าน รวมทั้งการปลูกบ้านให้หน้าบ้านหันไปสู่ทิศเหนือ ต่างๆ เหล่านี้ไม่มีโอกาสที่จะอธิบายโดยละเอียดได้ เมื่อคนมอญจะสร้างบ้านมักจะไปปรึกษาผู้ใหญ่ สมภารเจ้าวัด หรือศึกษาเอาเองจากตำราที่มีชื่อว่าโลกะสิทธิอันเป็นตำราเก่าและอธิบายถึงเกณฑ์โกลกในการสร้างบ้านไว้ทุกแง่มุมจะขอล่าวแต่เพียงว่าบ้านเมืองมอญมักจะสร้างให้หันหน้าไปทางทิศเหนือ

เพราะถือว่าในสมัยโบราณ มอญต้องอพยพมาจากถิ่นฐานทางทิศเหนือ เมื่อย้ายมาอยู่ในแคว้นมอญในปัจจุบันก็ระลึกถึงถิ่นฐานเดิมจึงทำเช่นนั้น เนื่องจากในประเทศไทยนี้แม่น้ำต่างๆ มีแนวทางจากทางเหนือไปได้ทั้งนั้น เพราะฉะนั้นมอญที่ปลูกบ้านอยู่ริมแม่น้ำอยากให้หน้าบ้านหันไปทางทิศเหนือ จึงต้องปลูกบ้านขวางแม่น้ำโดยไม่มีทางเลือก จึงถูกเรียกว่า “มอญขวาง”

การนับถือผีหรือการรำผี

เรื่องการนับถือผีนั้น มอญเชื่อว่ามีสืบกันมาแต่สมัยพุทธกาล ครั้งนั้นมีเศรษฐีผู้หนึ่งมีภรรยา 2 คน ต่อมาเมียหลวงฆ่าลูกของเมียน้อยตายเพราะความริษยา ทั้งสองคนเมื่อตายไปแล้วก็อาฆาตจองเวรกันและกัน และกินลูกของอีกฝ่ายสลับกันไปในแต่ละชาติ ในที่สุดฝ่ายหนึ่งเกิดเป็นผี อีกฝ่ายหนึ่งไปเกิดเป็นมนุษย์และมีลูกด้วย ฝ่ายผีนั้นไล่ตามมนุษย์เพื่อที่จะกินลูกของมนุษย์ ฝ่ายมนุษย์หนีไปพึ่งพระพุทธองค์ขณะประทับอยู่ที่เวฬุมหาวิหาร พระพุทธองค์ทรงทราบถึงความ เป็นไป จึงโปรดเทศนานางผีนั้นให้ได้เห็นโทษของการจองเวร นางมนุษย์กับนางผีจึงได้ระงับเวรต่อกัน ต่อมานางผีได้ไปอยู่กับนางมนุษย์ได้ช่วยเหลือแนะนำนางมนุษย์ทำนาได้ผลดีจนบังเกิดโภคทรัพย์มั่งคั่ง และต่อชาวมืองนั้นด้วยเช่นกันอันนี้จึงเป็นมูลเหตุแห่งการนับถือมาจนทุกวันนี้

ผีเป็นที่นับถือทางด้านเมืองมอญมีอยู่หลายผีด้วยกัน ตามความนิยมนับถือของมอญแต่ละกลุ่ม ในเมืองมอญแบ่งมอญออกเป็นมอญเป็น 3 พวก ได้แก่

มอญเตี้ย คือพวกที่อาศัยอยู่ในแคว้นเมืองพะลิน (ซึ่งมีหัวเมืองรวม 32) เป็นพวกที่มักนับถือมะพร้าว โดยเอามะพร้าวแห้งทั้ง ผลรวมทั้งหวอดติดมาด้วย ผูกด้วยผ้าแดง และผ้าขาวแล้วแขวนไว้ที่หัวเสาเอกของบ้าน คนใน บ้านต้องคอยเฝ้าไม่ให้หมาแมวที่นั้นแห้ง หรือไม่ให้มะพร้าวที่นั้นงอก หรือหวอดมะพร้าวที่นั้นร่วง ถ้าเป็นไปอย่างใดอย่างหนึ่งต้องหาลูกมะพร้าวลูกใหม่มาแขวนแทน

มอญเตี้ย คือพวกที่อาศัยอยู่ในแคว้นเมืองหงสาวดี (ซึ่งมีหัวเมืองรวม 32) เป็นพวกที่นับถือผ้า (คำว่าผีผ้าต้องประกอบด้วยผ้าห่มของผู้ชายหนึ่งผืน ของผู้หญิงหนึ่งผืน เสื้อผู้ชายหนึ่งตัวเป็นผ้าสีขาว ผ่าอกแขนยาว ผ่าสไบ 2 ผืน ผืนหนึ่งสีขาว อีกผืนหนึ่งสีแดง และแหวนหนึ่งวง เหล่านี้รวมกันเป็นชุดของผ้า

มอญสูง คือพวกที่อาศัยอยู่ในแคว้นเมืองสะเทิน (ซึ่งมีหัว เมืองรวม 32 เช่นเดียวกัน) เป็นพวกที่นับถือผีกระบอกไม้ไผ่ โดยหากกระบอกไม้ไผ่ขนาดเล็กซึ่งมีข้อติดอยู่ที่กันกระบอกด้วยกัน 7 อัน ใส่ลงในกระบอกให้เต็ม แล้วใส่ใบหว้ากระบอกละหนึ่งใบ กระบอกเหล่านี้จะแขวน ไว้ในเสาผีของบ้าน คนในบ้านต้องคอยตรวจดูว่ากระบอกไม้ไผ่ น้ำแห้ง ใบหว้า เน่าผุ หรือไม่

ถ้าพบว่าเสียหายอย่างหนึ่งอย่างใดต้องเปลี่ยนใหม่ ถ้าละเลยไม่ตรวจดูบ่อยๆ อาจเสียหายโดยไม่ทราบ อาจจะเป็นภัยต่อตนครอบครัวด้วยประการต่างๆ ได้

นอกจากผีทั้งสามที่กล่าวมาแล้ว ยังมีผีอื่นที่มีเรื่องราวสืบเนื่องทางประวัติศาสตร์ คือ ผีพะโค (ซึ่งมีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่นได้อีก) ซึ่งในพิธิผีบางแห่งนิยมเชิญมารับเลี้ยงด้วย เรื่องราวคือพระเจ้าอะสะ ซึ่งเป็นกษัตริย์องค์ ต้นๆกรุงหงสาวดีได้ทำศึกกับพวกแขกที่ยกทัพมารุกราน พระองค์ออกศึกโดยซึบหลังควายชื่อ “นางผู้กันขวางทาง” ซึ่งเป็นมารดาเลี้ยงของพระองค์

ซึ่งมีเขาเป็นทองจึงยอมสละชีวิตเพื่อให้พวกผีปล่อยให้ความยบริการว่ายน้ำข้ามกลับมาไปสู่ที่เมือง
หงสาวดีได้ ผีนี้จึงเรียกว่า ผีพะโค บางคนเรียกว่าพระเจ้าอะสะ

มอญในประเทศไทยนั้น นอกจากจะนับถือผีต่างๆ ดังที่กล่าวมา โดยการรับเอาผีมาจาก
บรรพบุรุษ แต่เมื่อครั้งอาศัยอยู่ในเมืองมอญแล้วก็ตาม ยังได้พบว่ายังมีบางตระกูลนับถือผีอื่น ๆ
อีก เช่น ผีงู ผีไก่ ผีเต่า ผีข้าวเหนียว และอาจจะมีผีอื่นๆ อีกที่ผู้เขียนไม่ทราบ ถ้านับถือผี
จะต้องเอาจูมาทำอาหารเพื่อเซ่นสรวงบรรพบุรุษด้วย ผีไก่อีกเช่นเดียวกับผีงู ถ้านับถือผีเต่าเดิน
ออกจากบ้านไปพบเต่าตามทาง หากไม่อยากจะทำปาณาติบาตก็ต้องออกปากว่าเต่านั้นเฒ่า
และตนเองก็ต้องหลีกเลี่ยงไปเสียทางอื่น ถ้าไม่พูดเช่นนั้นต้องเอาเต่านั้นไปมาเพื่อทำอาหารกิน
แต่ก่อนจะกินต้องเซ่นผีบรรพบุรุษเสียก่อนจึงจะกินได้ ถ้าหากไม่ตีเต่าแล้วเอาเต่านั้นเฒ่าและไม่เอา
ไปทำอาหารกิน จะเกิดเพศภัยนานาต่อคนในตระกูลนั้นได้ ถ้านับถือผีข้าวข้าวเหนียว หากมีผู้
อยากกินข้าวเหนียวในบ้านของตน คนในบ้านนั้นจะให้หรือขายข้าวเหนียวนั้นไม่ได้ แต่ถ้าขโมย
เอาไปโดยเจ้าของไม่ทราบก็จะเป็นโทษแต่อย่างใด เมื่อพิจารณาคุณลักษณะของผีที่กล่าวข้าง
บนน่าจะหมายความว่า เป็นของผีที่บรรพบุรุษชอบกิน หรือเป็นข้อห้ามไม่กระทำมากกว่าที่จะ
เป็นชื่อของผีเอง ชื่อของผีพวกนี้อาจจะเป็นอย่างอื่น แต่กาลเวลาอาจจะทำให้จำชื่อผีของตนแปร
ปรวนไปและจำไม่ได้ จำได้แต่ว่าต้องทำอะไรหรือห้ามอะไรเกี่ยวกับสัตว์หรือสิ่งของเหล่านี้ เมื่อจำ
ชื่อผีเดิมไม่ได้ก็เลยต้องอนุมานว่าเป็นผีงูบ้าง ผีเต่าบ้าง ดังที่กล่าวเอาไว้ข้างบน

การนับถือผีนั้น จะต้องรับกันเป็นทอดๆ จากบรรพบุรุษ และผู้ที่ทำหน้าที่รับคือ บุตรชาย
คนหัวปีของตระกูล บุตรหญิงรับไม่ได้ และเมื่อถึงคราวทำพิธีรำผี บุตรชายนั้นจะต้องเป็นผู้เข้า
พิธีและเรียกว่าเป็น ต้นผี (ตอม-อะ-ลก) บุตรหญิงถ้ายังอยู่ในบ้านและยังไม่มีสามี ก็มีสิทธิ
ที่จะเข้าร่วมในพิธีรำผีของตระกูลนั้นได้ (และ เรียกว่า ลุ่ม-ตา)

แต่ถ้าแต่งงานไปแล้วถือว่าเป็นสมาชิกของผีใหม่ คือของสามี และไม่มีสิทธิที่จะเข้ามา
ร่วมในพิธีรำผีของตระกูลเดิมของตน นอกจากเพียงได้รับเชิญมาเป็นแขกในพิธีเท่านั้น

ส่วนใหญ่มักไม่ทำพิธีรำผีประจำ จะทำเมื่อมีข้อขัดข้องเกิดขึ้น ซึ่งอาจจะเป็นไปได้หลาย
ลักษณะคือ

1. เป็นการกำบน เช่น ลูกหลานของเจ้าของบ้านหายสาบสูญไปก็ตี คนในบ้านป่วยก็ตี
เจ้าบ้านบนบานสาธกกล่าวต่อผีช่วยให้คนหายกลับคืนมาก็ตี หรือคนป่วยนั้นหายก็ตีจะรำผีถวาย

2. เป็นการขอขมาในกรณีที่เกิดการ ผิดผี เกิดขึ้น เช่นมีคนที่มีกรรมมานอนในบ้าน
หรือสามีภรรยาที่เป็นอื่นมานอนค้างคืนในบ้าน (ในเมืองไทยบางท่านว่า ถ้าเด็กที่ยังไม่ได้โกน
ผมจุกมานอนในบ้านก็จะเป็นการผิดผี)

3. เป็นการขอขมาผีในกรณีที่ไม่แจ้งบางชนิด เช่น เกิดเหตุเภทภัยใด ๆ ที่ร้ายแรงขึ้นใน
บ้าน เจ้าบ้านไปหาหมอดู แล้วหมอดูก็มักจะเสี่ยงทางโดยการเสียบกระดูกไก่ลงในสมุดเสี่ยงทาย
เป็น ถ้าบังเอิญกระดูกไก่ไปเสียบตรงกับหน้าที่บ่งว่าเหตุเภทภัยนั้นๆ เป็นเพราะผีทำก็ต้องกระทำ
พิธีรำผีเพื่อเป็นการขอขมาเพื่อให้ผียกโทษให้

การรำผีมักทำในฤดูแล้ง ประมาณตั้งแต่เดือน 4 ถึงเดือน 6 วันไม่กระทำวันพระ

สิ่งแรก ที่ต้องทำ คือบอกกล่าวญาติมิตรเดียวกัน เชิญแขกอื่นให้มาร่วมในพิธีจัดซื้อข้าวของ และ
ปลูกโรงพิธีภายในบริเวณบ้านของตน โรงพิธีปลูกด้วยเสา 6 ต้น มุงหลังคา และอาจทำฟาโล
ข้างๆ สำหรับแขกนั่งหันหน้าโรงพิธีไปทางด้านตะวันตก ด้านหลังของโรงพิธีทำห้องยาวสำหรับ
วางของ เพื่อใช้ในการรำผีซึ่งจัดไว้เป็นชุด ๆ บรรจุอยู่ในอ่างโลหะของสูงในอ่างเหล่านี้จะมีกล้วย
อ้อย มะพร้าว ขนมชนิดต่าง ๆ ปลาย่าง ในอ่างไ่ดำพร้อมด้วยน้ำจิ้ม นอกจากนี้มีเครื่อง
อุปกรณ์ที่ใช้ในการรำ เช่น ใบสั่น พราวมอญ ดาบ 2 หรือ 3 คู่ แหวน 2 หรือ 3 อัน เอาด้น
กล้วย 2 ด้นผูกเข้ากับเสาหน้าห้องของโรงพิธี ด้านหน้าของโรงพิธีทำห้องออกไปจะปลูกต้นหว้าไว้ 1
ต้น ที่โคน ต้นหว้ามีอ่างใส่น้ำ สำหรับใช้อาบน้ำในต้นผี นอกจากนี้ต้องพินพาทยมอญ 1 วง
เพื่อใช้บรรเลงประกอบการรำ ให้อยู่ที่ระเบียบของโรงพิธีจากเพดานของโรงพิธีค่อนไปทางหลังมี
ผ้าผืนหนึ่งผูกห้อยลงมาถึงเรียกว่า ฮาด-หะ-ลัว เมื่อเกาะผ้าผืนนี้จะทำให้ผีออกจากร่างของคน
ทรง ผู้อำนวยพิธีรำผี เรียกว่า “โด้ง” ซึ่งอาจจะเป็นหญิงหรือชายก็ได้เป็นผู้ที่ทำงานนี้เป็นอาชีพ
จะเป็นผู้สั่งการการให้ต้นผี หรือวงศัญชาติทำพิธีกรรมต่าง ๆ และรำแต่ละบทสำหรับผีต่าง ๆ
คนที่เชิญมา แล้วแต่ว่าบทนั้นจะใช้สำหรับผีใด ในประเทศไทย บางแห่งเช่นที่พระประแดง
จะจัดให้มีการรำและบูชาผีประมาณ 20 ถึงกว่า 30 ปีด้วยกัน

จำนวนผีที่จะรำและบูชานั้นขึ้นอยู่กับแต่ละตระกูล บางตระกูลต้องเชิญผีมาเป็นจำนวน
น้อย บางตระกูลต้องเชิญมามาก แล้วแต่ศักดิ์ศรีของผีตระกูลนั้น ๆ ในขณะทำพิธีกรรมสำหรับ
ผีแต่ละตระกูลบางตระกูลต้องเชิญผีมาเป็นจำนวนน้อย บางตระกูลต้องเชิญมามากแล้วแต่
ศักดิ์ศรีของตระกูลนั้น ๆ ในขณะทำพิธีกรรมสำหรับผีแต่ละผีนั้น บางทีก็เกิดผีเข้า บางทีผีก็ไม่
เข้า ผู้ที่จะถูกผีเข้านั้นไม่ใช่ตัวผู้อำนวยพิธี แต่อาจจะเป็นต้นผี คนในวงศัญชาติ หรือแขกที่มาใน
งานก็ได้

กล่าวถึงการประกอบพิธีโดยย่อได้ว่า จะเริ่มโดยการเชิญผีของตระกูลมาเข้าในโรงพิธี
ก่อน บางรายเชิญจากที่บ้าน บางรายเชิญจากเรือนผีที่ปลูกอยู่แล้วในบริเวณบ้าน ทุกคนใน
พิธีจะเวียนรอบโรงพิธีก่อน ต่อไปก็จะเริ่มทำการรำถวายแต่ละผีที่ในโรงพิธีในเมืองไทย โดย
เฉพาะที่พระประแดง เริ่มต้นด้วยบทแก้บนก่อน ต่อไปก็เป็นบทประมุขของจ้าว บูชาผีจ้าวพ่อ
หลักจ้าวทั้งหลายในหมู่บ้าน (บางหมู่บ้านมีจ้าวจำนวนหลายองค์) ฟันต้นกล้วย โปรงข้าวตอก
อาบน้ำแก่ต้นผี บวชเณรแล้วออกบิณฑบาต พายเรือ ส่งขันหมาก จ้าวหนุ่มออกศึก ชนไก่
ทูปมะพร้าว คล้องช้าง ผีบ้าน เล่นสะบ้า ลากเรือ ขณะรำผีแต่ละผีหรือแต่ละบท ผู้อำนวยพิธี
จะจัดเอาอ่างบรรจุเครื่องเช่นที่จัดไว้บนห้องออกมาใช้บทละ 1 อ่าง หรือมากกว่า ส่วนอาหาร
เครื่องเช่นสำหรับผีธรรมดาโดยมากมักมีแต่เพียงใส่กล้วย อ้อย มะพร้าว ขนมทอด และอื่นๆ
เป็นพื้น การรำผีบางผีต้องใช้ เช่นด้วยอาหารพิเศษนอกเหนือไปจากที่กล่าว ได้แก่ ปลาย่าง
ไ่ดำ สุรา เป็นต้น เมื่อเสร็จบทนั้น ๆ แล้ว ผู้อำนวยพิธีก็จะยกอ่างนั้นๆ ให้กับแขกที่มาเพื่อเอา
ไป กินการรำผีก็จะจบลงด้วยการรวบรวมเอาเศษอาหารหรือต้นกล้วยที่เอามาตัดในระหว่างพิธี
เทรวมกันแล้วบรรจุลงในเรือซึ่งทำขึ้นด้วยต้นกล้วย แล้วเอาเรื่อนั้นลอยนำไปเพื่อเป็นการลอย

เสนียดทั้ง สำหรับรายชื่อมีแต่ละบทต่าง ๆ ที่รำกันนั้นเป็นแต่เพียงรายการย่อ ๆ ได้เว้นกล่าวนาม มีและบทต่าง ๆ เสียหลายมี เพราะโดยมากเป็นชื่อภาษามอญ

ประเพณีการทำศพ

ประเพณีการทำศพของมอญ มีทั้งพิธีการ และข้อห้ามที่ไม่ควรจะทำเกี่ยวกับศพมากมายหลายประการ มอญแบ่งลักษณะการตายเป็น 2 อย่างคือ ตายดี กับตายไม่ดี เหตุของการตายดี ได้แก่ โรคชรา หรือป่วยมานานเป็นต้น เหตุของการตายไม่ดี ได้แก่ โรคปัจจุบันหรือหวาด โรค ผิดาษ กาฬโรค บวม เรื้อน ถูกฟ้าผ่า ต้องอาวุธ จมน้ำ ตกต้นไม้ ถูกสัตว์ เสือกัด แขนงคอตาย เป็นบ้า ตายทั้งกลม ตายอยู่คนเดียวไม่ผู้รู้เห็น รวมทั้งศพเด็กที่อายุต่ำกว่า 12 ขวบ ไม่ว่าจะตายด้วยเหตุใด ศพเหล่านี้ไม่มีการเผามีแต่ฝังอย่างเดียว และต้องเอาออกจากบ้านอย่างรีบด่วน ประดุจไม่ต้องรอให้พื้นเรือนถึงกับยุบได้เลยไม่มีการทำบุญเลี้ยงพระที่บ้าน

การให้ทานด้วยอาหารดิบ เช่น ข้าวสาร เกลือ พริก น้ำมัน อาจให้ได้ ถ้าอยากจะทำบุญ ต้องทำหลังจากตายเกิน 7 วัน หรือในเดือนปีที่ถัดไปจากนั้นไป

การทำศพที่ตายดี หรือตายด้วยเหตุธรรมดานั้น เก็บศพไว้ที่บ้านได้และนิยมเอาศพวางบนเตียงไม้ไผ่ชนิดหนึ่งที่ทำขึ้นเฉพาะศพนั้น ๆ เรียกว่า “โจ้ง-เหียะ” แปลตามคำว่า “เตียงชนะ” คือให้ผู้ตายเอาชนะภูมิตั้ง 4 (ได้แก่อบายภูมิตั้ง 4 สุตติภูมิ 7 รูปภูมิ 16 อรูปภูมิ 4) เตียงนี้มีเสา 6 ต้น ตัวเตียงสูง 8 กายาว 4 สอกกับ 4 นิ้ว กว้าง 1 สอกกับ 4 นิ้ว โดยทำซ้อนกัน 4 ชั้น คือ วิธีทำเตียง คือเอาไม้ไผ่ซีกยาวด้านบน 2 อันวางขนานกันและห่างกันเท่ากับความกว้างของเตียงข้างบน ที่ตรงปลายของไม้ยาวทั้งสอง ให้ผูกไม้ขนาดสั้นประกอบด้วยหัวท้ายนับเป็นหนึ่งชั้น ทำเช่นนี้เหมือน ๆ กัน ให้ครบ 4 ชั้น ซ้อนกัน ชั้นบนสุดปูพื้นด้วยไม้ระแนงทางยาว 8 อัน ทางขวาง 8 อัน ผูกเสาเตียง 6 ต้น โดยให้อยู่ตรงมุม 4 ต้น และตรงกลางสองข้าง ๆ ต้น เอาไม้ระแนงผูกรอบปลายเสา ทั้ง 6 แล้วลาดเพดานด้วยผ้าไหมหรือกระดาษ หรือไม้ไผ่เหลาบาง ๆ จำนวน 20 แผ่น แขนงดอกไม้และธงที่เสาสและเพดาน (ความหมายคือ ทำเสา 6 ต้น เพื่อให้ได้พ้นจากนรกเพื่อให้ละทิ้งจากอารมณ์ทั้ง 6 หรือให้ไปถึงสวรรค์ทั้ง 6 ชั้น เตียงทำเป็น 4 ชั้น ก็เพื่อให้ได้พ้นจากอบายภูมิตั้ง 4 พื้นของเตียงที่ปูด้วยไม้ยาว 8 และสั้น 8 หมายถึงการ ให้ได้พ้นจากนรกทั้ง 8 ชั้น เพดานที่ปูด้วยไม้ 20 แผ่นนั้น คือให้ได้ไปถึงสวรรค์ชั้นพรหมทั้ง 20 ภูมิ) ที่หัวและท้ายเตียงแขวนกระถงดอกไม้ด้านละ 2 กระถง แต่ละกระถงใส่ดอกไม้ 3 ดอก จากเพดานผูกเชือกห้อยลงมาให้ตรงกับสะดือของศพที่ปลายผูกแหวนไว้ 1 วง และกรรไกรหนีบหมาก 1 อัน แหวนนี้หมายถึงจัดกุญแจสำหรับผู้ตายจะได้ใช้เพื่อความกระจำงแจ้งต่อภพหน้า ส่วนกรรไกรนั้นเพื่อจะได้ใช้ประหัตประหารกิเลสทั้งปวง ในขณะที่เดียวกันมีไว้เพื่อสังเกตว่าศพเน่าหรือยัง ถ้าเน่าท้องของศพจะโป่งขึ้นไปชิดกับกรรไกรนั้น

การอาบน้ำศพก็คล้ายคลึงกับของไทย เอาหม้อใหม่ 2 ใบใบหนึ่งนำเอ็น อีกใบหนึ่งใส่ น้ำ อุ๋น อาบด้วยน้ำเอ็นก่อนแล้วจึงอาบด้วยน้ำอุ๋น เปลี่ยนเสื้อผ้าโศกใส่กางเกงให้ก่อน ไม่ว่าจะตายจะเป็นหญิงหรือชายต้องใส่กางเกงทั้งนั้น กางเกงทำโดยผ้าหุงหรือผ้าชิ้นที่ศพหุงอยู่ตามทางยาว จากข้างล่างขึ้นมา แล้วเย็บตะเข็บให้ติดกันให้เป็นรูปกางเกง กางเกงนี้เรียกว่า “โป่งมอย” เหตุที่ มอญต้องหุงกางเกงเมื่อตายแล้วนั้น กล่าวกันว่าเมื่อครั้งก่อนพุทธกาลมอญอาศัยอยู่ทางตอนบน ของประเทศจีน ในครั้งนั้นมอญไม่ได้หุงผ้าอย่างที่เห็นในปัจจุบันนี้ แต่หุงกางเกงทั้งหญิงทั้งชาย ต่อมาได้อพยพถิ่นฐานลงมาได้ ได้ทำศึกสงครามกับเจ้าของถิ่นเดิมแพ้งคราม ถูกเจ้าของถิ่น เดิม บังคับให้เปลี่ยนจากการหุงกางเกงเป็นหุงผ้าเพราะรู้ความลับว่าพวกมอญมีอิทธิฤทธิ์มาก เพราะการหุงกางเกงของของมอญถ้าหากปล่อยให้หุงกางเกงต่อไปอาจจะปราบปรามพวกมอญ ไม่ไหว มอญจึงจำเป็นต้องยอมทำตามแต่ขอนุญาติไว้ว่ามัดตนจะไม่หุงกางเกงต่อไปอีกก็ขอให้ ได้หุงอีกสักครั้ง เมื่อตอนที่ตายเจ้าของถิ่นก็อนุญาติตามคำขอนั้น อันนี้จึงเป็นมูลเหตุอธิบาย การหุง “โป่ง-มอย”

ระหว่างที่ตั้งศพไว้ในบ้านนั้น มอญไม่มีประเพณีสวดอภิธรรมเหมือนอย่างไทย แต่จะ เชิญผู้ที่มีความรู้หรือผู้สูงอายุมาอ่านหนังสือต่าง ๆ เช่น พุทธประวัติ ธรรมประวัติ นิบาต ชาดก ต่าง ๆ ด้วยทำนองเสนาะให้ผู้ร่วมงานฟังเพื่อที่จะได้อยู่เป็นเพื่อนศพ ในเวลาเช้าเจ้าของบ้านจะ นิมนต์พระสงฆ์มารับจังหันบิณฑบาตรที่บ้านทุกวันจนกว่าจะเอาศพไป

มอญมีธรรมเนียมที่เคร่งครัดมากที่ห้ามไม่ให้เอาโลงศพขึ้นบนบ้านเพราะถือว่าเป็นของ เสนียดจัญไร ถ้าประสงคจะใส่ศพในโลง ต้องทำโลงที่แห่งใดแห่งหนึ่งนอกตัวเรือน ทำโลงเสร็จ ต้อง รดน้ำขมิ้นซึ่งเทออกมาจากกระบอกไม้ไผ่กระบอกนี้เมื่อรดน้ำแล้วต้องเอาโลงมารับศพที่ตีน บันได การเอาโลงศพลงมาจากเรือนในสมัยโบราณไม่ให้เอาลงมาจากบันได ให้เรือผ่าเรือนแล้ว เอาศพออกทางนั้น

โดยถือธรรมเนียมอย่างสมัยพุทธกาลเมื่อครั้งพระเจ้าสิริพุทธโธทนะพุทธบิดาสวรรคต เวลาเอาพระศพออกจากวังต้องเอาออกทางฝาห้องพระโรง ไม่ได้เอาลงมาจากบันได เพราะ รังเกียจว่าบันไดเป็นทางสาธารณะสำหรับคนทุกชั้น แม้แต่พวกบ่าวไพร่จึงไม่ให้เชิญพระศพลง ทางบันได มอญบางแห่งเอาศพลงทางบันไดแต่ต้องทำเป็นบันไดสำหรับผีลง ทำด้วยไม้ไผ่ซีก บันไดยาวประมาณ 2 ศอก กว้างประมาณ 1 ศอก 1 คืบ พาดบันไดบ้าน เวลาเอาศพลงต้อง เอาทางเท้าลงก่อนเอาเตียงตั้งศพลงตามมาที่หลัง เอาศพใส่ในโลงที่ยกเข้ามารับที่ตีนบันได ส่วน เตียงตั้งศพเอาลงมาวางไว้ข้างตีนโลงหรือวางบนโลงก็ได้ การจะหามเอาโลงศพ ต้องทำคานหาม ด้วย คานหามทำด้วยไม้ไผ่ยาว 8 ศอก 2 ลำ ไม้ไผ่ยาว 4 ศอก 4 ลำ ไม้ยาว 2 ลำนั้น วางขนาน กันฝังด้วยพลูหนึ่งจับกล้าวแล้วก็โยนพลูจิบนั้นลงไปในหลุมเมื่อพระสวดแล้ว ก็เอาศพเวียนซ้าย สามรอบ การเวียนศพเช่นนี้เขาเชื่อว่าเพื่อให้ศพหลงกลับบ้านไม่ถูก ต่อเอาจอบผ่ามะพร้าวแล้ว ล้างหน้าศพด้วยน้ำมะพร้าวนั้น ขวางมะพร้าวทั้งสองซีกไปทางข้างหลัง สังเกตดูลักษณะของ มะพร้าวทั้งสองซีกนั้นว่าซีกใดหงายซีกใดคว่ำ เพื่อใช้เสียงทายว่าผู้ตายจะไปสู่ภพใด ถ้าปรากฏ

ว่าหงายทั้งสองซีกหงายหมด ให้ทายว่าผู้ตายไปสู่สุคติภพ คือเมืองสวรรค์และพรหม ถ้าซีกหนึ่งหงายอีกซีกหนึ่งคว่ำให้ทายว่าผู้ตายตกไปสู่อบายภูมิทั้งสี่

มอญนิยมขุดหลุมโดยให้ความยาวของหลุมหันสู่ทิศเหนือและใต้ แล้วฝังในศพเอาหัวมุ่งสู่ทางทิศเหนือ คำอธิบายในความเชื่ออันนี้ก็เหมือนกับที่ได้อธิบายไว้แล้วในเรื่องการสร้างบ้านให้หน้าบ้านหันไปสู่ทางทิศเหนือ ถ้าจะเผาศพนั้นก็ต้องเอาพินมากองเอาไว้ แล้วเอาเชือกด้ายพันเวียนซ้ายรอบกองพิน 7 รอบ เอาศพวางบนกองพินแล้วเผาด้วยไฟจากเตาที่จุดไว้ปลายเท้าศพ ขณะที่ตั้งไว้ที่บ้าน (ในรายที่ทราบว่ศพนั้นจะฝัง แม้จะเอาไฟจากเตานั้นออกมาจากบ้านพร้อมกับศพ แต่ก็เหวี่ยงทิ้งเสียแล้วเมื่อขบวนศพออกมาพ้นเขตหมู่บ้าน แต่ถ้าทราบว่าจะเผาก็ไม่ต้องเหวี่ยงทิ้งให้เอามาด้วยจนถึงป่าช้า และตั้งไว้เบื้องเท้าของศพ เพื่อที่จะได้เผาศพต่อไป)

ขณะไฟเริ่มแรงขึ้นให้ผู้ชายสองคนยืนคนละข้างของโลงศพถือผ้าขาวม้าโยนผ้านั้นข้ามโลง ศพให้อีกฝ่ายหนึ่งรับและโยนสลับกันไปมาสามครั้ง การทำเช่นนี้นับเป็นปริศนาธรรมที่อธิบายไว้ว่า ไฟที่กำลังเผาศพอยู่นั้นเปรียบได้กับไฟแห่งโลภะ และโมหะ ส่วนผ้าที่ข้ามไฟไปมาไม่ไหม้ นั้นเปรียบได้กับผู้ที่มึจิตใจบริสุทธิ์ ไฟ คือ อคติทั้งหลายที่ไม่สามารถจะเผาผลาญทำอันตรายแก่บุคคลนั้นได้ นอกจากนั้นผู้ที่เป็นญาติใกล้ชิดเอาน้ำจันทร์กับกิ่งหว้าพรมรอบ ๆ กองไฟโดยเดินเวียนซ้ายอันเปรียบได้กับการดับไฟประลัยกัลป์

เมื่อไฟมอดแล้วก็เก็บกระดูกในลักษณะเดียวกันกับของไทย แต่ที่แปลกก็คือใบโพธิ์ที่ใช้เก็บกระดูกนั้นเจ้าภาพจะเก็บเอาไว้ใช้ในพิธีปลงศพ (มอญเรียกว่า “ เทาะอะ-โยง-จาด ” ในตอนเช้าตรู่ของวันทำบุญเจ็ดวันด้วย ซึ่งจะกล่าวถึงในตอนต่อไป ต่อมาเอากระดูกห่อผ้า โดยให้ผู้ยกกระดูกวิญญาณเอาผ้าที่คาดศีรษะมานั้นออกคล้องคอให้ส่วนหนึ่งห้อยลงมาข้างหน้า เขามีอติงชายผ้าส่วนที่ห้อยลงมานั้นออกไปทางด้านหน้าให้เป็นถุงสำหรับใส่กระดูก แล้วล้างกระดูกนั้นด้วยน้ำมะพร้าวกับน้ำจันทร์ กรวดน้ำให้กับกระดูก แล้วเอากระดูกใส่ลงไปในหม้อใหม่ สำหรับกระดูกบางรายก็ฝังทิ้งไปเลย บางรายก็สร้างสถูปเป็นที่หมายไว้เหนือที่ ฝังบางรายสร้างสถูปไว้แล้วบรรจุกระดูกภายในสถูป มอญมักไม่นิยมชกบังสกุลที่สถูปซึ่งบรรจุกระดูกเหมือนที่คนไทยกระทำกัน

การเล่นสะบ้า (มอญ)

ในระยะเวลาตรุษสงกรานต์ทุกปี ตามหมู่บ้านจะมีการแสดงสะบ้าหรือการเล่นสะบ้าของหนุ่มสาวประมาณ 20-30 บ่อน ซึ่งเป็นการละเล่นพื้นเมืองของชาวไทย-รามัญ การเล่นสะบ้า นั้นมีประมาณ 30 กว่าบท เป็นลีลาของการแสดงพื้นเมือง มีใช้การพนันขั้นต่อแต่เพียงอย่างเดียว มีการละเล่นตั้งแต่ กลางคืนวันที่ 13 เมษายนเป็นต้นไปแล้วแต่จะเล่นกันที่วันหรือที่คืน บ่อน ๆ หนึ่งอาจมีสาวงามประจำบ่อนอยู่อย่างน้อย 7-10 คู่ บ่อนใช้ไต้ถุนเรือน หรือที่วางที่พอจะตกแต่งให้เป็นที่เล่นได้ บ่อนจะต้องทុบดินให้เรียบ และตกแต่งด้วยกระดาษสีต่าง ๆ มีแสงสว่างพอ

สมควร ปัจจุบันใช้ไฟฟ้า ลูกสะบ้านั้นกลึงเป็นลูกกลมเรียบแบนเรียบ ทำด้วยเขาสัตว์ เช่น วัวควาย เงิน ทองเหลือง ไม้ก็ได้

การเล่นสะบ้านั้น มีหนุ่มฝ่ายและสาวฝ่ายหนึ่งแสดงสลับกันไปตามลีลาของวิธีการเล่นของแต่ละพื้นเมือง ซึ่งมีประมาณ 15-30 ท่า เช่น ทินเต็ง ยี่มายมับ ตองแก้ม ละออง เดิมเป็นต้น การเล่นสะบ้านั้นยังคงเหลืออยู่ที่พระประแดงและบางกระดี แต่ในบางพื้นที่สูญหายไปแล้ว วิธีการเล่นสะบ้านั้น

วิธีการเล่นสะบ้านั้น มีชื่อเรียกเป็นบท เป็นทำดังนี้

ทินเต็ง เป็นบทแรกเริ่ม เอาลูกสะบ้านั้นมาวางไว้บนหลังเท้า ก้าว 2 ก้าวก้าวที่ 3 ทอยหรือเหวี่ยงลูกสะบ้านั้นที่อยู่บนหลังเท้าให้ตรงกับลูกสะบ้านั้นที่ฝ่ายตรงข้ามตั้งไว้ หรือ จู ไว้ ถ้าถูกก็จะถือว่าจบไปบทหนึ่ง คนอื่นในฝ่ายของตนก็จะออกไปทำต่อไปในท่าเดียวกัน ทำผิดคู่ คือลูกสะบ้านั้นที่ไม่คู่ของตัวเองจะถือว่า อูย หรือเป็นการแพ้ทั้งทีม คู่ใดทำผิดคู่ต่อไปจะช่วยให้ทำได้ เรียกว่า ซ้ำปเจียะ บางกวางหรือบางหมู่บ้าน มีการ ตอน-เต็ง คือการล่อลูกสะบ้านั้น ไปางฝ่ายที่ตั้งหรือ จู

อี-สะ-อยู่ ไปยืนกึ่งกลางเวทีหรือเขตแดน เอาลูกสะบ้านั้นมาวางไว้บนหลังเท้า และทอยไปให้ถูกลูกสะบ้านั้นของคู่ของตน

สะ-เน็ด-บา เอาลูกสะบ้านั้นมาวางไว้บนพื้น ตีไปหนึ่งครั้ง ครั้งที่ 2 ตีไปให้ถูกลูกสะบ้านั้นที่ตั้งไว้ และตรงคู่ของตน

อี-สะ-เร็ด เอาลูกสะบ้านั้นมาวางไว้บนเวทีลากไปด้วยเท้า 3 ครั้ง แล้วยกขาข้างหนึ่งตีไปเรียกๆ ให้ถูกลูกสะบ้านั้นคู่ของตน

สะ-ปะ เอาลูกสะบ้านั้นมาวางไว้บนหลังเท้า โยนด้วยหลังเท้าไปที่กึ่งกลางของบ่อน เเรให้ตรงคู่ และตีให้ถูกลูกสะบ้านั้นคู่ตรงข้ามของตน

อี-โซ เอาลูกสะบ้านั้นมาวางที่พื้น แล้วตีให้ถูกคู่ของตน

อี-นาง เอาลูกสะบ้านั้นมาวางไว้ใกล้คู่ แล้วตีให้ถูกคู่ของตน

อี-บ็อก เอาลูกสะบ้านั้นหนีบด้วยนิ้วเท้า แล้วเขย่งขาเดียวไปแตะลูกสะบ้านั้นของคู่ให้ล้ม

อี-มาย-มับ ก้าว 3 ก้าว กระโดดให้ฝ่าเท้าประกบกัน แล้วทอยลูกสะบ้านั้นให้ไปถูกคู่ตน

โปะ-ปอช-อาหลัน เอาลูกสะบ้านั้นมาวางไว้ที่พื้น ตีให้ถูกคู่และถ้าตีผิดตีได้อีก 3 ครั้ง

มาย-โล่น ล้อให้เลยฝ่ายตรงข้าม ให้ถูกคู่ก็ได้

อะ-ลอง-เต็ง ทอยให้ถูกคู่เป็นอันจบเกม

รำมอญ

รำมอญ หรือในภาษามอญเรียกว่า ปัว-หะเป็น เป็นประเพณีของชาวมอญมาตั้งแต่สมัยโบราณ ใช้แสดงกับงานมงคลต่างๆ และงานฉลองต่างๆ ในการแสดงมอญรำนั้นจะต้องใช้วงปี่พาทย์มอญประกอบในการร้องและรำ จึงจะทำให้มีความไพเราะขึ้น

ท่าที่ใช้ในการรำทั้งหมดมีประมาณ 10 ท่า แต่ในบางพื้นที่จะมีการเพิ่มท่าในการรำเข้าไปอีก และอาจเพิ่มเพลงที่ใช้ในการรำซึ่งอาจใช้เพลงไทย ,ลาว ,แขก หรือแม้แต่เพลงฝรั่งก็มี
ชื่อเพลงที่ใช้ในการรำ ยังไม่เป็นที่ตกลงกันแน่นอน แต่จากการสอบถามพบว่า มีชื่อดังนี้

-เพลงโหมโรง	ชื่อเพลง	ขอ-ปาด
-เพลงที่ 1	ชื่อเพลง	ยาก-จ้าง-พะเป็น
-เพลงที่ 2	ชื่อเพลง	กะบ๊ะ-ชาน
-เพลงที่ 3	ชื่อเพลง	ดอม-ทอ
-เพลงที่ 4	ชื่อเพลง	ชะวัว-ตอร์
-เพลงที่ 5	ชื่อเพลง	ชะวัว-ชะนอม
-เพลงที่ 6	ชื่อเพลง	ไม่มีผู้ใดทราบชื่อ
-เพลงที่ 7	ชื่อเพลง	กะ-ชาน (ช้ำต-ยาด , กะวะ-กลั่ว)
-เพลงที่ 8	ชื่อเพลง	หะ-ว้าย
-เพลงที่ 9	ชื่อเพลง	เมียง-ปล้าย-หะเสี่ย
-เพลงที่ 10	ชื่อเพลง	ป้าก-เมื่อยะ

ลีลาการรำมอญ จะมีลักษณะที่เป็นของตัวเองอยู่ค่อนข้างมากตามลักษณะดังนี้

- 1) การรำมักจะเน้นจังหวะของตะโพนให้เห็นเด่นชัด โดยการทิ้งมือลงตรงกับการตีตะโพนลงทางหน้าใหญ่ (ตะโพนมอญมี 2 หน้า คือ หน้าเล็กกับหน้าใหญ่ ผู้ตีตะโพนจะตีหน้าใหญ่ในบางครั้งก็ถึงจังหวะที่จะตี)
- 2) ในขณะที่รำมือทั้ง 2 มักจะวางในท่าหนึ่งอยู่กับที่ นอกจากในขณะที่ยกมือลงเท่านั้น ในระหว่างนั้นผู้รำจะเคลื่อนไหวตัวโดยการเอนตัว และกระเียบหรือก้าวไปตามจังหวะกรับ และกลองเบิ่งมาง
- 3) การเคลื่อนที่ของเท้าทั้ง 2 ทั้งได้โดยการกระเียบ โดยขยับปลายเท้าและส้นเท้าไปข้างๆสลับกัน

การแต่งกายของผู้รำ ซึ่งโดยมากจะเป็นสตรี การแต่งตัวก็แต่งแบบรามัญ คือ นุ่งผ้าซิ่นยาวกรอมข้อเท้า ใส่เสื้อคอแขนยาวถึงข้อมือหรือแขนสามส่วน พาดผ้าสะไบไหล่เดียว หรือ จะปล่อยชายให้ห้อยด้านหน้า 2 ชายก็ได้ และจะใช้สีอะไรก็ได้ตามใจชอบ แม้แต่การรำหน้าศพ เพราะ ชาวรามัญจะไม่ถือเป็นกฎว่าผู้ที่ไปงานศพจะต้องแต่งกายด้วยเสื้อผ้าสีดำ

ทะแยมมอญ

ทะแยมมอญเป็นเนื้อเพลงพื้นเมืองอย่างหนึ่งของชาวรามัญ เนื้อร้องและท่วงทำนองเป็นภาษารามัญ และอาจมีภาษาไทยปนบ้างเป็นบางตอน เนื้อร้องเป็นบทไหว้ครูบ้าง เป็นบทชมนกกบ้าง ข้อธรรมะตอบโต้บ้าง แล้วแต่ผู้ที่ขับร้องจะดำเนินเรื่องอย่างไร

การเล่นตะแยมมอญนั้นหาดูยาก เพราะผู้ที่นิยมเล่นและร้องหาได้ยาก บางแห่งได้สูญไป
แล้ว เช่น ที่พระประแดง เป็นต้น

หากมีการพิจารณาในเนื้อวรรณคดี เช่น ขุนช้างขุนแผน พระอภัยมณี และอิเหนา จะมีการกล่าวถึงการเล่นตะแยม และรำมอญในที่ต่างๆ ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่าในคำว่า มอญรำ อาจจะมี
หมายถึง ตะแยมมอญ ซึ่งมีทำนองและรำประกอบ

การเล่นตะแยมมอญนั้นมีการร้องประกอบดนตรี คือ ร้องคลอดนตรีจนจบท่วงทำนอง ซึ่ง
จะใช้เครื่องดนตรีดังต่อไปนี้

-จะเข้	ภาษารามัญเรียก	กยาม
-ฉิ่ง	ภาษารามัญเรียก	หะ-เด
-กลอง	ภาษารามัญเรียก	อะ-เทบ
-ซอ	ภาษารามัญเรียก	เติน-หะ-นะ
-ขลุ่ย	ภาษารามัญเรียก	กะ-ลุด

ทำนองของเพลงตะแยมมอญ เท่าที่มีการรวบรวมได้มี 3 ทำนอง คือ

- ปืด-เซ เป็นทำนองที่ฝ่ายชายร้อง
- เจ๊ก-มัว เป็นทำนองที่ฝ่ายหญิงร้อง
- หะ-ส่น-เซ เป็นทำนองที่ฝ่ายหญิงหรือฝ่ายชายร้องก็ได้ ทำนองลากเสียงยาวเศร้าๆ

การแต่งกาย

- ฝ่ายชาย นุ่งผ้าลอยชาย พาดผ้าสองไหล่
- ฝ่ายหญิง นุ่งผ้าถุงสี่ สวมเสื้อแขนกระบอก ท้มสะไบเฉียง แขนมมด้วยดอกไม้สี

โอกาสที่แสดง

การแสดงตะแยมมอญแสดงในโอกาสที่เป็นงานมงคล งานอวมงคล เช่น งานทำบุญบ้าน
งานฉลองอายุ งานแต่งงาน งานบวช งานศพ ฯลฯ

รำพาข้าวสาร

การรำพาข้าวสารเป็นการเล่นพื้นเมืองอีกอย่างหนึ่งของชาวปทุมธานีที่อยู่ตามริมฝั่งแม่น้ำลำคลอง คำว่า "รำพา" แปลว่าเที่ยวขอไป การรำพาข้าวสารเป็นการเล่นที่นิยมเล่นกันใน
เทศกาลทำบุญออกพรรษา หรือทอดกฐิน ผ้าป่า ณ วัดใดวัดหนึ่ง ชาวบ้านจะออกเรียไรข้าว
สาร เงิน หรือ สิ่งของอย่างอื่นตามแต่ผู้มีจิตศรัทธาจะบริจาคเพื่อรวบรวมไว้ทำบุญ การออกเรีย
ไรนี้จะออกเรียไร โดยใช้เรือเป็นพาหนะ หญิงชายที่อยู่ในหมู่บ้านจะแต่งตัวลงเรือพายไปในตอน
กลางคืน มักนิยมไป คืนเดือนหงาย เมื่อพายเรือไปถึงหน้าบ้านหลังใดก็จะจอดเรือตรงบันได
แล้วก็ร้องเพลงเชิญชวนให้ เจ้าของบ้านออกมาทำบุญด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เมื่อเจ้าของบ้านนำของออกมาให้แล้วก็จะพาไปบ้านอื่นต่อไป บาง บ้านต้องการฟัง เพลงร้องรำพาทานาน ๆ ก็จะไปปล่อยให้พวกรำพาทานนั้นร้องอยู่จนเป็นที่พอใจจึงจะนำสิ่ง ของมาให้ ลักษณะการร้องรำพาทานชาวจีนเป็นการด้นกลอนสด ผู้ร้องบางคนที่มีความสามารถอาจร้อง เป็นเรื่องเป็นราว แต่ส่วนใหญ่มักนิยมร้องเชิญชวนให้ร่วมทำบุญ เมื่อเจ้าของบ้านทำบุญแล้ว ก็จะร้องอวยพร

ปัจจุบันการรำพาทานชาวจีนไม่ค่อยนิยมเล่นเพราะสาเหตุบางประการคือ

1. โจรผู้ร้ายแฝงมาในรูปการรำพาทานชาวจีนแล้ว ฉวยโอกาสจับปล้นเจ้าของบ้าน
2. การคมนาคมสะดวกขึ้น
3. การรำพาทานชาวจีนต้องใช้เวลาชานาน

ตัวอย่างเนื้อเพลงรำพาทานชาวจีน

เพลงรำพาทานชาวจีน

เจ้าชาว แม่ลาละลอกเอ๋ย	ลาหอมดอก ดอกเอ๋ยจำปา
ข้างขึ้นแล้วหนอ เรามาขอรำพา	เฮ เฮ้ ลา เท่ ลา สาวเอ๋ย
มาถึง แม่บ้านนี้เอ๋ย	อย่าได้ร้อรี จอดหัวบันได
แม่เจ้าประคุณ ลูกเอาส่วนบุญมาให้	เฮ เฮ้ ลา เท่ ลา สาวเอ๋ย
เทียบท่า นาวาจอด	ประทับจอด ที่หัวบันได
โ้แม่เจ้าประคุณ ลูกเอาส่วนบุญมาให้	เฮ เฮ้ ลา เท่ ลา สาวเอ๋ย
เศรษฐี เรือนหลังนอกเอ๋ย	ช่วยร้องบอก เศรษฐีเรือนใน
แม่เจ้าประคุณ ลูกเอาส่วนบุญมาให้	เฮ เฮ้ ลา เท่ ลา สาวเอ๋ย
จุดไต้ อยู่รวมวมเอ๋ย	แลเห็นแก้ม อยู่ไว ไว
โ้แม่บัวชุก้าน แม่นั่งทำงานอะไร	เฮ เฮ้ ลา เท่ ลาสาวเอ๋ย
ทำบุญ อย่าเห็นนานเอ๋ย	มาทำทาน อย่าเห็นช้า
วิมานเลื่อนลอย มาจอดคอยอยู่หน้าท่า	เฮ เฮ้ ลา เท่ ลา สาวเอ๋ย
เชิญทำบุญ ทอดกบिनเอ๋ย	รายได้ทั้งสิ้น ถวายวัดโบสถ์
ขอเชิญร่วมทำบุญ เกิดแม่คุณสาวโสด	เฮ เฮ้ ลา เท่ ลา สาวเอ๋ย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เจ้าชาว แม่ตาลละลอกเอย
ทำบุญกับฉัน จะขึ้นสวรรค์เบื้องต้น
มีลูกหญิง ให้เป็นคุณนายเอง
ขึ้นชื่อลือเลื่อง อยู่ในเมืองมนุษย์
ทำบุญ กับลูกแล้วเอย
ให้แม่อยู่เย็นเป็นสุข อย่าได้มีทุกข์มีร้อน
ทำบุญ กับลูกแล้วเอย
ขอกุศลผลบุญ จงนำเกื้อหนุนอยู่ทุกเวลา
ทำบุญ กับลูกแล้วเอย
ให้ทรัพย์สิ้นเนืองนอง ทั้งเงินทองให้ไหลมา

ลาทอมดอก ดอกเอ๋ยจงกล
เฮ เฮ้ ลา เท่ ลา สาวเอย
มีลูกชาย ให้เขียนสมุด
เฮ เฮ้ ลา เท่ ลา สาวเอย
ลาลูกแก้ว จะให้พร
เฮ เฮ้ ลา เท่ ลา สาวเอย
ลาลูกแล้ว จะขอลา
เฮ เฮ้ ลา เก่ ลา สาวเอย
ลาลูกแล้ว จะขอลา
เฮ เฮ้ ลา เท่ ลา สาวเอย

อิฐแปดรู (อิฐมอญ)

อิฐ 8 รูเป็นอิฐมอญขนาดใหญ่ มีอยู่ในหมู่บ้านมอญ ในเขตอำเภอสามโคก จังหวัด
ปทุมธานี ใช้ทำเป็นทางเดินและถนนในบริเวณวัดเชื่อมต่อกับหมู่บ้าน

ขนาดของอิฐมอญขนาดใหญ่นี้ มีความกว้าง 7 นิ้ว ยาว 14 นิ้วครึ่ง และหนา 4 นิ้วครึ่ง
ลักษณะเป็นรูป 4 เหลี่ยมผืนผ้า แต่ละก้อนหนักถึง 12 กิโลกรัม เป็นอิฐเนื้อดีแข็งทนทานมาก
เหตุที่ต้องทำอิฐขนาดใหญ่นี้ ก็ด้วยมีความมุ่งหมายใช้ทำทางเดินและถนนโดยเฉพาะ เพื่อความ
คงทนถาวรไม่แตกหักง่าย ยากแก่การเคลื่อนย้าย อิฐนี้ทำจากเตาเผาของมอญในเขตอำเภอสามโคก
สามโคก และ อิฐอย่างนี้ไม่ได้ทำไว้เพื่อการซื้อขาย แต่ทำไว้เพื่อการกุศล ใช้ในวัดหรือถนนหน
ทางสาธารณะ เท่าที่ตรวจพบอิฐขนาดใหญ่นี้ ไม่มีรูเลยก็มี และบางก้อนมีรูเดียว สองรู สามรู
สี่รู ห้ารู หก รู เจ็ดรู และแปดรู เกินกว่า 8 รูไม่มี แต่ละก้อนมีขนาดเท่ากันเป็นส่วนใหญ่
จะเล็กใหญ่ผิดกันบ้างก็ไม่เกิน 1 เซนติเมตร อายุของอิฐที่พบเห็นอยู่ในราว 200-300 ปี

มอญหรือชาวไทยรามัญอำเภอสามโคกที่อพยพเข้ามาพึ่งไทยสมัยก่อนนี้ มีครั้งใหญ่ ๆ
รวม 3 ครั้งด้วยกันคือ

1. สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช แห่งกรุงศรีอยุธยา ในปีพุทธศักราช 2202
2. สมัยสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี ในปีพุทธศักราช 2317

3. สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ในปีพุทธศักราช 2358

มอญพวกนี้ล้วนแต่มีฝีมือในการทำเครื่องปั้นดินเผา และประกอบอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผาขายตลอดมา เครื่องปั้นดินเผามี โถ่งอ่าง กระจ่าง หม้อข้าว หม้อแกง ฯลฯ และเครื่องปั้นดินเผาที่มี ชื่อเสียงมาก ได้แก่ “ตุ่มสามโคก”

อิฐ 8 รูที่ค้นพบ ยังมีแตกต่างกันบ้าง บางก้อนรูใหญ่ขนาดปลายนิ้วก้อยสอดเข้าไป บาง ก้อนรูเล็กที่ทำรูใหญ่รูเล็กไม่เท่ากัน เข้าใจว่า คงเป็นเครื่องหมายบอกให้รู้ว่าเป็นของแต่ละเจ้าเพื่อไม่ให้ปะปนกัน

“แปดรู” หมายถึงอะไร? เป็นเรื่องที่น่าจะได้ศึกษาค้นคว้ากันต่อไปโดยละเอียด ที่ได้ศึกษาพื้นเพ ความเป็นอยู่ นิสัยใจคอ ตลอดจนความเชื่อถือของชาวมอญ เห็นว่าชาวมอญนับถือพระพุทธศาสนาอย่างเคร่งครัดมาก เวลาพูดคุยกับพระสงฆ์ไม่ว่าหญิงหรือชายจะนั่งประนม มืออย่างอ่อนน้อม คารวะด้วยความจริงใจ แม้แต่ผู้เขียนเองเคยทักทายชาวมอญอายุ 60-70 ปี เขาก็จะนั่งลงทันทีแล้วจึงค่อยพูดด้วย สิ่งของที่ต้องห้ามในทางศาสนา เช่น ขายสัตว์ราหู ขายสุราหรือเสียงเบ็ดเตล็ดไก่ สุนัข ไร่ชาให้คนอื่นฆ่ากินนั้น ชาวมอญถือว่าเป็นบาปจะไม่ยอมกระทำ ด้วยความเชื่อในเรื่องศาสนาอย่างจริงจังเช่นนี้การกระทำจึงออกมาในรูปแบบปริศนาธรรม เป็นการสอนคนโดยอ้อมและสอนให้คนคิดเป็น ฉะนั้น 8 รูของอิฐ จึงน่าจะหมายถึง “มรรคแปด” เพราะอิฐ 8 รูให้ทำถนน เพื่อต้องการให้คนเดินบนถนนนี้วันแล้ววันเล่า จะได้เกิดความคิดว่าถนนสายนี้ ก็คือทางเดินไปสวรรค์นิพพานนั่นเอง จิตใจของคนเดินถนนจะได้อยู่ในศีลในธรรม ไม่ฟุ้งซ่านออกนอกศูนย์กลาง เป็นการไร้สาระ เพราะการสร้างถนนช่วยกันทำด้วยใจศรัทธา มิได้หวังผลตอบแทนเป็นเงินนอกจากบุญกุศลเท่านั้น

มรรคแปด ในทางพระพุทธศาสนาคือ

1. สัมมาทิฏฐิ แปลว่า ความเห็นชอบคือ เห็นด้วยใจ จึงใช้คำว่า ญาณ ซึ่งแปลว่า ความรู้คือ รู้ในอริยสัจสี่
2. สัมมาสังกัปปะ สังกัปปะ แปลว่า ดำริ ก็คือคิดนั่นเอง สัมมา บวก สังกัปปะ ก็คือคิดชอบ คิดถูก 3 อย่าง คือคิดออกจากกาม, คิดไม่ผูกพยาบาท และคิดไม่เบียดเบียน
3. สัมมาวาจา หมายถึงการสำรวมระวังในการพูดไม่ให้ผิด เว้นจากการพูดเท็จ พูดคำหยาบ พูดส่อเสียด และพูดเพ้อเจ้อเหลวไหล
4. สัมมากัมมันตะ หมายถึงการทำงานทั่วไปและเว้นจากการฆ่า การลักทรัพย์ และการเสพเมถุน
5. สัมมาอาชีวะ คือการเลี้ยงชีพชอบ เว้นจากการหาเลี้ยงชีพในทางทุจริต

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6. สัมมาวายามะ ความเพียรชอบ หมายถึงเพียรระวังป้องกันอย่าให้กิเลสชั่วร้าย ใหม่เกิดขึ้นอีกเพียรละกิเลสอันชั่วร้ายที่มีอยู่ก่อนแล้วให้หมดสิ้น เพียรก่อสร้างคุณความดีที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้น และเพียรรักษาคุณความดีที่เกิดขึ้นแล้วไม่ให้เสื่อม

7. สัมมาสติ คือความระลึกชอบ ตรงกับสติปัญญาสี่ พิจารณาเห็นกาย ในกาย, พิจารณาเห็น เวทนา ในเวทนา, พิจารณาเห็นจิต ในจิต, และพิจารณาเห็นธรรม ในธรรม

8. สัมมสมาธิ เป็นการเผด็จศึกกับกิเลสด้านสุดท้าย คือการเข้าฌาน 4 ชั้น เรียกว่า รูปาภจรสมาบัติและเข้าสู่ อรูปภจรสมาบัติอีก 4 ชั้น จิตก็มีแต่ธรรมชาตินันวิรูปฐี ผุดผ่อง

ชาวรามัญมีนิสัยรักลูกรักหลานมาก นอกจากจะอบรมสั่งสอนลูกหลานให้ประพฤติดีปฏิบัติชอบในทางตรง แล้วยังมีความห่วงใยที่จะสอนในทางอ้อมอีก โดยจากรึกหรือเจาะรูปไว้ในแผ่นอิฐ อันเป็นปริศนาธรรมให้คิดอีกด้วย นับว่าเป็นความฉลาดของบรรพบุรุษมอญเวลานี้อิฐ 8 รูมีแถวบริเวณวัดสิงห์ และหลังหมู่บ้านมอญใกล้วัดสิงห์ อำเภอสามโคก ซึ่งมีเหลือน้อยแล้ว

ปัจจุบันนี้ของดีในท้องถิ่น เช่น ศิลปวัตถุ และภาพฝาผนังของโบสถ์ วิหารเก่า ๆ เจ้าอาวาส ไม่มีความรู้ ไม่รู้คุณค่าของสิ่งเหล่านั้นโดยการทุบทิ้งแล้วสร้างใหม่ และศิลปวัตถุ บางชนิดก็ถูกพวกมิจฉาชีพขโมยเอาไปเสียมากต่อมาก จึงสมควรอย่างยิ่งที่เราจะต้องช่วยกันดูแลรักษา

ตุ่มสามโคก

คำว่า "ตุ่ม" หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า "โอง" เป็นภาษาชนสำหรับใส่หน้าไว้ใช้ประจำบ้าน ทั่วครัวเรือน ตุ่มที่มีอายุ อันยาวนาน และมีชื่อเสียงที่สุดของไทย ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี ทั้งในประเทศและต่างประเทศคือ ตุ่มสามโคก

ประวัติความเป็นมาของตุ่มสามโคกนั้น เกิดจากมอญที่อพยพมาจาก เมืองเมาะตะมะ เข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแห่งกรุงศรีอยุธยา

พระองค์ทรงโปรดฯ ให้พวกมอญเหล่านี้ ไปทำนกออาศัยทำมาหากินอยู่ที่ตำบลสามโคก จังหวัดปทุมธานี ดังในพระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา เล่ม 2 หน้า 61 กล่าวว่า "ขณะนั้น (พ.ศ. 2202 ปีชวดโทศก) มังนันทมิตรผู้เป็นอาพระเจ้าอังวะ อยู่ปกครองเมาะตะมะ ส่วนชาวเมืองฮ่อไชร์ยกทัพมาล้อมเมือง อังวะจะเอาฮ่ออุทิงผา ซึ่งพาฉกรรจ์อพยพประมาณ พันหนึ่งพันไปพึ่งอยู่ ณ เมืองอังวะนั้น

มั่งนันทมิตรเกณฑ์เอาพล 32 เมือง ซึ่งขึ้นแก่เมืองเมาะตะมะนั้น 3,000 ให้ไปช่วย
ป้องกัน เมืองอังวะ และมอญอันไปช่วยป้องกันก็ลืบทหนีคืนมาเป็นอันมาก จึงมั่งนันทมิตรก็ให้
คุมเอามอญอันหนีมานั้นใส่ตารางไว้ว่าจะเผาเสีย และสมิงนายอำเภอทั้ง 11 คนนั้น ควบคุม
มอญประมาณห้าพันยกเข้าเผาเมืองเมาะตะมะ และได้ตัวมั่งนันทมิตรจำไว้แล้วจึงปรึกษากันว่า
เรากระทำความผิดถึงเพียงนี้ ถ้าทราบถึงพระเจ้าอังวะก็จะมีอันตราয়แก่พวกเราเป็นแน่ และ
เราทั้งปวงหาที่พึ่งมิได้ จำจะพากันกวาดอพยพหนีเข้าไปพึ่งพระบรมโพธิสมภารสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัว กรุงเทพทวารวดีศรีอยุธยา เอาพระเดชานุภาพปกเกล้าฯ รมเย็นเป็นที่พำนักจึงจะ
พ้นภัย ครั้นปรึกษาเห็นพร้อมกันแล้ว สมิงนายอำเภอทั้ง 11 นายก็กวาดต้อนครอบครัวรามัญ
ในแคว้นแคว้นเมืองเมาะตะมะทั้ง 32 หัวเมืองกับสมัครพรรคพวกของตัวเอง และพรรคพวกมั่งนันท
มิตรเป็นคนประมาณหมื่นเศษ แล้วให้ถอดมั่งนันทมิตรออกจากพันธนาการ พากันอพยพออก
จากเมืองเมาะตะมะมาทางเมืองสมิ ถึงด่าน พระเจดีย์ 3 องค์ในปิระกา นพศกนั้น จึงสมิงนาย
อำเภอทั้ง 11 นายก็แต่งหนังสือบอกให้รามัญถือ เข้ามารับแจ้งกิจการแก่พระยากาญจนบุรีว่า จะ
เข้ามาสวามิภักดิ์เป็นข้าทูลละอองธุลีพระบาท พระยา กาญจนบุรีก็ส่งหนังสือบอกเข้ามาถึงอัคร
มหาเสนาธิบดีให้นำขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาให้ทราบ

พระบาทสมเด็จพระบรมพิตรพระพุทธเจ้าข้างเผือกได้ทรงทราบเหตุก็ทรงพระโสมนัส
ดำรัสให้สมิง รามัญเก่าในกรุงถือพลพันหนึ่งไปปรับครวเมืองเมาะตะมะเข้ามายังพระมหานคร

แล้วทรงพระกรุณาโปรดให้พวกครัวมอญใหม่ไปตั้งบ้านเรือนอยู่ ตำบลสามโคกบ้าง
ที่คลองคูจามบ้างที่ใกล้วัดทองปู้บ้าง แล้วดำรัสโปรดให้สมิงนายกองทั้ง 11 คน เข้าเฝ้ากราบ
ถวายบังคมทูลพระมหากษัตริย์ พระราชทานเครื่องยศเครื่องเรือนและเสื้อผ้าเงินตรากับทั้ง
เคหฐานให้อยู่เป็นสุข แต่มั่งนันทมิตรนั้นป่วยลงถึงอนิจกรรม

มอญที่อพยพหลบภัยมาขอพึ่งพระบารมีสมเด็จพระนารายณ์มหาราชในครั้งนี้ เป็น
มอญที่มีฝีมือในการทำเครื่องปั้นดินเผา เพราะบรรดาชาวมอญในเมืองเมาะตะมะและหัวเมือง
ใกล้เคียง เมื่อเสร็จจากการทำไร่ทำนาแล้ว จะนิยมใช้เวลาว่างในช่วงนี้ ทำเครื่องปั้นดินเผา
และบางครอบครัวก็ยึดอาชีพทำเครื่องปั้นดินเผาตลอดชีวิต มีฝีมือการทำเครื่องปั้นดินเผาของ
มอญนับว่าเป็นเยี่ยม มีชื่อเสียงไปถึงต่างประเทศ

การทำเครื่องปั้นดินเผาของมอญที่อยู่ในพม่า เป็นที่เลื่องลือกันมากคือการทำตุ่ม
ที่เรียกว่า ตุ่มแคว้นพะโคมีฝีมือการทำเหมือนกับตุ่มสามโคกของเรา การที่เรียกว่าตุ่มแคว้น
พะโค หรือตุ่ม สามโคกนั้น ก็เป็นการระบุสถานที่ที่ทำตุ่มนั้นด้วย เพื่อให้เป็นที่รู้จักกันว่า
ตุ่มนั้นทำในที่ใดเมืองใด ความนิยมตุ่มและเครื่องปั้นดินเผา

พระเจ้าวรวงศ์เธอกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ ได้บันทึกไว้ใน พงศาวดารพม่า เล่ม 6
หน้า 151 ตอนหนึ่งว่า

“ตุ่มแคว้นพะโค่นั้นแต่ก่อนนิยมกันนัก (ฝีมือมอญคงนิยมอย่างตุ่มสามโคกของเรา) คนแต่ง เรื่องเมืองพม่าแต่โบราณมักเรียกตุ่ม “มะตะแบน” คือ ตุ่มเมาะตะมะ เดียวนี้ก็ยังคงทำกันอยู่ ตุ่มบางขนาดจุน้ำถึง 30 ปีบ แต่เดี๋ยวนี้ไม่ได้ผูกขาดทำเฉพาะเมืองพะโคแล้ว ไนอินเดียตอนบนก็จำ อย่างไปทำ แต่น่าประหลาดที่ยังคงเรียกตุ่มมะตะแบนเหมือนตุ่มสามโคกในสยาม เป็นนามชื่อบ้าน ที่พวกมอญชาวเมาะตะมะเข้าไปอยู่พึ่งพระบรมโพธิสมภาร เมืองพะโคเดี๋ยวนี้มีชื่อเสียงขบวนทำหม้อแกงเชิงกราน กระทะ เครื่องหุงต้ม และตุ่มน้ำ โถ คนโท ขวดปักดอกไม้ และตะเกียงได้”

ตุ่มสามโคก เป็นฝีมือของมอญที่อพยพเข้ามาอยู่ที่บ้านสามโคก เวลานั้นยังมีเตาเผาอยู่เหนือวัดสิงห์ขึ้นไปประมาณ 5 เส้น เป็นโคกเตาสามใบเรียงกัน คือเตาขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ซึ่งปรากฏให้เห็นอยู่แต่เป็นที่น่าเสียดาย ที่เตาขนาดกลางและเล็กถูกรถเกรตทำเป็นถนนเสียแล้ว คงเหลือแต่เตาใหญ่ใบเดียว

ตุ่มที่นิยมทำกันนั้น คือเอาดินเหนียวเนื้อละเอียดมาปั้นแล้วเข้าเตาเผาจนสุกมีสีแดงเหมือนสีอิฐ หรือ สีมันปูเสร็จแล้วก็นำไปขาย เรียกว่าตุ่มสามโคก

ลักษณะและขนาดของตุ่ม เท่าที่เห็นนั้นมี 4 ขนาดด้วยกันคือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง ขนาดเล็กและขนาดจิ๋ว ลักษณะทั่วไปของตุ่มสามโคกทั้ง 4 ขนาดนี้เหมือนกันคือ ปากเล็ก กลาง ป่อง และก้นเล็ก คอกับปากติดกันแทบไม่มีคอ จนมีคำพูดที่เรียกคนอ้วนว่า “อ้วนเหมือน ตุ่มสามโคก” ตุ่มสามโคก จะมีเนื้อหนาละเอียดเป็นมัน ใส่น้ำไว้ดื่มน้ำจะเย็นสนิท และมีรสดี

ตุ่มขนาดใหญ่ วัดตรงกลางรอบนอกใหญ่ประมาณ 215 เซนติเมตร ปากตุ่มวัดจากขอบ ในกว้างราว 33 เซนติเมตร ก้นตุ่มกว้าง 30 เซนติเมตร สูงประมาณ 70 เซนติเมตร จุน้ำได้ ประมาณ 16 ปีบ

ตุ่มขนาดกลาง วัดตรงกลางรอบนอกใหญ่ประมาณ 178 เซนติเมตร ปากตุ่มขอบใน กว้างราว 27 เซนติเมตร ก้นตุ่มกว้าง 25 เซนติเมตร สูงราว 55 เซนติเมตร จุน้ำได้ประมาณ 10 ปีบ

ตุ่มขนาดเล็ก วัดตรงกลางรอบนอกใหญ่ประมาณ 147 เซนติเมตร ปากวัดจากขอบใน กว้าง 22 เซนติเมตร ก้นตุ่มกว้าง 18 เซนติเมตร ความสูง 40 เซนติเมตร จุน้ำได้ประมาณ 5 ปีบ

ตุ่มขนาดจิ๋ว วัดตรงกลางรอบนอกใหญ่ประมาณ 110 เซนติเมตร ปากขอบใน กว้าง 19 เซนติเมตร ก้นตุ่มกว้าง 14 เซนติเมตร สูง 26 เซนติเมตร จุน้ำได้ประมาณ 1 ปีบ

ลวดลายของตุ้มสามโคก ส่วนใหญ่จะไม่มีลวดลาย จะมีลวดลายบ้างก็เป็นลวดลาย
ทวยหาบ ๆ เท่าที่พบเห็นนั้นมีทั้งแบบเกลี้ยงไม่มีลวดลายกับมีลวดลาย ส่วนแบบที่มีลวดลายเท่า
ที่เห็นมีลวดลายต่าง ๆ ดังนี้

แบบขอบปากตุ้มเป็นลายเกลี้ยงเชือก ต่ำจากขอบปากลงไปจะเป็นลายกลีบดอกบัว
เป็น แถวเดียวรอบคอตุ้ม

แบบขอบปากเกลี้ยงไม่มีลาย ต่ำจากขอบปากลงไปจะมีเส้นรอบคอตุ้มขีดเป็นรอย 2
เส้นคู่

แบบขอบปากเป็นเกล็ดจระเข้ ตรงคอจะมีเส้นรอบคอขีดเป็นรอย 1 เส้น ต่ำจากเส้น
ลงมา จะมีลายเป็นรูปสามเหลี่ยม และในสามเหลี่ยมจะมีลายเปลวเพลิงซ้อนสามชั้น และ
ระหว่างสามเหลี่ยมต่อกันจะมีเปลวเพลิงหนึ่งข้อ

แบบขอบปากตุ้มเป็นลายเกล็ดคล้ายรอยตีนเต่า และรอบคอตุ้มเป็นลายดอกพิกุล
ส่วนอื่น เกลี้ยงไม่มีลายอะไร

ตุ้มสามโคก เป็นที่นิยมและมีชื่อเสียงมานานเกือบ 400 ปี ปัจจุบันหาช่างที่จะทำ
ตุ้มสามโคกไม่ได้อีกแล้วและตุ้มที่ยังหลงเหลือให้เห็นก็ยังมีอยู่บ้าง เช่นตามวัดและตามบ้าน
เรือนเก่า ๆ เป็นที่น่าเสียดาย ที่อาชีพการทำตุ้มและเครื่องปั้นดินเผา กำลังจะสูญหายไปจาก
ประเทศไทย หากพวกเราหรือทางราชการเห็นคุณค่าในศิลปกรรมการทำตุ้มสามโคก ก็ควรจะ
อนุรักษ์เอาไว้ เพื่อเป็น ประโยชน์ในด้านการศึกษาของอนุชนรุ่นหลังต่อไป
ก็จะดีกว่าที่จะปล่อยให้สูญหายไป โดยไม่มีความหมายอะไรเลย

อ่างสามโคก

คำว่า "อ่าง" ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2493 หมายถึง
ภาชนะใหญ่ทรงเตี้ยและปากแผ่ ภาชนะชนิดนี้มีไว้เพื่อประโยชน์อย่างไร พจนานุกรม
ไม่ได้บอกไว้ แต่เท่าที่เห็นชาวบ้านสมัยก่อนเขาใช้ประโยชน์ได้หลายอย่างด้วยกัน หรือจะเรียก
ตามศัพท์สมัยนี้ ก็เรียกว่า "อ่างเอนกประสงค์" ก็คงจะได้

"อ่าง" เป็นภาชนะเครื่องปั้นดินเผาชนิดหนึ่ง นับเป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านของชาวไทย
รามัญ เมื่อประมาณ 300 กว่าปีมาแล้ว แหล่งที่ผลิตอ่างฝีมือดีมีชื่อเสียงที่สุดของเมืองไทย คือ
ผลิตจากเตาอ่างอ่างสามโคก จังหวัดปทุมธานี อ่างที่ผลิตจากที่นี่จะมีรูปทรงสวยงามมาก
เนื้อดิน ละเอียดย มีเม็ดดินสีแดงผสมอยู่ทั่วอ่าง นักเล่นพระเครื่อง ประเภทเครื่องปั้นดินเผา
จะเอาเนื้อ พระที่เป็นเครื่องปั้นดินเผามาเทียบกับเนื้อดินของ อ่างสามโคก ถ้ามีสีและเนื้อใกล้เคียง
เคียงกันที่เรียกว่า "มันปู" หรือมีเม็ดแดงปน ก็นับว่าเป็นพระเนื้อชั้นดีเยี่ยมหาได้ยากราคาสูง

ประโยชน์ของอ่างที่ได้เห็นมา ส่วนมากจะใช้สำหรับอาบน้ำเด็ก ก่อนที่จะเอาเด็กลงอาบน้ำในอ่าง เขาจะเอาน้ำเย็นที่สะอาดใส่ลงไปใอ่างประมาณครึ่งอ่าง เสร็จแล้วก็เอาน้ำร้อนที่ต้มเดือดเท ใส่ผสมลงไป เพื่อให้เป็นน้ำอุ่น แล้วก็อุ้มเด็กลงอาบน้ำขัดสีดวีวรรณ ฟอกสบู่ สระผม ถูตามซอกตาม ซอยซ้อพับ ให้เนื้อคราบโคลนออกจากร่างกายจนหมดจด แล้วก็เอาขึ้นเช็ดตัวให้แห้ง ผัดหน้าทา ขมิ้น สวมเสื้อผ้าชุดใหม่ให้

ผู้ใหญ่ที่มีชีวิตอยู่เดี๋ยวนี้ เมื่อสมัยตอนเป็นเด็ก ๆ คุณแม่หรือที่เลี้ยงก็คงจะเคยอุ้มลงอาบน้ำในอ่างกันมาบ้างแล้ว แต่การอาบน้ำในอ่างตอนเป็นเด็กนั้นไม่รู้สึกอะไรมาก นอกจากกลัวจะจมน้ำในอ่างตาย จึงร้องเอะอะโวยวายไม่เป็นภาษาคน ร้องเหมือนคนสำลักน้ำ บางคนถึงกับพูดติดอ่างไปเลยก็มี นี่แหละเพราะความกลัวอ่างน้ำเมื่อสมัยเป็นเด็ก

เวลานี้อ่างสามโคกหายากเสียแล้ว ไม่มีใครทำ คนเก่าที่มีฝีมือก็ล้มหายตายจากไปหมด อ่างที่เหลือก็แตกไปบ้าง เหลือน้อยโบลงทุกวัน นับวันแต่จะสูญหายไปไม่ช้าแน่

เมื่ออ่างสามโคกหมดไป อย่างตามโรงแรม สถานอาบอบนวด ก็เกิดขึ้นมากมาย นับว่าเป็น วิวัฒนาการของอ่างที่ไม่มีวันจะสิ้นสุด เป็นอ่างอาบน้ำสมัยใหม่ ไม่ได้ทำจากเครื่องปั้นดินเผา เหมือนอ่างสามโคก ลักษณะรูปทรงก็เปลี่ยนแปลงไป วัสดุที่ใช้ทำอ่างก็เป็นปูนซีเมนต์มีเคลือบสวยงามน่าดูกว่า มีก๊อกน้ำเย็นน้ำร้อนให้พร้อม สะดวกสบายกว่าอ่างสามโคก มีคนอาบให้ด้วย เพียงแต่เสียค่าบริการให้บ้างเท่านั้น แต่อ่างชนิดนี้ไม่เหมาะสำหรับเด็ก เพราะมันยาวและใหญ่ น่ากลัวกว่า เมื่อเลิกอาบน้ำแล้วจะยกอ่างไปใช้อย่างอื่น เช่นใส่ข้าวของหรือใช้ขี้นมจิ้งก็ไม่ได้ อ่างสามโคกยังดี นอกเหนือจากใช้อาบน้ำเด็กแล้ว ยังใช้เป็นภาชนะอย่างอื่นอีกได้ เช่นใช้เลี้ยงปลา เงินปลาทองเป็นสนามักปลาเข็ม ใส่ผ้าเลี้ยงเปิดไก่ ใส่อาหารเลี้ยงหมู หรือใส่น้ำข้าวให้สุนัขกิน ก็ยังได้

อ่างสามโคกที่ได้รูปทรง หรือที่เรียกว่า "ทรงงาม" นั้น ต้องมีลักษณะกันเล็ก ปากผายกว้าง และปากกว้างประมาณ 26 นิ้ว ก้นกว้างประมาณ 12 นิ้ว ลึก 8 นิ้ว สูง 9 นิ้ว กลมไม่บุดเบี้ยวหรือ แตกร้าวนี้เนื้อละเอียดเนียน ไม่มีทรายปน เนื้อดินมีเม็ดแดงเจือปนอยู่ทั่วไปสีคล้ายมันปูดูเป็นเงา

หม้อสังกรานต์

หม้อสังกรานต์ เป็นหม้อปั้นดินเผาขนาดย่อม ที่ชาวไทยรามัญใช้ใส่ข้าวแช่ตามประเพณีใน เทศกาลสงกรานต์เพื่อนำไปบูชาทั่วทุกบิลพรหม ถวายพระตามวัดและนำไปให้ญาติผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ

ตามประเพณีของชาวไทยรามัญ ก่อนที่จะถึงเทศกาลสงกรานต์ เขาจะช่วยกันทำความสะอาดบ้านเรือนและบริเวณบ้านจัดตกแต่งให้เรียบร้อยสวยงาม เตรียมเสื้อผ้าชุดใหม่ไว้สวม

ใส่ไปทำบุญ เตรียมซื้อข้าวของไว้ทำอาหารหวานคาวที่จะทำบุญให้ทาน และแจกจ่ายให้ญาติพี่น้องเพื่อนบ้านใกล้เคียงได้กินกันทุกบ้าน นอกจากที่กล่าวมาแล้ว สิ่งสำคัญที่ลืมไม่ได้ก็คือ "หม้อสังกรานต์" หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "หม้อข้าวแช่" เขาจะจัดเตรียมหม้อสังกรานต์ไว้ให้พอกับจำนวนพระที่วัด และญาติผู้ใหญ่ที่จะนำไปให้

หม้อสังกรานต์มี 2 อย่าง อย่างที่หนึ่งมีลวดลายสวยงามมาก มีฐานรองติดกับก้นหม้อ และมีฝาปิด ฝาที่ปิดคล้ายฝาละมีแต่มียอดแหลมเหมือนยอดเจดีย์ สลักลวดลายสวยงามนำดูใช้ใส่ข้าวแช่ตั้งบนถาดสังกะสี ซึ่งเรียกว่าสำรับ ในสำรับข้าวแช่จะมีกับรับประทานกับข้าวแช่ เช่น พริกหยวกสอดไส้, กะปิตอด, หัวหอมยัดไส้ ผักกาดเค็ม ปลาแห้งและเนื้อเค็มผัด แล้วยกสำรับ ข้าวแช่ขึ้นไปตั้งบนศาลเพียงตา

ซึ่งมีผ้าขาวปูไว้เรียบร้อยหน้าศาลเพียงตาประดับด้วยช่อดอก ราชพฤกษ์ที่เรียกกันว่า "ดอกสังกรานต์" เป็นระช้ำเหลืองอร่ามไปทุกบ้านแล้วหันหน้าบ้าน (หัวหน้าครอบครัว) จะจุดธูปเชิญท้าวกบิลพรหมลงมาเสวย ท้าวกบิลพรหมก็คือ พระราชบิดา ของนางทั้ง 7 ที่เรียกว่า นางสังกรานต์ นั่นเอง นางทั้ง 7 มีชื่อว่า ทุงชะ, โคราด, รากษส, มัณฑา, กิรณี, กรกมิตา และมโหธร การเชิญท้าวกบิลพรหมลงมาเสวยข้าวแช่จะกระทำใน วันที่ 13 เมษายน ซึ่งถือว่าเป็นวันมหาสังกรานต์ ในปีนี้ วันมหาสังกรานต์ตรงกับวันอาทิตย์ นางสังกรานต์ ชื่อว่า "ทุงชะ" ทัดดอกทับทิม เครื่องประดับปัทมราช ภักษาหารคือ อุทุมพร อาวุธมือชาจกร มือซ้ายสังข์ พาหนะครุฑ ในปีนี้เชื่อกันว่าเรียกสวนไร่นา เมื่อกมัน มีลู้งจะแพงนัก

หม้อข้าวแช่อีกอย่างหนึ่งไม่มีลวดลาย ไม่มีฐานตั้ง และไม่มีฝาครอบ มีขนาดไล่เลี่ยกับอย่างหนึ่งที่หนึ่งเวลาเอาข้าวแช่ใส่เสร็จแล้ว จะเอาใบตองสอดปิดที่ปากหม้อ แล้วเอาดอกผูกมัดตรงคอหม้อ เพื่อไม่ให้ใบตองที่ปิดหลุด นำไปตั้งบนถาดสังกะสีในถาดประกอบด้วย พริกหยวกสอดไส้ กะปิตอด หอมหัวใหญ่ยัดไส้ ผักกาดเค็มผัด ปลาแห้งและเนื้อเค็มผัดใส่ด้วยไว้เรียกว่า สำรับหนึ่ง พวกหนุ่มสาวเด่าแก่จะนำสำรับกับข้าวแช่เดินเป็นแถวไปถวายพระตามวัดต่าง ๆ วัดไหนอยู่ไกลเดิน เหนื่อยถือว่าได้บุญมาก เมื่อทำบุญเสร็จแล้วกลับมาถึงบ้าน ก็จะจัดสำรับข้าวแช่อย่างนี้ไปส่งให้ ญาติผู้ใหญ่ และบ้านใกล้เคียงด้วย

เพื่อแสดงความเคารพนับถือฝ่ายผู้รับก็จะให้ศีลให้พรตามธรรมเนียมประเพณีอย่างนี้ ชาวไทยรามัญได้ถือปฏิบัติกันมาทุกปี เพื่อให้เด็กรู้จักเคารพผู้ใหญ่ และทำให้เกิดความรักความสามัคคีกันในหมู่บ้าน

ในวันสังกรานต์นอกจากจะทำบุญเลี้ยงพระนำข้าวแช่ไปส่งให้ญาติผู้ใหญ่ เพื่อนบ้านใกล้เคียงที่เคารพนับถือแล้วก็จะประกอบพิธีปล่อยนก ปล่อยปลา นกและปลาที่จะปล่อยนั้นเขาซื้อจากผู้นำมาขาย เสร็จแล้วก็สงฆ์พระ อาบน้ำผู้ใหญ่ และในตอนเย็นมีการละเล่นพื้นบ้าน เช่น มอญซ่อนผ้า, สะบ้า, ชวงรำ ไม้ทึง ฯลฯ เป็นต้น

ประโยชน์ของหม้อสงครามต์ นอกจากจะใส่ข้าวแช่ดังกลาวแล้ว เวลาคนจะคลอดตุก เขา จะต้องมาหาเตรียมไว้ เพื่อใส่รกเด็กแล้วเอาผ้าขาวปิดผูกให้แน่น เอาไปฝังดินไว้ในบริเวณบ้าน เพราะเชื่อกันว่าเมื่อเด็กโตขึ้นจะไปอยู่ไหนตำบลใดก็ต้องกลับบ้านเสมอ

อีกอย่างหนึ่งเขาจะเอาเกลือ ใส่ในหม้อ เวลาคนอยู่ไฟออกจากกระดานไฟแล้ว จะต้องเอาหม้อเกลือสันทไฟทับท้อง เพื่อให้หมดลูก เข้าอยู่อีกประมาณ 7 วัน หม้อเกลือนี้ชาวบ้านเขาเรียกกันว่า "หม้อทับเกลือ"

ปัจจุบันประเพณี การส่งข้าวแช่ ด้วยหม้อ ข้าวแช่หรือหม้อสงครามต์ก็ยังมีให้ชมอยู่ เพราะชาวไทยรามัญได้รักษาประเพณีนี้ไว้อย่างเคร่งครัด งานสงครามต์ประจำปีนี้ ทางจังหวัดปทุมธานีกำลังเตรียมการจัดให้มีขบวนแห่ทางสงครามต์ ขบวนส่งข้าวแช่ ขบวนแห่นก แห่ปลา ไปปล่อย มีการแสดงทางศิลปวัฒนธรรมประเพณีอย่างเอิกเกริก

ปีพาทย์มอญ

ปีพาทย์มอญมักจะแพร่หลายเฉพาะในหมู่ชาวมอญเท่านั้น ปีพาทย์มอญแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้คือ

1. ปีพาทย์มอญเครื่องเล็ก ประกอบด้วย
 - ห้องวงใหญ่(ห้องมอญ) - เปิงมางคอก
 - ระนาดเอก - ตะโพนมอญ
 - ปี่มอญ - ฉิ่ง
2. ปีพาทย์มอญเครื่องคู่ ประกอบด้วย
 - ห้องวงใหญ่(ห้องมอญ) - ห้องวงเล็ก(ห้องมอญ)
 - ระนาดเอก - ระนาดทุ้ม
 - ปี่มอญ - เปิงมางคอก
 - ตะโพนมอญ - โหม่งมอญ
 - ฉิ่ง - ฉาบเล็ก
3. ปีพาทย์มอญเครื่องใหญ่ ประกอบด้วย
 - ห้องวงใหญ่(ห้องมอญ) - ห้องวงเล็ก(ห้องมอญ)

(บางครั้งมี 3 วง เพิ่มห้องกลางด้วย)

- ระนาดเอก
- ระนาดเอกเหล็ก
- ปี่มอญ
- เปิงมางคอก
- ฉาบเล็ก
- ฉิ่ง
- ระนาดทุ้ม
- ระนาดทุ้มเหล็ก
- ตะโพนมอญ
- โหม่งมอญ (มี 3 ใบเถา)
- ฉาบใหญ่

(การบรรเลงใช้คนทั้งหมด 13 คน)

ลักษณะเด่นของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด

1. ระนาดเอก เป็นเครื่องดนตรีที่วิวัฒนาการมาจากรับคือ เอกรับหลาย ๆ อัน มาวาง เรียงกันดีให้เกิดเสียง ไม่กระทบที่เรียงกันนั้นมีขนาดต่าง ๆ กัน เรียกว่าลูกระนาด

ลูกระนาดทำด้วยไม้ไผ่ตา ภายหลังใช้ไม้แก่นบ้าง เช่น ไม้ชิงชัน ไม้มหาด ทำรูปเป็น รูปคล้ายลำเรือ สำหรับชิงลูกระนาดที่ร้อยเชือกเรียงไว้นั้นเข้าที่โซน 2 ข้าง หัวท้าย ลูกระนาด แต่ละลูกใช้ซี่มึงกับตะกั่วผสมกันติดหัวท้าย ถ่วงเสียงสูงต่ำให้ไพเราะขึ้น

ระนาดเอกในปัจจุบันมีจำนวน 21 ลูก ลูกต้นยาวประมาณ 39 ซม. กว้าง 5 ซม. และหนา 1.5 ซม. ลูกต่อ ๆ ไปลดหลั่นไปจนถึงลูกที่ 21 หรือลูกหยอดมีขนาดยาว 29 ซม.

2. ระนาดทุ้ม เป็นเครื่องดนตรีที่คิดสร้างขึ้นในรัชกาลที่ 3 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดย เรียบแบบระนาดเอก ลูกระนาดทำด้วยไม้ชนิดเดียวกับระนาดเอก แต่เหลาให้ลูกระนาดมี ขนาด กว้างขึ้น และยาวกว่าลูกระนาดมีรูปคล้ายทึบไม้ ตรงกลางเว้า โค้ง มีโซนปิดหัวและ ท้าย วัดจากโซนข้างหนึ่งไปยังอีกข้างหนึ่ง ยาวประมาณ 124 ซม. ปากรางกว้างประมาณ 22 ซม. เท้าเดียว ๆ รองที่มุมรางทั้ง 4 ด้าน บางทีใช้ล่อแทน ลูกระนาดมีจำนวน 17 หรือ 18 ลูก ลูกต้นยาวประมาณ 42 ซม. กว้าง 6 ซม. ลูกต่อมาลดหลั่นกันลงไป ลูกหยอดมีขนาดยาว 34 ซม. กว้าง 5 ซม. ไม้ตีก็แตกต่างไปจากรนาดเอก

3. ระนาดทองหรือระนาดเอกเหล็ก เป็นขนาดที่มีลักษณะเดียวกับระนาดไม้ แต่ลูกระนาดเปลี่ยนมาใช้ทองเหลือง จึงเรียกว่าระนาดทอง ต่อมาผู้ใช้ทำระนาดด้วยเหล็กบ้าง จึงเรียกว่า ระนาดเอกเหล็ก ทั้งระนาดทองและระนาดเอกเหล็ก ไม่ใช้ร้อยลูกระนาด แต่จะ วางบนราง ไม่มีผ้าพันไม้ หรือใช้ไม้ระกำวางพาดไปตามขอบราง สำหรับรองหัวท้ายลูกระนาด ลูกระนาดมีจำนวน 20 หรือ 21 ลูก ลูกต้นยาวประมาณ 23.5 ซม. กว้าง 5 ซม. ลูกหยอด ยาวประมาณ 19 ซม. กว้าง 4 ซม. ลูกต้น ๆ ชุดตอนกลางด้านล่างจะบางลูกใกล้ ๆ ลูกหยอด โลหะจะหนากว่า 1 ซม. รางไม้ที่ใช้วางลูกระนาดนั้นเป็นรูปทึบสี่เหลี่ยม เครื่องพวกนี้หนักมาก จึงต้องใส่ล้อเลื่อนที่เท้า 4 ล้อ เพื่อสะดวกในการเคลื่อนย้าย

4. ระนาดทุ้มเหล็ก สมเด็จพระปิ่นเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงดำริให้สร้างเพิ่มเติม ระนาดทุ้มเหล็กนี้ได้รับถ่ายทอดมาจากหีบเพลงฝรั่ง ลูกระนาดทำอย่างเดียวกับระนาดทอง มีจำนวน 16 หรือ 17 ลูก ลูกต้นยาวประมาณ 35 ซม. กว้าง 6 ซม. มีลือสี่ที่เท้าทั้ง 4 ด้าน ตัววางสูงจากพื้นถึงขอบยาว 26 ซม.

ระนาดทุกชนิดใช้ไม้ตี 2 อัน ถ้าเป็นไม้ตีระนาดเอกทำเป็น 2 ชนิด ชนิดหนึ่งทำแข็งตีตั้งเกรียวกราว เมื่อผสมวงเรียกว่า "ปีพาทย์ไม้แข็ง" ไม้ตีอีกชนิดหนึ่งคิดทำในสมัย ร.5 ทำให้อ่อนนุ่ม ตีเสียงนุ่ม เมื่อผสมวงเรียกว่า "ปีพาทย์ไม้นวม" ถ้าเป็นไม้แข็งตอนปลายที่ใช้ตีพอกด้วย ผ้าชุบน้ำรัก ถ้าเป็นไม้นวมใช้ผ้าพันแล้วถักด้วยด้ายสลักจนนุ่ม ส่วนไม้ตีระนาดทุ้มตอนปลายที่จะใช้ตีจะพันด้วยผ้าพอกให้โตและอ่อน เพื่อตีให้เกิดเสียงทุ้ม แต่ไม้ตีระนาดเหล็กนั้นตอนที่ใช้ตีทำด้วยแผ่นหนังดิบ

5. ฉิ่ง ทำด้วยโลหะหล่อหนา รูปคล้ายถ้วยชาไม่มีก้น สำหรับหนึ่งมี 2 ฝา เจาะรูสำหรับ ร้อยเชือก เพื่อถือให้คู่กัน ใช้ถือตีให้กระทบกันเป็นเสียงฉิ่งฉับ

6. ฉาบ เป็นเครื่องตีทำด้วยโลหะ รูปคล้ายฉิ่งแต่ใหญ่กว่า กว้างกว่าและบางกว่า ตอนกลางมีปุ่มกลมเป็นกระพุ้งขนาดวางในอุ้งมือได้ ขอบนอกแบนราบออกไปโดยรอบ เจาะรูตรงกลางสำหรับร้อยเชือก ฉาบมี 2 ขนาด ขนาดเล็กเรียกว่า "ฉาบเล็ก" มีเส้นผ่าศูนย์กลางยาว 12-14 ซม. ขนาดใหญ่เรียกว่า "ฉาบใหญ่" มีเส้นผ่าศูนย์กลาง 24-26 ซม. ใช้ตีประกอกระทบกัน เสียงจะดังฉาบ ๆ ถ้าไม่ตีประกอจะดังแง่ง ๆ

7. พ้องมอญ ลักษณะคล้ายฆ้องวงของไทย แต่วางบนรองที่ทำเป็นรูปโค้งตั้งชัน 2 ข้าง ข้ายขวา ตั้งวางคล้ายระนาด วงหนึ่งมีลูกฆ้อง 15 ลูก มีทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ เรียกว่า ฆ้องวงเล็ก และฆ้องวงใหญ่

8. ตะโพนมอญ มีลักษณะเหมือนตะโพนไทยทุกอย่าง แต่มีขนาดใหญ่กว่า หน้าท่งวัดเส้นผ่าศูนย์กลางได้ยาวประมาณ 42 ซม. หน้ามัดประมาณ 35 ซม. หุ่นยาวประมาณ 70 ซม. และตรงกลางหุ่นไม่ป่องใช้บรรเลงในวงปีพาทย์ไทย เมื่อบรรเลงเพลงมอญ และใช้ในวงปีพาทย์มอญ

9. เปิงมางคอก ใช้เปิงมางขนาดเล็กแขวนเรียงเป็นวงในคอกคล้ายฆ้องวง วงหนึ่งมี 7 ลูก มีขนาดลดหลั่นไป ทำให้มีเสียงสูงเสียงต่ำโดยลำดับ คอกที่ใช้สำหรับแขวนเปิงมางนั้นมีขนาดสูง ประมาณ 66 ซม. ความกว้างของวงวัดเส้นผ่าศูนย์กลางได้ยาวประมาณ 116 ซม. ในวงปีพาทย์มอญ ใช้ตีขัดสอดประสานกับตะโพนมอญ

10. ปี่มอญ เป็นปี่ที่ใช้ในวงปีพาทย์มอญ ทำเป็นสองท่อนเหมือนปี่ชวา แต่ขนาดใหญ่และยาวกว่า คอท่อน "เลापี่" ทำด้วยไม้จริงกลมกลึงเรียว ยาวประมาณ 50 ซม. ตอนใกล้หัวเลापี่ระยะ 6 ซม. กลึงเป็นลูกแก้วคั้น ด้านบนเจาะรูเรียงนิ้วมี 7 รู และมีรูนิ้วค้ำอีก 1 รู ด้วย ส่วนท่อนลำโพงยาวประมาณ 23 ซม.

ทำด้วยทองเหลืองหรือโลหะอย่างอื่นและทำเป็นลูกแก้วคั้น กลางเหมือนกัน ช่องปาก
ลำโพงกว้าง 10 ซม. โนบี่ที่บ้านกางออกไปมีรัศมีกว้างราว 6 ซม. วัด รอบมีเส้นผ่าศูนย์กลาง
ประมาณ 22 ซม. ตามปกติเราปิดกับลำโพงที่สอดสวมเข้าไปด้วยกันนั้น หลวมหลุดออกจากกัน
ได้ง่าย จึงใช้เชือกผูกลำโพงท่อนบนและโยงเชือกมาสู่ตัวเสาปี ตอนบนเหนือ ลูกแก้วผูกเคียนไว้
เป็นทัศนวิสัยด้วยวิธีผูกที่เรียกว่า เงื่อนสันปลาช่อน

11. ม้องโหม่ง (โหม่ง) มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 30-45 ซม. เวลาตีจะมี
เสียงดังโหม่ง ๆ โหม่งมอญจะมี 3 ใบเตา ที่ชอบจะเจาะรูไว้สำหรับแขวนเชือก มีลักษณะ
คล้ายฉาบ

ลักษณะการประสมวง

วงปี่พาทย์มอญนี้ จะมีลักษณะการประสมวงเหมือนแบบไทย คือมีเครื่องห้า
เครื่องคู่ และเครื่องใหญ่ แต่เครื่องที่ใช้มีลักษณะแตกต่างกันไปบ้าง เช่น ปี่ จะใช้ปี่มอญแทน
ทำให้มี เสียงต่ำ ฟังเยือกเย็นมาก ตะโพนจะใช้ตะโพนมอญแทนเพราะมีขนาดใหญ่กว่า
และมีเสียงกังวาน กว่าฆ้องที่ใช้ก็มีลักษณะโค้งเป็นวง เบิ่งมางก็จะใช้เบิ่งมางคอกซึ่งมี 7 ลูก
มีเสียงต่าง ๆ กัน การที่ ปี่พาทย์มอญมีเสียงนุ่มนวล เยือกเย็น และเพลงมอญก็ฟังดูเศร้า ๆ
แทบทุกเพลง ดังนั้นปี่พาทย์ มอญจึงนิยมใช้บรรเลงในงานศพ

ภาษามอญ

ชนชาติมอญ เป็นชนกลุ่มน้อยที่มีชนบทรรมนิยม วัฒนธรรม ประเพณี ภาษาพูดและเขียนเป็นของตัวเอง ภาษาและตัวหนังสือของมอญมีหลักฐานการใช้มาตั้งแต่ประมาณพุทธศตวรรษที่ 12 สุเอ็ด คชเสนีย์ ได้แบ่งการใช้ ภาษาและหนังสือมอญไว้ 3 สมัย คือ

1) ภาษามอญสมัยต้น เป็นภาษามอญที่เก่าแก่ที่สุดเท่าที่ค้นพบในประเทศไทย และปรากฏในศิลาจารึก 2 แห่ง คือ จารึกเสา 8 เหลี่ยม ที่ศาลสูงเมืองลพบุรี และจารึกวัดโพธิ์ร้าง จังหวัดนครปฐม มีอายุประมาณตอนกลาง พุทธศตวรรษที่ 12

2) ภาษามอญในสมัยกลาง ชุดแรกเป็นจารึกของประเทศพม่า - ภาคเหนือ ปรากฏในเมืองพะซัน และเมืองแปร ในสมัยพระเจ้าอโนรธา ประมาณ พ.ศ. 1600 ซึ่งพม่านำอักษรมอญมาใช้เป็นครั้งแรก ชุดที่สอง เป็นจารึกที่พบในจังหวัดลำพูน ในพุทธศตวรรษที่ 17 มี 7 หลัก ชุดที่สาม เป็นจารึกของประเทศพม่า - ภาคใต้ เป็นจารึกของพระเจ้าธรรมเจดีย์

3) ภาษามอญในปัจจุบัน เริ่มตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 21 เป็นต้นมาไม่ปรากฏว่ามีการจารึกบนศิลา แต่ว่ามีการจารึกบนใบลานแทน

พยัญชนะมอญ 35 ตัว

က ก๊ะ (ก)	ခ คะ (ข)	ဂ เกี้ย (ค)	ဃ เขี้ยะ (ฌ)	င เงี้ยะ (ง)
စ จ๊ะ (จ)	ဆ ซะ (ฉ)	ဇ เจี้ยะ (ช)	ဋ เหมี้ยะ (ฌ)	ည หญ็ญยะ (ญ)
ဋ ฎ๊ะ (ฎ)	ဌ ทะ (ฐ)	ဍ ด๊ะ (ฑ)	ဎ เดี้ยะ (ฒ)	ဏ ณะ (ณ)
တ ด๊ะ (ต)	ထ ทะ (ถ)	ဒ เตี้ยะ (ท)	ဓ เรี้ยะ (ธ)	န เนี้ยะ (น)
ပ ป๊ะ (ป)	ဖ พะ (ฝ)	ဗ เปี้ย (พ)	ဘ เกี้ยะ (ภ)	မ เหมี้ยะ (ม)
ယ เยี้ยะ (ย)	ရ เรี้ยะ (ร)	လ เลี้ยะ (ล)	ဝ เวี้ยะ (ว)	သ ซะ (ส)
ဟ ฮะ (ห)	ဗေ พะ (พ)	ဝေ บ๊ะ (บ)	အ อ๊ะ (อ)	ဗွ เบี้ยะ (ไม่มีในภาษาไทย)

สระมอญ (12) ตัว

အ	အာ	အိ	အီ	အု	အူ	အေ	အဲ	အို	အာ	အံ	အး
อ๊ะ	อา	อิ	อี	อุ	ู	เอ	อัว	เอา	อาว	อ้อม	อ๊ะฮ์
อะ	อา	อิ	อี	อุ	ู	เอ	อัว	โอ	เอา	อ้อม	-
-	၂	၂	၂	၂	၂	၂	၂	၂	၂	၂	၂
-	၂	၂	၂	၂	၂	၂	၂	၂	၂	၂	၂

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บรรณานุกรม

เกชา อีระโกเมน , ความรู้เบื้องต้นวิศวกรรมงานระบบ , บริษัท เอ็ม แอนด์ อี , 2540

จุมพล ชูรักจิด , สังขละบุรี มนต์ขลังม่านหมอกและขุนเขา , วารสารท่องเที่ยวธรรมชาติและ
ประจำเดือนกรกฎาคม 2538.

ชมรมเยาวชนชาวมอญ กรุงเทพฯ , 20 ปีชมรมเยาวชนชาวมอญ กรุงเทพฯ , กรุงเทพฯ
 , บริษัทเทคโปรโมชัน แอนด์ แอดเวอร์ไทซิ่ง จำกัด

ทองคำ พันนัทธี , ปทุมธานีในอดีต , เล่ม 2 , กรุงเทพฯ , จุฬารัตน์การพิมพ์

ศรีศักร วัลลิตภตม , ลุ่มน้ำแม่กลอง , ลุ่มน้ำแม่กลอง พัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรม-
ธรรม , กรุงเทพฯ , บริษัทพิชเนศพรินติ้ง เซนเตอร์ จำกัด , 2536.

สุเอ็ด คชเสนีย์ , วัฒนธรรมประเพณีมอญ , ใงานอนุสรณ์งานสถาปนากิจศพ ม.ล. แม้น
ชลาภนาวิณ (ชুমแสง ณ อยุธยา) , กรุงเทพฯ , บริษัทพิชเนศพรินติ้ง เซนเตอร์ จำกัด ,
2534.

สันติ เล็กสุขุม , วัดในชุมชนมอญและลาว , ลุ่มน้ำแม่กลอง พัฒนาการทางสังคมและ
วัฒนธรรม , กรุงเทพฯ , บริษัทพิชเนศพรินติ้ง เซนเตอร์ จำกัด , 2536.

สุภาภรณ์ จินตามรีโรจน์ , กรณีศึกษาชุมชนบ้านม่วง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี พัฒนาการ
ทางสังคมและวัฒนธรรม , กรุงเทพฯ , บริษัทพิชเนศพรินติ้ง เซนเตอร์
จำกัด , 2536.

สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ , แผนวัฒนธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 ช่วง
พ.ศ. 2540-2544 ฉบับขยายความ , กระทรวงศึกษาธิการ

อรศิริ ปาณินท์ , เยี่ยมหมู่บ้านมอญพลัดถิ่นที่สังขละบุรี , วารสารอาษา ของสมาคม
สถานิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ ฉบับมิถุนายน 2539.

อรศิริ ปาณินท์ , เรือนพื้นถิ่นไทย-มอญที่สังขละบุรี

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อมวาลี ยัมอำนวนย , ประเพณีความเชื่อของชาวมอญบ้านม่วง , ลุ่มน้ำแม่กลอง พัฒนาการทางสังคมและวัฒนธรรม , กรุงเทพฯ , บริษัทพิมพ์เนคพรีนติ้ง เซนเตอร์ จำกัด , 2536.

องค์การบริหารส่วนตำบล ตำบลเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ประจำปี พ.ศ 2540 , แผนพัฒนาตำบล , 2540

JOSEPH DE CHIARA AND JOHN HANCOCK CALLENDER , TIME-SAVER STANDARDS FOR BUILDING TYPES (THIRD EDITION) , McGRAW-HILL,Inc. , NEWYORK

VICTOR OLGVAY , DESIGN WITH CLIMATE , VAN NOSTRAND REINHOLD , NEWYORK

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้